

Lokalna Strategia Rozwoju 2022-2027

Północnokaszubskiej Lokalnej Grupy Rybackiej

Załącznik nr.1 do uchwały Nr 2023/III/2
Rady ds. Lokalnej Strategii Rozwoju
Stowarzyszenia Północnokaszubska Lokalna Grupa Rybacka z dnia
01.06.2023

Fundusze
Europejskie

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

SPIS TREŚCI

ROZDZIAŁ I CHARAKTERYSTYKA PARTNERSTWA LOKALNEGO	4
1.1 Nazwa LGD i forma prawna	4
1.2 Opis procesu tworzenia partnerstwa uwzględniający dotychczasowe doświadczenia	4
1.3 Ogólny opis struktury LGD	5
1.4 Ogólna informacja o składzie organu decyzyjnego	6
1.5 Zwięzła charakterystyka rozwiązań stosowanych w procesie decyzyjnym.	7
1.6 Wskazanie dokumentów regulujących funkcjonowanie PLGR	9
ROZDZIAŁ II CHARAKTERYSTYKA OBSZARU I LUDNOŚCI OBJĘTEJ WDRAŻANIEM LSR	10
2.1 Obszar objęty LSR.	10
2.2 Spójność obszaru objętego LSR	11
ROZDZIAŁ III PARTYCYPACYJNY CHARAKTER LSR	13
3.1 Wstęp	13
3.2 Proces opracowywania LSR.....	14
ROZDZIAŁ IV ANALIZA POTRZEB I POTENCJAŁU OBSZARU LSR	23
4.1 Wprowadzenie.....	23
4.2 Analiza potrzeb rozwojowych i potencjału LSR.	23
4.2.1 Ocena społeczna obszaru, w tym potencjał demograficzny i kultura	23
4.2.2 Ocena potencjału gospodarczego, w tym turystyka	29
4.2.3 Ocena uwarunkowania środowiskowych i przestrzennych	34
4.3 Określenie grup docelowych, szczególnie istotnych z punktu widzenia realizacji LSR	39
4.4 Analiza SWOT dla obszaru PLGR.....	42
4.5 Wnioski z analizy SWOT	44
ROZDZIAŁ V SPÓJNOŚĆ, KOMPLEMENTARNOŚĆ I SYNERGIA	48
5.1 Wprowadzenie.....	48
5.2 Zgodności LSR z zapisami PS WPR 2023-2027 oraz FEP 2021-2027	48
5.3 Zgodności i komplementarność LSR z innymi dokumentami	52
5.4 Sposób integrowania sektorów, partnerów i zasobów w ramach LSR	56
5.5 Wartość dodana podejścia LEADER	60
ROZDZIAŁ VI CELE I WSKAŹNIKI.....	64
6.1 Specyfikacja i opis celów, przypisanych im przedsięwzięć oraz uzasadnienie ich sformułowania w oparciu o konsultacje społeczne i powiązanie ich z analizą potrzeb i potencjału obszaru w zintegrowany sposób	64
6.2. Przedstawienie celów z podziałem na źródła finansowania	69
6.3 Opis przedsięwzięć realizowanych w ramach LSR.	72
6.4 Przypisanie wskaźników do celów i przedsięwzięć LSR.	82
ROZDZIAŁ VII SPOSÓB WYBORU I OCENY OPERACJI ORAZ SPOSÓB USTANAWIANIA KRYTERIÓW WYBORU.....	83
7.1 Ogólna charakterystyka wewnętrznej organizacji pracy	83
7.2 Sposób ustanawiania i zmiany kryteriów wyboru	84
7.3 Uwzględnienie innowacyjności w kryteriach wyboru	86
7.4 Realizacja projektów grantowych, operacji własnych, operacji realizowanych w partnerstwie z partnerami spoza obszaru LSR.	88
ROZDZIAŁ VIII PLAN DZIAŁANIA.....	89
ROZDZIAŁ IX PLAN FINANSOWY LSR.....	94
9.1 Opis źródeł, z których przewiduje się finansowanie działalność LGD	94
ROZDZIAŁ X MONITORING I EWALUACJA	97

SPISY

Spis wykresów

Wykres 1: Reprezentatywność, liczba członków poszczególnych sektorów w Stowarzyszeniu PLGR.	6
Wykres 2: NGO na 10 tys. lud. wg powiatów województwa pomorskiego w 2020 r.	25
Wykres 3: Struktura pracujących w 2020 r.	30
Wykres 4: Przedstawienie celów z podziałem na źródła finansowania.....	69
Wykres 5: Budżet LSR 2022 - 2027.....	94

Spis rysunków:

Rysunek 1 : Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w 2020 r.	27
Rysunek 2 : Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności wg gmin obszaru PLGR w 2020 r.	31
Rysunek 3 : Turyści korzystający z noclegów na 1000 ludności wg powiatów województwa pomorskiego w 2020 r.....	33
Rysunek 4 : Zużycie wody na 1 mieszkańca wg gminy obszaru PLGR w 2020 r.....	35
Rysunek 5 : Lekarze pracujący wg podstawowego miejsca pracy na 10 tys. ludności wg powiatów w 2019 r.....	37
Rysunek 6 : Konstrukcja LSR.....	65

Spis tabel:

Tabela 1: Wykaz dokumentów regulujących pracę Stowarzyszenia PLGR.....	9
Tabela 2: Liczba ludności oraz powierzchnia gmin objętych Lokalną Strategią Rozwoju, stan na 31.12.2020.	11
Tabela 3: Harmonogram prac wraz z wskazaniem metody angażowania społeczności lokalnej w przygotowanie LSR 2022-2027	21
Tabela 4: Charakterystyka demograficzna obszaru PLGR w 2020 r. w relacji do 2014 r.	24
Tabela 5: Charakterystyka rynku pracy na obszarze PLGR w 2020 r.	29
Tabela 6: Charakterystyka bezrobocia na obszarze PLGR w 2020 r.	30
Tabela 7: Schemat analizy SWOT.....	42
Tabela 8: Analiza SWOT obszaru LSR.....	43
Tabela 9: Wykazanie zgodności celów LSR z celami PS WPR 2023-2027.....	48
Tabela 10: Powiązanie przedsięwzięć LSR z zakresami wsparcia określonymi w PS WPR.	49
Tabela 11: Powiązanie przedsięwzięć LSR z potrzebami przypisanymi do interwencji Leader w PS WPR.	50
Tabela 12: Spójność i uzasadnienie przedsięwzięć LSR.....	69
Tabela 13: Cele i przedsięwzięcia.	80
Tabela 14: Plan działania.	91
Tabela 15: Planowana wysokość środków na wdrażanie i zarządzanie LSR.....	95
Tabela 16: Plan wykorzystania budżetu LSR z podziałem na źródła finansowania w euro.....	96
Tabela 17: Monitoring.....	98
Tabela 18: Ewaluacja.....	99

Spis schematów:

Schemat 1: Schemat partycypacyjnego przygotowania LSR.	20
Schemat 2: Schemat celów i przedsięwzięć LSR 2022-2027.....	68

SŁOWNICZEK I WYKAZ LITERATURY.

Skróty:

JST – Jednostka Samorządu Terytorialnego

Biuro – Biuro Stowarzyszenia PLGR

PLGR – Północnokaszubska Lokalna Grupa Rybacka

WZC – Walne Zebranie Członków

OMT – Obszar Metropolitalny Trójmiasta

PO RYBY/ PO RYBY 2014-2020 - Program Operacyjny „Rybacko i Morze” na lata 2014-2020

PROW / PROW 2014– 020 – Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020;

PS WPR 2023-2027/PS WPR – Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027

FEP 2021-2027 / FEP - Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027

COP – Centrum Organizacji Pozarządowych

IZ – Instytucja Zarządzająca

PS COP – Pomorska Sieć Centrów Organizacji Pozarządowych

P.1.1 – Przedsięwzięcia nr. 1.1

NGO – Organizacje pozarządowe

Wykaz literatury:

Dokumenty programowe:

- Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027
- Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027
- Fundusze Europejskie dla Rybacko 2021-2027-Pogram wsparcia sektora rybacko w Polsce w perspektywie finansowej UE 2021 - 2027

Dokumenty strategiczne:

- Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030 wraz z Regionalnymi Programami Strategicznymi
- Strategie gmin i miast, członków PLGR oraz Strategia Rozwoju Ziemi Puckiej 2016-2025

Wytyczne:

- „Poradnika dla lokalnych grup działania w zakresie opracowania lokalnych strategii rozwoju na lata 2014-2020”
- Regulamin Konkursu na wybór Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność
- „Gotowe na przyszłość” - przewodnik dla skutecznych LGR - FARNET Support Unit
- Strategie dla obszarów rybackich wobec wyzwań przyszłości - FARNET Support Unit

Raporty i analizy:

- Raport z ewaluacji LSR 2014-2020 Stowarzyszenia PLGR
- Diagnoza stanu i koncepcja rozwoju turystyki wodnej w województwie pomorskim 2030, 2021, PBPR, Gdańsk
- Guzik R., Koloś A. (i inni), 2019, Analiza relacji funkcjonalno-przestrzennych między ośrodkami miejskimi i ich otoczeniem, Raport cząstkowy, Komponent 3 Relacje przestrzenne i dostępność komunikacyjna, Województwo pomorskie, IGiPZK PAN, IGiP UJ, Kraków.
- Hałuzo M., Kubicz G., 2015, Założenia przestrzenne rozwoju odnawialnych źródeł energii w województwie pomorskim, PBP Gdańsk
- J. Pietruszewski (red.), 2018, Raport o stanie zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego Ocena realizacji inwestycji w latach 2013-2017, Załącznik do uchwały Nr 726/344/18 Zarządu Województwa Pomorskiego z dnia 10 lipca 2018 roku
- Kistowski M., Lipińska B., Korwel-Lejkowska B., 2005, Studium ochrony krajobrazu województwa pomorskiego, Samorząd Województwa Pomorskiego, Gdańsk
- Kondracki J., 1988, Geografia fizyczna Polski, PWN, Warszawa.
- M. Waganos (red.), 2004, Uwarunkowania i kierunki rozwoju turystyki w województwie pomorskim, UMWP, Gdańsk
- Opracowanie Ekofizjograficzne do Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Pomorskiego - AKTUALIZACJA 2014, Pomorskie Biuro Planowania Regionalnego, Gdańsk – Słupsk
- Raport końcowy z badania ruchu rowerowego oraz profilu turystyki rowerowej w województwie pomorskim 2017 r., UMWP, Sopot-Gda
- Stachura K., 2020, Oferta i potencjał podmiotów sektora kultury w województwie pomorskim. Analiza kondycji organizacji za rok 2019 oraz zmiany spowodowane pandemią COVID-19, UMWP, Gdańsk.
- T. Białas, M. Czapiewski, Narzędzia tworzenia strategii organizacji, Bydgoszcz – Gdańsk 2004

Strony internetowe m.in. :

- www.bazy.ngo.pl
- <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start#>
- <https://pl.climate-data.org/>
- <http://www.gios.gov.pl/images/dokumenty/pms/raporty/POMORSKIE.pdf>
- www.krkgw.arimr.gov.pl
- www.rops.pomorskie.eu
- <https://rynekpracy.pl>

1.1 Nazwa LGD i forma prawna

STOWARZYSZENIE PÓŁNOCNOKASZUBSKA LOKALNA GRUPA RYBACKA (PLGR) z siedzibą we Władysławowie to stowarzyszenie specjalne posiadające osobowość prawną i działające na podstawie przepisów ustawy z 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2001 r. Nr 79, poz. 855-, z późn. zm.) przepisów ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz. U. 2015, poz. 378 z późn. zm.) oraz innych przepisów wskazanych w statucie PLGR, pozwalających funkcjonować jako Lokalna Grupa Działania oraz

Rybacka LGD w ramach funduszu morskiego i akwakultury na lata 2021-2027. W dniu 02.11.2009 nastąpiła rejestracja stowarzyszenia przez Sąd Rejonowy Gdańsk Południe, Wydział VIII Gospodarczy pod nazwą **PÓŁNOCNOKASZUBSKA LOKALNA GRUPA RYBACKA** (nazwa skrócona „Północnokaszubska LGR”). Numer w Krajowym Rejestrze Sądowym: 0000340618. Nadzór nad Stowarzyszeniem sprawuje Marszałek Województwa Pomorskiego.

1.2 Opis procesu tworzenia partnerstwa uwzględniający dotychczasowe doświadczenia

Zebranie założycielskie PLGR odbyło się w dniu 22.09.2009 we Władysławowie. Oddolna inicjatywa powołania grupy pochodziła ze środowiska rybaków szukających możliwości dywersyfikacji działalności rybackiej oraz pomysłów i środków służących zachowaniu wielowiekowej tradycji i dziedzictwa rybackiego obszaru w obliczu pojawiających się zmian i niekorzystnych trendów w sektorze. W tym samym czasie niezależną inicjatywę podjęli przedstawiciele samorządów obszaru PLGR. Zrozumienie idei LEADERA, znaczenia współpracy, realnego partnerstwa doprowadziło do zjednoczenia inicjatyw

i wspólnej pracy, co do dziś tworzy mocne podstawy trwałości organizacji zbudowanej na 7 cechach LEADER-a tj, na podejściu oddolnym, oparciu działań na spójnym obszarze Północnych Kaszub, szerokim i rozwijającym się partnerstwie, zintegrowanej strategii wielosektorowej, budowaniu sieci wewnątrz obszaru i poszukiwaniu ich poza, innowacyjności oraz współpracy. **Pierwszy okres** funkcjonowania Stowarzyszenia (2009-2010) to liczne inicjatywy służące utworzeniu szerokiego partnerstwa oraz przygotowujące lokalną społeczność do opracowania i wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju Obszarów Rybackich (LSROR). LSROR tworzona była dla obszaru Powiatu Puckiego oraz gminy Wejherowo, a zwieńczeniem tego etapu było podpisanie umowy ramowej 5/1/MRiRW-LGR/2010 na wdrażania LSROR.

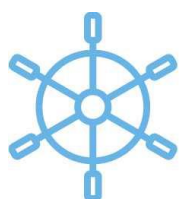
W latach 2011-2015 PLGR zrealizowała postanowienia umowy ramowej, a krótki czas wdrażania wymagał szerokiej kampanii informacyjnej wśród lokalnej społeczności. Intensywne działania pozwoliły wówczas na rozszerzenie partnerstwa z 50 członków, w znacznej mierze reprezentujących sektor rybacki do ok. 70 członków. Proces aktywizacji to m.in. **realizacja 19 partnerskich projektów współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej**, z których ponad połowę zainicjowała PLGR, w tym m.in. utworzenie Maszoperii Pomorskich LGR. Na obszarze PLGR dofinansowano przeszło 200 projektów na kwotę 63 mln zł. Projekty przyczyniły się do poprawy jakości życia, zwiększenia przedsiębiorczości na obszarze, w szczególności poprzez dywersyfikację działalności rybackiej, ale także zaaktywizowały mieszkańców, szczególnie rybaków pozostających do tej pory poza obszarem działań na rzecz rozwoju społeczności lokalnej. Dobre oceny wdrożenia LSROR oraz silne, reprezentatywne dla obszaru partnerstwo, mocno osadzone w zasadach LEADERA spowodowały, iż PLGR została głosem partnerów społecznych, gospodarczych oraz samorządów wskazana jako grupa, która efektywnie wdroży środki w ramach wielofunduszowej strategii 2014-2020 ze środków PO RYBY, PROW.

Okres 2014-2020 to czas otwierania się na nowych członków, nowe sektory, grupy mieszkańców, to czas definiowania strategicznych obszarów rozwoju partnerstwa, realizowanych w ramach projektów własnych: Centrum Organizacji Pozarządowych (COP) oraz Edukacji Ekologicznej. Szczególnie własne projekty spowodowały dopływ nowych interesariuszy m.in.: wielu organizacji pozarządowych (młodzieżowych, kulturalnych) czy też przedstawicieli branży turystycznej. Rozszerzono partnerstwo, ale również sposób funkcjonowania. Projekty własne realizowano w partnerstwie z innymi NGO oraz samorządami. PLGR koordynowało międzynarodowe projekty współpracy, co roku realizowało we współpracy z organizacjami wiejskimi projekty KSOW ukierunkowane na rzecz promocji i wdrażania produktów lokalnych oraz korzystaliśmy z innych źródeł finansowania działań statutowych. Kontynuowaliśmy działania na rzecz środowiska rybackiego, czy to w ramach rozwoju **Północnego Szlaku Rybackiego**, czy jako partner projektów **Morskiego Instytutu Rybackiego**, wspieraliśmy wiedzą

organizacje producentów rybnych z obszaru. Działania te pozwoliły na wzmocnienie PLGR, ukształtowały silniejsze powiązania pomiędzy członkami PLGR oraz partnerami na obszarze i poza nim. Udało się to osiągnąć także dzięki posiadanym zasobom: **Centrum Promocji i Edukacji "MERK"** (siedziba PLGR), które jest miejscem otwartym i służącym członkom oraz lokalnej społeczności. W MERK-u odbywają się cykliczne spotkania NGO, dzieci i młodzież korzystają z oferty zajęć edukacyjnych i warsztatów, odbywają się spotkania rybackie oraz spotkania integracyjne dla uchodźców z Ukrainy. W naszych działaniach kładziemy nacisk na budowanie postawy wzajemnego zaufania i współpracy. Nawiązaliśmy trwałą współpracę poza obszarem: od 2016 r. PLGR jest **członkiem Pomorskiej sieci COP¹, a także Pomorskiej Regionalnej Organizacji Turystycznej, Pomorskiej Sieci LEADER-a**. Nawiązano również stałą współpracę z naukowcami z **Uniwersytetu Gdańskiego, Nadmorskim Parkiem Krajobrazowym i innymi podmiotami**.

PLGR dostrzegając aktualne wyzwania społeczno-gospodarcze, w tym związane z następstwem pandemii covid oraz analizując zadania stawiane LGD w nowej perspektywie finansowej UE, przez cały 2022 rok pracowało nad efektywnym przygotowaniem grupy do opracowania i wdrożenia LSR 2022-2027. Po raz trzeci nastąpiła mobilizacja członków stowarzyszenia oraz mieszkańców obszaru, organizacji oraz samorządów do generowania pomysłów i podejmowania trudu planowania działań na rzecz lokalnej społeczności. Reprezentacja kluczowych, z punktu widzenia obszaru i strategii sektorów aktywnie włączyła się w prace nad kierunkami rozwoju obszaru. Kilkuetapowe, szerokie konsultacje społeczne, potwierdzone aktywnym zaangażowaniem reprezentantów różnych sektorów/specjalizacji były także impulsem do przystąpienia do PLGR. W toku prac nad LSR 2022-2027 członkami PLGR zostały m.in.: Rada Kół Gospodyń Wiejskich, Stowarzyszenie Sołtysów Gminy Krokowa. Działaniom PLGR jako lokalnej agencji rozwoju czy też lokalnego integratora sprzyja posiadana infrastruktura: Centrum MERK, aktualnie rozbudowywane o nowe skrzydło, gdzie od maja 2023 roku w ramach rozszerzenia działań strategicznych² PLGR funkcjonować będzie „Nadbałtycki Uniwersytet Ludowy” z ofertą edukacyjną dla dorosłych realizowaną metodą grundtvigiańską³.

1.3 Ogólny opis struktury LGD

Stowarzyszenie PLGR liczy aktualnie **124 członków**, z czego najliczniejszą grupę stanowią przedstawiciele sektora gospodarczego: 60 członków. Wśród podmiotów gospodarczych dominuje sektor rybacki (ok. 60%), co wynika z początków funkcjonowania PLGR, ale też co oczywiste z rybackiego, nadmorskiego charakteru obszaru, członkami są także firmy turystyczne (ok. 20%), ośrodki zdrowia oraz rzemieślnicy i lokalni producenci. Sektor rybacki w PLGR tworzą w większości rybacy, w tym: armatorzy prowadzący indywidualne działalności gospodarcze, członkami są także duże spółki połowowo-przetwórcze (np. Szkuner, Koga Maris). Grupa określana jako sektor turystyczny to głównie kwaterodawcy, właściciele bazy noclegowej oraz restauratorzy i lokalni producenci (np. Restauracja Kutter, Karol Nowak, Nordowy Mól - Ewa Hewelt). Kolejną grupą jest sektor społeczny: 49 członków, w tym różnorodne organizacje pozarządowe (m.in. Puckie Hospicjum, Agroturystyczne Stowarzyszenie Ziemi Puckiej) związki zawodowe, organizacje producenckie (m.in. Związek Rybaków Polskich, Organizacja Producentów Ryb Władysławowo, Zrzeszenie Rybaków Morskich - OP), następnie mieszkańcy, lokalni liderzy. Sektor publiczny w PLGR tworzą wszystkie gminy i miasta obszaru Powiatu Puckiego oraz samorząd powiatowy, a także jednostki organizacyjne (np. MOKSIR w Jastami, EKOHEL Spółka z o.o.), muzea (np. Narodowe Muzeum Morskie, Muzeum Ziemi Puckiej), szkoły (np. Liceum Ogólnokształcące w Pucku). Członkiem jest także jednostka naukowa: Morski Instytut Rybacki – Państwowy Instytut Badawczy. W ramach struktury Stowarzyszenia wyodrębnić możemy grupy członków, których działalność, specyfikę można odzwierciedlić charakterem poszczególnych celów niniejszej strategii tj.: środowiskowa, społeczna, gospodarczo-turystyczna. Szczególnie istotne z punktu widzenia realizacji LSR, są sektory zdefiniowane w oparciu o charakterystykę społeczno – gospodarczą obszaru (potwierdzone opiniami mieszkańców), a które w LSR określono jako podmioty kluczowe, a definiowane są także na potrzeby LSR jako grupy interesu: grupa **sektora turystycznego oraz grupa sektora rybackiego**.

W toku prac nad LSR zdefiniowano także grupy osób w niekorzystnej sytuacji na obszarze, do których skierowane będzie wsparcie w ramach poszczególnych przedsięwzięć lub które będą traktowane priorytetowo w ramach innych przedsięwzięć. W toku prac nad LSR, w tym szczególnie uwzględniając wyniki sondażu opinii do grup w niekorzystnej sytuacji zaliczono: **dzieci i młodzież, osoby z niepełnosprawnościami i ich rodziny (opiekunowie), seniorów**.

¹ Federacja organizacji pozarządowych (pełniących funkcje COP) budowana od 2012 roku. Obecnie członkami sieci jest 13 organizacji reprezentujących większość powiatów województwa pomorskiego.

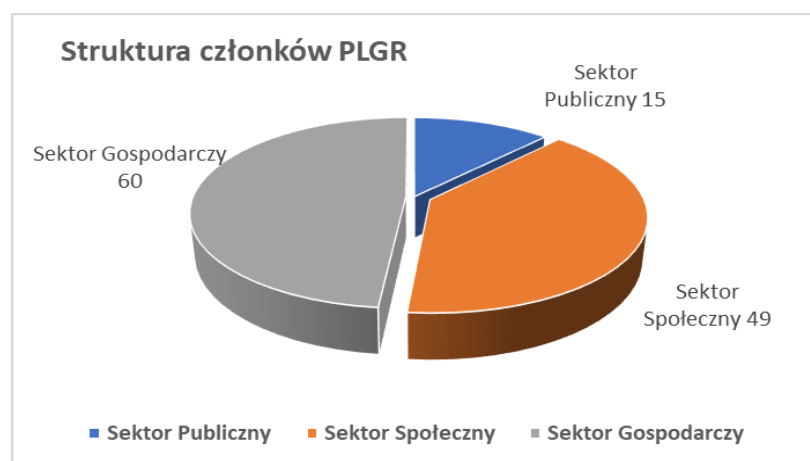
² Działania strategiczne PLGR obejmują 3 obszary.: Centrum Organizacji Pozarządowych, Edukacja Ekologiczna, Nadbałtycki Uniwersytet Ludowy.

³ Model edukacji duńskiego teologa Mikołaja Fryderyka Seweryna Grundtviga (1783-1872) zwany "szkoła dla życia" opierający się na dialogu, indywidualnym doświadczeniu, ale też zespołowym doświadczeniu kultury, historii i wzmocnianiu poczucia przynależności do wspólnoty.

Skład PLGR, jak i poszczególnych organów jest różnorodny i reprezentatywny dla lokalnej społeczności, członkami są zarówno kobiety, jak i mężczyźni, seniorzy (osoby 60+), są także, choć niezbyt liczne osoby młode (do 25 lat). Skład PLGR na przestrzeni lat zmieniał się, przejście z mono-funduszowej rybackiej grupy do szerokiego partnerstwa pokazuje zarówno rozwój PLGR jako organizacji, ale też świadczy o realnym, coraz większym wpływie na obszar, do czego konieczne jest zapewnienie udziału wszystkich istotnych interesariuszy, ich umiejętności, zasobów i dobrej woli.

Podsumowując obecną strukturę partnerstwa trzeba wspomnieć o rybackich korzeniach Stowarzyszenia oraz całego obszaru. Sektor rybacki dalej stanowi istotną grupę w strukturze PLGR, mimo rozszerzenia działalności poza działania finansowane ze środków funduszu rybackiego. Na najbardziej morskim i rybackim obszarze kraju jest to sytuacja pożądana, świadcząca o mocnym przywiązaniu do morza, wielowiekowej tradycji i kultury obszaru. Warto podkreślić, iż w skład wszystkich organów statutowych PLGR, nie tylko Rady, wchodzi przedstawiciele 3 sektorów - instytucji publicznych, lokalnych partnerów społecznych i gospodarczych, w żadnym z tych organów poszczególne grupy nie kontrolują procesu podejmowania decyzji.

Wykres 1: Reprezentatywność, liczba członków poszczególnych sektorów w Stowarzyszeniu PLGR.

1.4 Ogólna informacja o składzie organu decyzyjnego

Organem decyzyjnym PLGR, który zapewnia wybór operacji zgodny ze LSR oraz ustala kwotę wsparcia, o którym mowa w art. 4 ust. 3 pkt 4 ustawy RLKS jest **Rada ds. LSR**. Zgodnie z decyzją Walnego Zebrania Członków z dnia 24.04.2023r. **Rada ds. LSR liczy 15 Członków**. W składzie organu decyzyjnego wchodzi:

- 5 przedstawicieli sektora publicznego – 33,33 %,
- 5 przedstawicieli sektora społecznego – 33,33 %,
- 5 przedstawicieli sektora gospodarczego – 33,33 %,

W skład organu wchodzi przedstawiciele publicznych i prywatnych lokalnych interesów społeczno-gospodarczych, a żadna pojedyncza grupa interesu nie kontroluje procesu podejmowania decyzji. Podział miejsc wskazuje, iż zachowana została proporcja pomiędzy grupami interesu sektora: publicznego, społecznego oraz gospodarczego. W składzie organu decyzyjnego znajdują się przedstawiciele innych zdiagnozowanych na obszarze objętym LSR grup interesów: w ramach przedstawicieli sektora gospodarczego reprezentowane są 2 zdefiniowane w LSR grupy interesu: sektor turystyczny: 2 członków (Jacek Schomburg, Katarzyna Wróblewska), sektor rybacki: 2 członków (Szymon Groenwald, Aleksandra Czyszczak). **Jednocześnie w składzie organu swój głos mają, istotni dla obszaru i efektywnego wdrażania LSR przedstawiciele:**

- seniorów : np.: Jacek Schomburg
- kół gospodyń wiejskich - Bogumiła Ceynowa-Kasprzyk
- sołtysów i jednocześnie rolników - Joanna Szynszeka

Przedstawiony skład Rady ds. LSR spełnia następujące warunki:

- przedstawiciele władzy publicznej ani żadnej pojedynczej grupy interesu nie kontrolują procesu podejmowania decyzji,
- żaden z członków Rady ds. LSR nie pełni równocześnie funkcji członka Komisji Rewizyjnej ani członka Zarządu,
- żaden z członków nie jest zatrudniony w biurze PLGR,
- w składzie znajduje się więcej niż jedna kobieta.

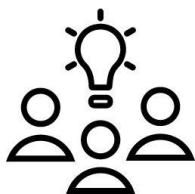
Członkowie Rady ds. LSR:

Sektor Publiczny 1. Jarosław Pałkowski, 2. Anna Łapińska, 3. Tyberiusz Narkowicz, 4. Wiesława Karczewska, 5. Barbara Koss-Dąbrowska;

Sektor Społeczny: 1. Anna Jochim-Labuda, 2. Joanna Szynszecka 3. Bogumiła Ceynowa-Kasprzyk, 4. Zbigniew Wiekiera, 5. Danuta Tocke;

Sektor Gospodarczy 1. Aleksandra Czyszczak, 2. Katarzyna Wróblewska, 3. Anna Łukowska, 4. Jacek Schomburg, 5. Szymon Groenwald.

1.5 Zwięzła charakterystyka rozwiązań stosowanych w procesie decyzyjnym.

12 lat funkcjonowania PLGR pozwoliło na zdobycie doświadczenia, wykształcenie skutecznego zespołu pracowników oraz wypracowanie efektywnego modelu zarządzania partnerstwem i wdrażania strategii. **Organizacja pracy PLGR opiera się na płaskiej strukturze zarządzania.** Wypracowana przez lata równowaga między formalnym i „nieformalnym” stylem pracy oraz pragmatyzm zarządzania pozwalają na rozwiązywanie problemów bez szkody dla uwarunkowań formalnych. Zarządzanie trójsektorowym partnerstwem, w którym członkowie/partnerzy funkcjonują na tych samych prawach opiera się na wiedzy, inteligencji oraz intuicji. Istotne dla funkcjonowania i decydowania jest zrozumienie systemu wartości, preferencji społeczności lokalnej i lokalnych interesariuszy, a zatem w dużej części proces decyzyjny opiera się na doświadczeniu zespołu, osób decyzyjnych poszczególnych organów czy biura.

W podejmowaniu decyzji w Stowarzyszeniu istotne jest podejście procesowe, czyli założenie, że należy optymalizować działania, a nie – jak w organizacji klasycznej – funkcje. Zarząd Stowarzyszenia PLGR składa się z 9 osób, w skład, którego wchodzi przedstawiciele trzech sektorów, a członkami są zarówno seniorzy, jak i osoby młode (do 25 lat). Skład zarządu na przestrzeni lat dostosowywał się do zmian w strukturze członków PLGR, jak i do nowych obszarów działalności kolejnych strategii. **Zarząd PLGR podejmuje swoje decyzje w formie uchwał**, zdecydowaną większość decyzji Zarząd podejmuje kolegialnie, o czym świadczy liczba uchwał, np. 2020 i 2021r. po 48 uchwał, 2022 r.: 64 uchwały. W czasie pomiędzy posiedzeniami, zgodnie z przyjętą zasadą, prezes konsultuje decyzje z członkami z wykorzystaniem środków komunikacji elektronicznej, decyzje te są następnie sankcjonowane na kolejnym posiedzeniu. O otwartości zarządu, pragmatyzmie w zarządzaniu, pełnej świadomości i uznaniu partnerstwa świadczy przyjęta w 2017r zasada, iż w posiedzenia może uczestniczyć przedstawiciel komisji rewizyjnej, a także obserwatorzy z ramienia członków, jeżeli ktoś wykaże takie zainteresowanie. Celem umożliwienia udziału w posiedzeniu, o terminie zarządu z wyprzedzeniem Biuro informuje na stronie www.plgr.pl.

Zespół PLGR to 5 pracowników z dużym doświadczeniem, szeroką wiedzę o obszarze, społeczności lokalnej, posiadający wysokie kwalifikacje społeczne oraz ekonomiczne, potwierdzone zarówno wieloletnią pracą jak i licznymi szkoleniami. Kompetencje pracowników są równie ważne jak ich zaangażowanie w działania. Wszyscy obecni pracownicy pracują w PLGR od początku funkcjonowania biura (2010r.), angażując się w działania, także w weekendy, w czasie imprez. Zdolność instytucjonalną PLGR do wdrażania wieloaspektowej LSR tworzy także **posiadane zaplecze w postaci 2 budynków o łącznej pow. 700 m²**. Infrastruktura gwarantuje zarówno sprawne wdrażanie LSR (biura pracowników, miejsce spotkań organów i mieszkańców), efektywną realizację działań własnych LSR, działań statutowych i misyjnych PLGR. Posiadane zaplecze to także podstawa do ekonomizacji działalności organizacji. Istotna dla oceny organizacji, jej zdolności do podejmowania skutecznych działań jest także aktywność członków, a jednym ze wskaźników ją określających jest ściągalność składek, która w PLGR od lat wynosi blisko 100%. **Członkowie Stowarzyszenia czują się współgospodarzami**, bezinteresownie podejmują aktywności przy działaniach inicjowanych przez biuro lub zarząd, a także sami inicjują aktywności i działania realizowane przez PLGR, np. Festiwal Kultur Krajów Bałtyckich 2022 zainicjowała PLGR wspólnie z Radą gminną KGW. **Każdy z kluczowych sektorów czuje się częścią organizacji, a jednocześnie PLGR to sektorowy i międzysektorowy integrator.** Dla sektora rybackiego to miejsce kontaktu i wymiany doświadczeń z środowiskiem rybackimi z wybrzeża, oraz innymi krajami UE, miejsce współpracy z organizacjami ekologicznymi, a także forum współpracy z sektorem publicznym. Dla sektora pozarządowego PLGR to forum wymiany doświadczeń, integracji na poziomie obszaru, w ramach Centrum Organizacji Pozarządowych, miejsce edukacji i fachowego wsparcia, a także okno do współpracy wojewódzkiej i międzyregionalnej, np. w ramach Pomorskiej sieci COP. Przedsiębiorcy, szczególnie branża turystyczna, oprócz źródła finansowania swoich inwestycji w ramach LSR, mają dostęp do dobrych praktyk, inspiracji i innowacji oraz współpracy z sektorem pozarządowym. Dla młodzieży i uczniów szkół to miejsce edukacji o obszarze oraz o ekologii. Dla samorządów to forum współpracy w ramach Konwentu Samorządów czy też możliwość realizacji partnerskich projektów ponadlokalnych dla wspólnego planowania rozwoju, np. Strategia Rozwoju Ziemi

Puckiej do 2025 opracowana przez PLGR i przyjęta przez wszystkie JST z obszaru. Od 2023 to także Nadbałtycki Uniwersytet Ludowy, powołany w odpowiedzi na zachodzące zmiany społeczne i gospodarcze, wyznawania cyfrowe XXI wieku, zdiagnozowany brak na obszarze instytucji edukacji dorosłych oraz brak oferty działań, warsztatów zmierzających do zachowania tradycyjnego rzemiosła, zwyczajów i sztuki ludowej Północnych Kaszub. PLGR przez lata zorganizowała swoje struktury wewnętrzne, posiada odpowiednie kwalifikacje wśród kadry i współpracowników oraz zbudowała zaplecze administracyjne niezbędne do wdrażania LSR (gospodarowania środkami publicznymi). Nasze działania w kolejnych latach w większym stopniu ukierunkowane zostaną na ekonomizację, w ramach odpłatnej działalności statutowej. Z tym że proces ekonomizacji działalności PLGR nie będzie mieć w istocie charakteru komercyjnego. Założeniem jest wypracowanie środków własnych pozwalających na uzyskanie większej niezależności. Ekonomizacja PLGR to w założeniach próba „wymknięcia się” z zależności od środków administracji publicznej i „rynkowe zdobywanie środków” na działania własne/strategiczne stowarzyszenia.

Działania inicjowane przez PLGR ukierunkowane są **na budowanie partnerskich relacji, dobrej atmosfery i poczucia sprawczości**. Działania te pokazują zaplanowany, a jednocześnie dostosowujący się do zmian schemat funkcjonowania oparty na zasadach LEADERA, zmierzający do maksymalnego wykorzystania posiadanych zasobów i potencjału organizacji i obszaru. To działanie pragmatyczne, którym towarzyszy dobra komunikacja: skuteczny imperatyw zarządzania PLGR. PLGR wykorzystując zdolność budowania więzi między grupami, mieszkańcami i organizacjami oraz kontakty z środowiskiem naukowym (np. MIR-PIB, UG) tworzy, wspiera innowacyjne rozwiązania na obszarze. Szczególnie widoczne jest to w ramach realizowanych od 5 lat partnerskich działań własnych.

W ramach LSR 2022-2027 zakładamy realizowanie partnerskich działań własnych w każdym z celów szczegółowych, których zadaniem będzie m.in.: **edukacja, budowanie postaw, animowanie innowacji** na obszarze oraz wdrażanie innowacji. Dzięki m.in. funkcjonującemu modelowi zarządzania jesteśmy zdolni do „skalowania działań” w odpowiedzi na zmieniające się potrzeby oraz inicjowania działań innowacyjnych. Dziedziny, w których szczególnie potrzebne są innowacje to: społeczne usługi i produkty turystyczne, a w opinii mieszkańców wyrażonej w trakcie konsultacji społecznych zasadniczo powinny dotyczyć dwóch kwestii **„budowania partnerskich relacji i wspólnych projektów” oraz „troski o klimat i środowisko”** i skupiać się powinny na szeroko rozumianych działaniach proekologicznych, przechodzeniu do zielonej/niebieskiej gospodarki oraz nowym, partnerskim sposobie wykorzystania, mobilizowania lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych na rzecz zarówno mieszkańców, jak i turystów. Procesy decyzyjne na poziomie organów, jak i bieżące zarządzanie i komunikowanie ze społecznością lokalną odbywa się zarówno **metodami tradycyjnymi**, jak i przy wykorzystaniu **technologii komunikacyjnych**, co ułatwiło nam dostosowanie się do sytuacji covidowej, np. od 2015 r ocena wniosków w ramach LSR 2014-2020 odbywa się z wykorzystaniem platformy internetowej. Biuro jest otwarte i gotowe do kontaktu, porad i konsultacji z mieszkańcami przez cały tydzień, spotkania organizacji pozarządowych w ramach COP-u odbywają się raz w miesiącu, a doradztwo i wsparcie dla NGO odbywa się raz w tygodniu. Raz w miesiącu odbywają się posiedzenia zarządu, otwarte dla osób zainteresowanych. Kontaktom bezpośrednim towarzyszy newsletter, dwa kanały informacyjne na FB oraz strona www.plgr.pl. Reprezentatywność grup interesariuszy, ich systematyczne zaangażowanie w działania grupy pomaga od lat efektywniej wdrażać LSR, gdyż na bieżąco jesteśmy w stanie analizować zmiany oraz kierować wsparciem w oczekiwanych kierunkach. Wszystkie w/w działania będziemy pogłębiać w kolejnych latach wykorzystując do tego m.in. LSR 2022-2027, w tym szczególnie:

- partnerskie operacje własne, realizowane z partnerami (z obszaru i spoza), otwarte na nowe propozycje i nowych partnerów, szczególnie reprezentujących grupy w niekorzystnej sytuacji: w ramach przedsięwzięć P 1.4, P 2.4, P 3.4,
- działalność i ofertę Nadbałtyckiego Uniwersytetu Ludowego,
- działalność i ofertę Centrum Promocji i Edukacji MERK.

Opis powyższych działań oraz planów na najbliższe lata pokazuje, iż relacje między członkami PLGR są oparte na pogłębionym partnerstwie oraz skutecznej komunikacji, dostosowanej do poszczególnych grup odbiorców. Od początku działalności sposób podejmowania decyzji, zarówno w ramach Zarządu, jak też pozostałych organów i biur odbywa się w sposób kolektywny. W niektórych przypadkach wprowadzono 2-etapowy proces podejmowania decyzji np. uzgodnienia kwestii diet i zwrotu kosztów dla członków organów PLGR. Otwartość na inicjatywy członków realizowana do tej pory w ramach spotkań WZC oraz corocznych warsztatów refleksyjnych rozszerzona zostanie w o rozbudowany formularz newsletter do zgłaszania na bieżąco, w czasie całego roku propozycji/inicjatyw przez członków, mieszkańców obszaru dot. funkcjonowania grupy i wdrażania LSR.

1.6 Wskazanie dokumentów regulujących funkcjonowanie PLGR

Tabela 1: Wykaz dokumentów regulujących pracę Stowarzyszenia PLGR.

Rodzaj dokumentu	Regulowane kwestie	Sposób uchwalania i aktualizacji
Statut	<ul style="list-style-type: none"> Zakres uregulowań zgodnie z ustawą prawo o stowarzyszeniach, Organ nadzoru, Wprowadzenie dodatkowego organu – Rady, odpowiedzialnego za wybór operacji oraz określenie jej kompetencji i zasad reprezentatywności, Określenie organu kompetentnego w zakresie uchwalenia LSR i jej aktualizacji, w tym kryteriów wyboru operacji, Zasady nabywania i utraty członkostwa w LGR oraz jej organach. Szczegółowe zasady zwoływania i organizacji posiedzeń WZC, Zarządu i Komisji Rewizyjnej. 	<p>Dokument wymaga przyjęcia uchwałą WZC, zmiana Statutu wymaga bezwzględnej większości głosów, przy obecności co najmniej połowy Członków WZC.</p> <p>W kwestii poprawy oczywistych omyłek pisarskich oraz zmian wynikających z wytycznych IZ dopuszcza się możliwość zmiany przez Zarząd Stowarzyszenia.</p>
Regulamin WZC	<ul style="list-style-type: none"> Zasady głosowania i podejmowania uchwał, Zasady podejmowania decyzji w sprawie powoływania organów PLGR, Zasady protokolowania posiedzeń. 	Uchwala i aktualizuje WZC.
Regulamin Rady ds. LSR	<ul style="list-style-type: none"> Uregulowania dotyczące zachowania bezstronności członków rady w wyborze operacji i wyłączenia z oceny operacji, Szczegółowe zasady zwoływania i organizacji posiedzeń Rady ds. LSR (sposób informowania o posiedzeniach, zasady dostarczania dokumentów dotyczących spraw podejmowanych na posiedzeniach), Szczegółowe zasady dotyczące podejmowania decyzji w sprawie wyboru operacji, Sposób wyboru i obowiązki Prezydium Rady ds. LSR, Zakres odpowiedzialności osób, których zadaniem będzie czuwanie nad prawidłowym przebiegiem procesu decyzyjnego oraz poprawnym opracowaniem dokumentacji dotyczącej wyboru projektów. 	<p>Uchwala i aktualizuje WZC.</p> <p>W kwestii poprawy oczywistych omyłek pisarskich oraz zmian wynikających z wytycznych IZ dopuszcza się możliwość zmiany przez Zarząd Stowarzyszenia.</p>
Regulamin Organizacyjny Biura	<ul style="list-style-type: none"> Zasady funkcjonowania Biura PLGR, w tym godziny urzędowania, Zakres obowiązków i uprawnień Dyrektora Biura i pozostałych pracowników, Sposób rozliczania delegacji służbowych, Sposób pomiaru jakości świadczonego doradztwa. 	Uchwala i aktualizuje Zarząd Stowarzyszenia
Polityka bezpieczeństwa w zakresie ochrony danych osobowych w Stowarzyszeniu Północnokaszubska LGR	<ul style="list-style-type: none"> Ochrona i przetwarzanie danych osobowych w Stowarzyszeniu PLGR 	Uchwala i aktualizuje Zarząd Stowarzyszenia
Procedura naboru na wolne stanowiska pracy w Stowarzyszeniu PLGR	<ul style="list-style-type: none"> Zasady zatrudniania pracowników w Stowarzyszeniu PLGR. 	Uchwala i aktualizuje Zarząd Stowarzyszenia
Regulamin pracy Zarządu Stowarzyszenia Północnokaszubska Lokalna Grupa Rybacka	<ul style="list-style-type: none"> Zasady organizacji posiedzeń Zarządu, Zasady zgłaszania inicjatyw uchwałodawczych. 	Uchwala i aktualizuje Walne Zebranie Członków

Ponadto PLGR działa zgodnie z Procedurami wyboru operacji w ramach wdrażania LSR na lata 2014-2020, Procedurą aktualizacji LSR, Procedurą monitoringu i ewaluacji oraz tożsamymi dokumentami przygotowanymi na potrzeby wdrażania LSR 2022-2027 oraz rybackiej LSR 2022-2027. Na potrzeby funkcjonowania w okresie 2022-2027 opracowany został Plan Komunikacji.

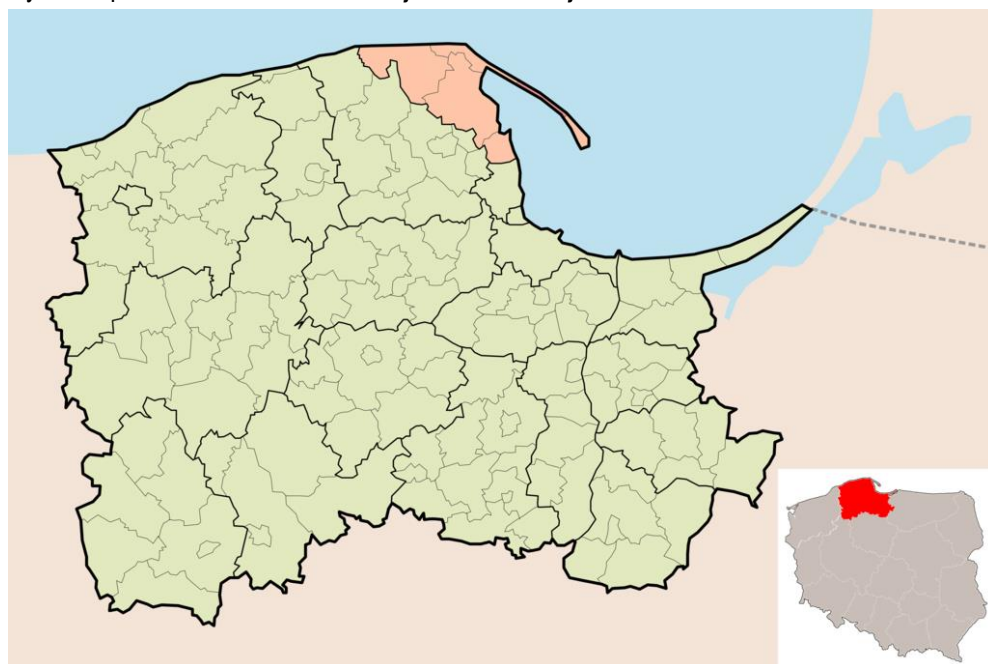
2.1 Obszar objęty LSR.

Lokalna Strategia Rozwoju 2022-2027 (LSR) zakłada wdrażanie kilku funduszy na całym obszarze Północnokaszubskiej Lokalnej Grupy Rybackiej: Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027, Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego +. Obszar objęty Lokalną Strategią Rozwoju to 7 gmin stanowiących łączny obszar Powiatu Puckiego, który na koniec 2020 r. zamieszkiwany był przez **89 493 mieszkańców**. Jest to najmniejszy w województwie pomorskim powiat ziemski, **łączna powierzchnia obszaru wdrażania LSR wynosi 58 118 ha, co stanowi 3,2%** obszaru województwa pomorskiego. W granicach Powiatu Puckiego ujmowane są także wody Zatoki Puckiej o łącznej powierzchni 287 km². Analogicznie do poprzedniej, obecna LSR 2022-2027 skupia następujące gminy: miasto Hel i miasto Puck, gminy miejsko-wiejskie: Jastarnia i Władysławowo oraz gminy wiejskie: Kosakowo, Krokowa i Puck.

Rysunek 1: Mapa obszaru PLGR.

Rys.2 Mapa obszaru PLGR na tle województwa i kraju.

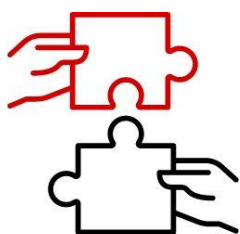
Źródło: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Map_-_PL_-_powiat_pucki_-_Puck.PNG

Tabela 2: Liczba ludności oraz powierzchnia gmin objętych Lokalną Strategią Rozwoju, stan na 31.12.2020.

Gminy	Liczba ludności w szt.	Powierzchnia gmin w ha
Hel	2 997	2295
Jastarnia, w tym Jastarnia - miasto	3 562 2 670	998
Jastarnia - obszar wiejski	892	
Puck - miasto	10 902	479
Władysławowo w tym Władysławowo - miasto	14 781 9 624	4219
Władysławowo - obszar wiejski	5 157	
Kosakowo	19 124	5014
Krokowa	10 534	21375
Puck - gmina	27 593	23738
Obszar PLGR	89 493	58118

Źródło: Bank danych lokalnych - Główny Urząd Statystyczny

2.2 Spójność obszaru objętego LSR

PLGR działa na obszarze spójnym społecznie i funkcjonalnie, wyznaczonym granicami administracyjnymi Powiatu Puckiego. Obszar PLGR charakteryzuje się wspólnymi tradycjami, „mocną” lokalną tożsamością wynikającą z poczucia przynależności do kaszubskiej mniejszości oraz morskimi i rybackimi korzeniami. Specyfikę obszaru PLGR można zawrzeć w kilku zakresach spójności. Widoczna jest **spójność przyrodnicza**, związana z nadmorskim położeniem. Obszar zlokalizowany jest w północnej części województwa pomorskiego, leży w obrębie dwóch makroregionów: większość należy do Pobrzeża Gdańskiego i obejmuje mezoregiony: Pobreże Kaszubskie oraz Mierzeję Helską.

Południową część obszaru stanowi Pojezierze Wschodniopomorskie (mezoregion Pojezierze Kaszubskie). Cechą charakterystyczną Pobrzeża Kaszubskiego jest rozczłonkowanie obszaru na szereg kęp wysoczyznowych rozdzielonych głęboko wciętymi dolinami lub pradolinami. Charakterystycznym i cennym przyrodniczo elementem struktury krajobrazowej Pobrzeża są również piaszczyste mierzeje. Obszar znajduje się w strefie klimatu umiarkowanego. Bliskie położenie Morza Bałtyckiego wpływa na to, iż zimy są łagodne, a lata niezbyt upalne. Obszar należy do jednych z **najbardziej nasłonecznionych w kraju**, natomiast **ilość opadów jest większa niż na pozostałym obszarze kraju**. Obszar wyróżnia się znacznymi zasobami wodnymi w postaci rzek uchodzących bezpośrednio do Morza Bałtyckiego lub Zatoki Gdańskiej. W powiązaniu z spójnością przyrodniczą występuje **spójność gospodarcza** rozwijająca się wokół rybołówstwa i turystyki, zbudowana na uwarunkowania przyrodniczo-geograficznych. Obszar obejmuje swym zasięgiem spójne obszary: Zatokę Pucką wraz z Półwyspem Helskim oraz wschodni obszar Pobrzeża Kaszubskiego. Każda z gmin obszaru posiada linię brzegową z morzem lub zatoką oraz na terenie każdej znajduje się port lub przystań rybacka. Obszar PLGR znajduje się pod silnym wpływem dynamicznie rozwijającego się Obszaru Metropolitalnego Trójmiasta (OMT), które rozciągnięte na długości 60 km, koncentruje działalność produkcyjną bezpośrednio i pośrednio związaną z morzem, transportem morskim oraz usługami związanymi z turystyką i rybołówstwem, a także innymi usługami ponadregionalnymi. O wpływie OMT świadczą m.in. codzienne dojazdy do pracy, które są wynikiem suburbanizacji z dużych miast do gmin ościennych, w tym gmin tworzących obszar PLGR (gmina Kosakowo i Puck). O ile niedostateczna wydolność układu transportowego stanowi barierę rozwojową, o tyle napływająca ludność, często legitymująca się wyższym wykształceniem i zatrudniona w sektorze usług wyższego rzędu **może stanowić znaczny potencjał rozwoju**.

Całość związana jest ze **spójnością kulturową** bazującą w dużej mierze na nadmorskim i rybackim charakterze wyróżniająca tę część na tle innych obszarów zamieszkałych przez Kaszubów. W społeczności obszaru liczącej prawie ok. 90 tys. mieszkańców zasadniczą część stanowią Kaszubi, nazywani Nordowymi. Kultura, zwyczaje i obrzędy tutejszej ludności od wieków kształtowały się pod bardzo silnym

wpływem morza, a ważnym elementem lokalnej kultury jest kuchnia, o charakterze której od wieków decyduje bliskość morza i jego zasoby. **Historyczna spójność** - wybitnie morski charakter obszaru, na tle pozostałych rejonów kraju najbardziej zauważalny był w okresie międzywojennym, gdy, z wyłączeniem niezbyt długiego brzegu w okolicy Gdyni, zajmowało on całe

pozostałe polskie wybrzeże morskie (blisko 90%). Na obszarze PLGR w latach 1928-1939 ustanowiono jednostkę samorządową określaną mianem Powiatu Morskiego, która funkcjonowała również po wojnie do roku 1951. Obszar PLGR w porównaniu do przedwojennego obszaru Powiatu Morskiego nie obejmuje jedynie miasta Wejherowa, lecz jest powiększone o miejscowości Wierzchucino i Białogóra, przed wojną znajdujące się poza granicą Polski. Jednak w opinii tutejszych mieszkańców były one zawsze osadami etnicznie i kulturowo związanymi z Kaszubami Północnymi. Wewnętrzna spójność obszaru to także **spójność administracyjna** określona granicami Powiatu Puckiego.

Określenie „**NORDA**” stosowane na co dzień przez mieszkańców PLGR w opisie miejsca zamieszkania (NORDA to Północne Kaszuby), pokazuje silną tożsamość obszaru będącą wynikiem wielowiekowej interakcji pomiędzy nadmorskim terenem oraz społecznością ukształtowaną przez wpływ morza. Przekazywane z pokolenia na pokolenie więzi emocjonalne, wykształcone pomiędzy społecznością i miejscem egzystencji, rozpatrywać należy w kategorii zasobu lokalnego stanowiącego niematerialny przejaw kapitału ludzkiego. Jest to zasób istotny, ponieważ może wpływać na wiele aspektów rozwoju lokalnego, który uwarunkowany jest wykorzystaniem „lokalnych zasobów rozwoju” o charakterze materialny (infrastruktura)

oraz niematerialny (wiedza, tradycja). Obszar posiada silną tożsamość terytorialną, co w procesie wdrażania LSR zwiększa efektywność podejmowanych działań m.in. z uwagi na: **wspólne wartości społeczne, poczucie przynależności i utożsamianie się z terytorium, gotowość i chęć do promowania zasobów.**

„**NORDA**” to region o silnej tożsamości terytorialnej, który przez lata wykształcił markę, będącą dźwignią jego rozwoju, związaną z wyjątkową i unikatową przyrodą, kaszubską kulturą oraz funkcjonowaniem sektora turystycznego oraz sektora rybackiego. Znaczny napływ ludności w ostatniej dekadzie może powodować, zgodnie z teorią o zależności pomiędzy rozwojem demograficznym, a wzrostem gospodarczym, pozytywny wpływ na rozwój, gospodarkę obszaru, natomiast zróżnicowanie trendów wewnątrz obszaru oraz niekorzystne zmiany w strukturze ludności są niewątpliwie dużym wyzwaniem dla obszaru.

3.1 Wstęp

W okresie od lutego 2022 do kwietnia 2023, doświadczony 13-letnimi działaniami zespół PLGR koordynował prace nad przygotowaniem LSR przez społeczność obszaru Północnych Kaszub. Koordynatorem prac z ramienia Stowarzyszenia był dyrektor biura Daniel Lessnau, osoba z bogatym doświadczeniem, zarówno we wdrażaniu podejścia Leader, jak i tworzeniu dokumentów strategicznych. Pracując od 2009 r. w PLGR był odpowiedzialny za koordynację prac nad LSOR 2007-2013 i LSR 2014-2020. Istotny jest fakt, iż LSR nie została przygotowana przez firmę zewnętrzną, za redakcję odpowiadał **zespół ds. LSR** w skład którego wchodziło 2 pracowników biura, 2 członków Zarządu, 2 członków Rady ds. LSR oraz zewnętrzni eksperci, odpowiadający za moderowanie spotkań terenowych. Wszystkie osoby tworzące zespół posiadają doświadczenie w zakresie realizacji projektów i wdrażania strategii w ramach LEADERA/RLKS. Spotkania zespołu odbywały się cyklicznie, co dwa, trzy tygodnie. W pracach nad LSR **PLGR kierowała się zasadami otwartości, stałego kontaktu z uczestnikami oraz poszerzania grona zaangażowanych w pracę**. Podstawę tworzenia dokumentu stanowiły własne doświadczenia, jak i doświadczenia innych organizacji oraz dobrych praktyk europejskich (np. Farnet, Famenet⁴), sprawdzone rozwiązania przeniesione zostały na własny grunt, szczególnie w nowych dla PLGR obszarach, np. dot. deinstytucjonalizacji usług społecznych. W trakcie prac nad LSR nastąpiła mobilizacja członków PLGR, jak i zaangażowanie nowych osób/organizacji. Różnorodność zaangażowanych osób, szczególnie spora grupa nowych osób i organizacji oraz liczny udział społeczności lokalnej w konsultacjach pozwoliła na kreowanie ciekawych pomysłów oraz projektowanie innowacyjnych działań na rzecz lokalnej społeczności.

Kluczowym czynnikiem zasady partycypacji było zintegrowane podejście, zastosowano różnorodne techniki i narzędzia partycypacji społecznej, które nawzajem się przenikały. Dzięki takiemu podejściu było możliwe pozyskanie zobiektywizowanych danych, a sam proces był **oparty nie na zasadzie negocjacji, ale dialogu** – każda grupa wyróżniona ze względu na swoje potrzeby mogła je skonfrontować z tymi, jakie mają inne grupy, a to w efekcie pozwoliło na wypracowanie głównych założeń strategii. Głównym celem działań partycypacyjnych nie było „stworzenie” dokumentu, ale pobudzenie **zaangażowania społeczności lokalnej, która miała szanse realnie wpływać na kształt LSR i ten cel udało się osiągnąć**.

Reprezentacja kluczowych, z punktu widzenia obszaru i strategii sektorów aktywnie włączyła się w prace **zespołów roboczych**. Kilkuetapowe konsultacje społeczne, dzięki właściwym kanałom komunikacji cieszyły się dużym zainteresowaniem oraz zaangażowaniem mieszkańców, co potwierdzają dane z przeprowadzonych badań na obszarze, np. otrzymaliśmy 320 ankiet w ramach badania „sondaż opinii” oraz 644 ankiet od młodzieży w ramach badania internetowego potrzeb dzieci i młodzieży z obszaru, przeprowadzonego przy wsparciu szkół. **Wszechstronne i szerokie działania na obszarze** były impulsem dla nowych osób, organizacji do przystąpienia do PLGR. **Działania w ramach prac nad LSR prowadzono pod hasłem: KONSULTUJESZ = DECYDUJESZ**.

Proces tworzenia LSR uwzględniał zasady horyzontalne określone w art. 9 rozporządzenia 2021/1060, w tym:

- poszanowania praw podstawowych oraz przestrzeganie Karty praw podstawowych Unii Europejskiej i Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych;
- zasady równości kobiet i mężczyzn;
- zasady równości szans i niedyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną, w tym zasadę dostępności dla osób z niepełnosprawnościami;
- zgodności działań z celem wspierania zrównoważonego rozwoju określonego w art. 11 TFUE, oraz z uwzględnieniem celów ONZ dotyczących zrównoważonego rozwoju, a także porozumienia paryskiego i zasady „nie czyni poważnych szkód”

Przeprowadzając partycypacyjnymi metodami konsultacje na obszarze uzyskano szereg informacji, danych i wskazówek, które wykorzystano w LSR. Z konsultacji została sporządzona analiza przyjęcia bądź odrzucenia wniosków. Materiały te zostały zebrane w formie zbiorczych zestawień i są zdeponowane w biurze PLGR.

Wyniki konsultacji kluczowe dla treści dokumentu Strategii:

⁴https://oceans-and-fisheries.ec.europa.eu/funding/famenet_en, https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/cms/farnet2/node_en.html

1. Wskazania mieszkańców wyrażone w sondażu oraz w trakcie spotkań terenowych zostały uwzględnione przy zdefiniowaniu i określeniu grup w niekorzystnej sytuacji na obszarze PLGR,
2. Wskazania mieszkańców wyrażone w sondażu oraz w trakcie spotkań terenowych były potwierdzeniem dla posiadanych danych źródłowych i pozwoliły na określenie kategorii podmiotów/rodzajów działalności wspieranych w LSR ze środków PS WPR (P.1.1), a najczęściej pojawiające się propozycje projektów (w ramach fiszek) stanowiły podstawę określenia oczekiwanych projektów w ramach przedsięwzięć,
3. Głosy mieszkańców wyrażone w badaniu potrzeb społecznych z przełomu 2019/2020, wzmocnione w ramach konsultacji społecznych doprowadziły do zaplanowania kompleksowych działań edukacyjnych/ świadomościowych w ramach 3 celów: (P.1.4, 2.4, 3.4),
4. Na podstawie wyników badania „Intensywność i reaktywność przedsięwzięć i celów LSR”, do którego wykorzystaliśmy technikę przedstawioną w: T. Białas, M. Czapiewski, Narzędzia tworzenia strategii organizacji, Bydgoszcz – Gdańsk 2004, s.9-17 wyodrębniono wiązkę przedsięwzięć „Krytycznych” – kluczowych (zdaniem uczestników) dla realizacji LSR oraz „Aktywnych” czyli wspierających realizację. Wyniki badania wskazały iż, „Edukacja na rzecz ekologii” okazała się najbardziej reaktywnym przedsięwzięciem, a do krytycznych zaliczono m.in. „Rozwój szlaków turystycznych” oraz „Wsparcie kluczowych branż obszaru” - wyniki badania miały wpływ na m.in. alokację środków na przedsięwzięcia,
5. Wyniki badań (m.in. fiszki projektowe) ukształtowały zawartą w kryteriach definicję innowacyjności w ramach projektów przedsiębiorców oraz innowację w ramach projektów społecznych
6. Wskazania mieszkańców, przedstawicieli organizacji pozarządowych wyrażone w sondażu opinii oraz w trakcie spotkań terenowych były podstawą do zwiększenia kwoty wsparcia na projekty dla sektora pozarządowego, co w rezultacie doprowadziło do rezygnacji z dotychczas preferowanej "formy grantowej" w ramach wsparcia adresowanego do tej grupy beneficjentów (ze środków PS WPR).

Bardziej szczegółowe zestawienie zawarto w tab. 12 Spójność i uzasadnienie przedsięwzięć LSR. Do kluczowych nieuwzględnionych (zgodnie z zasadami opisanymi na str. 18) w LSR wniosków/uwag zgłaszanych w ramach konsultacji zaliczamy:

- 1) Wykraczające poza możliwości LSR: np. związane z rozwojem transportu drogowego i kolejowego (zgłaszane min. na spotkaniach w Kosakowie i na półwyspie helskim).
- 2) Niezgodne z warunkami wskazanymi w programach finansujących LSR: uzależniające wysokość i intensywność pomocy dla przedsiębiorców od wysokości płaconych podatków na obszarze (konsultacje na Helu), zachowanie dotychczasowej ryczałtowej formy wsparcia dla nowych firm.
- 3) Dotyczące działań publicznych samorządu, np. budowa kanalizacji i sieci wodociągowej (zgłaszane na Konwencji samorządowej)
- 4) Dotyczące termomodernizacja budynków, zarówno samorządowych, jak i spółdzielni mieszkaniowych (Hel, Miasto Puck)
- 5) Infrastruktura ograniczająca antropopresję na cenne miejsca przyrodnicze: przejścia na plaże miejsca postojowe dla samochodów
- 6) Związane z uruchomieniem i zabezpieczeniem transportu publicznego

3.2 Proces opracowywania LSR

PLGR „przygotowało LSR” przy zachowaniu równych szans wzięcia udziału w pracach zarówno dla sektora publicznego, gospodarczego, społecznego, jak i każdego mieszkańca. Partnerskie działania realizowane przez PLGR od kilku lat np.: w ramach projektów własnych (COP, Edukacja Ekologiczna), a także inne aktywności, stworzyły szerokie partnerstwo w ramach PLGR oraz zbudowały partnerskie relacje i kanały komunikacyjne z przedstawicielami interesariuszy na obszarze, a stowarzyszenie zyskało opinię lokalnego integratora. W perspektywie najbliższych lat, dzięki m.in. projektom własnym przekształci się w „Hub innowacji” – miejsce/przestrzeń materialną i organizacyjną, która ma wspierać i generować wieloaspektowe innowacje na obszarze. **Dzięki działalności COP-u dotarliśmy do liderów lokalnych**, w tym szczególnie organizacji działających na rzecz osób wykluczonych, organizacji wspierających os. z niepełnosprawnościami, a także do

ochotniczych straży pożarnych, szczególnie drużyn młodzieżowych. Dzięki wdrażanym **partnerskim projektom w ramach KSOW**, nawiązaliśmy kontakty z kołami gospodyń, lokalnymi producentami, oddziałami Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego i licznymi przedstawicielami branży turystycznej i gastronomicznej. Dzięki działaniom Centrum Edukacji MERK oraz projektom z zakresu edukacji ekologicznej zbudowaliśmy kanały komunikacji i współpracy ze szkołami, a więc dotarliśmy do dzieci i młodzieży szkolnej. Istotne dla opracowania i wdrażania LSR są także relacje nawiązane poza obszarem, kontakty i współpraca z ekspertami i liderami regionalnymi np. w ramach uczestnictwa w sieć PS COP, współpraca z Uniwersytetem Gdańskim i MIR-PIB. Istotne dla efektów prac był także wcześniejsze działania diagnostyczne i badania terenowe PLGR np. „Diagnoza potrzeb społecznych obszaru” z przełomu lat 2019/2020, w ramach tego działania nawiązaliśmy kontakty i relacje z organizacjami i instytucjami szeroko rozumianego sektora usług społecznych.

Pracę nad LSR koordynował **zespół ds. LSR**, natomiast kierunki pracom nadawali członkowie **3 zespołów roboczych**. Skład zespołów był otwarty i poszerzał się wraz z postępowaniem prac. Ważność wyzwań społecznych na obszarze spowodowały, iż jeden z zespołów roboczych ds. opracowania LSR to **zespół ds. społecznych**, który składał się z przedstawicieli organizacji działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami, seniorów, organizacji młodzieżowych, a także przedstawicieli samorządowych instytucji opieki społecznej. Drugi z powołanych zespołów roboczych to **zespół ds. infrastruktury i ochrony środowiska**, w skład którego wchodziło m.in. Nadmorski Park Krajobrazowy, samorządy. Ochrona naturalnego środowiska na nadmorskim obszarze PLGR, którego gospodarka oparta jest na zasobach naturalnych stanowi ogromne wyzwanie, a na poziomie realizacji LSR istotne było zaplanowanie skutecznych, konkretnych działań, które przyniosą określoną zmianę w zapobieganiu przyczynom zmian klimatu czy też utracie bioróżnorodności i niszczeniu lokalnych ekosystemów. **Zespół ds. gospodarczych** (+kultura), to trzeci z zespołów roboczych, w skład którego wchodziło przedstawicieli instytucji i firm zajmujących się turystyką, kulturą, ale i edukacją. Przedstawiciele poszczególnych zespołów spotykali się kilkakrotnie na wspólnych posiedzeniach, a spotkania te określono w dalszej części dokumentu jako spotkania **Grupy Sterującej, były to spotkania, które w zasadniczy sposób kształtowały na kolejnych etapach zapisy LSR 2022-2027**. W ten sposób praca nad dokumentem nie była nadzorowana przez Zarząd czy też inny organ Stowarzyszenia. Partnerzy z obszaru, zarówno członkowie PLGR, jak i otoczenie na każdym etapie prac byli głównymi twórcami dokumentu, a proces dialogu realizowany był w ramach wspólnych spotkań. Każda grupa wyróżniona ze względu na swoje potrzeby mogła skonfrontować się z tym, jakie potrzeby, problemy mają inne grupy.

Opracowanie LSR zostało podzielone na 4 kluczowe etapy.

Pierwszy etap pracy dotyczył opracowania diagnozy obszaru. Proces przygotowania LSR 2022-2027 poprzedził warsztat ewaluacyjny LSR 2014-2020. Głównym zadaniem warsztatu było zastanowienie się nad wnioskami z realizacji LSR oraz krytyczne spojrzenie na dotychczasową działalność, w tym m.in. na kwestie włączania społeczności w proces rozwoju, identyfikację projektów korzystnych dla obszaru, zarządzanie organizacją, a także komunikację ze społecznością lokalną. Projekt diagnozy opracowało biuro na początku 2022 roku. Wnioski z diagnozy przedstawiono na spotkaniu **Grupy Sterującej** w dniu 18 lutego 2022. Zbieranie danych jakościowych podczas spotkań w terenie i spotkań zespołów tematycznych na przełomie maja/czerwca 2022 poszerzyło obraz obszaru opisany poprzez dane statystyczne. Działanie to pozwoliło na lepsze zrozumienie, jak mieszkańcy postrzegają obszar, jakie zagadnienia są dla nich ważne, jak patrzą na swoją bieżącą sytuację i jak widzą przyszłość.

Drugi etap prac nad LSR to identyfikacja obszarów problemowych, analiza SWOT. Połączenie wyników badania desk research i badań jakościowych w terenie, w tym szczególnie informacje pozyskane w sondażu opinii, stanowiły podstawę do przygotowania założeń analizy SWOT. W trakcie prac nad LSR, zbieranie i analizę danych zaplanowano jako proces iteracyjny - na etapie diagnozy, SWOT-a oraz na etapie identyfikacji celów i przedsięwzięć. Takie działanie pozwoliło nawiązać bliższe kontakty z instytucjami i mieszkańcami obszaru oraz pogłębić współpracę wśród członków.

Trzeci i czwarty etap prac to: zdefiniowanie celów i przedsięwzięć rozwojowych oraz opracowanie wskaźników realizacji oraz opracowanie zasad wyboru operacji, ustalania kryteriów wyboru. Praca nad LSR odbywała się w ramach następujących po sobie kroków: identyfikacja obszarów problemowych na bazie danych diagnostycznych i ankiet → sporządzenie listy czynników wewnętrznych, zewnętrznych, mocnych i słabych stron obszaru → ustalenie priorytetów i sformułowanie SWOT → na podstawie wcześniej zebranych danych, ankiet – fiszek projektowych, ankiet zdefiniowano cele LSR → a następnie przedsięwzięcia rozwojowe. Wszystkie etapy konsultowane były na spotkaniach oraz poprzez stronę internetową i stanowiły podstawę do opracowania wskaźników, projektu zasad wyboru operacji wraz kryteriami wyboru operacji.

Dla zapewnienia oddolnego charakteru LSR, czyli zagwarantowania udziału społeczności lokalnej w procesie prac nad LSR użyto kilku różnorodnych metod/narzędzi. **Opis zastosowanych metod i narzędzi w trakcie prac nad LSR:**

- **Badanie ewaluacyjne** – na przełomie 2020/21 roku została przeprowadzona przez niezależną firmę zewnętrzną ewaluacja, której wyniki zostały zebrane w formie Raportu z wdrażania LSR w latach 2014-2020. Badanie ewaluacyjne zawierało opis wpływu projektów dofinansowanych ze środków PLGR na aktywność społeczną, przedsiębiorczość, liczbę nowych miejsc pracy, atrakcyjność turystyczną i konkurencyjność obszaru. Raport końcowy zawiera także ocenę trafności doboru wskaźników LSR. Rekomendacje zawarte w raporcie były brane pod uwagę przy pracach nad LSR m.in. tworzeniu odpowiednio dobranych wskaźników oraz kanałów komunikacji ze społecznością w trakcie prac nad dokumentem.
- **Warsztat refleksyjny** - pracowano nad ogólnymi założeniami LSR z wykorzystaniem **metody Word Cafe** w obszarach: skuteczne wdrażanie LSR, trafne kryteria oraz procedury, a także rozpoznawalność PLGR na obszarze, w tym planowanie działań informacyjnych i animacji. W spotkaniu uczestniczyło 20 osób (w większości członków PLGR), *odbyło się w dniu 24.02.2022 w siedzibie PLGR. W pracy wykorzystano także elementy pracy **design thinking**: w tej części uczestnicy proponowali konkretne rozwiązania, inspirowani przez moderatora do niekonwencjonalnego sposobu myślenia i wyobraźni. Omówiono na forum pierwsze propozycje grup docelowych, obszarów interwencji w ramach LSR, wizje tego co powinno się zmienić, przy założeniu że wszystko jest możliwe i nie ma złych propozycji. Po warsztacie refleksyjnym odbyło się spotkanie zespołu ds. LSR, tak aby wnioski „na gorąco” przekształcić w wypracowanie rekomendacji do prac nad LSR.
- **Sondaż społeczny** – badanie jakości życia mieszkańców przeprowadzono w terminie od 25.08.2022–15.09.2022 za pośrednictwem ankiety CAWI. Na podstawie wyniku opracowano zestawienie określające poziom i jakość życia na obszarze, uwzględniający opinię mieszkańców. W sondażu udział wzięło 320 os., wyniki wykorzystano przy opracowaniu analizy SWOT, wyniki ankiet pozwoliły wyszczególnić obszary priorytetowe, w których ankietowani widzą największą szansę/zagrożenie/mocne strony/słabe strony obszaru, w ramach badania pytano także o kierunki wsparcia LSR oraz wskazanie grup w niekorzystnej sytuacji na obszarze,
- **Badania ankietowe / projekty społeczne.** Fiszka projektowa – propozycje projektów do realizacji w ramach LSR zgłaszane poprzez ankietę CAWI. Ankietę rozpowszechniono w listopadzie 2022 (od 20.11). Ankietą adresowaną do sektora społecznego, w tym mieszkańców, organizacji pozarządowych. Ankietę przeprowadzono przed przystąpieniem do określenia ostatecznych zapisów przedsięwzięć LSR. Otrzymano 42 odpowiedzi.
- **Badania ankietowe / projekty gospodarcze.** Fiszka projektowa – propozycje projektów do realizacji w ramach LSR zgłaszane poprzez ankietę CAWI. Ankietę rozpowszechniono w listopadzie 2022 (od 20.11) Ankietą adresowaną do sektora gospodarczego oraz mieszkańców. Ankietę przeprowadzono przed przystąpieniem do określenia ostatecznych zapisów przedsięwzięć LSR. Otrzymano propozycje 28 projektów,
- **Badania ankietowe / projekty rolników.** Fiszka projektowa na projekty do realizacji w ramach LSR poprzez ankietę CAWI rozpowszechnioną od 25.11.2022 określającą potencjalne projekty rolników. Ankietę przeprowadzono przed przystąpieniem do określenia ostatecznych zapisów przedsięwzięć LSR. Otrzymano propozycje 7 projektów,
- **Debata młodzieżowa** - w dniu 30.10.2022 w centrum MERK 16 uczniów – młodzież szkół średnich klasy I-III oraz 8 klasy szkół podstawowych uczestniczyła w moderowanej debacie. Debata miała za zadanie uaktywnienie młodych ludzi w różnych obszarach życia społecznego, zainteresowanie działalnością PLGR i przedstawienie idei RLKS, a także poznanie potrzeb i pomysłów młodzieży na rozwój obszaru. Uczestnicy mieli możliwość wypowiedzenia się podczas burzy mózgów, w trakcie której wszystkie pomysły zostały zapisane na karteczkach i zebrane na tablicy. Podczas spotkania młodzież przygotowała anonimową ankietę, skonsultowaną następnie z socjologiem, stanowiła ona postawę badania ankietowego przeprowadzonego w lutym 2023. Przekazane informacje były cenną wskazówką w zakresie tworzenia LSR z perspektywy uwzględnienia potrzeb i pomysłów młodych ludzi z obszaru, a także komunikacji z tą grupą docelową
- **Badanie jakości życia i potrzeb młodzieży na obszarze** - w terminie od 14.02.2023 do 03.03.2023 przeprowadzono ankietę online dystrybuowaną za pośrednictwem jednostek samorządowych/szkół wśród młodzieży szkolnej (uczniowie ostatnich klas szkoły podstawowej oraz uczniowie szkół ponadpodstawowych). Pytania ankietowe dotyczyły potrzeb i problemów młodych ludzi oraz oczekiwanych i pożądanых przez nich działań w ramach LSR. Otrzymano 644 ankiety.
- **Badania własne** - na bieżąco również w ramach działań własnych PLGR wykorzystwał, głównie do projektowania rozwiązań proceduralnych oraz planu komunikacji ankiety monitorujące zbierane w ramach monitoringu LSR 2014-2020, analizowano poziomu zadowolenia i jakości metod komunikacyjnych oraz poziomu świadczenia usług przez PLGR w zakresie doradztwa, obsługi wnioskodawców.
- **Wywiad grupowy** - spotkanie z organizacjami pozarządowymi działającymi na obszarze na rzecz grup w niekorzystnej sytuacji, spotkanie odbyło się w dniu 08.12.2022 w siedzibie PLGR, podczas tego spotkania omówiono możliwości

dotarcia, potrzeby i bariery z jakimi zmagają się osoby z niepełnosprawnościami oraz seniorzy, analizowano możliwości wsparcia poprzez działania zawarte w LSR. W spotkaniu uczestniczyło 10 osób.

- **Pogłębiony wywiad** problemów grup w niekorzystnej sytuacji na obszarze LSR. Do udziału w spotkaniu zaproszeni zostali przedstawiciele instytucji działających w obszarze usług społecznych, głównie gminne i miejskie Ośrodki Pomocy Społecznej oraz Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pucku, a także organizacje pozarządowe działające na rzecz grup defaworyzowanych z obszaru, łącznie 8 osób. Wywiad grupowy miał miejsce na przełomie stycznia/lutego 2023r. Wywiad odbył się według opracowanego formularza. Wiedza, sugestie i propozycje jakie zostały przekazane w ramach badania stanowiły wkład do planowania działań, form wsparcia oraz potwierdzenie wyboru grup w niekorzystnej sytuacji.
- **Deбата otwarta** – debata, z udziałem przedstawicieli obszaru wszystkich gmin odbyła się 26.05.2023 w siedzibie PLGR – zaprezentowano wypracowane kierunki i cele oraz przedsięwzięcia nowej strategii, dyskutowano o kryteriach wyboru.
- **Warsztat strategiczne z samorządami** - dyskusja na forum Konwentu Samorządowego odbyła się trzykrotnie z udziałem przedstawicieli wszystkich gmin i powiatu, pierwsze spotkanie odbyło się w dniu 02.03.2022 – uczestniczyli przedstawiciele wszystkich samorządów PLGR - 8 osób. Na spotkaniu przedstawiono diagnozę obszaru, analizowano wspólnie potencjalne zakresy LSR w kontekście uwarunkowań obszaru, szukano „białych plam” - obszarów dotąd nie objętych interwencjami, a których pojawiają się w zakresach nowej LSR oraz innych inicjatyw na obszarze (ZIT), szukano drogi do wzajemnego uzupełniania się działań realizowanych na terenie PLGR. Drugie spotkanie miało miejsce w dniu 07.03.2023 i poświęcone było roli samorządów w LSR, dyskusja dotyczyła działań dedykowanych samorządom, rozmawiano o przygotowaniu wspólnych działań i projektów, szukano pomysłów na skuteczne partnerstwa, odpowiedzi na pytanie: „z kim chcemy realizować LSR” i „kto ma być odbiorcą działań”. Trzecie spotkanie miało miejsce w dniu 30.03.2023 i stanowiło podsumowanie roli JST i ich zadań w LSR 2022-2027.
- **Spotkania otwarte na obszarze gmin PLGR.** Na dwóch kluczowych dla kształtu dokumentu etapach prac czynny udział w pracach, w ramach otwartych spotkań wzięła społeczność lokalna. PLGR przeprowadziła dwuetapowe konsultacje, spotkania odbyły się na terenie każdej z gmin, pierwsza tura w dniach od 20-28.06.2022 (7 spotkań), druga tura, w dniach 18-25.01.2023r. (7 spotkań) **Podczas 1 tury spotkań skupiono się na:** prezentacji diagnozy obszaru, omówieniu projektu analizy SWOT oraz dyskusji nad potencjałem obszaru i rodzajem potrzebnego wsparcia, spotkania służyły także poznaniu lokalnych liderów i poszukiwaniu najwłaściwszych metod współpracy na kolejnych etapach tworzenia LSR, identyfikacji oczekiwań mieszkańców co do kierunków rozwoju obszaru. Spotkania miały charakter warsztatów aktywizacyjnych, w spotkaniach 1 tury uczestniczyło łącznie 92 osoby, w ramach 2 tury udział wzięły 84 osoby. Na 1 spotkaniach uzyskano opinie reprezentantów sektorów: społecznego, publicznego i gospodarczego, na temat potrzeb i problemów, które powinny zostać objęte przyszłą strategią. Spotkania służyły także poznaniu lokalnych liderów i poszukiwaniu najwłaściwszych metod współpracy przy tworzeniu LSR. Podczas 2 tury spotkań, dyskutowano o zaproponowanych celach i planowanych kierunkach wsparcia, analizowano budżet LSR oraz preferowane grupy docelowe. Spotkania służyły również upowszechnianiu informacji o PLGR i podejściu Leader/ RKLS.

Za redakcją LSR odpowiadał zespół ds. LSR, a robocze działania realizowane były na poziomie zespołów roboczych, skład zespołów był otwarty, poszerzał się wraz z postępem prac nad LSR, jego członkami byli m.in.: **zespół ds. społecznych:** Aleksandra Machalska, reprezentująca młodzież i młodzieżowe drużyny OSP, Anna Jochim-Labuda z Hospicjum w Pucku, organizacje działające na rzecz seniorów reprezentowała Anna Łukowska ze Stowarzyszenia Bombonierka, na rzecz os. z niepełnosprawnościami Beata Rebicka ze Stowarzyszenia Rodziców i Przyjaciół Osób

Niepełnosprawnych w Pucku, KGW reprezentowała m.in. Bogumiła Ceynowa-Kasprzyk z gminnej Rady KGW, a Alina Merchel była przedstawicielem sołtysów w pracach uczestniczyli też przedstawiciele JST. **Członkowie zespołu ds. Infrastruktury i ochrony środowiska** to m.in.: Bartosz Płóciennik z NPK, dr Jarosław Nowakowski z Uniwersytetu Gdańskiego, Zrzeszenie Rybaków Morskich reprezentował Jacek Wittbrodt, w pracach uczestniczyli także przedstawiciele JST, członkowi **zespołu ds. gospodarczych** to m.in.: Marta Balicka - Lokalna Organizacja Turystyczna, Kacper Frąckowiak – Yacht Club Rewa, Joanna Kosińska - Zarząd Portu Hel, Marian Struck – pensjonat Duna oraz przedstawiciele JST.

Przedstawiciele poszczególnych zespołów spotykali się kilkakrotnie: np. w kolejnych dniach tj. 13.10.2022 zespół ds. społecznych, 17.10.2022 zespół ds. infrastruktury i ochrony środowiska oraz 18.10.2022 zespół ds. gospodarczych. Na tych spotkaniach członkowie dyskutowali nad pożądanymi kierunkami rozwoju i potencjalnymi zakresami wsparcia w ramach LSR.

Pierwsze spotkanie Grupy Sterującej odbyło się 18 lutego, poprzedzono je wysłaniem materiałów do członków, zawierających diagnozę, oraz materiały (treść programów stanowiących źródło finansowania LSR) określające potencjalne zakresy nowej LSR.

I Warsztat strategiczny Grupy Sterującej w dniu 22.04.2022 poświęcono wypracowaniu projektu analizy SWOT obszaru. W spotkaniu uczestniczyli przedstawiciele 3 zespołów, łącznie 13 osób. Podczas spotkania uczestnicy otrzymali materiały opracowane przez biuro, diagnozę obszaru oraz materiały dot. zakresów wsparcia w ramach RLKS. Uczestnicy pracowali w grupach, mając przydzielone kluczowe obszary do przeanalizowania: uwarunkowania przestrzenne, potencjał demograficzny, aktywność społeczna, rynek pracy, potencjał gospodarczy, rolnictwo, infrastruktura, turystyka, środowisko przyrodnicze, dziedzictwo kulturowe i historyczne. Podczas burzy mózgów grupy opracowały mocne i słabe strony danego obszaru, układając je wg. istotności problemu, odrzucając problemy marginalne. Wyniki prac przez reprezentantów poszczególnych grup były prezentowane przede wszystkim uczestnikami spotkania, co pozwoliło na zweryfikowanie materiału. Następnie uczestnicy wspólnie przygotowali listę szans i zagrożeń, które mogą oddziaływać na obszar PLGR. Wyniki prac uczestników zostały spisane na arkuszach papieru i zebrane, a następnie przez pracowników biura przepisane, przygotowane w formie jednej zbiorczej analizy SWOT.

II warsztat strategiczny odbył się w dniu 08.06.2022 po cyklu spotkań zespołów (05.05.2022 - spotkanie zespołu ds. gospodarki 16 osób; 10.05.2022 - spotkanie zespołu ds. społecznych 17 osób; 12.05.2022 spotkanie zespołu ds. infrastruktury i ochrony środowiska). Podczas warsztatu zbudowano drzewo problemów, przekształcone następnie w drzewo celów. Wskazane problemy kluczowe były podstawą do sformułowania celów szczegółowych. W warsztacie uczestniczyło 15 osób.

II warsztat strategiczny odbył się w dniu 28.09.2022 – podsumowanie i analiza ankiet oraz spotkań gminny. Dyskusja objęła także przygotowanie materiałów na planowane spotkania zespołów w październiku 2022. Grupa sterująca spotykała się jeszcze 3 krotnie: 02.11.2022, 30.03.2023, 05.04.2023 pracując nad kolejnymi rozdziałami LSR.

Dodatkowo, w trakcie prac nad LSR odbywały się:

- konsultacje za pośrednictwem strony internetowej PLGR z wykorzystaniem formularzy zgłaszania uwag.
- konsultacje poprzez media społecznościowe – ankieta w zakresie potrzeb, pomysły na projekty, zaproszenia na spotkania,
- konsultacje tematyczne - zbudowanie umiejętności ułatwiających uczestnictwo grup np. dla sektora pozarządowego w ramach Centrum Organizacji Pozarządowych (COP) a dla JST w ramach Konwentu samorządów Ziemi Puckiej.

Materiały dotyczące strategii były sukcesywnie zamieszczane na stronie internetowej PLGR jako materiał do otwartej dyskusji społeczności lokalnej, a drogą elektroniczną/newsletter trafiały do członków PLGR, firm / instytucji z terenu działania, NGO i innych interesariuszy oraz innych odbiorców. **Informacje dla zainteresowanych dostępne były w:** punkcie informacyjno-konsultacyjnym w biurze PLGR, na stronach urzędów miast/gmin i ich tablicach ogłoszeniowych, na słupach ogłoszeniowych, zarówno gminnych jak i sołeckich oraz na słupach rad osiedli. Przed konsultacjami społecznymi na obszarze pojawiała się ich zapowiedź w mediach (Radio Kaszebe). **Szeroka forma komunikacji umożliwiła pozyskanie szeregu informacji zwrotnych** z obszaru, także w ramach wykorzystania komunikacji cyfrowej (spotkania hybrydowe – np. konsultacje gminne we Władysławowie), co otworzyło możliwość udziału w procesie osób, które wcześniej nie mogły w nich uczestniczyć (os. starsze, niepełnosprawne, opiekunowie) lub niechętnie biorące udział w spotkaniach. Zgłaszane w ramach prac wnioski/uwagi, a także propozycje podlegały następującej analizie;

- w ramach prac grupy sterującej - dyskusja panelowa, w której moderator korzystając z różnych narzędzi zbiera najważniejsze informacje i przedstawia grupie do akceptacji
- zespoły robocze: wymiana informacji i doświadczeń podmiotów zajmujących się podobnymi sprawami, moderacja rozmów przez dyrektora biura lub moderatora, zapisanie wniosków, wybór najważniejszych, omówienie ich istotności i przedstawienie dla grupy sterującej.
- wniosek z konsultacji terenowych oraz konsultacji online – zredagowanie i opis przez moderatora zewnętrznego i pracowników biura oraz przekazanie do dyskusji podczas prac grupy sterującej, podsumowanie konsultacji ankietowych znajduje się w biurze PLGR

Organem przyjmującym dokument zgodnie z zapisami statutu PLGR jest Rada ds. LSR. Celem upowszechnienia informacji o LSR 2022 - 2027 przed podjęciem uchwały przez Radę, założenia LSR zaprezentowane zostały członkom Stowarzyszenia na Walnym Zebraniu Członków w dniu 24.04.2023. Po WZC, w dniu 26.05.2023 odbyła się otwarta debata - ostatni element konsultacji LSR na obszarze. Strategia została oficjalnie przyjęta w dniu 01.06.2023 na posiedzeniu Rady ds. LSR. Ostateczny

kształt LSR, w tym uwzględnienie bądź nieuwzględnienie uwag należał do członków Rady ds. LSR. Brak akceptacji wymagał uzasadnienia ujęcia danej uwagi w Lokalnej Strategii Rozwoju, członkowie Rady ds. LSR nie wnieśli uwag do przedłożonego projektu LSR i zaakceptowali jednogłośnie treść dokumentu.

Wdrażanie LSR. Dzięki szerokim konsultacjom, udziałowi wielu osób, podmiotów i środowisk w tworzeniu strategii projektodawcy będą dobrze znali cele LSR, a ich projekty będą do niej dobrze dopasowane. Takiemu założeniu towarzyszyć będą konkretne, zaplanowane w LSR działania pogłębiające partnerskie relacje między członkami, relacje z podmiotami na obszarze i poza obszarem, a także skuteczna komunikacja, dostosowana do potrzeb i oczekiwań społeczności, dostosowana m.in. do wskazań z raportu ewaluacyjnego LSR 2014-2020, a także preferencji wskazanych w sondażu opinii⁵. PLGR posiada doświadczenie i wiedzę w zakresie budowy dobrych kontaktów ze społecznością, a także zdolność tworzenia powiązań między podmiotami na obszarze i poza nim, czego przykładem są działania w ramach COP-u, a co zamierzamy rozszerzyć w ramach działalności Uniwersytetu Ludowego, tworząc lokalny HUB innowacji. W ramach zarządzania LSR oraz operacji własnych zakładamy realizację działań wspierających i animujących projekty partnerskie, operacje we współpracy. Działania te wynikają z dążenia do stworzenia miejsca/przestrzeni spotkań ludzi i organizacji. **PLGR wykorzystując zdolność budowania więzi** między grupami, mieszkańcami, organizacjami oraz kontakty z środowiskiem naukowym (MIR-PIB, Uniwersytet Gdański) zakłada w LSR wspieranie innowacyjnych rozwiązań w obszarach kluczowych dla rozwoju obszaru. Dziedziny, które LSR wskazuje jako szczególnie wymagające innowacyjnych rozwiązań to m.in.: usługi społeczne, wymagające szerokiego zaangażowania NGO w procesie deinstytucjonalizacji, czy też, z uwagi na rosnącą antropopresję oraz kluczowe znaczenie środowiska naturalnego dla rozwoju gospodarczego: innowacyjnie należy planować inwestycje firm i samorządów, preferując działania pro-środowiskowe. Niewykorzystany potencjał, dominujące proste usługi i standardowa oferta turystyczna wymagają innowacji w zakresie oferty produktów i usług turystycznych. Oprócz czynnika eksperckiego istotny wkład w definiowanie innowacyjności mieli mieszkańcy, którzy zgłaszając fiszki projektowe zostali poproszeni o wskazanie istotnych w ich ocenie przesłanek innowacji na obszarze PLGR. Z opinii mieszkańców rodzi się obraz innowacji, który zdefiniować można jako **„partnerskie inicjatywy odpowiadające na potrzeby mieszkańców i turystów, tworzące i rozwijające relacje społeczne, integrujące kwestie ochrony środowiska oraz rozwiązań cyfrowych”**. Przedsięwzięcia LSR, które definiujemy jako innowacyjne to np. pakiet działań/projektów: „Norda – kraina ptaków” w ramach P.1.3 oraz kompleksowe działania edukacyjne w ramach P 1.4, 2.4, 3.4, które obejmować będą także animowanie współpracy oraz kojarzenie parterów na rzecz realizacji operacji w partnerstwie. LSR zakłada intensyfikację współpracy w ramach już realizowanych aktywności, jak i realizację nowych, co sprzyjać będzie motywowaniu społeczności do wdrażania LSR. Działalność Stowarzyszenia i partnerów na obszarze w ramach sieci PS COP wspierana będzie w ramach P 2.4 i ukierunkowana zostanie m.in. na wsparcie organizacji/członków organizacji działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami. Działania edukacyjne w ramach P 3.4 obejmować będą współpracę ze szkołami oraz Nadmorskim Parkiem Krajobrazowy i Uniwersytetem Gdańskim. Tak szerokie podejście i otwartość na współpracę gwarantuje wysoki poziom aktywności oraz **utrzymanie zaangażowania lokalnej społeczności na etapie wdrażania LSR**, już zaangażowanych, jak i pozyskiwanie nowych np. osób dorosłych, seniorów w ramach działalności NUL, czy też dzieci i młodzieży szkolnej, do której adresowany jest szereg inicjatyw w sposób bezpośredni lub pośredni. Zmiany w strukturze PLGR oraz rozszerzenie w 2023 składu organów (Zarząd, Rada) to oprócz nowego spojrzenia, także element wychodzenia PLGR do nowych środowisk/grup, a więc mobilizowanie nowych interesariuszy do realizacji strategii. Kompleksowe działania grupy, otwarta dla wszystkich przestrzeń w budynkach PLGR, a także łatwy dostęp do informacji z wykorzystaniem oczekiwanych narzędzi komunikacji (szczególnie strona www, newsletter oraz bezpośrednie spotkania), wraz z zachowaniem oczekiwanej przez społeczność komunikacji dwustronnej, pozwoli stowarzyszeniu na bieżąco identyfikować potrzeby i oczekiwania obszaru, otrzymać informację zwrotną o działaniach PLGR, zbierać pomysły na nowe projekty, a także ułatwi kontakty między różnymi podmiotami.

Motto PLGR:

“Dobre partnerstwo ze średniej jakości strategią może odnieść sukces, ale słabemu partnerstwu z dobrą strategią prawie na pewno się nie uda”

⁵ Wyniki sondażu oczekiwane kanały informacji: strona www.plgr.pl 45,3%, Facebook 53,7 %, newsletter 11%, strony gmin i powiatu 40%, bezpośrednie spotkania 14,6%.

Schemat 1: Schemat partycypacyjnego przygotowania LSR.

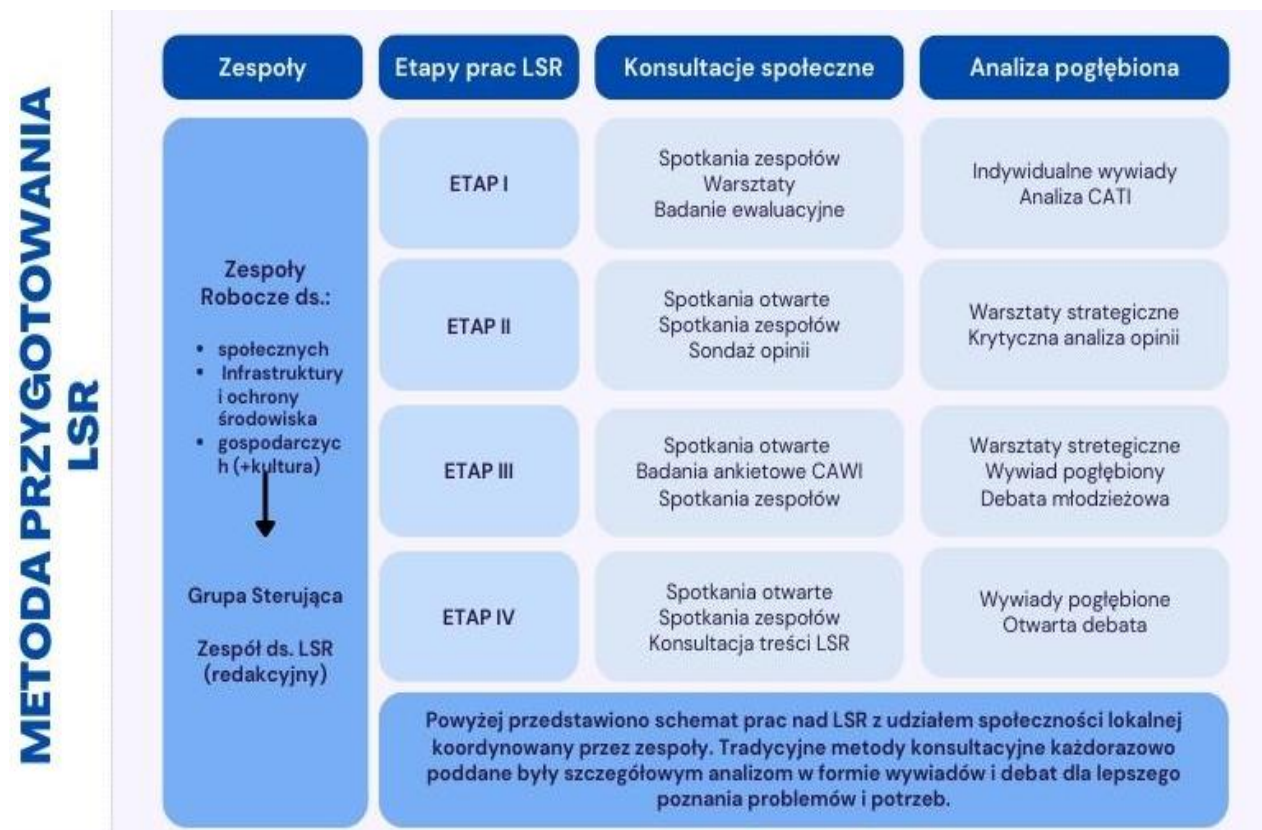

Tabela 3: Harmonogram prac wraz z wskazaniem metody angażowania społeczności lokalnej w przygotowanie LSR 2022-2027

ETAP 1 – ETAP DIAGNOSTYCZNY		
ZAGADNIENIA	GŁÓWNE WYDARZENIA Z PRAC ZESPOŁÓW	ZASTOSOWANE METODY/NARZĘDZIA ANGAŻOWANIA SPOŁECZNOŚCI
<ul style="list-style-type: none"> Podsumowanie wdrażania LSR 2014–2020 Analiza raportu z ewaluacji Ustalenie zakres badań ankietowych Analiza danych źródłowych oraz przygotowanie projektu raportu diagnostycznego Opracowanie tez diagnostycznych 	<ul style="list-style-type: none"> Spotkanie Grupy Sterującej - 18.02.2022 Warsztat refleksyjny – 24.02.2022 Warsztat Grupy sterującej - 22.04.2022 Spotkania Zespołu ds. LSR – na bieżąco 	<ul style="list-style-type: none"> DR – analiza danych zastanych (desk research) Metoda Word Cafe Metoda design thinking Badanie ewaluacyjnej - w ramach badania wykorzystano: CATI – wywiady telefoniczne (computer assisted telephone interviews) oraz IDI – indywidualny wywiad pogłębiony (in-depth interview)
ETAP 2 - IDENTYFIKACJA OBSZARÓW PROBLEMOWYCH, ANALIZA SWOT		
ZAGADNIENIA ORAZ ZAKRES	GŁÓWNE WYDARZENIA Z PRAC ZESPOŁÓW	ZASTOSOWANE METODY ANGAŻOWANIA SPOŁECZNOŚCI
<ul style="list-style-type: none"> Obszary problemowe - identyfikacja i priorytetyzacja czynników kluczowych Opracowanie SWOT Projekt badania ankietowego Określenie wizji i misji Wypracowanie wersji do konsultacji społecznych Konsultacje na obszarze – spotkania terenowe Analiza materiału z konsultacji i przygotowanie raportu i rekomendacji 	<ul style="list-style-type: none"> Warsztaty strategiczne JST – 02.03.2022 Sesja SWOT - zespół ds. Infr. O.Ś – 12.05.2022 Sesja SWOT - zespół ds. Społecznych – 10.05.2022 Sesja SWOT - zespół ds. gospodarczych – 05.05.2022 Warsztat Grupy Sterującej – 08.06.2022 7 spotkań gminnych 20-28.06.2022 Spotkania Zespołu ds. LSR – na bieżąco 	<ul style="list-style-type: none"> Warsztaty przyszłościowe Spotkania otwarte na obszarze Warsztaty strategiczne Sondaż opinii
ETAP 3 - ZDEFINIOWANIE CELÓW I PRZEDSIĘWZIĘĆ ROZWOJOWYCH I OPRACOWANIE WSKAŹNIKÓW REALIZACJI		
ZAGADNIENIA ORAZ ZAKRES	GŁÓWNE WYDARZENIA Z PRAC ZESPOŁÓW	ZASTOSOWANE METODY ANGAŻOWANIA SPOŁECZNOŚCI
<ul style="list-style-type: none"> Zdefiniowanie celów i działań - materiał dla zespołów Zdefiniowanie celów i działań- materiał do konsultacji Identyfikacja propozycji przedsięwzięć rozwojowych - materiał do konsultacji Opracowanie wskaźników dla przedsięwzięć i celów Konsultacje na obszarze – spotkania terenowe Analiza materiału z konsultacji i przygotowanie raportu i rekomendacji Identyfikacja celów i przedsięwzięć rozwojowych 	<ul style="list-style-type: none"> Warsztat Grupy Sterującej – 28.09.2022 Warsztaty zespół ds. Infr. O.Ś – 17.10.2022 Warsztaty zespołu ds. społecznych – 13.10.2022 Warsztaty zespołu ds. gospodarczych – 18.10.2022 Spotkanie Grupy Sterującej – 02.11.2022 7 spotkań gminnych – 18-25.01.2023 Warsztaty JST – 07.03.2023 i 30.03.2023 Spotkanie Grupy Sterującej – 30.03.2023 Spotkania Zespołu ds. LSR – na bieżąco 	<ul style="list-style-type: none"> Wywiad pogłębiony Warsztaty strategiczne Debata młodzieżowa Badania ankietowe CAWI Spotkania otwarte na obszarze
ETAP 4 - OPRACOWANIE ZASAD WYBORU OPERACJI, USTALANIA KRYTERIÓW WYBORU		
ZAGADNIENIA ORAZ ZAKRES	GŁÓWNE WYDARZENIA Z PRAC ZESPOŁÓW	ZASTOSOWANE METODY ANGAŻOWANIA SPOŁECZNOŚCI

<ul style="list-style-type: none"> • Opracowanie projektu zasad wyboru operacji • Ustalanie propozycji kryteriów wyboru • Analiza materiału z konsultacji i przygotowanie raportu rekomendacji 	<ul style="list-style-type: none"> • Spotkanie Grupy Sterującej – 05.04.2023 • Spotkania Zespołu ds. LSR — na bieżąco • Prezentacja założeń procedury wyboru na Walnym Zebraniu Członków 24.04.2023 i posiedzeniu Rady ds. LSR 01.06.2023 	<ul style="list-style-type: none"> • Spotkania otwarte na obszarze • Otwarta debata
REDAKCJA TEKSTU LSR		
<ul style="list-style-type: none"> • Redakcja tekstu • Weryfikacja spójności dokumentu 	<ul style="list-style-type: none"> • Spotkania i konsultacje z biurem i organami PLGR • Zatwierdzenie strategii przez Radę ds. LSR 	

Źródło: Opracowanie własne

4.1 Wprowadzenie

Na każdym z kolejnych etapów prac podstawą trafności przyjętych założeń była **wszechstronna diagnoza** oraz **szeroki proces konsultacji społecznych**. W zakresie wskazanych obszarów diagnozy mieszkańcy, społeczność lokalna miała możliwość przedstawienia własnej oceny obszaru, zarówno w ramach warsztatów, badań ankietowych czy też indywidualnych konsultacji. Najważniejsze obszary, na których skupia się dokument, czyli obszary na które zakładamy wpływać lokalnie dzięki wdrażaniu LSR zdefiniowano w 3 celach szczegółowych LSR, które uzupełniono o wskazanie m.in. kluczowych grup docelowych czy metody realizacji. Analiza stanu faktycznego obszaru opracowana została na podstawie dostępnych danych statystycznych, materiałów i dokumentów uzyskanych m.in. z urzędów gmin i miast - członków PLGR, a także Powiatowego Urzędu Pracy w Pucku, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, Morskiego Instytutu Rybackiego - PIB, Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Pucku oraz samorządowych Ośrodków Pomocy Społecznej, Samorządu Województwa Pomorskiego i jego jednostek, oraz szczególnie w oparciu o dane GUS (Bank Danych Regionalnych). Ponadto analizie poddano informacje dostępne na stronach internetowych w/w podmiotów. Przeprowadzając analizę wzięto pod uwagę możliwości wsparcia w ramach programów stanowiących źródło finansowania LSR. Identyfikacja i klasyfikacja problemów występujących na obszarze, istotnych z punktu widzenia możliwości oddziaływania w ramach LSR została opracowana z uwzględnieniem wniosków z badań ewaluacyjnych obecnie wdrażanej LSR. Zintegrowany cykl pracy nad strategią, w tym dla etapu przygotowania diagnozy pozwolił uniknąć zamieszczania w LSR nieistotnych kwestii mających małe znaczenie i wyeksponowania tych najważniejszych z punktu widzenia mieszkańców obszaru.

Uwagi metodyczne do diagnozy obszaru:

1. Trendy/dynamika ukazuje okres 2014-2020. Jeśli dane dotyczą innego okresu, za każdym razem zostało to zaakcentowane.
2. W okresie objętym analizą tj. w latach 2014-2020 dwie gminy należące do PLGR zmieniły swój status: z gmin miejskiej i wiejskiej zostały stworzone gminy miejsko-wiejskie. Dotyczy to Jastarni i Władysławowa.
3. Dane, z których korzystano pochodzą w większości ze statystyki publicznej, jeśli dane pochodzą z innego źródła, zostało to wskazane.

4.2 Analiza potrzeb rozwojowych i potencjału LSR.

4.2.1 Ocena społeczna obszaru, w tym potencjał demograficzny i kultura

Trendy demograficzne. Obszar PLGR stanowi najmniejszy w woj. pomorskim powiat ziemski – pucki, którego powierzchnia wynosi 581 km², co stanowi 3,2% województwa pomorskiego. Obszar PLGR odnotowuje **rozwój demograficzny**. W 2020 r. zamieszkiwało go 89 493 osoby, którzy stanowili 3,7% populacji Pomorza. W porównaniu z 2014 r. liczba mieszkańców zwiększyła się o 8,6%, co było trzecią dynamiką w regionie, znacznie przewyższając wzrost średniej wojewódzkiej (2,4%). W przeliczeniu na 1000 mieszkańców w analizowanym okresie nastąpił wzrost do 32,4 osoby/1000 mieszkańców, co także znacznie przewyższa średnią wojewódzką (6,1os.). Uwidacznia się to także we **wzroście gęstości zaludnienia – ze 144 os./km² w 2014 r. do 154 os./km²**, co było 5. dynamiką w regionie. Najbardziej zaludnioną w stosunku do swojej powierzchni gminą jest miasto Puck (2 276 os./km²), natomiast najmniej gmina Krokowa (49 os./km²), która ma najbardziej stabilną sytuację pod względem liczby mieszkańców. Z kolei największą dynamikę wzrostu gęstości zaludnienia odnotowano w gminie **Kosakowo (o 55%)**. Mimo relatywnie korzystnych, w stosunku do innych powiatów regionu, parametrów pod względem przyrostu naturalnego ludności, sytuacja na obszarze PLGR systematycznie pogarsza się. W latach 2014-2020 odnotowano spadek o 2,27 p promil. Mimo to **przyrost nadal jest dodatni i w 2020 r. wyniósł 0,95 ‰**. Wpłynął na to wskaźnik urodzeń żywych na 1000 lud. (10,47 – 9. miejsce) oraz wskaźnik zgonów na 1000 lud. (9,52 – 3. najniższy wynik w regionie). Wysoka atrakcyjność osiedleńcza obszaru PLGR objawia się 3. saldem migracji (na 1000 ludności) w regionie. Prym od lat wiezie gmina Kosakowo, której saldo wyniosło w 2020 r. aż 38,0‰, co daje jej miejsce w czołówce gmin z całej Polski (2020 r. 4. miejsce). Warto zaznaczyć, że wpływa na to nie tylko saldo migracji wewnętrznych, ale także zagranicznych. Są to w prawdzie wartości o wiele niższe (0,11‰ przy zagranicznych do 8,8‰ przy wewnętrznych), niemniej pod względem dynamiki obszar **PLGR zajmuje 1. miejsce pod względem salda zagranicznego (wzrost o 450%)** i 3. pod względem salda wewnętrznego (wzrost o 73%). Nakładając na to stosunkowo dobre parametry przyrostu naturalnego ludności (wspomniane 0,95‰ w 2020 r. przy -0,5‰ w pomorskim i -3,18‰ w kraju) otrzymuje się 3. w regionie przyrost rzeczywisty wynoszący 9,87‰, podczas gdy średnio w województwie wynosił on 1,23‰ a w kraju - 3,06‰. Powyższe zmiany oraz przekształcenie Jastarni i Władysławowa w gminy miejsko-wiejskie

wpłynęły na obniżenie liczby mieszkańców miast. W 2020 r. w miastach należących do PLGR mieszkało nieco ponad 13,9 tys. osób a na wsi 75,6 tys. osób. W omawianym okresie to w powiecie puckim odnotowano **największy spadek wskaźnika urbanizacji w całym regionie** (z 41,5% do 29,3%). Tym samym obszar PLGR zajmuje pod tym względem 17. miejsce, podczas gdy 6 lat temu zajmował 13.

Tabela 4: Charakterystyka demograficzna obszaru PLGR w 2020 r. w relacji do 2014 r.

Obszar	Liczba ludności			Gęstość zaludnienia		Przyrost naturalny		Saldo migracji	
	Liczba	% w PLGR	Dynamika	[os/km ²]	Zmiana	[%]	Zmiana	[%]	Zmiana
PLGR	89 493	100	108,6	154	10	1,0	-2,3	8,9	3,7
woj. pomorskie	2 358 256	-	102	129	3	-0,5	-2,5	1,7	0,9
Polska	38 088 564	-	99	122	-1	-3,2	-3,2	0,1	0,5
Hel (m)	2 997	3,3	83	131	-34	-8,9	-7,0	-5,3	23,8
Jastarnia (m-w)	3 562	4,0	92	357	-139	-5,8	-3,2	-4,4	-2,6
Puck (m)	10 902	12,2	96	2 276	-87	-6,4	-3,9	-1,6	0,03
Władysławowo (m-w)	14 781	16,5	96	350	-44	-1,6	-2,9	-5,9	-7,7
Kosakowo (w)	19 124	21,4	155	381	135	5,4	-1,0	38,0	-0,2
Krokowa (w)	10 534	11,8	99	49	-1	1,8	-3,1	-2,5	2,4
Puck (w)	27 593	30,8	110	116	10	3,9	-2,5	8,9	4,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Biorąc pod uwagę wiek mieszkańców obszaru, dominują osoby w wieku produkcyjnym, jednak ich udział w ogólnej liczbie mieszkańców systematycznie spada. Pomiedzy 2014 a 2020, odsetek osób w tej grupie spadł z 63,5% do 60,5%, podczas gdy osób w wieku poprodukcyjnym zdecydowanie przybyło, w 2014 zamieszkiwało obszar 11 915 osób w tej grupie, a na koniec 2020 było to już 15 412 osób. W analizowanym okresie liczba mieszkańców po 65 roku życia wzrosła z 9 348 w 2014 do 12 600 na koniec 2020 r., czyli o przeszło 35 %. Na koniec 2020 r. na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadają 65,3 osoby w wieku nieprodukcyjnym, stosunek ten nazywany jest współczynnikiem obciążenia ekonomicznego, od 2014 r. jego wartość wzrosła o 7,7 (z poziomu 57,6).

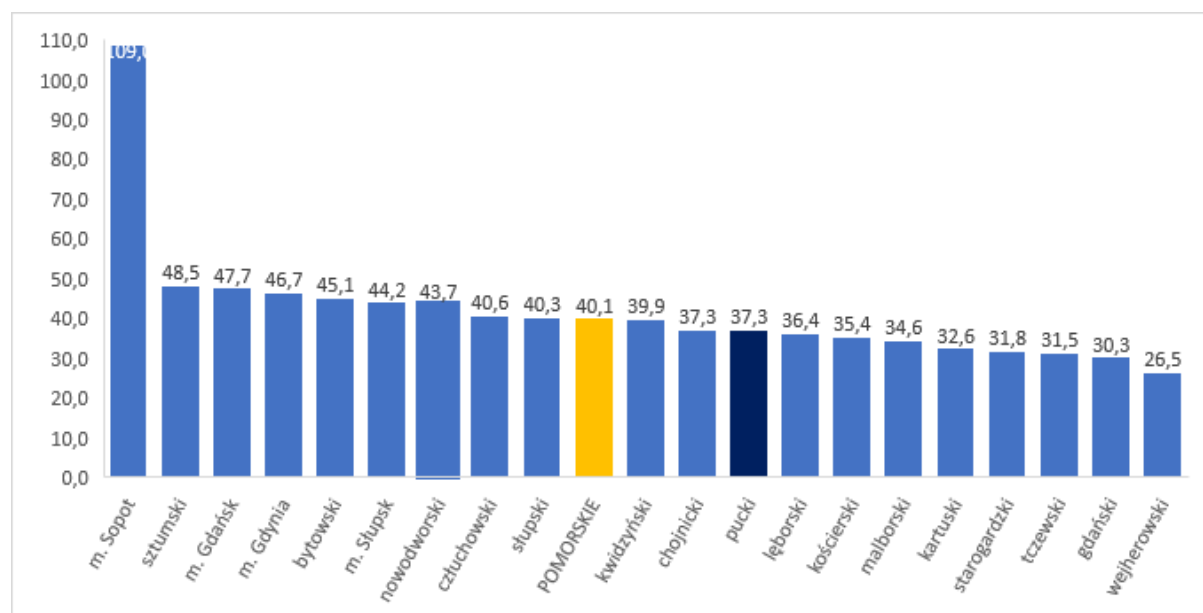
Kapitał ludzki. Na obszarze PLGR poprawia się dostępność do wychowania przedszkolnego, jednak nadal jest ona **gorsza niż średnio w województwie**. W 2020 r. działało tu 72 obiekty, stanowiące 4,8% regionalnej bazy przedszkolnej. Uczęszcza do nich coraz więcej dzieci, a w analizowanym okresie ich liczba wzrosła o 32% (do niespełna 3,4 tys. dzieci), podczas gdy w regionie o 23,7%. Jednak w odniesieniu do całkowitej liczby dzieci w wieku 3-6 lat, odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym wynoszący na obszarze PLGR 76% daje mu dopiero 17. miejsce wśród pomorskich powiatów, przy średniej w regionie 85,4%. Sytuacja wewnątrz powiatu jest nieco zróżnicowana. Najmniejszy odsetek dzieci uczęszczających do przedszkola ma miejsce w gminie Krokowa (68%), a największy w mieście Puck (98,8%). Największy postęp w tym względzie odnotowano w gminie Władysławowo (o 22,9 p proc.). **Współczynnik skolaryzacji netto dla szkół podstawowych** w powiecie puckim wynosi 90,6%. Jest to o 3,4 p proc. mniej niż wynosi średnia wojewódzka. Od 2014 r. wskaźnik niewiele się zmniejszył (o 1,6 p proc.), podczas gdy w regionie utrzymuje w miarę stabilną pozycję wynoszącą 93-95%. Wewnątrz powiatu puckiego widać znaczne zróżnicowania. Do szkół w mieście Puck uczęszcza zdecydowanie więcej uczniów niż mieszka w mieście – współczynnik skolaryzacji netto od lat wynosi tam bowiem ponad 100% - w latach 2014-2020 wzrósł z 109,8 do 115,6%. Podczas gdy w gminach Krokowa spadł z 94,3% do 84,3% a w gminie Władysławowo zmniejszył się z 92,8% do 84,8%. **Jakość edukacji mierzona wynikami egzaminów** na poszczególnych etapach kształcenia, **jest nieco niższa niż średnio w województwie**. W 2020 r. uczniowie ósmych klas z powiatu puckiego osiągnęli średnio 57% z języka polskiego i 43% z matematyki. Podczas gdy średnie regionalne wynosiły odpowiednio 58% i 45%. W zakresie języka polskiego przoduje Jastarnia (66%) a w zakresie matematyki Kosakowo (56%). Z kolei najgorsze wyniki z tych przedmiotów odnotowano w gminach Krokowa i Puck: po 55% z języka polskiego oraz 38% i 39% z matematyki. Z kolei 78% absolwentów szkół

ponadpodstawowych z obszaru PLGR zdało egzamin maturalny, przeprowadzony w czerwcu, lipcu i wrześniu (średnio w Pomorskiem było to 79,9%). Łącznie liczba uczniów, które uczęszczają na dodatkowe zajęcia z języka kaszubskiego wynosiła na koniec 2020 r. 1 896: w tym w szkołach podstawowych 1654 oraz 79 w szkole niepublicznej, na etapie ponadpodstawowym jest to już jednak tylko 242 uczniów (w tym 123 w szkołach niepublicznych). Według informacji z komórki ds. edukacji w Starostwie Powiatowym w Pucku, od 2014 r. liczba uczniów uczęszczających na zajęcia z języka kaszubskiego systematycznie się zmniejsza. Istotne jest także stwierdzenie, iż na obszarze PLGR brak jest poza-formalnej oferty edukacyjnej dorosłych, żadna z organizacji pozarządowych zlokalizowanych na obszarze nie prowadzi działań w sferze edukacji dorosłych.

Aktywność społeczna na obszarze PLGR należy do przeciętnych. O kapitale społecznym ludności obszaru LGD świadczy liczba działających organizacji pozarządowych. W 2020 r. zlokalizowanych było tu 334 NGO, które stanowiły 3,5% tych organizacji w regionie. W grupie podmiotów prywatnych udział NGO od lat wynosi 2,5% (przy średniej regionalnej 3,1%). W latach 2014-2020 w powiecie puckim przybyło 120 nowych NGO, które stanowiły 1,4% nowo zarejestrowanych tam podmiotów z sektora prywatnego. W skali województwa stanowiły one 3,6% nowych NGO. Dynamika przyrostu NGO była 3. w województwie i wyniosła 20% (przy średniej 9%). **Mimo to wskaźnik dot. liczby NGO na 10 tys. mieszkańców, wynoszący 37,3, daje obszarowi dopiero 12. miejsce w regionie,** gdzie średnia wynosi 40,1. Między gminami są znaczne różnice. Najwięcej NGO w stosunku do liczby mieszkańców zlokalizowanych jest w miastach Puck (77,1), najmniej natomiast w gminach Puck (21,4) i Kosakowo (19,9).

Wykres 2: NGO na 10 tys. lud. wg powiatów województwa pomorskiego w 2020 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Pozytywny trend przyrostu liczby NGO na obszarze, także będący efektem działań COP-u prowadzonego przez PLGR, świadczy o stopniowym wzmacnianiu kapitału społecznego obszaru oraz jest elementem spajającym obszar. Działalność NGO skupia się na tematyce sportu, turystyki, rekreacji, kultury i sztuki, a także ochronie zdrowia oraz rozwoju lokalnym (www.bazy.ngo.pl). Na obszarze działa także kilka organizacji zajmujących się seniorami oraz osobami z niepełnosprawnościami, Puckie Hospicjum, Stowarzyszenie RAZEM z Pucka od wielu lat prowadzą działalność, ale jest ich zdecydowanie za mało w stosunku do potrzeb i zdecydowanie mniej niż w innych powiatach. Na obszarze funkcjonuje również 20 kół gospodyń wiejskich zarejestrowanych w Krajowym Rejestrze Kół Gospodyń Wiejskich (www.krkgw.arimr.gov.pl), oprócz nich funkcjonuje jeszcze kilka kół bez rejestracji. Najwięcej członków KGW jest w gminie Puck, następnie Krokowej. Koła Gospodyń Wiejskich stanowią bardzo aktywną grupę, od momentu sformalizowania znacznie wzrosła ich aktywność w pozyskiwaniu przez te grupy środków na realizację własnych inicjatyw. Praktycznie w każdej większej miejscowości funkcjonują jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych, które biorą czynny udział w życiu społecznym, łącznie jest ich na obszarze 32, a aż 28 z nich posiada młodzieżowe drużyny pożarnicze. Wyrazem aktywności obywatelskiej jest udział w wyborach powszechnych. Najbliższe mieszkańcom są wybory samorządowe. Podczas tych, które odbyły się w 2014 i 2018 r. mieszkańcy powiatu puckiego wykazali znaczną aktywność. W 2018 r. frekwencja wyniosła 59% (5. miejsce w regionie, przy średniej 55,8%), a 4 lata wcześniej 53,7% (3. miejsce, przy średniej wojewódzkiej 45,7%). Porównując wybory samorządowe i

krajowe należy stwierdzić, że mieszkańcy obszaru są mocno zaangażowani w sprawy lokalne, czują, że mają możliwość wpływu na to co ich otacza na poziomie gminy, powiatu, województwa. Mieszkańcy obszaru angażują się w sprawy publiczne jeżeli mają wewnętrzne przekonanie, że możliwe są zmiany na obszarze zależne od nich. Dlatego tak istotne jest budowanie w ramach LSR poczucia wpływu mieszkańców na sprawy lokalne. W zakresie ekonomii społecznej obszar PLGR **ma znaczny, ale niewykorzystany potencjał**. Wg stanu na grudzień 2020 r. w powiecie puckim zlokalizowanych było: 1 z 14 w województwie klubów integracji społecznej (m. Puck), 1 z 21 centrów integracji socjalnej (m. Puck), 1 z 49 warsztatów terapii zajęciowej (m. Puck), 3 z 73 w regionie spółdzielni socjalnych (2 w Pucku, 1 w Żelistrzewo).

Aktywność kulturalna Na obszarze PLGR zlokalizowanych jest 9 bibliotek, z czego 3 w gminie Krokowa, zamieszkiwanej przez 11,8% społeczeństwa, ale jednej z najbardziej rozległych (37% powierzchni PLGR). Daje jej to niewielki w skali obszaru i całego regionu wskaźnik dot. liczby ludności na 1 placówkę biblioteczną (3,5 tys. przy średniej dla PLGR 9,9 tys. i regionu 6,4 tys.). Biblioteki i filie w powiecie puckim stanowiące 2,8% tych instytucji w województwie, posiadają 2,9% regionalnego księgozbioru, który jednak powoli się kurczy (w latach 2014-2020 o 7,5%). **Spada także liczba czytelników**. W analizowanym okresie wpływ na to także miała pandemia COVID-19. Różnica jest bardzo widoczna i w latach 2014-2020 oraz 2014-2019 wynosiła odpowiednio 16% (w województwie spadek o 17% a w kraju o 22%) oraz spadek o 0,6% (w regionie wzrost o 2% a w kraju spadek o 5%). Czytelnicy bibliotek publicznych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców **dają powiatowi puckiemu dopiero 19. miejsce w regionie** (z wartością wskaźnika wynoszącą 73, przy 132 w województwie i 129 w Polsce). Jednak w miastach Hel i Puck wskaźnik jest zdecydowanie wyższy (odpowiednio 203 i 171). Mimo, że liczba czytelników maleje, to mieszkańcy obszaru PLGR czytają więcej. W 2019 r. wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach wynosiły 20,4 (1. miejsce w regionie, przy średniej równej 13,5). W pierwszym roku pandemii spadło na 7. miejsce, nadal znacznie przewyższając średnią (17,1 do 12,4 wol.). W tym zakresie zdecydowanie przoduje gmina Jastarnia, gdzie 1 czytelnik wypożycza średnio 32,7 książek. Na obszarze PLGR **aktywnie działają lokalne instytucje kultury**. Liczba centrów, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic wynosząca 19, stanowi 6,6% tego typu obiektów w regionie. Organizowane tam imprezy wynoszą 8,6% programu w województwie, co przyciąga ponad 106 tys. uczestników. Ponownie była to aktywność, która najbardziej ucierpiała poprzez pandemię COVID-19. O ile między 2019 a 2020 liczba imprez spadła jedynie o 9% (w regionie o 50%) to liczba uczestników aż o 77% (w regionie o 74%). **Funkcjonowanie w czasach pandemii wpłynęło na to, że część organizacji w większym niż wcześniej stopniu wykorzystuje lub planuje wykorzystywać Internet w bieżącej działalności**. Na jakość i ilość tych działań duże znaczenie mają kompetencje kadry instytucji kultury, które są również związane ze stażem i skalą działania instytucji⁶. Niemniej, pod względem liczby uczestników imprez na 1000 ludności powiat pucki cały czas jest na początkach rankingu regionalnego (w 2019 r. – 1,2 tys. osób-3. miejsce, w 2020 r. – 273 osób-5. miejsce). W powiecie puckim znacznie **spada liczba imprez masowych**. W latach 2014-2019 z 37 do 14. tj. o 62% (w 2020 r. nie zorganizowano żadnej). Jednak nadal cieszą się one sporym zainteresowaniem (siłą rzeczy spadek liczby uczestników musiał zostać odnotowany, ale wyniósł on 21% do 311,7 tys. osób). Są to też imprezy, na których bawi się najwięcej uczestników w regionie. w 2019r. średnio na 1 imprezę przypadało 22,3 tys. uczestników, podczas gdy w województwie 5,4 tys.

Aktywność sportowa i rekreacyjna Rejestrowana w statystyce publicznej aktywność sportowa na obszarze PLGR **nieznacznie maleje**. Wprawdzie w analizowanym okresie otwarto 4 kluby sportowe i ich liczba wynosiła 35, co stanowiło 4,7% tego typu organizacji w regionie. Jednak skupiały one niespełna 2 tys. członków, **co było liczbą o 16% niższą niż w 2014 r.** Powiat pucki należy do 1 z 3, w których w analizowanym okresie liczba ćwiczących w klubach sportowych także spadła. Wprawdzie jedynie o 1% (do 2,1 tys. osób), ale średnio w regionie wzrosła o 27%, a w niektórych powiatach nawet o 253% (nowodworski). Największy wpływ miała na to gmina Krokowa, gdzie zlikwidowano 3 kluby a tym samym liczba ćwiczących spadła o 78%, czego nie zbilansował znaczny wzrost na Helu (o 629%) i w gminie Jastarni (o 327%). Podobnie jak w województwie i kraju, od lat to mężczyźni dominują wśród ćwiczących (w 2020 r. stanowili aż 80% z ogółu). Poza rejestrowanymi aktywnościami sportowymi, ogólnopolskim trendem **jest wzrost znaczenia aktywnego wypoczynku**. Obszar PLGR charakteryzuje się znacznym potencjałem w tym zakresie. Zjawisko rekreacji trudno zmierzyć, ale próby dotyczące np. ruchu rowerowego w województwie pomorskim (2016, 2017) pokazują coraz większą popularność tych form spędzania wolnego czasu. Pozwala na to coraz lepsza infrastruktura, która rozwija się również na obszarze PLGR a także chęć mieszkańców i turystów do zdrowej aktywności, dzięki której się relaksują podczas kontaktu z naturą i poznawaniem kultury,

⁶ Organizowanie w czasie pandemii oferty dostępnej online jest domeną organizacji pozarządowych, podmiotów z dłuższym stażem, tych zlokalizowanych w centrum województwa oraz działających na większą skalę. (K. Stachura K., 2020).

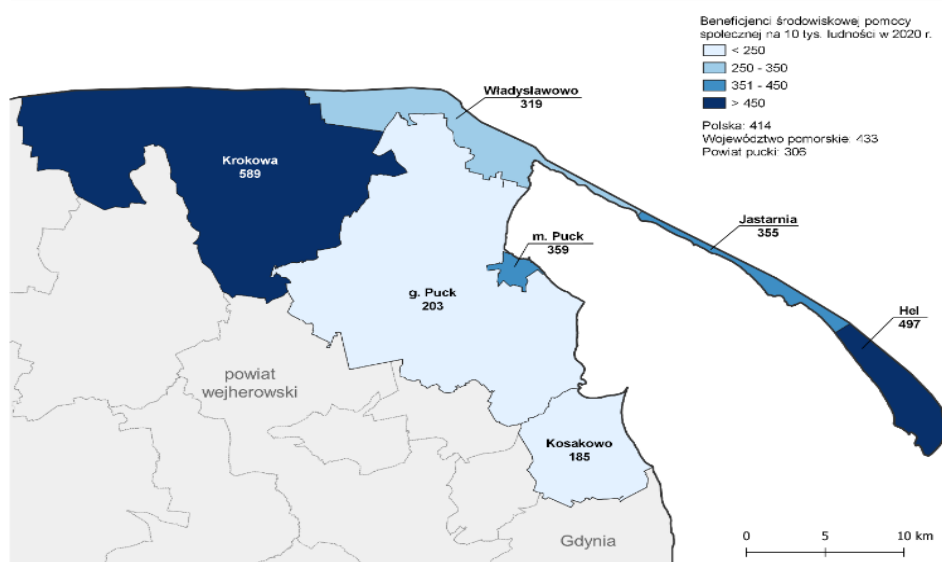
historii i atrakcji turystycznych na szlakach, które wybierają. W Gnieźdźwie, znajdującym się w korytarzu trasy EuroVelo10 przy nadmorskim Szlaku „Pierścień Zatoki Puckiej” łączącym Trójmiasto z miastem Hel odnotowano wzrost turystów (w tym zagranicznych) na wycieczkach wielodniowych, grupowych, skorych przeznaczyć większe kwoty na wydatki podczas wycieczki i lepiej oceniających trasę oraz bardziej skłonnych do jej rekomendacji⁷.

Jakość życia mieszkańców. Poza Trójmiastem, to w powiecie puckim średnie ceny mieszkań są najwyższe w województwie. W latach 2015-2020 wzrosły o 28% do 6,8 tys./m². Jednocześnie obszar PLGR cieszy się jedną z największych powierzchni użytkowej na 1 mieszkanie, która znacznie (o około 30 m²) przekracza średnią regionalną i wynosi 100 m². Przekłada się to także na najwyższą w województwie przeciętną powierzchnię użytkową mieszkania na 1 osobę, która wynosi 37,0 m² (w regionie 29 m²). Największy wpływ ma na to zabudowa gmin Władysławowo (51,5 m²) oraz Jastarnia (46,4 m²).

Podczas gdy ceny nieruchomości są jednymi z najwyższych w regionie, przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto dla pracowników w powiecie puckim, coraz bardziej odbiega in minus od średniej. W 2020 r. wynosiło 4 741,10 zł (11. miejsce), podczas gdy średnio w regionie 5 484,46 zł. Powiat pucki cieszy się **jednym z najniższych wskaźników deprecjacji lokalnej**⁸ w regionie (w 2020 r. 3,0%). Przed nim jest jedynie Gdańsk i Gdynia. Niemniej, między gminami obszaru PLGR występują znaczne różnice. Najlepsza sytuacja jest w gminie Puck (2%), a najgorsza w Krokowej (6,1%), co przewyższa już średnią wojewódzką wynoszącą 4,3%.

Rysunek 3: Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w 2020 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Zasiłek rodzinny na dzieci otrzymuje niespełna 2,2 tys. rodzin z obszaru PLGR. Stanowią one 4,1% spośród wszystkich w regionie. Istotne jest, iż liczba ta stopniowo maleje, w analizowanym okresie o 22%. Udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku wynosi w powiecie puckim 23,7% co jest zbliżone do średniej wojewódzkiej. Jednak w gminie Krokowa sytuacja dotyczy już 30% dzieci w tym wieku. W skrajnie lepszej sytuacji są dzieci w gminie Kosakowo, gdyż na co 10 dziecko, rodzice otrzymują tam zasiłek. W 2020 r. na obszarze PLGR funkcjonowało 5 ośrodków stacjonarnej pomocy społecznej, dysponującymi 266 miejscami, które gromadziły 240 mieszkańców. Stanowiło to 3,6% pomorskiej bazy tego typu placówek. Największy ośrodek znajduje się w mieście Puck (114 miejsc, w tym 94 miejsca dla osób przewlekle somatycznie chorych i 20 miejsc dla dorosłych z niepełnosprawnością intelektualną), a najmniejszy w gminie wiejskiej Puck (9 miejsc). Jedynie gmina Kosakowo w ogóle nie ma takiej placówki. Dane ROPS (ze sprawozdania MRiPS 03R) wskazują, że w 2020 roku na obszarze PLGR z pomocy społecznej skorzystało ponad 2,7 tys. osób (0,12% mieszkańców województwa, 2,1% spośród osób z regionu, którym przyznano pomoc i wsparcie). Uwarunkowania społeczne analizowanego obszaru są bardzo ważne w kontekście planowania rozwoju, ponieważ wskazują na problemy z jakimi borykają się mieszkańcy. Powołując się na informacje z wszystkich samorządowych ośrodków pomocy społecznej uzyskane podczas przeprowadzonego wywiadu, główną przyczyną wystąpienia do GOPS z wnioskiem o pomoc jest: ubóstwo (ok 50%), **niepełnosprawność (48%), długotrwała lub ciężka choroba (ponad 32%)**, w mniejszym stopniu bezradność

⁷ Raport końcowy z badania ruchu rowerowego oraz profilu turystyki rowerowej w województwie pomorskim 2017 r., UMWP, Sopot-Gdańsk

⁸ Wskaźnik oznacza odsetek osób, którym udzielono świadczenia z pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności.

w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (23%), a także potrzeba ochrony macierzyństwa, alkoholizm, bezdomność, przemoc w rodzinie. Liczba osób, którym przyznano wsparcie z pomocy społecznej z powodu **niepełnosprawności w 2020 r. wynosiła na obszarze PLGR 1317**. Stanowili oni 2,9% tego typu osób z regionu, a np. liczba osób, którym przyznano wsparcie z pomocy społecznej z powodu bezdomności w 2020 r. wynosiła na obszarze PLGR 90. W zakresie wsparcia rodziny i pieczy zastępczej, na terenie PLGR 114 rodzin było objętych pracą asystenta rodziny (4,5% z regionu). W placówkach socjalizacyjnych było 30 wychowanków, w rodzinnych domach dziecka było 25 dzieci, a z usług ośrodków opiekuńczo-wychowawczych skorzystało 28 osób. Liczba osób, którym przyznano wsparcie z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu i narkomani w 2020 r. wynosiła na obszarze PLGR 205. Stanowili oni 3,0% tego typu osób z regionu. Powołując się na dane Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności, **w 2020 r. 185 osób do 16 roku życia i 1161 osoby powyżej 16 roku życia zostało zaliczonych do stopnia niepełnosprawności prawomocnym orzeczeniem**, a tendencja z ostatnich 10 lat pokazuje **17% wzrost wydawanych orzeczeń**. Nagły spadek liczby wydawanych orzeczeń w 2020 i 2021 spowodowany był pandemią i decyzją rządu o przedłużeniu ważności orzeczeń. W roku 2022 ilość wydanych orzeczeń przekroczyła poziom z 2019 roku. Na jakość życia wpływa także otoczenie, w którym się przebywa. Samorządy lokalne z obszaru PLGR zdają sobie z tego sprawę i kształtują przyjazną przestrzeń publiczną. Wyrazem tego są nagrody przyznawane przez Marszałka Województwa w ramach konkursu na najpiękniejszą przestrzeń publiczną w województwie pomorskim. Laureatami były również projekty z obszaru PLGR: w 2014 r. wyróżnienie I stopnia dla gminy Kosakowo za „Ogólnopolską Aleję Zasłużonych Ludzi Morza w Rewie” i wyróżnienie II stopnia dla gminy Puck za „Park Kulturowy – Osada Łowców Fok” w Rzucewie oraz w 2019 r. – nagroda główna dla gminy Władysławowo za przebudowę ulic Hryniewieckiego i Morskiej we Władysławowie.

Podsumowanie konsultacji dot. w/w obszarów. PLGR poprosiło mieszkańców w ramach konsultacji, w tym w ramach spotkań gminnych oraz sondażu opinii o ocenę istotnych obszarów życia. Zgodnie ze wskazaniami ze spotkań gminnych dla mieszkańców wciąż aktualnym wyzwaniem jest powstrzymanie „**ucieczki młodych mieszkańców poza obszar**” (spotkanie konsultacyjne w Jastarni), co wzmacnia problemy społeczne generowane przez niekorzystne trendy demograficzne i „**utrudnia rozwijanie pożądanego kierunku rozwoju gospodarczego**” (spotkanie konsultacyjne w Jastarni). Podobnie jak w trakcie konsultacji nad LSR 2014-2020 mieszkańcy, w trakcie bezpośrednich rozmów wskazywali także na potrzebę *poprawy działań integrujących napływającą ludność z obszarem, aby nie traktowali miejsca zamieszkania jako wyłącznie „sypialni”* (spotkanie konsultacyjne Kosakowo). W odpowiedzi na pytanie w ramach sondażu: *jakie obszary w zakresie usług społecznych i aktywizacji należy szczególnie wspierać w strategii 2022-2027* najczęściej wskazywano na: **usługi opiekuńcze dla osób samotnych/w podeszłym wieku, w tym w miejscu zamieszkania** (138 wskazań) oraz **specjalistyczne usługi dla osób z niepełnosprawnościami tj. usługi asystenckie, opieka wytchnieniowa** (93 wskazań) oraz w mniejszym zakresie **tworzenie i funkcjonowanie klubów seniora, centrów usług społecznych, dziennych domów seniora** (90 wskazań), zapewne z uwagi na poczynione w ostatnich latach przez JST działania w tym zakresie oraz zapowiedź ich kontynuacji w ramach mechanizmu ZIT. Jednak najwięcej wskazań to: **doskonalenie zawodowe młodzieży i dorosłych wg. potrzeb lokalnych pracodawców, aktywizacja zawodowa** (156 głosów), istotne w opinii mieszkańców są także **działania w zakresie edukacji ekologicznej** (109 głosów). Istotny udział we wskazaniach dotyczy także: **wsparcie działań na rzecz lokalnego środowiska młodzieżowego, kształcenie młodych liderów** (85 głosów) **oraz wzmacnianie potencjału organizacji pozarządowych** (78 głosów). W przypadku osób pracujących jak pokazują rozmowy z mieszkańcami prowadzone w związku z uruchomieniem przez PLGR Nadbałtyckiego Uniwersytetu Ludowego, mocno akcentowana jest kwestia *niskiej aktywności społecznej, braku możliwości realizacji pasji i aktywnego spędzania czasu wolnego* m.in. z powodu braku odpowiedniej oferty (brak instytucji prowadzącej poza formalną edukację dorosłych). Potwierdza to wyniki badania własnego PLGR „Diagnoza potrzeb społecznych” z przełomu 2019/2020 które wskazały, iż jedną z głównych potrzeb w obszarze integracji społeczności/aktywności obywatelskiej to stworzenie „oferty edukacyjnej/kulturalnej dla osób pracujących dostosowanej do godzin czasu wolnego”. Istotne dla kształtu LSR są także odpowiedzi **wskazujące grupy w trudnej sytuacji na obszarze**. W ocenie ankietowanych do grup w niekorzystnej sytuacji zaliczyć należy „**dzieci i młodzież**” **jako wymagające szczególnego potraktowania i wsparcia w ramach LSR - aż 46,1%** (147 wskazań) ankietowanych wskazało tę grupę jako szczególnego odbiorcę, więcej wskazań dotyczyło jedynie osób z **niepełnosprawnościami** (157 wskazań) a nieznacznie mniej **seniorów/osoby starsze** (119 wskazań) oraz **osób niesamodzielnych** (88). Kwestia dziedzictwa i kultury, w poprzedniej LSR dla większości stanowiąca wyznacznik siły obszaru, dziś w odpowiedziach i wskazaniach mieszkańców znalazła się nieco niżej w hierarchii ważności kierunków wsparcia. W odpowiedzi na pytania *jakie obszary należy szczególnie wspierać do 2027, działania związane z kulturą i dziedzictwem* tj.: **organizacja wystaw, festiwali i innych wydarzeń w zakresie dziedzictwa**

kulturowego regionu, a także **zachowanie dziedzictwa poprzez renowację, wyposażenie obiektów i/lub miejsc zabytkowych, znalazły się odpowiednio na 6 i 10 miejscu** (30 % i 16 % wskazań).

4.2.2 Ocena potencjału gospodarczego, w tym turystyka

Rynek pracy na obszarze rozwija się nieco szybciej niż regionalny i krajowy, o czym może świadczyć dynamika przyrostu liczby pracujących oraz podmiotów wpisanych do rejestru REGON. Pierwszy parametr w latach 2014-2020 wzrósł o 13% (z 14,8 tys. osób do niespełna 16,7 tys.), podczas gdy w regionie średnio o 11% a w kraju o 7%. Na obszarze PLGR liczba firm zwiększyła się z 11,6 tys. do prawie 13,9 tys. tj. o 19%. Dynamika ta była 4. w regionie i przewyższyła średnią pomorską wynoszącą 15% i krajową 13%.

Dzięki temu osoby pracujące na obszarze objętym Strategią stanowiły 2,6% siły roboczej w regionie. Największy przyrost liczby pracujących odnotowano w gminie wiejskiej Puck (48,7%). Natomiast w miastach: Hel i Puck oraz w gminie Jastarnia liczba pracujących spadła, zwłaszcza wśród mężczyzn. Wpłynęło to znacznie na obniżenie tego odsetka w strukturze płciowej pracujących. Kolejno są to wartości: 34,3%, 33,7% i 37,7%, które zdecydowanie odbiegają od średniej dla PLGR i województwa pomorskiego, które w 2020 r. wynosiły odpowiednio 49,7% oraz 49,2%.

Tabela 5: Charakterystyka rynku pracy na obszarze PLGR w 2020 r.

Gmina	Pracujący ⁹				
	Liczba	% w PLGR	Dynamika [2014=100]	% kobiet	% w lud. w wieku produkcyjnym
Polska	9 660 924	-	109	50,2	40,8
woj. pomorskie	584 939	-	112,6	50,8	39,7
LGR	14 465	-	113,0	50,3	25,3
Hel (m)	440	3,0	91,1	65,7	23,6
Jastarnia (m-w)	398	2,8	86,3	62,3	17,8
Puck (m)	2 519	17,4	87,7	66,3	38,7
Władysławowo (m-w)	2 727	18,9	109,5	50,3	29,3
Kosakowo (w)	1 847	12,8	116,6	46,5	14,6
Krokowa (w)	2 456	17,0	113,0	48,8	36,3
Puck (w)	4 078	28,2	148,7	40,3	22,9

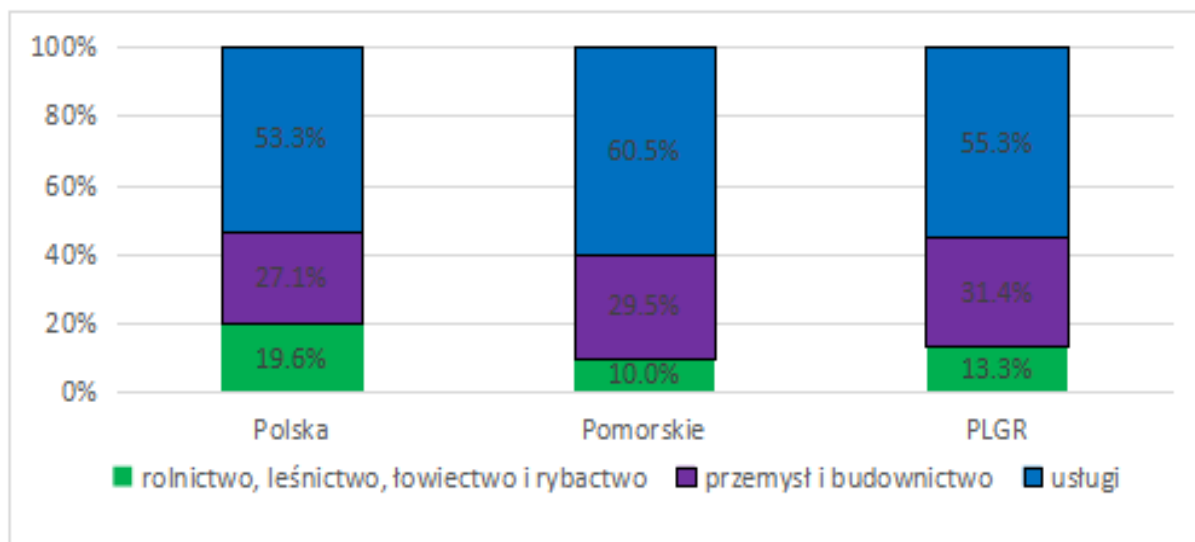
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL.

Mimo wzrostu liczby pracujących, gminy tworzące obszar PLGR charakteryzują się **słabą aktywnością zawodową**. Ukazuje to wskaźnik odnoszący pracujących do osób w wieku produkcyjnym. W 2020 r. wyniósł on 25,3%, przy średniej dla kraju i województwa wyższej o blisko 15 p proc., czego skrajnym przykładem są gminy Kosakowo (14,6%) i Jastarnia (17,8%). Struktura pracujących jest nieco odmienna od regionalnej i krajowej. 13,3% osób pracuje w rolnictwie, co przewyższa średnią regionalną. Podobnie jak zatrudnienie w przemyśle i budownictwie. Z kolei pracujący w usługach stanowią 55,3% ogółu co jest udziałem mniejszym niż średnio w regionie. W omawianym okresie **na obszarze PLGR liczba bezrobotnych zmalała** o 40% i w 2020 r. wynosiła 2 tys. osób. Stanowili oni 3,7% niewykorzystanej siły roboczej Pomorza. Największa grupa bezrobotnych zamieszkiwała gminę Puck (29,2%), a najmniejsza miasto Hej (4,6%). Z kolei największa dynamika spadkowa wystąpiła w mieście Puck (spadek o 44,5%). Odnosząc liczbę bezrobotnych do ludności w wieku produkcyjnym (w 2020 r. 3,6%) sytuacja jest lepsza niż średnio w województwie (3,8%) i kraju (4,4%). W 2020 r. stopa bezrobocia w powiecie puckim wynosiła 7,5%¹⁰ i nadal pozostaje wyższa niż średnia w województwie pomorskim. Jednak relacja ta stopniowo się zmniejsza (z 2,8 p proc. w 2014 r. do 1,6 p proc.). Od 2014 r. kiedy nastąpiła aneksja Krymu przez Rosję i wzrosły niepokoje na Ukrainie i Białorusi, z tych kierunków zdecydowanie wzrastają migracje do Polski. Odczuwalne jest to w powiatowych urzędach pracy, które zbierają dane dotyczące oświadczenia o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcom. W prawdzie znaczną dynamikę wzrostu zahamowała pandemia COVID-19, ale widoczne jest to również na terenie powiatu puckiego. W 2020 r. odnotowano 3 522 takich oświadczeń, podczas gdy w 2013 r. w całym województwie było ich 3 269

⁹ Wg faktycznego miejsca pracy. Bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

¹⁰ Analiza miesięcznej stopy bezrobocia w 2021 r. nie wykazuje tendencji wzrostowej. Średnia za styczeń-listopad wynosiła dla obszaru PLGR 6,0%.

Wykres 3: Struktura pracujących w 2020 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Na sytuację bezrobocia na obszarze PLGR wpływa sezonowość w turystyce nadmorskiej. Dane dotyczące miesięcznej stopy bezrobocia oraz stopy napływu bezrobotnych różnią się między sierpniem a listopadem o około 3,1-1,2 p proc, podczas gdy w województwie i kraju relacja ta jest znikoma na poziomie 0,1-0,5 p proc. Pozytywne jest jednak to, że w omawianym okresie różnice te zmniejszyły się o połowę, co świadczyć może o udanych próbach wydłużania sezonu nad morzem.

Na obszarze PLGR nie ma większego problemu z długotrwałym bezrobociem. Odsetek tej grupy wśród bezrobotnych wynosi 25,2% i in plus odbiega od średniej wojewódzkiej (34,0%) oraz krajowej (39,7%). Jednak, co warto zaznaczyć, powiat pucki należy do jednego z czterech powiatów, w których w latach 2014-2020 odsetek ten nieznacznie wzrósł (o 1,6 p proc.), podczas gdy w regionie i kraju ma on tendencję spadkową. Analizując strukturę płciową długotrwałego bezrobocia, zauważa się trend polegający na spadku udziału długotrwałe bezrobotnych mężczyzn a **wzrost odsetka długotrwałe bezrobotnych kobiet**. Na obszarze PLGR relacja tej grupy kobiet do mężczyzn między latami **2014-2020 zwiększyła się aż o 11,8 p proc.**, co było największym odwróceniem dynamiki w regionie, jednocześnie znacznie odbiegającym od średniej pomorskiej (3,3) i polskiej (2,2). W ten sposób zwiększył się udział bezrobotnych kobiet do 55,5%. Z kolei relatywnie lepszą niż w regionie sytuację mają długotrwałe bezrobotni w wieku już niemobilnym. Wskaźnik dot. bezrobotnych w wieku 55-64 lat pozostających bez pracy przez okres dłuższy niż 1 rok w bezrobotnych w wieku 55-64 lat ogółem wynosi na obszarze PLGR 33,7%, podczas gdy w województwie 42,6% a w kraju aż 51,3%.

Tabela 6: Charakterystyka bezrobocia na obszarze PLGR w 2020 r.

Gmina	Bezrobotni				
	Liczba	% w PLGR	Dynamika [2014=100]	% kobiet	% w lud. w wieku produkcyjnym
Polska	1 046 432	-	57,3	53,7	4,4
woj. pomorskie	56 216	-	58,1	59,2	3,8
PLGR	2 052	-	60,1	55,5	3,6
Hel (m)	94	4,6	62,3	47,9	5,0
Jastarnia	145	7,1	62,0	42,1	6,5
Puck (m)	274	13,4	55,5	56,2	4,2
Władysławowo	420	20,5	58,3	54,0	4,5
Kosakowo	255	12,4	70,1	67,5	2,0
Krokowa	264	12,9	57,4	55,7	3,9
Puck	600	29,2	60,5	55,3	3,4

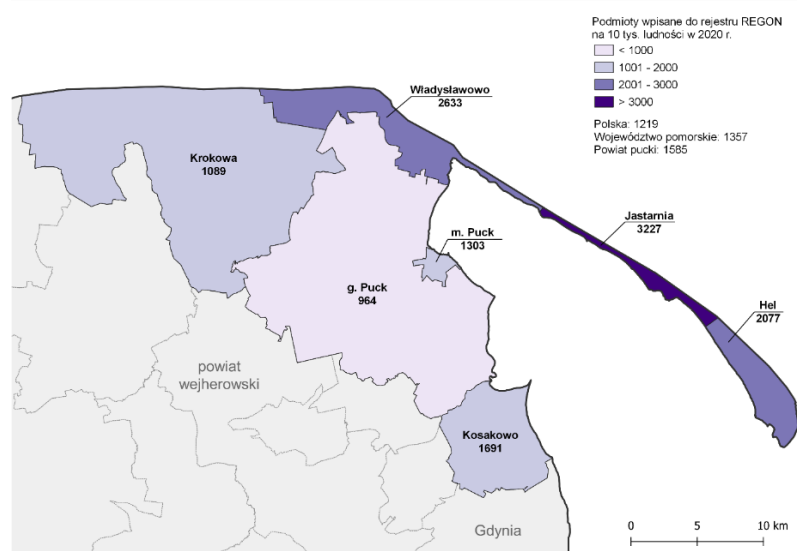
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL.

Większość bezrobotnych legitymuje się wykształceniem zasadniczym (w 2020 r. 27,6%) oraz policealnym i średnim zawodowym (24,2%). Warto zauważyć, iż w grupie bezrobotnych z wyższym wykształceniem dominują kobiety (15,7% w stosunku do 9,1% mężczyzn). Podobne relacje są także przy wykształceniu średnim ogólnokształcącym oraz policealnym i średnim zawodowym. Z kolei przy niższych wykształceniach dominują mężczyźni, tak jak bezrobotni z wykształceniem zasadniczym (34,5% mężczyzn przy 22,1% kobiet) oraz gimnazjalnym i poniżej (25,5% do 19,8% wśród kobiet).

Poziom przedsiębiorczości. Obszar PLGR wyróżnia **relatywnie wysoka przedsiębiorczość mieszkańców** wyrażona **4. miejscem w regionie pod względem** liczby podmiotów gospodarczych na 10 tys. mieszkańców (1 551 przy średniej dla województwa 1 351). Dynamika tego wskaźnika w latach 2014-2020 wynosiła 10%. Największa była w Helu (26%) oraz w gminie Puck (20%). W 2020r. na obszarze PLGR było zarejestrowanych niespełna 13,9 tys. firm. Dynamika w latach 2014-2020 była nieco wyższy niż średnio w województwie (19% do 15%). Co znamienne, poza Kosakowem (wzrost o 50%), w pozostałych gminach PLGR odnotowano **spadek liczby nowozakładanych firm** (o prawie 30%), co jest najgorszym wynikiem w regionie. W 2020 r., 4,9% wszystkich osób prowadzących działalność gospodarczą w regionie, stanowili mieszkańcy gmin należących do PLGR. W sumie było ich niecałe 11,5 tys. Największy udział posiadała gmina Władysławowo (30,1%), a najmniejszy Hel (4,5%). **Przedsiębiorczość ma charakter usługowy ze znaczną przewagą branży turystycznej.** W 2020 r. sekcja I PKD tj. działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi skupiała 37,2% osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą oraz 32,5% firm. Wg wskaźnika lokalizacji działalności gospodarczej LQ¹¹, poza sekcją I (LQ=6,03), na obszarze PLGR dominuje także sekcja A tj. rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (LQ=1,83) oraz sekcja O (administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne), gdzie LQ=1,11.

Rysunek 4: Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności wg gmin obszaru PLGR w 2020 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Rolnictwo - w 2020 r. wg grupy sekcji rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybołówstwo¹² w powiecie puckim pracowało ponad 2,2 tys. osób. Stanowiły one 3,4% pracujących w tej grupie w województwie i 13,3% wszystkich pracujących na analizowanym obszarze. Drugi udział jest wyższy niż średnia w województwie (o 3,3 p proc.) ale niższy od średniej krajowej (o 6,3 p proc.). Z kolei pod względem liczby podmiotów gospodarczych i wskaźnika LQ wynoszącego 1,83, widać znaczne zróżnicowanie między gminami. Działalność ta zdecydowanie dominuje w Jastarni (LQ=5,78) i w mieście Hel (LQ=4,38), a także w gminie Krokowa (LQ=2,81). Co istotne, wielkości te wzmocniają się między skrajnymi latami analizy. Zgodnie z wstępnymi wynikami Narodowego Spisu Rolnego (2020), użytki rolne w powiecie puckim pokrywały 21,1 tys. ha, co stanowiło 36,3% powierzchni powiatu. Udział ich jest niższy niż średnio w województwie (41,6%). Średnia powierzchnia użytków rolnych wynosi 16,5 ha. Wartość ta jest niższa niż w regionie o 4 ha. Na obszarze PLGR zlokalizowanych jest 1,3 tys. gospodarstw rolnych. 1/3 z nich ma powierzchnię 1-5 ha. 23% gospodarstw jest wielkości 5-10 oraz powyżej 15 ha. Najmniej (15,4%) jest gospodarstw 10-15 hektarowych. Gospodarstwa te dysponują 2,3 tys. sztuk sprzętu rolniczego w postaci ciągników (1,6 tys. – 3,3% zasobów regionalnych) i innymi maszynami rolniczymi tj. 300 kombajnów (8% z regionu) oraz 400 opryskiwaczy (3,1% z regionu). Powierzchnia

¹¹ Miara koncentracji działalności na wybranym obszarze w odniesieniu do obszaru referencyjnego np. województwa. Jeżeli wskaźnik przyjmuje wartość niższą od 1, oznacza to, że na danym obszarze istnieje względny niedobór w zakresie danej działalności. Wartości większe od 1 wskazują z kolei na specjalizację obszaru w danej działalności, gdyż jej udział w gospodarce lokalnej jest większy niż przeciętnie w obszarze referencyjnym. Przyjmuje się że działalności, które charakteryzuje iloraz powyżej 1 tworzą bazę eksportową. Do przeliczeń użyto danych dotyczących podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON.

¹² Na poziomie powiatów (NTS-4) statystyka publiczna nie wyróżnia osobnych sekcji.

zasiewów, wynosząca w sumie 14,2 tys. ha stanowi 2,4% tego typu obszarów w regionie. Największą przestrzeń pokrywają zboża (9,4 tys. ha – również 2,4% z regionu), rzepak i rzepak zasiany na 1,9 tys. ha (2,3% w regionie) oraz ziemniaki (0,8 tys. ha – 4,1% z regionu). Spośród wszystkich gospodarstw rolnych, 900 prowadzi sprzedaż własnych produktów rolnych, a pozostałe (400) produkuje tylko na samozaopatrzenie żywnościowe. Gospodarstwa rolne w powiecie puckim zużywają 3,1 tys. ton nawozów mineralnych. Na 1 ha użytków rolnych jest to 146,8 kg co sytuuje obszar na średnim, 7. miejscu w regionie. Rolnicy z obszaru PLGR oprócz uprawy roli specjalizują się także w chowie zwierząt. Najwięcej gospodarstw posiada stada bydła (365), świń (146), pszczoły (140), koni (119). W zdecydowanie mniejszym stopniu występują również stada owiec i kóz.

W pojedynczych gospodarstwach hodowane są także daniele, norki amerykańskie czy szynszyle¹³.

Rybackstwo - Nie ma w województwie pomorskim innego obszaru, niż powiat pucki, gdzie wskaźnik **LQ dla działalności rybackiej**¹⁴ **były tak wysoki – wynosi 8,1**. Kolejne nadmorskie powiaty, również mają dominację tej działalności ale na nieco niższym poziomie (LQ dla powiatu słupskiego – 6,0, dla lęborskiego – 2,5). Mimo tak silnej działalności egzogenicznej, na obszarze PLGR **rybackstwo kurczy się**, zarówno w zakresie zasobów pracy oraz wyposażenia. Wpływają na to coraz mniejsze limity połowowe, złomowanie

jednostek oraz spadek wielkości połowów. Co znamienne nie odbija się to na wyładunkach polskich statków rybackich w portach leżących na obszarze PLGR i w mniejszym stopniu także na produkcji sprzedanej. Obszar PLGR dysponuje **prawie połową krajowej bazy kutrów rybackich** (47%). W stosunku do zasobów regionalnych jest to 64%. Analogicznie udział łodzi rybackich wynosi odpowiednio 22% i 47%. Jednak baza ta zmniejsza się. Nie tylko kutrów rybackich jest mniej (o 2 sztuki), ale łodzi motorowych i wiosłowych także (o 10 jednostek). Najwięcej z obszaru PLGR kutrów cumuje w porcie we Władysławowie, później w Jastarni i w Helu. Port w Helu dysponuje najmłodszą flotą (średnia wieku 9 kutrów rybackich o łącznej mocy 3,4 tys. kW wynosi 44,9 lat). Najwyższa średnia wieku kutrów stacjonuje w Jastarni (12 jednostek o mocy 2,7 tys. kW ma średnio 59,7 lat). Ponadto, analogicznie do trendu krajowego, na obszarze PLGR widoczny jest **spadek liczby pracujących w rybołówstwie przy jednoczesnym wydłużaniu wieku rybaków**¹⁵. Tempo zmian jest jednak znacznie większe niż średnio w Polsce. Liczba pracujący w latach 2014-2020 spadła o 19% do 506 osób (średnio w regionie o 9%, a w kraju o 7%). Tym samym zmniejszył się udział tej grupy pracujących w zasobach regionalnych (z 49 do 44%) i krajowych (z 26 do 23%). Coraz większa grupa rybaków osiąga też wiek niemobilny¹⁶ (wzrost taki sam jak w kraju 2%), przy jednocześnie znacznym spadku pracujących w wieku mobilnym do 195 osób (o 38%, przy średnim spadku w regionie o 18%, w kraju o 14%). Tym samym udział pracujących w rybołówstwie w wieku niemobilnym wzrósł z 49% w 2014 r. do 61% w 2020r. Mimo krajowego i regionalnego wzrostu połowów, jednostki rybackie należące do obszaru PLGR łowią mniej ton ryb. W latach 2014-2020 wielkość spadła o 4% z 50 tys. ton do niespełna 48 tys. ton¹⁷. Największy wpływ miał na to połów szprota (spadek o 14% z 34,7 tys. ton do 29,8 tys. ton) oraz dorsza z uwagi na całkowity zakaz ukierunkowanych połowów (spadek aż o 97% (!) z 3,2 tys. ton do 91,7 ton). Spadki te bilansował znaczny wzrost połowów śledzia (o 58%, z 10,7 tys. ton do niespełna 17 tys. ton). W omawianym okresie, o 3,7% (do 50,9 tys. ton) wzrósł wyładunek polskich statków rybackich w portach leżących na obszarze PLGR. Największa zmiana miała miejsce w Rewie, Swarzewie i Dębках (spadki o około 80-90%). Wzrost odnotowano jedynie w Helu (o 21%). Odbija się to na spadku zatrudnienia w przetwórstwie i konserwowaniu ryb i produktów rybołówstwa. W regionie wzrosło ono o 30% a na obszarze PLGR spadło o 15%¹⁸. Jednak nie wpłynęło to na razie na spadek produkcji sprzedanej. Mimo, że w latach 2014-2019 jej wzrost był znikomy i wyniósł tylko 1,5% (do 83,5 tys. ton), przy niespełna 50% wzroście w regionie i 27,3% w kraju. Struktura dynamiki produkcji sprzedanej nieco odstaje od trendów krajowych i regionalnych. Odnotowano 70% spadku produkcji ryb wędzonych i 10% mrożonych oraz 40% wzrostu produkcji marynat i salin, produkcja sprzedana ryb świeżych wzrosła o 17%.

Turystyka i produkty turystyczne będące silną bazą ekonomiczną obszaru PLGR **podatne są na największe zagrożenia** zewnętrzne identyfikowane m.in. w Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030 tj. zmiany klimatu, w tym ekstremalne zjawiska pogodowe, wzrost zagrożeń epidemicznych i ich negatywnych skutków. Niemniej, w analizowanym okresie 2014-2020 widoczny jest rozwój branży turystycznej. 30% osób w województwie, prowadzących działalność gospodarczą w sekcji I, zamieszkuje powiat pucki. Liczba tych działalności wzrosła o 14% do 4,2 tys. osób. Branża ta skupia też

¹³ Dane z Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Pucku.

¹⁴ Obliczenia wg liczby podmiotów gospodarczych w Sekcji A, dział 03 PKD 2007.

¹⁵ Wg PKD 2007, sekcja A, dział 03.

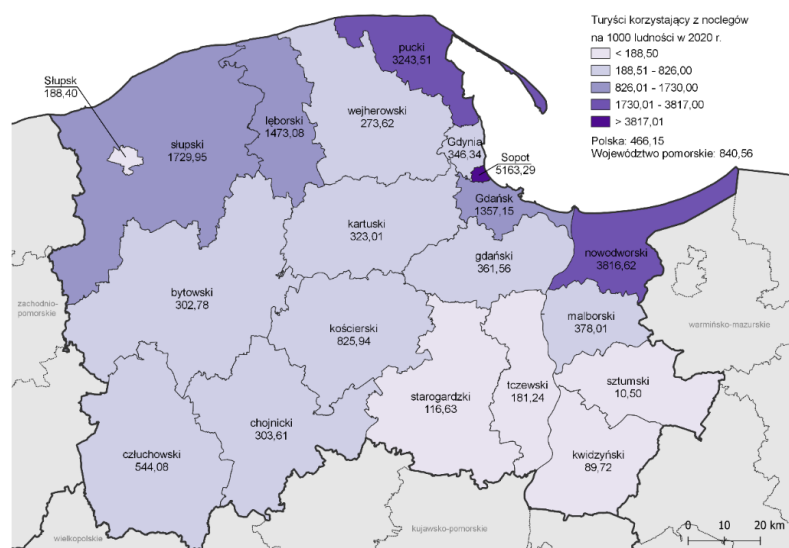
¹⁶ Przedział wiekowy zawierający się w wieku produkcyjnym i obejmujący osoby, które nie są już chętne do zmiany miejsca pracy, doksztalcenia lub przekwalifikowania się w celu zmiany stanowiska. Przedział wieku niemobilnego określony jest zwykle jako: 45 - 59 lat dla kobiet, 45 - 64 lat dla mężczyzn (<https://rynekpracy.pl>)

¹⁷ Przy czym nie był to spadek regularny bo np. 2018 r. połowy ogółem wynosiła 70,5 tys. ton.

¹⁸ Dane MIR-PIB, na podstawie danych RRRW-20 (firmy, które przedłożyły formularz).

37,2% wszystkich działalności w powiecie. Są to wartości zdecydowanie przodujące w regionie. Baza miejsc noclegowych zlokalizowanych w powiecie puckim stanowi 22% bazy regionalnej (oraz 3% krajowej). Poza Trójmiastem i powiatem nowodworskim, to na obszarze PLGR następuje największy przyrost miejsc noclegowych (między 2014 a 2020 r. o 21%, przy średniej wojewódzkiej 19%), które cieszą się jednym z największych stopni wykorzystania w regionie (34,6%, 3. wynik). W przeliczeniu na liczbę mieszkańców powiat pucki zajmuje z kolei 2. miejsce (288,5 miejsca na 1 tys. lud., przy średniej wojewódzkiej 49,0). Intensywność ruchu turystycznego widoczna jest także poprzez wskaźnik Schneidera¹⁹. Dla obszaru PLGR wynosi on w 2020 r. 3 173,4 turystów korzystających z noclegów na 1000 ludności, podczas gdy dla regionu 836,4, co i tak przewyższało średnią krajową równą 468,3. Był to jednak rok światowego lockdownu więc wartości z 2019 r. były zdecydowanie wyższe i wynosiły odpowiednio 4 608,6; 1 385,4 oraz 929,2. Następstwem światowego lockdownu są nowe trendy w turystyce, np. wg raportu Booking.com dla 58% podróżujących ważne jest obecnie, aby ich podróż przynosiła korzyści lokalnej społeczności w miejscu ich podróży. Istotna jest autentyczna więź z lokalnymi społecznościami, wspieranie lokalnych firm, rozwój tzw. "bliskiej turystyki" oraz na nowo odkryta agroturystyka i „slow turystyka”. Na obszarze PLGR, na terenie 3 gmin wiejskich tj. Kosakowo, Krokowa i Puck trend ten jest mocno odczuwalny. W rejestrach gminnych w roku 2014 widniały 23 gospodarstwa agroturystyczne, aktualnie wg. stanu na rok 2022 liczba gospodarstw wzrosła do 37, a wszystkie nowe podmioty rejestrowały się w latach 2020-2022. Dane z 2021 r zebrane przez Wojewódzką Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Gdańsku wskazują, iż na terenie PLGR funkcjonowały 32 kąpieliska, co stanowiło 25 % wszystkich pomorskich kąpielisk i aż 41 % kąpielisk morskich (odpowiednio 129 i 78 kąpieliska).

Rysunek 5: Turyści korzystający z noclegów na 1000 ludności wg powiatów województwa pomorskiego w 2020 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Powyższe dane ukazują obszar PLGR jako jeden z najbardziej atrakcyjnych turystycznie w regionie i w kraju. Wpływ na to mają unikatowe wartości przyrodnicze (nadmorskich plaż i ich leśne zaplecze) oraz dogodne warunki do uprawiania żeglarstwa, windsurfingu i kitesurfingu (Zatoka Gdańska, Zatoka Pucka) oraz unikalne krajobrazy (zasoby biosfery i krajobrazu oraz ukształtowanie terenu) m.in. Półwysep Helski²⁰. Koordynowane przez Samorząd Województwa przedsięwzięcia strategiczne dla rozwoju turystyki zlokalizowane są także na obszarze PLGR. Dotyczy to zwłaszcza szlaku rowerowego Euro Velo 10 oraz rozwoju szlaków wodnych żeglarskich - mariny i przystanie realizowane na obszarze Żuław oraz wzdłuż wybrzeża Zatoki Gdańskiej i Puckiej, a także szlaków kajakowych (m.in. realizowany przez Władysławowo: „Pomorskie Szlaki Kajakowe - Czarna Wda”, czy przez gminę Puck: „Pomorskie Szlaki Kajakowe - Meandry Północy, Rzeka Reda - Gmina Puck”).

Podsumowanie konsultacji dot. w/w obszarów Gospodarka obszaru ma charakter usługowy ze znaczną przewagą branży turystycznej, która podatna jest na zagrożenia zewnętrzne np. zmiany klimatu czy też negatywne skutki kryzysów np. epidemia Covid. To zapewne okres pandemii spowodował, iż w badaniu sondażowym ankietowani szanse rozwojowe gospodarki upatrują poprzez działania ukierunkowane na **wzrost znaczenia turystyki aktywnej oraz regionalnej**, a jako ważne działania w ramach rozwoju

¹⁹ Relacja korzystających z noclegów w ciągu roku do liczby stałych mieszkańców.

²⁰ Diagnoza stanu i koncepcja rozwoju turystyki wodnej w województwie pomorskim 2030, 2021, PBPR, Gdańsk

przedsiębiorczości mieszkańcy wskazują m.in. na: **rozwój przedsiębiorczości w zakresie turystyki** (168 wskazań), a także **rozwój agroturystyki** (82 wskazania) i **rozwój krótkich łańcuchów dostaw żywności** (149 wskazania). Co ciekawsze, po raz pierwszy na przestrzeni 14 lat działalności grupy, mieszkańcy jako najważniejszy kierunek rozwoju przedsiębiorczości wskazali: **promocję lokalnych usług/produktów i producentów 224 wskazań** (aż 70% głosów). Przedsiębiorczość mieszkańców przez nich samych, w trakcie bezpośrednich rozmów postrzegana jest wciąż jako **ukierunkowana na proste, sezonowe usługi turystyczne**, do tego **baza turystyczna zdominowana jest przez wakacyjne apartamenty**. Mimo pozytywnych statystyk na tle województwa w zakresie przedsiębiorczości, mieszkańcy wskazują słabe strony, a główną w ich opinii jest **niestabilną sytuację na rynku pracy związaną z sezonową przedsiębiorczością**. W kontekście dominującej na obszarze branży turystycznej, mieszkańcy przede wszystkim wskazywali na konieczność działań na **rzecz kreowania turystyki zapewniającej całoroczne miejsca pracy**. W tym kontekście, wciąż niedostatecznie rozwinięta jest sfera ogólnodostępnej oferty turystycznej, a mieszkańcy jako najważniejsze kierunki inwestycji infrastrukturalnych w obszarze turystyki wskazali: **rozwój szlaków (pieszych, tematycznych, questów) i ścieżek rowerowych - 182 wskazania** (56,7%), a także **modernizację i rozwój infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej (stacje dla rowerów, wieże i platformy widokowe) 102 wskazania** (31,8%) oraz **modernizację i tworzenie bezpiecznych kąpielisk z dostępem dla os. niepełnosprawnych 100 wskazania** (31,2%) Warto nadmienić, iż **doskonalenie zawodowe młodzieży i dorosłych wg. potrzeb lokalnych pracodawców, aktywizacja zawodowa**, to najczęściej wskazywana potrzeba i pożądany obszar wsparcia zdaniem ankietowanych w zakresie miękkich działań edukacyjnych/społecznych - **156 wskazań** (49%). **Rybołówstwo** obecne na obszarze od wieków, wciąż w rozmowach (szczególnie na terenie gmin Hel, Jastarnia) postrzegane jest jako ważny sektor gospodarki, ale też coraz mocniej zauważane są przez mieszkańców zmiany spowodowane wymaganiami wspólnej polityki rybackiej, pogarszającym się stanem zasobów Bałtyku. Problemy sektora przekładają się na mniejszą atrakcyjność zawodu rybaka, statystyki dotyczące zmian w sektorze rybackim, do niedawna głównym miejscu pracy na obszarze, wskazują, iż od 2005 do 2020r o 50% zredukowano liczbę kutrów rybackich, a wraz z tym z zawodu odeszła znaczna liczba rybaków (dane: Morski Instytut Rybacki). Wraz z odchodzeniem rybaków zanika etos pracy rybaka, specyficzna kultura, zwyczaje, rzemiosło, co rodzi potrzebę wielowątkowych działań, adresowanych do różnych grup wiekowych. Ważne w opinii mieszkańców, a wręcz niezbędne jest **prowadzenie długookresowych, stałych działań edukacyjnych i aktywizacyjnych, przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu np. działania włączające w kulturę, ochronę środowiska, działania na rzecz aktywności społecznej** (wskazania z badania potrzeb społecznych na obszarze). W zakresie poszukiwania innowacji w turystyce, czegoś poza prostymi usługami wypoczynku ankietowani w ramach zgłaszanych fiszek projektowych wielokrotnie wskazywali pomysł związane z: tworzeniem rozpoznawalnej marki turystycznej obszaru poprzez **współpracę i partnerstwo wielu środowisk**, tworzenie szlaków tematycznych a także **wpieranie ekologicznych rozwiązań**.

Branże kluczowe wytypowano na bazie danych statystycznych, konsultacji, a także z uwzględnieniem analiz wskazujących dziedziny gospodarki, które będą w przyszłości odgrywały najważniejsze znaczenie w gospodarce regionu, pod kątem takich czynników jak: zdolność do budowania przewag nad konkurencją, przychody, zatrudnienia czy przewagi komparatywne. Uwzględniono także opracowania związane z rozwojem kierunków kształcenia w powiatowych szkołach. W związku z brakiem instrukcji i wytycznych jak definiować i wyznaczać branże w ramach LSR, przyjęto branże wg. następującego podział:

- Turystyka, sport i rekreacja (w tym sektor gastronomiczny oraz zakres działalności HoReCa)
- Gospodarka/przemysł morski
- Zdrowie i srebrna gospodarka

4.2.3 Ocena uwarunkowania środowiskowych i przestrzennych

Uwarunkowania geograficzne i przyrodnicze - granice PLGR przecinają trzy mezoregiony: Pobrzeże Kaszubskie wraz z Mierzeją Helską oraz od południa fragment Pojezierza Kaszubskiego (J. Kondracki, 1988). Sprawia to, że obszar cechuje się zróżnicowaniem środowiskowym i fizjonomijnym, **będącym głównym uwarunkowaniem jego rozwoju**. Ważnym elementem jest mnogość typów wybrzeża Morza Bałtyckiego – występuje zarówno klifowe (Jastrzębia Góra) oraz mierzejowe (Mierzeja Helska). **Ponadto Zatoka Pucka będąca ostoją ptaków rangi europejskiej**, obejmuje wody Zatoki Puckiej, Ryf Mew, wody Zatoki Gdańskiej – na wschód od linii łączącej wierzchołek Półwyspu Helskiego z ujściem Wisły Śmiałej oraz przybrzeżne łąki solniskowe zatoki,

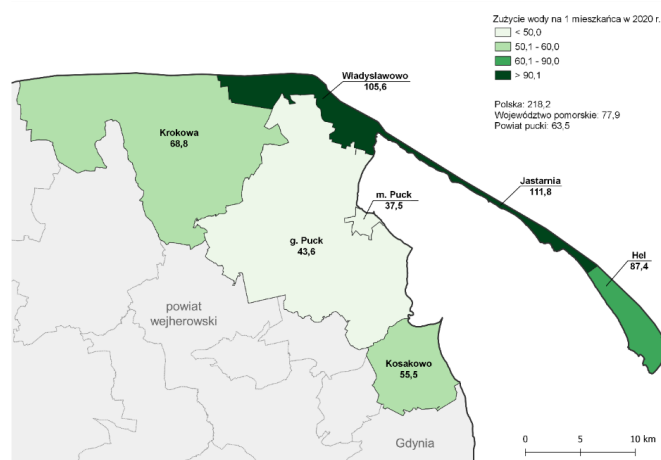
zarówno na Półwyspie Helskim jak i na stałym lądzie²¹. Płytkie wody przybrzeżne Bałtyku wraz z Zatoką Pucką oraz przymorskimi błotami i jeziorami stanowią fragment **europejskiego korytarza wędrówkowego ptaków**. Równinę aluwialną na obszarze PLGR stanowią podmokłości u nasady Półwyspu Helskiego – rezerwat Słone Łąki – płaska równina, w obrębie której na organicznym podłożu pozostającym pod wpływem słonawych wód morskich wytworzyły się gleby torfowe i z której nadmiar wody odprowadzany jest gęstą siecią rowów melioracyjnych do Zatoki Puckiej. Opierając się na klasyfikacji klimatu Köppena i Geigera, obszar PLGR leży w strefie umiarkowanej cieplej typu oceanicznego. Charakteryzuje się znaczącymi opadami deszczu, nawet podczas suchych miesięcy. Średnio najmniej deszczowych dni przypada na kwiecień (8,80 dni). Miesiąc z najbardziej deszczowymi dniami to grudzień (15,23 dni). Średnia roczna temperatura wynosi 8,9 °C, przy czym lipiec jest najcieplejszym miesiącem roku (18,3°C), a styczeń najzimniejszym (-0,1°C), (<https://pl.climate-data.org/>). Na obszarze PLGR główne rejony występowania zagrożenia powodziowego to: Półwysep Helski z miastami Władysławowo, Jastarnia i Hel; tereny położone w dolinach rzek uchodzących do morza i Zatoki Gdańskiej: Redy, Płutnicy czy Czarnej Wody. Obszar ze względu na unikatowe walory przyrodnicze i krajobrazowe Półwyspu Helskiego, strefy brzegowej Pobrzeża Kaszubskiego i Małej Zatoki Puckiej, Nadmorski Park Krajobrazowy, walory bioklimatyczne **zaliczany jest do obszarów mających wiodące znaczenie przyrodniczo-turystyczne**²². Bardzo ważnym ciągiem widokowym, jedynym w skali Polski jest ciąg wzdłuż Półwyspu Helskiego na odcinkach Władysławowo – Chałupy oraz Kuźnica – Jastarnia eksponujący jednocześnie wody Zatoki Puckiej oraz Morza Bałtyckiego²³.

Ochrona środowiska / OZE - 44,7% powierzchni obszaru PLGR jest prawnie chroniona różnymi formami ochrony przyrody. Jest to wartość znacznie odbiegająca od średniej wojewódzkiej wynoszącej w 2020 r. 32,9%. Z kolei lesistość obszaru odbiega in minus od średniej regionalnej, gdyż wynosi 30,6%, podczas gdy 36,4% powierzchni województwa pokryta jest lasami. **Obszary Natura 2000 zlokalizowane na obszarze PLGR to: PLB 220005 Zatoka Pucka – 62 430,43 ha (w granicach woj. 1 111,84 ha); PLB 220007 Puszcza Darżłubska – 6 452,63 ha; PLB 220010 Bielawskie Błota – 1 101,3 ha.** Mając na celu

ochronę wód Zatoki Gdańskiej i Puckiej, trzy duże oczyszczalnie ścieków w tym OŚ Swarzewo dla znacznej części powiatu puckiego i miasta Władysławowa, zostały rozbudowane o głębokowodne wyloty ścieków do morza²⁴. Niestety w powiecie puckim **spada liczba ludności korzystająca z oczyszczalni ścieków**, na co wpływ ma zarówno sytuacja w miastach jak i na wsi. W 2020 r. odsetek ten wynosił 85,2% (w 2014 r. 88,9%). Nadal są to wartości przewyższające średnią regionalną (84,3% w 2020 r.). Na obszarze PLGR, **o ponad połowę spadło zużycie wody na 1 mieszkańca** (do 63,5 m³). Jest to wynik najlepszy w regionie, przy czym w 2014 r. zużywano jej bardzo dużo (2. po powiecie kwidzińskim - 132,3 m³, przy średniej wojewódzkiej 82 m³). Na ten spadek największy wpływ miała sytuacja w gminach Krokowa i Puck (obniżka odpowiednio o 82% i 68%). Korzystne warunki klimatyczne w pasie nadmorskim przyczyniły się do powstania na terenie PLGR zespołów elektrowni wiatrowych. Są one zlokalizowane w gminie Puck. Z kolei lokalne źródła gazu to: kopalnia gazu zlokalizowana w pobliżu Żarnowca w gminie Krokowa, zaopatrująca w gaz gminę Krokowa i Puck.

Rysunek 6: Zużycie wody na 1 mieszkańca wg gminy obszaru PLGR w 2020 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

²¹ Gromadzki M., Przewoźniak M., 2002, Ekologiczno-krajobrazowe uwarunkowania lokalizacji elektrowni wiatrowych w północnej i w centralnej części woj. pomorskiego. Biuro Projektów i Wdrożeń Proekologicznych PROEKO, Gdańsk

²² M. Waganos (red.), 2004, Uwarunkowania i kierunki rozwoju turystyki w województwie pomorskim, UMWP, Gdańsk

²³ Op. cit.

²⁴ <http://www.gios.gov.pl/images/dokumenty/pms/raporty/POMORSKIE.pdf>

Mimo korzystnych warunków przyrodniczych, w skali województwa **potencjał teoretyczny** obszaru PLGR dla rozwoju OZE jest raczej niski. W zakresie poszczególnych źródeł kształtuje się następująco²⁵:

- Duża energetyka wiatrowa – szacowany potencjał teoretyczny wynosi 3,4% z 184,3 GW (3,4% z 433 093 GWh/rok),
- Małe elektrownie wiatrowe – szacowany potencjał teoretyczny wynosi 6,0% z 2 708,82 MW (tj. również 6,0% z 4 875,9 GWh/rok oszacowanej produkcja energii elektrycznej),
- Promieniowanie słoneczne – potencjał teoretyczny mocy znamionowanej wynosi 3,5% z 6 850 GW (3,5% z 11 302,5 TWh energii),
- Biomasa: potencjał teoretyczny szacowany dla biomasy drzewnej z lasów wynosi 2,6% z 34 465 322 GJ/rok, dla słomy – 2,6% z 27 373 863,6 GJ/rok, dla siana – 5,6% z 37 160 961 GJ/rok, dla odchodów zwierząt – 2,7% z 5 056 492 GJ/rok, dla roślin energetycznych²⁶: sucha masa wierzby – 2,7% z 51 799 047 GJ/rok, bioetanol z żyta – 3,1% z 2 840 280 GJ/rok, bioester z rzepaku – 2,9% z 503 850 GJ/rok, biogaz z kukurydzy – 3,2% z 4 866 170 GJ/rok, dla odpadów komunalnych – energia cieplna – 5,0% z 2 197 721 GJ/rok oraz energia elektryczna – 5,0% z 610 966 MWh/r,
- Geotermia głęboka – potencjał teoretyczny wynosi 2,9% z 634×10^{10} GJ,
- Pomy ciepła – 5,2% z 13 323,5 GWh/rok.

Uwarunkowania i dziedzictwo historyczne i kulturowe - Do specyficznych zasobów obszaru PLGR należą te, które świadczą o jego tożsamości i specyfice, w tym zwłaszcza o jego nadmorskim położeniu tj. porty i przystanie rybackie o historycznych wartościach, które rozmieszczone są względnie równomiernie na całym pomorskim wybrzeżu Morza Bałtyckiego m.in. od Władysławowa, Jastarni, Helu i Pucka. Obrazem dziedzictwa historycznego i kulturowego są m.in. obiekty architektury i budownictwa wpisane

do rejestru zabytków. Wg stanu na 16.11.2021 r. na 2053 pozycje w rejestrze zabytków województwa pomorskiego, na obszarze powiatu puckiego zlokalizowanych jest 66, co stanowi 3,2% regionalnych zasobów. Należą do nich pojedyncze chaty i domy rybackie (np. w Jastarni, Władysławowie i Helu), zespoły latarni morskich w Rozewiu i Helu, jak również zespoły dworsko-ogrodowe (Parszkowo, Prusewo, Sławutówko, Żarnowiec), pałacowo-parkowe (Starzyński Dwór, Sulicice, Rzucewo) oraz większe zabytkowe zespoły przestrzenne: układ urbanistyczny miasta Puck, układy ruralistyczne wsi rybackich (Bór, Hel, Jastarnia, Kuźnica i Rewa). W gminie Puck od 2013 r. znajduje się 1 z 4. w województwie parków kulturowych „Osada Łowców Fok” w Rzucewie z V-II w p.n.e., gdzie można obejrzeć wystawę „Rzucewo w epoce kamienia”, „Obiekty archeologiczne w krajobrazie Kaszub” oraz przejść się „Szlakiem łowców fok”, na którym znajdują się zrekonstruowane obiekty z epoki kamienia (<https://oksitpuck.pl/osada/>). Wyrazem niematerialnego dziedzictwa kulturowego, zasługującym na szczególną uwagę są sami mieszkańcy obszaru PLGR – Kaszubi z „Nordy”, którzy m.in. w ramach Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego organizują wiele ważnych, kultywujących tradycje, wydarzeń. Należą do nich m.in. „Kaszubskie Łodzie pod Żaglami” w Chałupach, Obchody Zaślubin Polski z Morzem. Tradycja kaszubska niesiona jest także poprzez kulinaria, związane przede wszystkim z zasobami wód morskich i śródlądowych. Do niedawna z obszaru PLGR na liście produktów regionalnych (<https://www.gov.pl/web/rolnictwo/woj-pomorskie>) były jedynie 2 potrawy. W latach 2020-22 wpisano kolejne trzy potrawy bazujące na śledziu i szprocie, **Kaszubskie Bretlingi**, **Śledź mancowy po kaszubsku** i **Helskie Anchovis**, a 2 kolejne produkty są w trakcie rejestracji. Jest to efekt realizacji projektów grantowych PLGR. Problemem podnoszonym przez społeczność jest jednak brak możliwości zakupu tych produktów, nie są oferowane w ciągłej sprzedaży. Wciąż mało podmiotów należy do sieci *Culinary Heritage* (<https://www.culinaryheritage.net/locations>).

Infrastruktura techniczna - Obszar objęty Strategią PLGR posiada **stosunkowo dobrą sytuację w zakresie urządzeń sieciowych** (kanalizacja i wodociągi), ale nieco gorszą w zakresie gazu. Wskaźniki dotyczące korzystających z instalacji w % ogółu ludności dla całego powiatu puckiego stopniowo wzrastają i są lepsze niż średnio w regionie: wodociągi - 98,2%, przy średniej wojewódzkiej 96,6%, kanalizacja – 88,8%, przy średniej w regionie 83,9%. Mimo najwyższego przyrostu, korzystających z instalacji gazowej jest zdecydowanie mniej - 31,8%, przy 51,5% Pomorzan. Ponadto, obserwuje się zróżnicowanie wewnątrz powiatu. Z wodociągów od 2017 r. korzystają wszyscy mieszkańcy gminy Kosakowo, a najmniejszy odsetek dotyczy gminy Krokowa (94,7%). Z kolei z kanalizacji korzystają prawie wszyscy mieszkańcy gminy Jastarnia (98,2%) i jedynie 73,8% z gminy wiejskiej Puck. **Poprawia się też infrastruktura drogowa.** Przybywa dróg gminnych i powiatowych o twardej nawierzchni. W analizowanym okresie przyrost na 100 km² wyniósł 30% i tym samym powiat pucki zajmuje pod tym względem 6. miejsce w województwie z wartością 90,4 km (średnio w regionie 67,4 km a w kraju 84,7

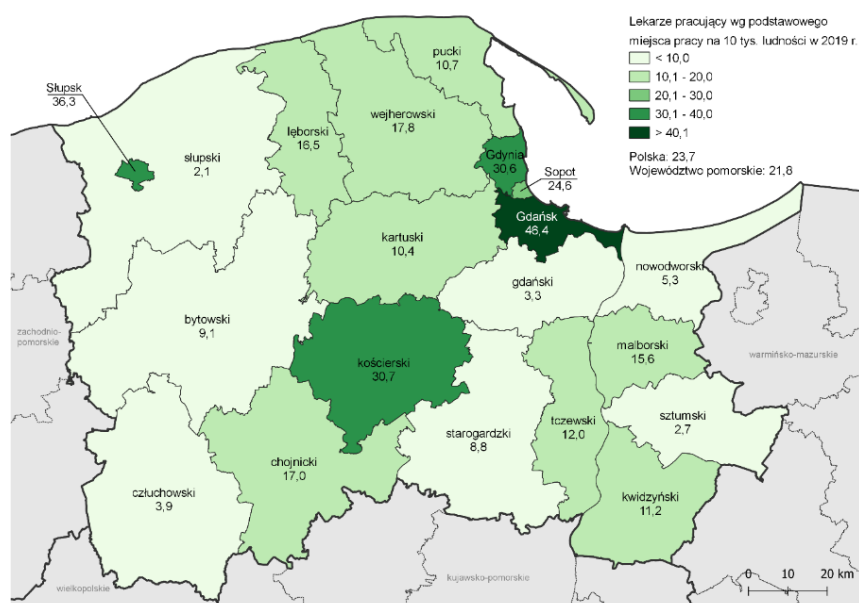
²⁵ Hałuzka M., Kubicz G., 2015, Założenia przestrzenne rozwoju odnawialnych źródeł energii w województwie pomorskim, Pomorskie Biura Planowania Regionalnego, Gdańsk
²⁶ Powiat pucki szacowany wraz z Gdynią.

km). Zwiększa się także liczba samochodów, co pozostaje w związku przyczynowo skutkowym z poprawą infrastruktury. O 20% wzrosła liczba samochodów osobowych na 1000 mieszkańców (wskaźnik wynosi 610,5, przy średniej regionalnej 641,8), niemniej powiat zajmuje dopiero 17. miejsce w regionie, co nie jest żadnym mankamentem. Nie oznacza to też, że przepustowość dróg jest zadowalająca. Na obszarze PLGR ma na to wpływ sezonowość w turystyce. W okresie letnim kongestia na drogach zdecydowanie wzrasta. Z kolei struktura wewnątrzregionalna w zakresie dojazdów do pracy pozostaje w ostatnich latach niezmienna. Miasta i ośrodki na Mierzei Helskiej zaznaczają się niewielkimi liczbami osób przyjeżdżających do pracy. Najmocniejsze ciężenia z kierunku północnego odbywają się do Gdyni (z gmin powiatów wejherowskiego i puckiego). Największe natężenie dojazdów do Gdyni charakteryzuje gminę Kosakowo oraz Rumię, Redę i Wejherowo²⁷. Mimo wzrostu ruchu drogowego, spada liczba wypadków drogowych. Jest to trend zarówno regionalny jak i krajowy. W powiecie puckim liczba ta zmalała o 28% do 67 sztuk w 2020 r. Wówczas na drogach zginęło tam 6 osób (3,6% ofiar w regionie) a rannych zostało 89 (4,0% z województwa). W przeliczeniu na 100 tys. ludności, odnotowano spadek wskaźnika o 38% do 76,8 sztuk (13. miejsce w regionie). Tą samą pozycję powiat zajmuje pod względem liczby ofiar śmiertelnych na 100 wypadków (9 osób) przy analogicznej średniej w regionie. Mimo 40% spadku, nieco gorsza sytuacja ma miejsce w zakresie liczby rannych na 100 tys. pojazdów. Wskaźnik ten wynosi bowiem 129,9 osób (7. miejsce) przy 116,4 w województwie i 80,2 w kraju.

Infrastruktura społeczna - W 2020 r. na obszarze PLGR funkcjonowało 5 ośrodków stacjonarnej pomocy społecznej, dysponującymi 266 miejscami, które gromadziły 240 mieszkańców. Stanowiło to 3,6% pomorskiej bazy tego typu placówek. Największy ośrodek znajduje się w mieście Puck (114 miejsc, w tym 94 miejsca dla osób przewlekle somatycznie chorych i 20 miejsc dla dorosłych z niepełnosprawnością intelektualną²⁸), a najmniejszy w gminie wiejskiej Puck (9 miejsc). Jedynie gmina Kosakowo w ogóle nie ma takiej placówki. Od dłuższego czasu zauważa się, iż **infrastruktura a także kadra pomocy społecznej jest niewystarczająca**. Kluczowym wyzwaniem polityki społecznej i zdrowotnej w najbliższej przyszłości będzie przejście od opieki instytucjonalnej do wsparcia świadczonego w środowisku lokalnym²⁹. **Na obszarze PLGR pogarsza się dostępność do opieki zdrowotnej**. Informują o tym mierniki dotyczące liczby lekarzy oraz pielęgniarek i położonych na 10 tys. mieszkańców. Na obszarze PLGR są one zdecydowanie niższe niż średnie w regionie i wynosiły w 2019 r. kolejno 10,7 (podczas gdy na Pomorzu 21,8) oraz 12,0 (przy 43,5 w regionie). W zakresie podstawowej opieki zdrowotnej, na obszarze PLGR udziela się stosunkowo mniej porad lekarskich. Spośród prawie 9,4 mln porad w regionie, 3,3% zostało udzielonych w powiecie puckim. W przeliczeniu na 1 mieszkańca jest to 3,6 (a w województwie 4,0).

Rysunek 7: Lekarze pracujący wg podstawowego miejsca pracy na 10 tys. ludności wg powiatów w 2019 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

²⁷ R. Guzik, A. Kołós (i inni), 2019, „Analiza relacji funkcjonalno-przestrzennych między ośrodkami miejskimi i ich otoczeniem”, Raport cząstkowy, Komponent 3 Relacje przestrzenne i dostępność komunikacyjna, Województwo pomorskie, IGIPZK PAN, IGiPZK UJ, Kraków.

²⁸ Źródło: <https://bip.starostwo.puck.pl/a,14705,dom-pomocy-spoecznej-w-pucku.html> (19.01.2022 r.).

²⁹ Regionalny Program Strategiczny w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego i wrażliwości społecznej. Uchwała Nr 758/271/21 Zarządu Województwa Pomorskiego z dnia 29 lipca 2021 r.

Mimo sytuacji zbliżonej do średniej regionalnej, w 2020 r. dostępność do aptek również była nieco gorsza niż w 2014 r. Na 1 placówkę przypadało 3,5 tys. mieszkańców, co jest liczbą o 6% wyższą niż na początku analizowanego okresu. Najwygodniej jest w mieście Puck (1,4 tys. osób), a najwięcej osób na 1 aptekę przypada w gminie wiejskiej Puck (13,5 tys.). **Jedynie 7,3% dzieci do lat 3. z powiatu puckiego objęta jest opieką żłobkową.** Dzieci przebywające w ciągu 2020 r. ogółem (łącznie z oddziałami i klubami dziecięcymi) z obszaru PLGR stanowiły jedynie 2,3% dzieci z województwa. Poza chęciami/niechęciami rodziców, jest to związane **także z niewielką infrastrukturą.** Na obszarze PLGR zlokalizowane jest jedynie 12 żłobków, oddziałów i klubów dziecięcych, co stanowi 3,6% tego typu bazy w regionie. W latach 2014-2020 liczba ta wzrosła jedynie o 2 placówki, podczas gdy na Pomorzu odnotowano przyrost o 64%, a w kraju nawet o 123%. Przy czym dysponowały one większą liczbą miejsc, gdyż ich przyrost wynosi 88% (przy średniej wojewódzkiej 128% i krajowej 140%). Przekłada się to na wzrost wskaźnika miejsca w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3. z 68 w 2014 r. do 124 w 2020 r. Jednak jest to dopiero 11. wynik w regionie. Najwięcej miejsc zlokalizowanych jest w gminie wiejskiej Puck (38%), a najmniej w gminie miejsko-wiejskiej Władysławowo (w 2020 r. GUS podaje 0).

Podsumowanie konsultacji dot. w/w obszarów Położenie obszaru, warunki fizjograficzne, zasoby przyrodnicze są głównym uwarunkowaniem rozwoju obszaru PLGR i jego wyróżnikiem na mapie województwa i kraju. W opinii mieszkańców wyrażanej na spotkaniach konsultacyjnych krajobraz Północnych Kaszub pomimo unikatowych wartości przyrodniczych stanowi przykład krajobrazu w znacznym **stopniu przekształconego pod wpływem działalności i presji człowieka.**

Na przekształcenia miały wpływ zarówno rozwój osadnictwa (południowe gminy) jak i nadmierna liczba turystów w okresie letnim, jednocześnie mieszkańcy właśnie w rozwoju turystyki, ale nie tej tradycyjnej „wypoczynkowej” widzą szansę dalszego rozwoju tj.: **Wzrost znaczenia turystyki aktywnej oraz regionalnej** - główna szansa rozwoju obszaru wskazana przez 142 osoby. Jedynie jeden czynnik zyskał większe uznanie w oczach mieszkańców tj. **możliwość wykorzystania środków zewnętrznych (krajowych i z UE) przeznaczonych na rozwój i poprawę jakości życia** (251 wskazań). Kolejne dwa wskazania z największą liczbą głosów w ramach badania: **zmiana postaw społecznych wobec zagrożeń związanych z kryzysem klimatycznym oraz polityka wspierania rozwoju odnawialnych źródeł energii (OZE), w tym morskiej energetyki wiatrowej, a także rozwoju gospodarki o obiegu zamkniętym (GOZ)** (89 i 136 wskazań) pokazują, iż rośnie świadomość znaczenia czystego środowiska i jego zrównoważonego wykorzystania na obszarze PLGR. Mieszkańcy dostrzegają, iż wysoka atrakcyjność turystyczna i osiedleńcza, oparta jest na walorach naturalnych i musi być umacniana poprzez aktywną i skoordynowaną politykę godzenia potrzeb wynikających z wymogów ochrony i zarządzaniem zasobami przyrodniczymi z potrzebami związanymi z rozwojem społecznym i gospodarczym. Tak samo jak dostrzegana jest szansa związana z podejmowaniem działań budujących świadomość ekologiczną, **tak samo rośnie świadomość zagrożeń.** Wśród najważniejszych zagrożeń dla obszaru, na 2 i 3 miejscu mieszkańcy wskazali (po 163 głosy) **negatywne skutki zmian klimatu związane z ekstremalnymi zjawiskami pogodowymi i podnoszeniem poziomu morza oraz potencjalne katastrofy ekologiczne na Morzu Bałtyckim.** Wyzwania klimatyczne i środowiskowe coraz mocniej kształtują świadomość mieszkańców wyznaczając kierunki myślenia o rozwoju obszaru. **Finansowanie działań wspierających ochronę środowiska, w tym montaż/instalacja odnawialnych źródeł energii** to drugi w opinii mieszkańców obszar z największą liczbą wskazań – 226 osób wskazało ten obszar jako najważniejszy lub bardzo ważny, jedynie 9 ankietowanych określiło iż jest to zagadnienie nieważne. W odpowiedzi na oczekiwane działania infrastrukturalne, na miejscach 2,4,5 znalazły się odpowiednio: **zagospodarowanie, retencjonowanie wód opadowych, ochrona i przywracanie walorów przyrodniczo-krajobrazowych, w szczególności na obszarach objętych formami ochrony przyrody oraz terenach zurbanizowanych** a także **zachowanie i ochrona dziedzictwa przyrodniczego (parki zabytkowe, parki miejskie, rezerваты przyrody, obszary chronionego krajobrazu)** więcej wskazań uzyskało jedynie **rozwój ścieżek rowerowych, pieszych, questów.** Głosy z dyskusji w ramach warsztatów grupy sterującej które dobitnie świadczą o ważności i pożądanym kierunku działań środowiskowych w LSR to m.in.: „...w XXI wieku jedynym rozsądnym czynnikiem godnym ochrony jest środowisko, które przez lata zostało zdewastowane i zapomniane, a także.. „tylko zrównoważona ochrona środowiska i zaprzestanie budowania kolejnych osiedli pozwoli na wyjście krok w przód”.

Na dynamikę rozwoju oraz zachodzące zmiany na obszarze, oprócz lokalnych uwarunkowań, problemów i potencjałów wpływają również globalne trendy³⁰, które jak pokazuje powyższa analiza z różnym natężeniem są odczuwane lokalnie na obszarze PLGR. Poniżej przedstawiono najważniejsze trendy globalne, determinujące kierunki LSR 2022-2027:

³⁰ Źródło: Mapa trendów 2021, infuture.institute

1. **Klimatocentryzm i czysta energia.** Rosnąca świadomość energetyczna i lobbing ekologiczny sprawiają, że rynek i zainteresowanie zielonymi źródłami energii stale wzrasta. Unia Europejska, poszczególne kraje i firmy za swój długofalowy cel stawiają sobie zero-emisyjność, neutralność dla klimatu. **Europejski Zielony Ład** - nowa polityka UE dotyczy wszystkich sektorów gospodarki, w szczególności transportu, energii, rolnictwa, obiektów budowlanych i przemysłu.
2. **Konwergencja usług.** Idea konwergencji i łączenia produktów i usług oraz współpracy wielu podmiotów nie jest nowa, ale zaczyna nabierać rozpędu. Rośnie multifunkcjonalność zarówno miejsc (przestrzeni publicznych), jak i produktów czy usług tak, aby odpowiedzieć na jak najwięcej potrzeb konsumentów. Przejawia się w tworzeniu produktów sieciowych, integracji transportu, pakietowaniu usług, np. turystycznych i bardzo szerokiej współpracy pomiędzy podmiotami różnych branż.
3. **Srebrne tsunami,** do 2050 roku co trzeci Europejczyk będzie miał ponad 60 lat. Rosnąca liczba osób starszych w społeczeństwie wpływa na funkcjonowanie i projektowanie przestrzeni miast i gmin, miejsc pracy i produktów. Powoduje również szereg konsekwencji gospodarczych, coraz mniej osób będzie płaciło podatki (jako osoby aktywne zawodowo), a jednocześnie coraz więcej osób będzie potrzebowała wsparcia państwa (seniorzy, których długość życia się wydłuża). W tym kontekście bardzo istotne jest takie strategiczne zarządzanie, które będzie dążyć do zwiększania liczby i odsetka osób aktywnych zawodowo, skuteczne utrzymanie obecnych i przyciągnięcie nowych mieszkańców.
4. **Lokalność.** Jako przeciwieństwo postępującej globalizacji, lokalność jest synonimem tego co bardziej autentyczne, wartościowe i lepsze. Swoje odzwierciedlenie znajduje zarówno w coraz powszechniejszym wsparciu lokalnych przedsiębiorców i wytwórców żywności, kultywowaniu tradycji i kultury oraz mocniejszym skupieniu uwagi na najbliższym otoczeniu.

4.3 Określenie grup docelowych, szczególnie istotnych z punktu widzenia realizacji LSR

Przeprowadzona diagnoza, partycypacyjnie opracowana analiza SWOT, szerokie konsultacje społeczne to podstawa określenia grup szczególnie istotnych z punktu widzenia realizacji LSR, zarówno w aspekcie problemów i wyzwań na obszarze, jak i możliwych obszarów interwencji. Podczas prac nad LSR, w czasie wywiadów, debat, określono szczegółowo powody uzasadniające takie podejście do grup i przeanalizowano sposoby ich wsparcia w ramach realizacji LSR. Grupę docelową LSR tworzą zarówno **kluczowi partnerzy**, z punktu widzenia zaspokajania potrzeb rozwojowych obszaru, jaki i **grupy w niekorzystnej sytuacji**, które zamierzamy szczególnie wspierać w ramach projektowanych przedsięwzięć. **Grupę docelową LSR tworzą:**

- **Grupy w niekorzystnej sytuacji** - osoby z niepełnosprawnościami i ich rodziny (opiekunowie), dzieci i młodzież oraz seniorzy.
- **Kluczowi partnerzy** - przedstawiciele branży turystycznej oraz organizacje pozarządowe,

Grupy w niekorzystnej sytuacji, osoby zagrożone wykluczeniem społecznym, do których w LSR kieruje działania związane m.in. z kształtowaniem, promocją postaw społecznych, usługami społecznymi, aktywizacją społeczną, podnoszeniem świadomości ekologicznej, przedsiębiorczej itp. Na terenie PLGR w wyniku szerokich konsultacji wyznaczono 3 grupy w niekorzystnej sytuacji (grupy te stanowią zbiory przenikające się wzajemnie).

1. **Dzieci i młodzież** – na koniec 2020 r. 36,18% ludności obszaru stanowiły osoby w wieku do 29 lat, podczas gdy w roku 2014 było to 39,40% populacji. Szczególnie niekorzystnie wyglądają zmiany w grupie wiekowej 15-29 lat, liczba mieszkańców w tym wieku spadła o blisko 15% z 17 298 os. do 15 480 os. Dla młodzieży istnieje bardzo słaba oferta na interesujące zajęcia, szkolenia, które umożliwiłyby w przyszłości (poprzez rozwijanie talentów i zainteresowań) wzmocnienie kompetencji i umiejętności na rynku pracy. Ograniczoną ofertę zajęć pozalekcyjnych na obszarze proponują ośrodki sportu i kultury, jednak brakuje im środków, kadr na efektywną realizację działań. Opierając się na obserwacjach przeprowadzonych w poszczególnych gminach, a także kontaktując się z nauczycielami, jak i samymi uczniami podczas przeprowadzonej debaty młodzieżowej oraz analizując wyniki ankiet zauważono konieczność stworzenia oferty zajęć pozalekcyjnych, pozwalających rozwijać własne zainteresowania, brakuje oferty spędzania czasu wolnego, dostosowanej do specyfiki poszczególnych grup wiekowych. Zajęcia powinny pozwolić rozwijać młodym ludziom pasje, świadomość do budowania postaw pozyskania atrakcyjnych zawodów i wyboru niestandardowych ścieżek rozwoju. Potrzeba także działań, które powinny wpływać na kreatywne i innowacyjne spostrzeganie możliwości rozwoju i pracy oraz funkcjonowania w zgodzie z zrównoważonym rozwojem. Młodzież na żadnym etapie edukacji nie jest wystarczająco przygotowywana przez szkoły do wchodzenia w dorosłość, do podejmowania decyzji i inicjatyw społecznych, czy też decyzji związanych

z pracą zawodową. W większości młodzi ludzie nie wiedzą, jakiego rodzaju pracę chcieliby wykonywać, mają problemy z określeniem swoich umiejętności, dlatego ważne jest wsparcie tej grupy na rzecz możliwości prawidłowego funkcjonowania społecznego, zawodowego i udziału w życiu społeczności lokalnej, a także zachęcanie do wiązania swojej przyszłości z obszarem PLGR. Trudności młodych absolwentów zwiększają się ze względu na niedopasowanie kwalifikacji oraz umiejętności społecznych do współczesnych wyzwań. Analizując wyniki badania ankietowego określono iż LSR powinna się skupić na realizowaniu następujących pomysłów i potrzeb tej grupy: **poszukiwanie inspiracji, autorytetów i wzorców** - spotkania z ciekawymi ludźmi, **nauka języków**, aktywne zajęcia na powietrzu, pozyskiwanie praktycznej wiedzy, w tym wyjazdy studyjne, zajęcia odpowiadające na problem uzależnienia od komputera, przemoc, prześladowanie, znęcanie. **LSR będzie wspierać osoby z tej grupy m.in. w ramach następujących przedsięwzięć: P.1.4, 2.1, 3.4, a także poprzez preferencje w zatrudnieniu w ramach P.1.1.**

2. **Osoby powyżej 60 roku życia (seniorzy).** Wg GUS na koniec 2020r. osoby w tej grupie wiekowej stanowiły 14,9% ludności obszaru PLGR, podczas gdy w 2014 było to 13,2% **Wzrost mieszkańców w tej grupie wiekowej wyniósł przeszło 22,56%** (z 10 906 do 13 366 os.). Liczba ludności w wieku 60 lat i więcej wzrasta corocznie zarówno w województwie pomorskim, jak i w kraju. W końcu 2020 r. w województwie wyniosła 408,9 tys. osób, o 3,1% więcej niż w 2019 r. i o 56,0% więcej niż w 2005 r. (w kraju odpowiednio więcej o 2,5% i 40,3%). W większości osoby te są nieaktywne społecznie, nie są zrzeszone w żadnych organizacjach czy też grupach nieformalnych (kołach lub klubach seniorów). Niska aktywność osób starszych powoduje szereg negatywnych konsekwencji, zarówno dla samych seniorów, jak i całego społeczeństwa, aczkolwiek sytuacja zawodowa osób w wieku powyżej 55 lat na obszarze jest stosunkowo dobra w porównaniu z wojewódzką, a szczególnie krajową. Na przestrzeni lat nie zaszły znaczące zmiany, w 2014 r. 16 % bezrobotnych to były osoby pow. 55 roku życia, w 2020 odsetek ten wyniósł 17%. Wg opinii tej grupy przyczynami niskiej aktywności zawodowej jest m.in. niski poziom kwalifikacji zawodowych lub niedostosowane kwalifikacje zawodowe do potrzeb rynku pracy, w tym w zakresie nowoczesnych technologii (obsługi komputera, obsługa różnego typu urządzeń i multimediiów), czemu zamierzamy przeciwdziałać w strategii. W trudnej sytuacji są szczególnie rybacy, którzy na skutek polityki rybackiej, złomowania jednostek, ograniczania limitów połowowych już zrezygnowali z rybaczenia lub stoją przed takim problemem, i o ile nie zostaną emerytami to będą poszukiwać zatrudnienia poza rybołówstwem. Problemem dla tych osób jest brak innych kompetencji, trudna konieczność przekwalifikowania się, trudności w zaadaptowaniu się w innych realiach niż życie z „rybaczenia”. Część z nich chciałaby zająć się działalnością turystyczną jednak brakuje im środków finansowych na rozpoczęcie działalności. Podczas konsultacji społecznych jakie odbywały się na terenie PLGR, swoje opinie na temat wsparcia seniorów udzielali przedstawiciele grup formalnych i nieformalnych seniorów z Jastarni i Krokowej, a także Miasta Puck. Wg ich opinii przyczynami niskiej aktywności seniorów na obszarze jest niewystarczająca oferta, brak motywacji, często dochodzi brak wiary w siebie i w swoje umiejętności, obawa przed niepowodzeniem, a także bardzo często zły stan zdrowia. W przypadku seniorów i osób niesamodzielnych w chorobie, istotne jest dopasowywanie wsparcia (szerokiego rodzaju usług opiekuńczych, medycznych) do indywidualnych potrzeb danej osoby, jego najbliższych w środowisku domowym. W LSR przewidzieliśmy świadczenie czynności opiekuńczych leżących w zakresie kompetencji opiekuna medycznego (m.in. szeroko rozumiane pielęgnowanie osób niesamodzielnych) jak i edukację w zakresie utrzymania możliwie najwyższej jakości życia, ale także dbanie o uzyskanie jak najwyższego dobrostanu bio-psycho-społecznego odbiorcy usługi. **LSR będzie wspierać osoby z tej grupy m.in. w ramach następujących przedsięwzięć: P.1.4, 2.2, 2.3, 2.4, a także poprzez preferencje w zatrudnieniu w ramach P.1.1.**
3. **osoby niepełnosprawne i ich rodziny (opiekunowie)** – powołując się na dane Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o niepełnosprawności, w 2020r. 185 osób do 16 roku życia oraz 1161 osoby powyżej 16 roku życia zostało zaliczonych do stopnia niepełnosprawności prawomocnym orzeczeniem. Istotne jest wskazanie, iż tendencja z ostatnich 10 lat pokazuje 17% wzrost wydawanych orzeczeń. Nie ma wiarygodnych statystyk wskazujących na liczbę osób niepełnosprawnych na obszarze, szacunki PCPR (wywiad z dyr. PCPR w Pucku z dnia 30.03.2023) wskazują, iż ok 13% mieszkańców może posiadać orzeczenie o niepełnosprawności. Dane te zbliżone są do krajowych szacunków GUS, które wskazują, iż właśnie ok.13% obywateli Polski posiada orzeczenie. Są to osoby o różnego typu niepełnosprawnościach (nie tylko fizycznych), dane te nie odzwierciedlają jednak zapewne w całości skali zjawiska. **Osoby z niepełnosprawnościami oraz ich rodziny (opiekunowie)** stanowią znaczną część lokalnej społeczności, wymagającą szczególnego zainteresowania, różnych form wsparcia, pomocy i opieki. Osoby niepełnosprawne to bardzo zróżnicowana grupa ze względu na rodzaj i stopień niepełnosprawności, a także fakt czy dana osoba jest niepełnosprawna od urodzenia czy stała jej niepełnosprawność wynika z wypadku lub rozwoju choroby. Sytuacja osób z niepełnosprawnością na rynku pracy jest niekorzystna, co obrazuje niski poziom aktywności zawodowej i relatywnie wysokie bezrobocie osób niepełnosprawnych. W 2020r. liczba bezrobotnych zarejestrowanych osób niepełnosprawnych na obszarze wyniosła 105

osób (w tym 55 kobiet). Sytuacja bezrobocia rodzi kolejne negatywne zjawiska wśród osób niepełnosprawnych: pogłębia izolację i bezradność, utrwała postawy roszczeniowe wobec pomocy instytucji publicznych, utrwała negatywne stereotypy społeczne dotyczące pracy osób z niepełnosprawnością. Uczestnictwo w życiu zawodowym i społecznym osób niepełnosprawnych jest w znacznym stopniu niskie również ze względu na brak samodzielności tych osób, a także potrzebę pomocy innych osób. Zazwyczaj opiekę nad osobą niepełnosprawną sprawuje najbliższa rodzina. Taka zależność wpływa na mobilność zawodową i społeczną jednocześnie samej osoby niepełnosprawnej, jak i jej opiekuna/ów. Generuje to powstawanie kolejnych barier - barier mentalnych w najbliższym otoczeniu, co w efekcie prowadzi do wycofania się z wszelkiej aktywności społecznej i zawodowej. Jak zauważyli uczestnicy wywiadu fokusowego instytucji zajmujących się wsparciem os. niepełnosprawnych jedną z przyczyną takiej postawy jest strach przed zmianą dotychczasowej sytuacji i brak wsparcia dla tych osób, co wymaga wsparcia psychologicznego, a co również istotne stworzenia warunków do integracji społecznej. Niepełnosprawność to właściwość która wpływa, na standard życia i w zależności od nasilenia w niższym lub zwiększonym stopniu precyzuje funkcjonowanie człowieka w społeczeństwie – stygmatyzuje. W konsekwencji takiej sytuacji osoby niepełnosprawne zmagają się brakiem pewności siebie, trudności w wiarygodnej ocenie własnych możliwości, niskiej asertywności i dużej zależności od otoczenia. **Grupa zgodna z zdefiniowanymi grupami w niekorzystnej sytuacji w PS WPR.** W LSR będą podejmowane działania, które umożliwią przełamywanie bariery gotowości do udziału osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i zawodowym, poprzez niwelowanie barier: zakup pomocy technicznych, maszyn, urządzeń umożliwiających zatrudnienie os. z niepełnosprawnością (P.1.1). Ważne jest również, aby wyrównywać szanse osób niepełnosprawnych w dostępie do edukacji, likwidować bariery mentalne związane z tendencją do generalizowania i tworzenia stereotypów, integrować ze społecznością lokalną. Operacje realizowane w ramach LSR będą brały pod uwagę integrację i aktywizację osób niepełnosprawnych (P.2.1, P.2.4), a w sposób bezpośredni LSR ułatwiać będzie os. z niepełnosprawnościami dostępu do infrastruktury publicznej (P.3.3) oraz infrastruktury i oferty usług społecznych (P.2.3, 2.2). Przewidujemy także preferencję dla operacji/wnioskodawców deklarujących zatrudnianie osób niepełnosprawnych w ramach operacji wspartych ze środków LSR (P.1.1). **LSR będzie wspierać osoby z tej grupy w szerokim stopniu, w sposób bezpośredni i pośredni, co wykazano powyżej, a w ramach COP-u (P.2.4) zaplanowano, zgodnie z postulatami wynikającymi z pogłębionego wywiadu: systematyczne działania integrujące, wspierające oraz edukacyjne dla organizacji pozarządowych działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami**, co było w ograniczonej formie realizowane już w LSR 2014-2020. Określono, iż stałe spotkania (forum) z przedstawicielami organizacji zrzeszających osoby i rodziny osób z niepełnosprawnościami jest najlepszą formą animacji, komunikacji z tą grupą docelową.

Kluczowi partnerzy.

1. **Przedstawiciele branży turystycznej** - w okresie 2014-2020 liczba prowadzących działalność gospodarczą w sekcji I wzrosła o 14% do 4,2 tys. osób. **Branża skupia aż 37,2% wszystkich działalności w powiecie, a baza miejsc noclegowych zlokalizowanych w powiecie puckim stanowi 22% bazy wojewódzkiej.** Następstwa sytuacji po-covidowej i lockdownu, trendy demograficzne (srebrne tsunami), pojawiające się nowe trendy w turystyce wymagają wsparcia tej kluczowej dla obszaru branży turystycznej, jej dostosowania do nowych wyzwań. Konieczne jest wspieranie lokalnych firm czerpiących z kultury, tradycji regionu, rozwijających i wspierających produkty lokalne, wsparcie rozwoju tzw. "bliskiej turystyki", wprowadzanie innowacji w branży, szczególnie mocno akcentowanych działań pro-środowiskowych, a także łączenie potencjałów i tworzenie partnerskich projektów. W ramach LSR zamierzamy wspierać łączenie potencjału turystycznego i przyrodniczego zarówno w wymiarze komercyjnym, jak i ogólnodostępnej infrastruktury turystycznie. Dla potencjalnych i działających przedsiębiorców barierą rozwoju, szczególnie w zakresie rozszerzającym działalność poza proste usługi wypoczynku jest brak odpowiednich środków finansowych (Przedsięwzięcie 1.1), ale często brakuje również wiedzy i umiejętności (przedsięwzięcie 1.4). Także działania w tym zakresie są przewidziane w ramach LSR.
2. **Organizacje pozarządowe** - w latach 2014-2020 w Powiecie Puckim przybyło 120 nowych NGO. Dynamika przyrostu NGO była 3. w województwie i wyniosła 20% (przy średniej 9%). Mimo to wskaźnik dot. liczby NGO na 10 tys. mieszkańców, wynoszący 37,3, daje obszarowi dopiero 12. miejsce w regionie, gdzie średnia wynosi 40,1. W grupie organizacji pozarządowych zarejestrowanych w Powiecie Puckim większość wykazuje brak lub też niską aktywność. Jest jednak wiele organizacji pozarządowych, które wykazują bardzo wysoką aktywność realizując corocznie wiele działań skupionych wokół tematów animacji społecznej, sportu czy też propagowania tradycji i kultury, a także pomocy osobom w trudnej sytuacji. Kluczowa rola w procesie wdrażania LSR wynika m.in. z wymagań dotyczących deinstytucjonalizacji usług społecznych (Przedsięwzięcia 2.2 i 2.3), ale też konieczności podjęcia oddolnych działań na rzecz przeciwdziałania

polaryzacji społeczeństwa obszaru, troski o zanikającą kulturę Nordy (P.2.1). W ramach LSR przewiduje się wsparcie organizacji poprzez działania Lokalnego Centrum Organizacji Pozarządowych (P.2.4), w tym wsparcie doradcze, szkoleniowe, motywacyjne, integracyjne oraz poprzez ogłaszane konkursy w zakresach ich działalności. Planuje się również zaangażowanie organizacji pozarządowych w projekty partnerskie oraz działania Uniwersytetu Ludowego (P.2.4).

Istotnym sektorem jest także sektor rybacki, definiowany na potrzeby wdrażania LSR także jako grupa interesu, wskaźnik LQ dla działalności rybactwo na obszarze wynosi 8,1 i jest najwyższym na całym wybrzeżu i w kraju. Mimo tak silnej działalności egzogenicznej, na obszarze PLGR rybactwo kurczy się, zarówno w zakresie zasobów pracy oraz wyposażenia. W ramach LSR zamierzamy prowadzić i wspierać działania edukacyjne i aktywizacyjne przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu np. działania włączające w kulturę, ochronę środowiska, działania na rzecz aktywności społecznej. **Działania na rzecz tej grupy, a także inwestycje na rzecz sektora, operacje w zakresie dziedzictwa kultury realizowane będą w ramach Rybackiej LSR finansowanej ze środków EMFR, tylko z tego powodu sektor rybacki nie został zakwalifikowany do kluczowych parterów.** Niezależnie od zdefiniowania w/w grup, produkty operacji realizowanych w ramach LSR będą służyć ogółowi społeczeństwa, szczególnie za sprawą **administracji samorządowej oraz właśnie organizacji pozarządowych.**

4.4 Analiza SWOT dla obszaru PLGR

Analiza SWOT jest to jedną z najpopularniejszych i najskuteczniejszych metod analitycznych wykorzystywanych we wszystkich obszarach planowania strategicznego. W tej metodzie grupujemy czynniki pozytywne (mocne strony i szanse) oraz negatywne (słabe strony i zagrożenia). Czynniki wewnętrzne w opracowaniu (mocne i słabe strony) są zależne m.in. od samej grupy, władz lokalnych, lokalnej społeczności, natomiast czynniki zewnętrzne (szanse i zagrożenia) należące do otoczenia bliższego i dalszego, są niejako niezależne.

Tabela 7: Schemat analizy SWOT.

S	<i>Strengths</i>	silne strony, atuty, zalety	ZASOBY
W	<i>Weaknesses</i>	słabe strony, słabości, wady	
O	<i>Opportunities</i>	szanse, możliwości, okazje	OTOCZENIE
T	<i>Threats</i>	zagrożenia, trudności	

Źródło: Opracowanie własne

Projekt analizy SWOT został opracowany przez Grupę Sterującą, dla szerszego obrazu w ramach spotkań grup tematycznych opracowano „SWOT-y obszarowe” (zgodnie z zakresami tematycznymi grup). Po konsultacjach na obszarze dokonano wyboru kluczowych czynników ujętych w poniższej tabeli. W spotkaniu kluczowym dla kształtu SWOT-u uczestniczyli przedstawiciele wszystkich zespołów.

Analiza SWOT była jednym z zagadnień poruszanych w trakcie pierwszej tury spotkań gminnych, a w ramach sondażu opinii mieszkańcy zostali poproszeni o ocenę istotności poszczególnych czynników oraz dopisanie własnych. Uczestnicy spotkań konsultacyjnych we wszystkich gminach, podobnie jak ankietowani mieli za zadanie wybrać najistotniejsze wg. nich obszary analizy SWOT. Przygotowana analiza obejmuje **główne elementy** świadczące o aktualnej kondycji obszaru LSR oraz istotne czynniki zewnętrzne oddziałujące na jego rozwój lub mogące zaistnieć w nieodległej przyszłości wywierając wpływ na obszar. Przeprowadzona analiza SWOT jednoznacznie wskazuje, że obszar LSR charakteryzuje się spójnością uwarunkowań przestrzennych, kulturowych i historycznych. Obszar zróżnicowany jest jednak pod względem rozwoju gospodarczego, intensywności turystyki, sytuacji demograficznej. Przygotowana **analiza służyła jako materiał wyjściowy** do opracowania celów i przedsięwzięć LSR.

W ramach konsultacji SWOT-u, mieszkańcy wskazali szczególnie na konieczność wsparcia w ramach LSR mocnych stron obszaru tj.: 96 % ankietowanych (308 wskazań) **wybrało nadmorskie położenie (walory przyrodnicze i krajobrazowe)** jako najważniejszą mocną stronę obszaru i główny atut regionu, do mocnych stron obszaru ankietowani zaliczają także **bliskie sąsiedztwo Trójmiasta** (156 wskazań) oraz bogatą bazę turystyczną (91 wskazań), w mniejszym stopniu: tradycje kaszubska

(dziedzictwo kultury i języka) oraz sprzyjające warunki klimatyczne do rozwoju odnawialnych źródeł energii (OZE) (72/101 wskazań). W opinii mieszkańców należy także skupić się na minimalizacji i oddziaływać pozytywnie na słabości. Wśród słabości obszaru rozkład głosów mieszkańców przedstawia się następująco: jako największą słabość wskazano (275 głosów): **złą przepustowość dróg** (także kolejowego transportu) w sezonie turystycznym (kwestie leżąca poza zainteresowaniem LSR). Na drugim miejscu wskazano (121 głosów): **niedostateczne zapobieganie procesom postępującej degradacji walorów przyrodniczych i krajobrazowych** (w tym obszarów nadmorskich/plaż), kurczenie się rybołówstwa w zakresie zasobów pracy, wyposażenia oraz zanik tradycji (107 głosów) oraz niewystarczającą infrastrukturę/ofertę oraz braki kadrowe w sektorze pomocy społecznej i ochronie zdrowia (93 głosy), a także „wrażliwość” specjalizacji obszaru PLGR na kryzysy (43 głosy) i polaryzację społeczności lokalnej (46 głosów).

Tabela 8: Analiza SWOT obszaru LSR.

SILNE STRONY	Odniesienie do diagnozy	SŁABE STRONY	Odniesienie do diagnozy
Nadmorskie położenie kształtujące walory przyrodnicze i krajobrazowe	4.2.3; Uwarunkowania geograficzne i przyrodnicze	Zła przepustowość dróg w sezonie turystycznym	4.2.3; Infrastruktura techniczna
Bogata baza turystyczna	4.2.2 Turystyka	Kurczenie się rybołówstwa w zakresie zasobów pracy oraz wyposażenia	4.2.2 rybactwo
Bliskie sąsiedztwo rozwijającej się metropolii OMT	4.2.3; Infrastruktura techniczna 4.2.1 Trendy demograficzne	Niewystarczająca infrastruktura oraz braki kadrowe w sektorze pomocy społecznej i ochronie zdrowia	4.2.3 Infrastruktura społeczna, 4.2.1 Aktywność społeczna
Znacząca infrastruktura portowa	4.2.3; uwarunkowania i dziedzictwo historyczne i kulturowe	„Wrażliwość” specjalizacji obszaru PLGR (turystyka, rybactwo)	4.2.2 turystyka i produkty turystyczne; rybactwo, rynek pracy
Kultywowana tradycja kaszubska	4.2.3; uwarunkowania i dziedzictwo historyczne i kulturowe; 4.2.1 Kapitał ludzki.	Słaba oferta produktów turystycznych	4.2.2 rynek pracy, 4.2.1 Aktywność kulturalna
Sprzyjające warunki klimatyczne do rozwoju OZE	4.2.3; ochrona środowiska / oze	Słabo rozwinięty sektor PES	4.2.1 Aktywność społeczna
Wysoka atrakcyjność osiedleńcza (napływ ludności)	4.2.1 Trendy demograficzne; Jakość życia mieszkańców;	Duża grupa długotrwale bezrobotnych kobiet	4.2.2 rynek pracy,
Postawy przedsiębiorcze mieszkańców sprzyjające stosunkowo dobrej sytuacji na rynku pracy	4.2.2 turystyka i produkty turystyczne; rybactwo, poziom przedsiębiorczości	Niedostateczne zapobieganie procesom postępującej degradacji walorów przyrodniczych i krajobrazowych	4.2.3 Ocena uwarunkowania środowiskowych i przestrzennych
Względnie niski poziom liczby klientów środowiskowej pomocy społecznej	4.2.1 Jakość życia mieszkańców;	Wyludnianie się Północnych gmin obszaru PLGR	4.2.1 Ocena społeczna obszaru, w tym potencjał demograficzny i kultura / Trendy demograficzne
SZANSE	Odniesienie do diagnozy	ZAGROŻENIA	Odniesienie do diagnozy
Środki zewnętrzne (krajowe i z UE) przeznaczane na rozwój obszaru	Str. 32 podsumowanie konsultacji	Negatywne skutki zmian klimatu związane z ekstremalnymi zjawiskami pogodowymi i podnoszeniem poziomu morza	Str. 32 podsumowanie konsultacji
Wzrost znaczenia turystyki aktywnej oraz regionalnej /wzrost popytu na dobra i usługi regionalne (w tym lokalne produkty tradycyjne i żywność	4.2.3; uwarunkowania i dziedzictwo historyczne i kulturowe Str. 28 i 32 podsumowanie konsultacji	Niestabilna sytuacja geopolityczna	Str. 28 i 32 podsumowanie konsultacji

wysokiej jakości)			
Rozwój technologii cyfrowych ułatwiających codzienne funkcjonowanie i sprzyjających postępowi gospodarczemu	Str. 22 podsumowanie konsultacji	Pandemie i związane z nimi obostrzenia w funkcjonowaniu społeczeństwa i gospodarki	4.2.1 aktywność kulturalna, 4.2.2 Rynek pracy; 4.2.2 turystyka i produkty turystyczne; Str. 28 i 32 podsumowanie konsultacji
Zmiana postaw społecznych wobec zagrożeń związanych z kryzysem klimatycznym	Str. 32 podsumowanie konsultacji 4.2.3; ochrona środowiska / oze	Rosnąca antropopresja wpływająca na stopniową utratę walorów przyrodniczych i krajobrazowych (w tym degradacja obszarów leśnych, nadmorskich)	Str. 28 i 32 podsumowanie konsultacji
Rozwój OZE w tym morskiej energetyki wiatrowej	4.2.3; ochrona środowiska / oze	Potencjalne katastrofy ekologiczne na Morzu Bałtyckim	Str. 28 i 32 podsumowanie konsultacji
Polityka wspierania GOZ	Str. 32 podsumowanie konsultacji	Inflacja i związany z nią kryzys gospodarczy	Str. 22 podsumowanie konsultacji
Deinstytucjonalizacja usług pomocy społecznej	4.2.3 Infrastruktura społeczna, Str. 22 podsumowanie konsultacji	Starzenie się społeczeństwa	4.2.1 trendy demograficzne, Str. 22 podsumowanie konsultacji
		Silna konkurencja w branży turystycznej	Str. 28 podsumowanie konsultacji
		Polaryzacja społeczeństwa	4.2.1 trendy demograficzne, Str. 22 podsumowanie konsultacji

Źródło: Opracowanie własne

4.5 Wnioski z analizy SWOT

Analizując zdiagnozowane mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia dla obszaru wyłoniono te, które w największym stopniu oddziałują, bądź mogą oddziaływać na obszar, a działania w ramach LSR polegać powinny na eliminacji słabych i ekspozowaniu mocnych stron obszaru w celu wykorzystania jego szans rozwojowych i przeciwdziałaniu zagrożeniom. Z przeprowadzonej analizy SWOT można wysunąć następujące wnioski:

1. Niekorzystnym zjawiskiem jest starzenie się społeczeństwa oraz szybko rosnący udział osób w wieku poprodukcyjnym, a malejący udział osób w wieku przedprodukcyjnym – proporcjonalnie mała grupa osób w wieku produkcyjnym utrzymuje stosunkowo dużą liczbę osób w wieku nieprodukcyjnym.
2. Sektor turystyczny, oparty na stosunkowo standardowej ofercie turystycznej oraz podstawowej bazie turystycznej wymaga istotnych przekształceń wzmacniających jego innowacyjność i konkurencyjność.
3. Niestabilność, sezonowość i niepewność pracy, szczególnie w sektorze turystycznym i rybackim powoduje odpływ mieszkańców w wieku produkcyjnym do bliskiego Trójmiasta.
4. Główne atuty rozwojowe obszaru wiążą się z rentą położenia, wynikającą z nadmorskiego usytuowania oraz walorów przyrodniczych i krajobrazowych w połączeniu z bliskim sąsiedztwem Obszaru Metropolitalnego Trójmiasta (OMT).
5. Motory rozwojowe obszaru to atrakcyjność osiedleńcza, umożliwiająca odnoszenie korzyści z procesu suburbanizacji OMT oraz dogodne warunki do rozwoju turystyki aktywnej, usług prozdrowotnych i innych „przemysłów” czasu wolnego
6. Brak uciążliwego przemysłu zanieczyszczającego środowisko naturalne powinien być utrzymany, jako kluczowa cecha obszaru.
7. Konieczne jest tworzenie warunków do kreowania całorocznych miejsc pracy w turystyce oraz poza turystyką poprzez działalności niekolidujące z obecną charakterystyką obszaru.
8. Konieczne jest wsparcia edukacji (przedsiębiorczej, ekologicznej, kulturalnej) poprzez rozwijanie oferty wspierającej szkolnictwo pod kątem wyzwań obszarowych, wymogów XXI w, oraz potrzeb potencjalnych pracodawców.

9. Wysoka atrakcyjność turystyczna i osiedleńcza, oparta na walorach naturalnych i kulturowych, musi być umacniana poprzez politykę godzenia potrzeb wynikających z wymogów ochrony i zarządzania zasobami przyrodniczymi z potrzebami związanymi z rozwojem społecznym i gospodarczym oraz poprzez wypełnianie luk w infrastrukturze i systemach ochrony środowiska.
10. Silna antropopresja negatywnie wpływa na walory przyrodnicze obszaru, szczególnie pasa nadmorskiego, w tym obszarów objętych ochroną.
11. W obliczu trendów demograficznych konieczne jest zatrzymanie obecnych oraz przyciąganie nowych mieszkańców, a także kompleksowe działania integrujące mieszkańców.
12. Niezbędne jest podnoszenie dostępności i jakości oferty zdeinstytucjonalizowanych usług społecznych, w szczególności opiekuńczo-edukacyjnych, medycznych dla coraz starszego społeczeństwa obszaru oraz os. niepełnosprawnych.
13. Napływ nowych mieszkańców w południowych gminach (pracujących poza obszarem) oraz systematyczne wyludnianie się północnej części obszaru (Jastarnia, Hel) w perspektywie kilkunastu najbliższych lat to możliwość wyraźnego zmniejszenia zasobów pracy (ludności w wieku produkcyjnym), co może odbić się negatywnie na konkurencyjności całego obszaru.
14. Większość migracji na terenie związana jest z osiedlaniem się wokół aglomeracji trójmiejskiej gwarantującej atrakcyjne miejsca pracy. Migracje powodują napływ kapitału ludzkiego, ale w ograniczonym stopniu wpływają one na rozwój gospodarczy obszaru (nowi mieszkańcy pracują poza obszarem).
15. Starzenie się społeczeństwa, wzrost liczby os. niepełnosprawnych, niewystarczająca infrastruktura, a także ograniczone kadry pomocy społecznej i pogarszająca się dostępność opieki zdrowotnej wymagają skoordynowanych działań w zakresie lokalnych polityk społecznej i zdrowotnej - przejście od opieki instytucjonalnej do wsparcia świadczonego w środowisku lokalnym.
16. Atrakcyjność osiedleńcza warunkowana jest m.in. jakością, aktywnością i stopniem zintegrowania lokalnych wspólnot (na którą składa się ich wyposażenie w kapitał ludzki i społeczny) – wciąż na obszarze odnotowujemy przeciętną aktywność społeczną.
17. Kurczący się sektor rybołówstwa powinien pozostać elementem gospodarki na obszarze, już nie kluczowym w zakresie miejsc pracy dla mieszkańców czy wartości produkcji, ale istotnym z uwagi na jego znaczenie dla dziedzictwa i kultury obszaru.
18. Biorąc pod uwagę bardzo wysokie koszty energii elektrycznej w powiązaniu z istniejącymi zasobami i korzystnymi warunkami dla rozwoju energetyki odnawialnej (wiatr, źródła geotermalne), obszar powinien stać się liderem rozwiązań i systemów służących różnicowaniu źródeł pozyskiwania energii, w tym także w oparciu o energetykę prosumencką.
19. Poprawa jakości kształcenia wymaga oparcia go w większym stopniu o różne formy współpracy z parterami społecznymi, pracodawcami oraz uwzględnienia aktualnych uwarunkowań zewnętrznych (rosnący rynek turystyki zdrowotnej czy kulinarnej) oraz konieczności kształcenia się przez całe życie w szybko zmieniających się uwarunkowaniach XXI wieku (cyfryzacja, nowe technologie)
20. Zanika tradycyjne rybactwo i kultura, co przy rosnącym zainteresowaniu ofertą/wytworami biznesu opartego na kulturze, dziedzictwie i lokalności wymaga podjęcia wielowątkowych działań,

Podsumowując, eliminacja słabych i ekspozycja mocnych stron obszaru w celu wykorzystania jego szans rozwojowych i przeciwdziałania zagrożeniom, wymaga podjęcia przede wszystkim następujących wyzwań (zdefiniowano na podstawie SWOT i konsultacji społecznych) :

1. Rozwijanie działalności usługowej i produkcyjnej niekolidujące z atrakcyjnością turystyczną i osiedleńczą obszaru;
2. Inteligentne wykorzystanie wszystkich możliwości harmonijnego godzenia wymagań związanych z ochroną środowiska i jego zasobów z potrzebą tworzenia nowych i utrzymania istniejących miejsc pracy;
3. Działania w sektorze turystyki muszą być ukierunkowane na przełamanie barier związanych z sezonowością,
4. Branża turystyczna oraz gastronomia przed pandemią koronawirusa rozwijały się dynamicznie, co miało związek ze wzrostem zamożności Polaków i zmianami w strukturze konsumpcji w ostatnich latach. Wybuch pandemii Covid-19 i ograniczenia związane z koronawirusem, oszczędności gospodarstw domowych związanych z kryzysem, odbiły się na branży turystycznej obszaru - konieczne jest inwestowanie w podnoszenie poziomu kreatywnej przedsiębiorczości w tworzenie sieciowych, unikalnych, zintegrowanych i rozpoznawalnych pod wyrazistą marką produktów turystycznych, a także wsparcie szkoleniowe kadry turystycznej.

5. Wprowadzanie nowych i przełamujących sezonowość kierunków w zakresie „przemysłów czasu wolnego”, ukierunkowanych zarówno na mieszkańców Metropolii, jak klientów spoza regionu (turystyka kwalifikowana, w tym wodna, turystyka kulinarna, srebrna gospodarka, usługi prozdrowotne).
6. Promocja i wsparcia produkcji, dystrybucji, promocji lokalnych produktów, szczególnie tych wpisanych na listę produktów tradycyjnych.
7. Edukacja, aktywizacja, podnoszenie poziomu kreatywności i innowacyjności mieszkańców, w szczególności wspieranie przedsiębiorczości w branży turystycznej, rozwijając ofertę o charakterze unikalnym i przyczyniającą się do wydłużania sezonu turystycznego oraz zatrzymania mieszkańców na obszarze.
8. Edukacja, aktywizacja, podnoszenie poziomu kreatywności i innowacyjności mieszkańców, w szczególności wspieranie działań włączających w kulturę, szczególnie osób z grup w niekorzystnej sytuacji, rozwijając ofertę o charakterze unikalnym i przyczyniając się do nowych, współcześnie atrakcyjnych form prezentacji, promocji i zachowania rybackiego, kaszubskiego dziedzictwa.
9. Wypracowanie markowej, unikatowej oferty w ramach sieciowych, wielotematycznych, unikalnych, zintegrowanych, szeroko rozpoznawalnych i profesjonalnie zarządzanych oraz promowanych szlaków.
10. Wsparcie poza-formalnego kształcenia dorosłych, w tym zawodowego w szczególności w oparciu o koncepcje Uniwersytetów Ludowych, zarówno pod kątem potrzeb potencjalnych pracodawców, jak i pod kątem specyficznych dla obszaru potencjałów endogenicznych – przemysły czasu wolnego, oferta bazująca na tradycyjnych zasobach kulturowych.
11. Zapewnienie zarówno wysokiej jakości życia mieszkańcom, jak i wysokiej jakości pobytu odwiedzającym – zacieranie granic między mieszkańcami, a odwiedzającymi w wykorzystywaniu usług czasu wolnego.
12. Promocja „lokalności” jako poszukiwanej wartością, zarówno przez mieszkańców, jak i przyjezdnych – istotne jest planowanie i wspieranie inicjatyw według formuły „potrzeby mieszkańców przede wszystkim”.
13. Wykorzystanie atrakcyjności przyrodniczej i kulturowej do organizowania wypoczynku w bliskim kontakcie z naturą i możliwością poznawania tradycji i kultury.
14. Wypracowanie oferty w ramach sieciowych, szeroko rozpoznawalnych ścieżek przyrodniczych, wykorzystując unikatowe walory przyrodnicze (Zatoka Pucka - obszar o największym skupiskiem ptaków wędrownych w Polsce).
15. Podnoszenie dostępności i jakości oferty usług społecznych, w szczególności opiekuńczo-edukacyjnych, medycznych nad rosnącą grupą osób starszych, niepełnosprawnych i niesamodzielnych.
16. Ograniczanie liczby osób biernych zawodowo (szczególnie kobiet i os. niepełnosprawnych), w szczególności w oparciu o wspieranie zatrudnienia, promocję różnych form ekonomii społecznej oraz współpracę władz publicznych z sektorem organizacji pozarządowych.
17. Podniesienie kwalifikacji mieszkańców obszaru oraz aktywizacja i zachęcenie do aktywnego udziału w życiu społecznym regionu, zachęcanie do integracji mieszkańców, zapobieganie pogłębianiu się zjawiska podziału na nowych i starych.
18. Stwarzanie warunków do rozwijania jakości infrastruktury społecznej. mieszkańcy jeszcze mocniej akcentują konieczność podjęcia trwałych i systematycznych działań dla osób starszych, niepełnosprawnych na obszarze.
19. Odpowiednie inwestycje w edukację i rozwój kompetencji cyfrowych oraz zapewnienie starszym pracownikom bezpieczeństwa zatrudnienia.
20. Obciążenie służby zdrowia związane m.in. ze starzeniem się społeczeństwa to szansa dla turystyki uzdrowiskowej/sanatoryjnej i srebrnej gospodarki - obiekty mogą zyskać nowych klientów oferując szerszy wachlarz usług związanych z rehabilitacją, turnusami tematycznymi czy też innymi formami aktywności zdrowotnej wykraczających poza standardową ofertę.
21. Konieczny jest racjonalny i adekwatny sposób animacji, komunikacji i informowania lokalnej społeczności o możliwości udziału w działaniach na rzecz obszaru w ramach LSR, a w tym szczególnie zdiagnozowanych grup osób w niekorzystnej sytuacji.
22. Rozwój lokalnych organizacji pozarządowych na rzecz wykorzystania szansy jaką daje proces deinstytucjonalizacji usług społecznych.
23. Spełnienie wszystkich wymogów związanych z rozwijaniem infrastruktury i systemów ochrony środowiska oraz przeciwdziałanie zmianom klimatu.
24. Podjęcie działań ograniczających antropopresję mieszkańca i turysty na cenne walory przyrodnicze obszaru.
25. Edukacja, aktywizacja, podnoszenie poziomu kreatywności i innowacyjności mieszkańców, w obszarze ekologii, ochrony środowiska i klimatu oraz wsparcie drobnych inicjatyw budujących postawy pro-ekologiczne,

26. Wprowadzanie ładów przestrzennych sprzyjających integracji mieszkańców i inwestowanie w funkcjonalną i atrakcyjną zieloną przestrzeń publiczną, zaspokajającą w równym stopniu potrzeby mieszkańców i turystów.
27. Rozwijanie energetyki prosumenckiej oraz samowystarczalnych lokalnych systemów zaopatrzenia w ciepło i energię elektryczną (wyspy energetyczne) w oparciu o odnawialne źródła energii (wiatr, źródła geotermalne i solarne).
28. Rozwijanie zrównoważonej turystyki na obszarach chronionych.

W/w wyzwania były podstawą formułowania celów i przedsięwzięć LSR. W rozdziale VI przypisano poszczególne rekomendacje do zaproponowanych przedsięwzięć, wybrano główne uwarunkowania. Przedsięwzięcia zaplanowane w niniejszej LSR mają na celu rozwijanie mocnych stron, a także niwelowanie słabych poprzez usprawnienie tych dziedzin życia gospodarczego oraz społecznego, które wpłyną na poprawę jakości życia mieszkańców oraz pobytu turystów, oraz w zrównoważony sposób przyczyniają się do wzrostu poziomu gospodarczego obszaru PLGR. Analiza odnosi się do kluczowych potrzeb rozwojowych i potencjałów obszaru PLGR, na wybór których wpływ miały potencjalne możliwości wsparcia w ramach funduszy dedykowanych RLKS. Szczególna uwaga poświęcona będzie potrzebom zidentyfikowanych grup w niekorzystnej sytuacji, na etapie realizacji LSR wnioskodawcy zobowiązani będą do przestrzegania zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, osób starszych, niesamodzielnych, a także młodych oraz do przestrzegania zasady równości kobiet i mężczyzn.

5.1 Wprowadzenie

Realizacja LSR 2022-27 jest pierwszym tak szeroko wdrażanym na obszarze PLGR dokumentem strategicznym z przypisanym budżetem realizacyjnym w ramach **3 funduszy**. Jednocześnie PLGR opracowuje aktualnie „Rybacką LSR 2022-2027” finansowaną ze środków EFMR. Mając tak szeroko zakreślone możliwości realizacji działań można skuteczniej zaplanować, przygotować kompleksowe i uzupełniające się działania rozwojowe wykorzystując pełen potencjał obszaru, jego zasoby, atuty. Zintegrowany charakter LSR rozpatrywany jest zarówno w układzie wewnętrznym, jak i w relacjach zewnętrznych. Obszary tematyczne, wyznaczone przez cele szczegółowe strategii, na których koncentruje się wsparcie to: 1. rozwój i innowacje w ramach kluczowych branż obszaru; 2. integracja społeczności lokalnej oraz budowanie jej odporności na zmiany (rezyliencja); 3. ochrona środowiska i klimatu. Takie ukierunkowanie powoduje, iż LSR obejmuje wszystkie aspekty jakości życia na obszarze, co daje podstawy do zrównoważonego zarządzania rozwojem obszaru przy wdrażaniu zapisów dokumentu. **LSR integruje obszary:**

- **Rozwoju gospodarczego**, w oparciu o podejmowanie/rozwój działalności w kluczowych branżach obszaru. Jednocześnie uwzględnia wykorzystanie lokalnych zasobów, na których opiera się gospodarka obszaru oraz uwzględnia trendy demograficzne (starzenie się społeczeństwa) oraz branżowe (moda na lokalność, aktywny wypoczynek), promuje pro-środowiskowe innowacje, nowoczesne technologie, a także tworzenie partnerskich relacji.
- **Spraw społecznych** rozumianych jako aktywizację społeczności lokalnej poprzez jej włączenie w działania na rzecz rozwiązywanie wyzwań społecznych (starzenie się społeczeństwa, polaryzacja społeczności), kulturalnych (zanik tradycji) adresowaną szczególnie do grup w niekorzystnej sytuacji. Realizowana jest m.in. poprzez przystosowanie do ich potrzeb infrastruktury, zwiększenie dostępności usług społecznych, tworzenie oferty do aktywności, a także podnoszenie kompetencji i zwiększanie roli organizacji pozarządowych, kluczowego partnera realizacji zadań LSR. Istotne są także działania budujące w mieszkańcach poczucie tożsamości z terenem, angażujące ich w inicjatywy budujące kapitał społ..
- **Ochrony środowiska i działań na rzecz klimatu**, w oparciu o działania mające bezpośredni związek z przyrodą, zachowanie bioróżnorodności, ograniczenie antropopresji mieszkańca i turysty, obywatelską energetyką obejmującą OZE i magazyny energii służące ogólnej kondycji środowiska, a także partnerskie działania edukacyjne budujące świadomość na rzecz zrównoważonego rozwoju, wyzwań polityki *Europejskiego Zielonego Ładu, Strategii na rzecz bioróżnorodności*.

Zintegrowany charakter strategii w relacjach zewnętrznych manifestuje się w tym, że obejmuje ona spójny wewnętrznie zestaw przedsięwzięć, które pozwolą na realizację lokalnie uzgodnionych celów i zidentyfikowanych potrzeb, a jednocześnie przyczynią się do osiągania celów Strategii Województwa Pomorskiego, celów UE określonych w dokumentach strategicznych i operacyjnych, przyjętych na różnych poziomach. Strategia stanowi uzupełnienie realizacji działań rozwojowych podejmowanych na różnych szczeblach samorządu, kompleksowo oddziałujących na rozwój obszaru Północnych Kaszub, w związku z tym została powiązana z dokumentami planistycznym, zarówno strategicznymi, jak i operacyjnymi, na poziomie lokalnym, regionalnym, a także na poziomie krajowym.

5.2 Zgodności LSR z zapisami PS WPR 2023-2027 oraz FEP 2021-2027

Poniżej przedstawiono opis zgodności LSR z zapisami programów/funduszy z których finansowana będzie Strategia. W celu zobrazowania spójności LSR z PS WPR została opracowana matryca spójności celów obu dokumentów.

Tabela 9: Wykazanie zgodności celów LSR z celami PS WPR 2023-2027.

CELE LSR 2022-2027	Cel 1	Cel 2	Cel 3
CELE WPR			
wspieranie godziwych dochodów gospodarstw rolnych i ich odporności w całej Unii w celu zwiększenia bezpieczeństwa żywnościowego	Cel wspierany w ramach wdrażania P.1.2	x	x
zwiększenie zorientowania na rynek i konkurencyjności, w tym większe ukierunkowanie na badania naukowe, technologię i cyfryzację	Cel wspierany w ramach wdrażania P.1.1 oraz P.1.4	x	x
poprawa pozycji rolników w łańcuchu wartości	Cel wspierany w ramach wdrażania P.1.2	x	x

przyczynianie się do łagodzenia zmiany klimatu i przystosowywania się do niej, a także do zrównoważonej produkcji energii	Cel wspierany w ramach wdrażania P.1.1	x	Cel wspierany w ramach wdrażania P.3.1, 3.4
wspieranie zrównoważonego rozwoju i wydajnego gospodarowania zasobami naturalnymi, takimi jak woda, gleba i powietrze	X	x	Cel wspierany w ramach wdrażania P.3.2, 3.3 oraz 3.4
przyczynianie się do ochrony różnorodności biologicznej, wzmacnianie usług ekosystemowych oraz ochrona siedlisk i krajobrazu	X		Cel wspierany w ramach wdrażania P.3.2, 1.3 oraz 3.4
przyciąganie młodych rolników i ułatwianie rozwoju działalności gospodarczej na obszarach wiejskich,	Cel wspierany w ramach wdrażania P.1.2	x	x
promowanie zatrudnienia, wzrostu, włączenia społecznego i rozwoju lokalnego na obszarach wiejskich, w tym biogospodarki i zrównoważonego leśnictwa,	Cel wspierany w ramach wdrażania P.1.1, 1.2, 1.3, 1.4.	Cel wspierany w ramach wdrażania P.2.2, 2.3, 2.4	Cel wspierany w ramach wdrażania P.3.1, P.3.4
poprawa reakcji rolnictwa UE na potrzeby społeczne dotyczące żywności i zdrowia, w tym bezpiecznej, bogatej w składniki odżywcze i zrównoważonej żywności, jak też dobrostanu zwierząt	Cel wspierany w ramach wdrażania P.1.1	x	x

Źródło: Opracowanie własne

Zakres LSR 2022-2027 współfinansowany z PS WPR jest zgodny i przyczynia się do realizacji celu szczegółowego Programu, który realizuje interwencja Leader tj. SO8 Promowanie zatrudnienia, wzrostu, równości płci, w tym udziału kobiet w rolnictwie, włączenia społecznego i rozwoju lokalnego na obszarach wiejskich, w tym biogospodarki o obiegu zamkniętym i zrównoważonego leśnictwa. Cel SO8 realizowany jest przez przedsięwzięcia finansowane zarówno z PS WPR, jak i z FEP, co wykazano w powyższej tabeli. Zakres LSR jest zgodny także z innymi celami PS WPR, np. celem SO7 Przyciąganie i wspieranie młodych rolników i innych nowych rolników oraz ułatwienie zrównoważonego rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich, cel realizowany jest przez przedsięwzięcia związane z podejmowaniem i rozwojem działalności gospodarczych (P.1.1 i 1.2). LSR wspierają także realizację innych celów PS WPR zgodnie z wskazaniem w powyższej tabeli. **PS WPR finansuje 8 przedsięwzięć w ramach LSR.** Powiązanie poszczególnych przedsięwzięć z zakresami wsparcia określonymi w PS WPR przedstawiono w tabeli nr.10. Wszystkie przedsięwzięcia są zgodnie z zakresem wsparcia przewidzianym w Programie (dane przedsięwzięcie wpisuje się w więcej niż jeden zakres wsparcia w ramach PS WPR.)

Tabela 10: Powiązanie przedsięwzięć LSR z zakresami wsparcia określonymi w PS WPR.

Przedsięwzięcia LSR (w ramach PS WPR)	Zakresy interwencji Leader w PS WPR
1.1 Wsparcie rozwoju i innowacji w kluczowych branżach obszaru PLGR	Zakres nr 1 .rozwój przedsiębiorczości, w tym rozwój biogospodarki lub zielonej gospodarki poprzez: a. podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej przez osoby fizyczne, b. rozwijanie pozarolniczej działalności gospodarczej
1.2 Turystyka miejsca	Zakres nr 2 rozwój pozarolniczych funkcji małych gospodarstw rolnych w zakresie tworzenia lub rozwoju: a. gospodarstw agroturystycznych, b. zagród edukacyjnych, c. gospodarstw opiekuńczych;
2.1 Wsparcie nowatorskich rozwiązań na rzecz zwiększenia dostępu do kultury i usług	Zakres nr 4 poprawa dostępu do usług dla lokalnych społeczności, z wyłączeniem inwestycji infrastrukturalnych oraz operacji w zakresach wymienionych punktach 1-3
1.3 Rozwój infrastruktury publicznej, w tym szlaków turystycznych w oparciu o bogactwo przyrodnicze i dziedzictwo kulturowe obszaru	Zakres nr 6 poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej Zakres nr 4. poprawa dostępu do usług dla lokalnych społeczności, z wyłączeniem inwestycji infrastrukturalnych oraz operacji w zakresach wymienionych punktach 1-3
1.4 Edukacja na rzecz przedsiębiorczości i innowacji;	Zakres nr 7 kształtowanie świadomości obywatelskiej o znaczeniu zrównoważonego rolnictwa, gospodarki rolno-spożywczej, zielonej gospodarki, biogospodarki, wsparcie rozwoju wiedzy i umiejętności w zakresie innowacyjności, cyfryzacji lubi przedsiębiorczości, a także wzmacnianie programów edukacji liderów życia publicznego i społecznego, z wyłączeniem inwestycji infrastrukturalnych
2.4 Edukacja na rzecz lokalnej tożsamości i aktywizacji mieszkańców;	Zakres nr 7 kształtowanie świadomości obywatelskiej o znaczeniu zrównoważonego rolnictwa, gospodarki rolno-spożywczej, zielonej gospodarki, biogospodarki, wsparcie rozwoju wiedzy i umiejętności w zakresie innowacyjności, cyfryzacji lubi przedsiębiorczości, a także wzmacnianie programów edukacji liderów życia publicznego i społecznego, z wyłączeniem inwestycji infrastrukturalnych

	Zakres nr 5. przygotowanie koncepcji inteligentnej wsi
3.4 Edukacja na rzecz ekologii	Zakres nr 7 kształtowanie świadomości obywatelskiej o znaczeniu zrównoważonego rolnictwa, gospodarki rolno-spożywczej, zielonej gospodarki, biogospodarki, wsparcie rozwoju wiedzy i umiejętności w zakresie innowacyjności, cyfryzacji lubi przedsiębiorczości, a także wzmacnianie programów edukacji liderów życia publicznego i społecznego, z wyłączeniem inwestycji infrastrukturalnych

Źródło: Opracowanie własne

Istotne jest także wskazanie powiązania przedsięwzięć LSR z potrzebami przypisanymi do interwencji Leader w PS WPR. Jak wynika z przedstawionego zestawienia przedsięwzięcia LSR odpowiadają na potrzeby zdiagnozowane w trakcie opracowywania założeń PS WPR. Poniższa tabela potwierdza zgodność interwencji LSR ze zidentyfikowanymi potrzebami obszarów wiejskich, co oznacza, iż potrzeby mieszkańców obszaru PLGR są w dużej mierze spójne z potrzebami zdiagnozowanymi z poziomu kraju.

Tabela 11: Powiązanie przedsięwzięć LSR z potrzebami przypisanymi do interwencji Leader w PS WPR.

Przedsięwzięcia LSR (PS WPR)	Potrzeby przypisane do interwencji Leader w PS WPR
1.1 Wsparcie rozwoju i innowacji w kluczowych branżach obszaru PLGR	Poprawa dostępu do usług komercyjnych; Rozwój przedsiębiorczości poprzez tworzenie i utrzymanie miejsc pracy i dywersyfikację dochodów; Stymulowanie rozwoju lokalnego przez innowacje, cyfryzację i wykorzystanie potencjału endogenicznego.
1.2 Turystyka miejsca	Poprawa dostępu do usług komercyjnych; Rozwój przedsiębiorczości poprzez tworzenie i utrzymanie miejsc pracy i dywersyfikację dochodów; Poprawa dostępu do usług związanych z rolnictwem i leśnictwem, dywersyfikacja dochodów gospodarstw; Poprawa dochodów młodych rolników.
2.5 Zarządzanie LSR	Rozwój wiedzy/umiejętności: cyfryzacja, oszczędność zasobów, przedsiębiorczość, środowisko, klimat.
2.1 Wsparcie nowatorskich rozwiązań na rzecz zwiększenia dostępu do kultury i usług	Stymulowanie rozwoju lokalnego przez innowacje, cyfryzację i wykorzystanie potencjału endogenicznego; Poprawa dostępu do infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej.
1.3 Rozwój infrastruktury publicznej, w tym szlaków turystycznych w oparciu o bogactwo przyrodnicze i dziedzictwo kulturowe obszaru	Poprawa dostępu do infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej; Stymulowanie rozwoju lokalnego przez innowacje, cyfryzację i wykorzystanie potencjału endogenicznego.
1.4 Edukacja na rzecz przedsiębiorczości i innowacji 2.4 Edukacja na rzecz lokalnej tożsamości i aktywizacji mieszkańców 3.4 Edukacja na rzecz ekologii	Rozwój wiedzy/umiejętności: cyfryzacja, oszczędność zasobów, przedsiębiorczość, środowisko, klimat.

Źródło: Opracowanie własne

Program Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027 odpowiedzialny jest za finansowanie 5 przedsięwzięć w ramach Strategii, w tym czterech współfinansowanych z EFRR oraz jednego przedsięwzięcia finansowanego z EFS+. Instrument RLKS/LSR realizowany jest w trzech Priorytetach FEP 2021-2027, w ramach pięciu celów szczegółowych, zawierających się w dwóch celach głównych polityki. Poniżej przedstawiono odniesienie każdego z w/w przedsięwzięć do zapisów poszczególnych celów FEP 2021-2027.

Przedsięwzięcie 3.1 Rozwój odnawialnych źródeł energii oraz infrastruktury towarzyszącej (EFRR), przedsięwzięcie wynika wprost z celu szczegółowego „(II) wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym z określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju”, w ramach których założono do realizacji m.in. „budowę magazynów energii działających na potrzeby już istniejących źródeł OZE, realizowanych w ramach samodzielnych projektów”. Zgodność dotyczy grupy docelowej:

wsparcie w LSR skierowano do osób fizycznych, organizacji pozarządowych oraz jednostek samorządu i ich jednostek organizacyjnych, co jest zgodne z zapisami FEP (właściciele oraz korzystający z infrastruktury objętej interwencją). Zakres merytoryczny i zasady wsparcia. W/w cel zakłada wprost inwestycję w magazyny energii, w tym w ramach osobnych projektów, co zostało uwzględnione w zapisach LSR. W ramach P.3.1 przewidziano dofinansowanie bezwrotne, a **poziomu dofinansowania projektów** wynosi: do 85%. Budżet P.3.1 jest zgodny z podziałem alokacji ustalonym przez SWP

w ramach konkursu na wybór LSR, a planowane do osiągnięcia wskaźniki wpływają na osiągnięcie wskaźników określonych dla w/w celu Programu.

Przedsięwzięcie 3.2 Wsparcie działań na rzecz poprawy stanu cennych gatunków i siedlisk przyrodniczych oraz ochrona ekosystemów (EFRR), przedsięwzięcie wynika wprost z celu szczegółowego (VII) wzmocnienie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia”.

W LSR założono do realizacji wszystkie zakresy wsparcia jakie przewidziano w programie, uszczegółowienie LSR dot. zgodności operacji z zapisami projektu Planu Ochrony dla Nadmorskiego Parku Krajobrazowego, preferowane są projekty dot. ochrony i przywracania walorów przyrodniczo-krajobrazowych w szczególności na obszarach objętych formami ochrony przyrody. Zgodność dotyczy grupy docelowej: mieszkańcy i inni korzystający z zasobów środowiska, beneficjent projektów: wsparcie jest skierowane do samorządów i ich jednostek organizacyjnych, a także osób prawnych oraz jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej, z wyłączeniem przedsiębiorstw oraz osób fizycznych, co jest zgodne z zapisami Programu. Zakres merytoryczny i zasady wsparcia: w/w cel zakłada wprost realizację wszystkich typów działań opisanych w P.3.2 Wsparcie w ramach P.3.2 realizowane jest w ramach dofinansowania bezzwrotnego, a poziomu dofinansowania projektów wynosi: do 85%. Budżet przedsięwzięcia jest zgodny z podziałem alokacji ustalonym przez SWP w ramach konkursu na wybór LSR. Planowane do osiągnięcia wskaźniki: wskaźniki LSR przypisane do P.3.2 a tożsame z wskazanymi w FEP i wpływają na osiągnięcie wskaźników określonych dla w/w celu Programu.

Przedsięwzięcie 2.3 Rozwój infrastruktury społecznej na rzecz zdiagnozowanych na obszarze grup zagrożonych wykluczeniem społecznym (EFRR), przedsięwzięcie wynika wprost z celu szczegółowego „(III) Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne”.

Wsparcie w ramach P.2.3 jest skierowane do organizacji pozarządowych, co jest zgodne z zapisami Programu. Zakres merytoryczny i zasady wsparcia: w przedsięwzięciu ukierunkowano wsparcie na zdiagnozowane na obszarze potrzeby zgodne z zakresem dla w/w celu, które skupiają się na wsparciu infrastruktury służącej realizacji specjalistycznych usług opiekuńczych, opiekuńczo-medycznych (specjalistycznych) i innych wynikających z diagnozy grupy docelowej, w szczególności osób z niepełnosprawnościami, długotrwale i ciężko chorych. Przewiduje się realizację przedsięwzięć zintegrowanych z P.2.2. Całość interwencji w ramach celu będzie realizowana w ramach dofinansowania bezzwrotnego, poziomu dofinansowania projektów: do 85%. Budżet przedsięwzięcia jest zgodny z podziałem alokacji ustalonym przez SWP w ramach konkursu na wybór LSR. Planowane do osiągnięcia wskaźniki: wskaźniki przypisane do przedsięwzięcia są tożsame i wpływają na osiągnięcie wskaźników określonych dla w/w celu Programu

Przedsięwzięcie 3.3 Rozwój kąpieliskowej infrastruktury obszaru PLGR (EFRR), przedsięwzięcie wynika wprost z celu szczegółowego „(vi) Wzmocnienie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych”. Zaplanowany do realizacji w P.3.3 zakres dot. bezpiecznych miejsc kąpielowych, w tym: budowa i rozbudowa infrastruktury kąpielisk, poprawa dostępności dla osób o specjalnych potrzebach komunikacyjnych, zagospodarowanie plaż, pomosty,

poprawa bezpieczeństwa (otwarta, publiczna infrastruktury), co jest zgodne i wprost wynika z zapisów celu. Grupa docelowa: mieszkańcy, turyści, w tym osoby ze specjalnymi potrzebami, wsparcie skierowane jest do JST, jednostek organizacyjnych JST, co jest zgodne z zapisami Programu. Całość interwencji w ramach celu będzie realizowana w ramach dofinansowania bezzwrotnego, poziomu dofinansowania projektów: do 85%. Budżet przedsięwzięcia jest zgodny z podziałem alokacji ustalonym przez SWP w ramach konkursu na wybór LSR. Planowane do osiągnięcia wskaźniki: wskaźniki LSR przypisane do przedsięwzięcia są adekwatne do zaproponowanych w Programie i wpływają na osiągnięcie wskaźników określonych dla w/w celu Programu.

Przedsięwzięcie 2.2 Rozwój usług społecznych na rzecz zdiagnozowanych na obszarze grup zagrożonych wykluczeniem społecznym (EFS+), przedsięwzięcie wynika wprost z celu szczegółowego „(k) zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej,

ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób

z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej”. **Grupa docelowa:** osoby wymagające wsparcia w codziennym funkcjonowaniu i ich opiekunowie (os. z niepełnosprawnościami, długotrwale i ciężko chorzy, seniorzy), w szczególności osoby w niekorzystnej sytuacji. Wsparcie jest skierowane do organizacji pozarządowych, co jest zgodne z zapisami FEP. **Zakres merytoryczny i zasady wsparcia:** w/w cel zakłada realizację szerokiego zakresu typów działań opisanych w FEP, w przedsięwzięciu ukierunkowano wsparcie na zdiagnozowane na obszarze PLGR potrzeby dot.: usług opiekuńczych, opiekuńczo-medycznych, usług opieki długoterminowej świadczone w formule zdeinstytucjonalizowanej. Całość interwencji w ramach celu będzie realizowana w ramach dofinansowania bezzwrotnego, poziomu dofinansowania projektów: do 85%. Budżet przedsięwzięcia jest zgodny z podziałem alokacji ustalonym przez SWP w ramach konkursu na wybór LSR. Planowane do osiągnięcia wskaźniki: wskaźniki LSR przypisane do przedsięwzięcia są adekwatne do zaproponowanych w Programie i wpływają na osiągnięcie wskaźników określonych dla w/w celu Programu.

5.3 Zgodności i komplementarność LSR z innymi dokumentami

LSR jest zgodna z dokumentami planistycznymi/strategicznymi szczebla regionalnego i ponadlokalnego. Poniżej wykazano zgodność LSR z **celami strategii rozwoju województwa oraz regionalnymi programami strategicznymi**, a także z wybranymi lokalnymi strategiami gmin, miast wchodzących w skład PLGR. Istotne jest przywołanie także Strategii Rozwoju Ziemi Puckiej, którą decyzją wszystkich samorządów Ziemi Puckiej opracowało Stowarzyszenie PLGR oraz ogólnie z założeniami projektu Strategii Ponadlokalnej dla Obszaru Metropolitalnego Gdańsk-Gdynia-Sopot z 23.06.2023. **Strategia rozwoju Ziemi Puckiej** zgodnie z przyjętymi założeniami wyznacza długofalowe kierunki rozwoju oraz wspólne dla całego obszaru priorytety rozwojowe, nieograniczone do zadań poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego. Poniżej przedstawiono zgodność LSR z celami Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030, Regionalnymi Programami Strategicznymi (RPS) oraz aktualnymi³¹ strategiami lokalnymi. Przypisując przedsięwzięcia, potwierdzające zgodność LSR z wskazanymi dokumentami wybrano te, które w największym stopniu wpisują się w wskazany cel, priorytet, czy też kierunek danej strategii/dokumentu, a zakresy tych przedsięwzięć i efekty wdrożenia wprost realizują ich założenia, są z nimi spójne i komplementarne.

Zgodność - CEL 1 LSR 2022-2027

- **Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030:**
Cel Strategiczny 2 Otwarta Wspólnota Regionalna: cel operacyjny 2.1: Fundamenty edukacji, 2.3: Kapitał społeczny
– Przedsięwzięcie LSR zgodne z celem to: 1.4.
Cel Strategiczny 3 Odporna Gospodarka: cele operacyjne: 3.1 Pozycja konkurencyjna; 3.2 Rynek pracy oraz 3.3 Oferta turystyczna i czasu wolnego.
– Przedsięwzięcia LSR zgodne z celem to: 1.1, 1.2, 1.3, 1.4.
- **Regionalny Program Strategiczny w zakresie bezpieczeństwa środowiskowego i energetycznego:**
Cel Szczegółowy 1: Bezpieczeństwo środowiskowe; Działanie 1.1.3 Rozwój błękitno-zielonej infrastruktury i zwiększanie retencji wodne.
– Przedsięwzięcie LSR zgodne z celem to: 1.3.
Cel Szczegółowy 2: Bezpieczeństwo energetyczne; Działanie 2.1.1 Rozwój odnawialnych źródeł energii, w tym wspieranie energetyki rozproszonej oraz Działanie 2.1.3 Rozwój efektywnych energetycznie oraz inteligentnych systemów przesyłu, dystrybucji, magazynowania paliw i energii oraz systemów oświetlenia zewnętrznego.
– Przedsięwzięcie LSR zgodne z celem to: 1.1 (element projektów przedsiębiorców).
- **Regionalny Program Strategiczny w zakresie edukacji i kapitału społecznego:**
Cel Szczegółowy 1: Fundamenty edukacji, Priorytet 1.1. Edukacja dla rozwoju - Działanie 1.1.2 Kompetencje przyszłości; Działanie 1.1.5 Dialog edukacyjny; Priorytet 1.2. Dobry start na rynku pracy - Działanie 1.2.1 Skuteczne i powszechne doradztwo zawodowe.
– Przedsięwzięcie LSR zgodne z celem to: 1.4.
Cel Szczegółowy 2: Kapitał społeczny. Priorytet 2.1. Społeczne funkcje kultury - Działanie 2.1.3 Kompetencje kadr kultury i turystyki; 2.2. Przestrzeń aktywnych i świadomych Pomorzanie Działanie 2.2.1 Świadomość i wiedza mieszkańców.
– Przedsięwzięcia LSR zgodne z celem to: 1.4.
- **Regionalny Program Strategiczny w zakresie gospodarki, rynku pracy, oferty turystycznej i czasu wolnego:**
Cel Szczegółowy 1: Wysoka pozycja konkurencyjna, Priorytet. 1.2 Adaptacyjność przedsiębiorstw - Działanie 1.2.1 Transformacja przedsiębiorstw; Priorytet 1.3 Regionalna marka gospodarcza - Działanie 1.3.4 Promocja gospodarcza regionu.

³¹ Gmina Miasta Hel i Gmina Jastarnia nie posiadają aktualnych dokumentów strategicznych, a strategia ZIT, zgodnie z informacjami uzyskanymi od koordynator ds. strategii z Biura OMG-G-S nie została jeszcze opracowana.

- Przedsięwzięcia LSR zgodne z celem to: 1.1, 1.2.
Cel Szczegółowy 2: Atrakcyjny rynek pracy, Priorytet 2.1 Kompetentny pracownik - Działanie 2.1.2 Wysokie kwalifikacje mieszkańców Pomorza.
- Przedsięwzięcia LSR zgodne z celem to: 1.4.
Cel Szczegółowy 3: Inspirująca oferta turystyczna i czasu wolnego, Priorytet 3.1 Markowa oferta turystyczna i czasu wolnego - Działanie 3.1.1 Systemowe wsparcie infrastruktury; Działanie 3.1.2 Poprawa jakości, kompleksowości i dostępności oferty.
- Przedsięwzięcia LSR zgodne z celem to: 1.3.
- **Strategia rozwoju Ziemi Puckiej**
Cel strategiczny: Tworzenie warunków do wzrostu konkurencyjnej gospodarki Ziemi Puckiej - 2. Wspieranie kluczowych branż Ziemi Puckiej; 3. Budowa i promocja w oferty turystycznej w oparciu o produkty turystyczne oraz markę turystyczną Ziemi Puckiej.
– Przedsięwzięcia LSR zgodne z celem to: 1.1, 1.2, 1.3.
- **Strategia rozwoju Gminy Władysławowo do roku 2030**
Kierunek Działań 1 - Wzrost jakości oferowanych usług turystycznych.
– Przedsięwzięcie LSR zgodne z kierunkiem to: 1.1, 1.2.
Kierunek Działań 2 - Rozwój turystyki kwalifikowanej, w tym aktywnej i przyrodniczej.
– Przedsięwzięcie LSR zgodne z kierunkiem to: 1.3.
Kierunek Działań 9 - Zapewnienie odpowiedniej infrastruktury spędzania wolnego czasu.
– Przedsięwzięcie LSR zgodne z kierunkiem to: 1.3.
- **Strategia rozwoju Gminy Puck na lata 2021 – 2030**
Cel operacyjny: Wielowymiarowy rozwój uwarunkowań do prowadzenia działalności gospodarczej, kierunek działań - Organizacja kursów i szkoleń zawodowych, w tym związanych z potencjałem turystycznym regionu.
– Przedsięwzięcie LSR zgodne z kierunkiem to: 1.4.
Cel operacyjny: Wspieranie rozwoju turystyki.; kierunek działań - Wspieranie rozwoju komercyjnej działalności turystycznej w gminie oraz Oznakowanie szlaków i atrakcji turystycznych.
– Przedsięwzięcie LSR zgodne z kierunkiem to: 1.2, 1.1, 1.3.
- **Strategia Rozwoju Gminy Kosakowo do roku 2030, z perspektywą do roku 2040**
Obszar TURYSTYKA I REKREACJA
Cele 1.2.4. Budowa i modernizacja publicznej infrastruktury turystycznej - przystosowanie szlaków dla różnych odbiorców i rozbudowa miejsc wypoczynku przy szlakach, 1.2.10. Tworzenie warunków do poprawy konkurencyjności technicznej, rozbudowy obiektów noclegowych, gastronomicznych i okołoturystycznych.
– Przedsięwzięcia LSR zgodne z celem to: 1.1., 1.2., 1.3.
Obszar SPOŁECZNOŚĆ
Cele 4.2. Edukacja, Kultura i Czas wolny, Sport, 4.2.6. Rozwijanie atrakcyjnej oferty kulturalnej i czasu wolnego, w tym E-Kultura, skierowanej zarówno do mieszkańców gminy jak i do osób przyjezdnych w sołeckich świetlicach, obiektach kultury, oraz w ramach Kosakowskiego Centrum Kultury.
– Przedsięwzięcia LSR zgodne z celem to: 1.3, 1.4.
Obszar GOSPODARKA
Cele 3.1.5. Tworzenie i rozwój pakietów produktów turystycznych, marek produktowych gminy i przetwórstwa lokalnego, 3.4.4. Wspieranie rozwoju sektora usług tradycyjnych - rozwijanie lokalnej oferty usług komercyjnych dla mieszkańców.
– Przedsięwzięcia LSR zgodne z celem to: 1.1., 1.2., 1.3.
- **Strategia Rozwoju Gminy Miasta Puck 2015 – 2025**
Cel strategiczny: Spójność społeczna i gospodarcza, cele szczegółowe: 1.4. Stabilny w rozwoju biznes lokalny 1.6. Różnorodna, całoroczna oferta kulturalna i spędzania czasu wolnego oparta na potrzebach Mieszkańców.
Cel strategiczny: Puck jako marka turystyczna, cele szczegółowe: 3.2 Nowoczesne zaplecze obsługi sektora turystyki: sektor noclegowy, gastronomii, handlu i usług, 3.4 Ukształtowany, unikatowy produkt turystyczny, 3.5 Atrakcje turystyczne funkcjonujące całorocznie.
– Przedsięwzięcia LSR zgodne z celem to: 1.1., 1.2., 1.3.
- **Strategia Rozwoju Gminy Krokowa na lata 2021-2030**
Cel Strategiczny 1: Przyjazna przestrzeń, Cele szczegółowe 1. Respektowanie ochrony środowiska naturalnego, krajobrazu i obiektów dziedzictwa kulturowego, 2. Rozwój infrastruktury turystycznej oraz podniesienie jakości i estetyki przestrzeni publicznych.
– Przedsięwzięcia LSR zgodne z celem to: 1.3.
CEL STRATEGICZNY 6. SZCZĘŚLIWI MIESZKAŃCY, Cele szczegółowe 3. Rozszerzania oferty czasu wolnego 4. Wsparcie rozwoju kapitału społecznego.
– Przedsięwzięcia LSR zgodne z celem to: 1.1., 1.2., 1.3, 1.4.
- Strategia Ponadlokalna dla Obszaru Metropolitalnego Gdańsk-Gdynia-Sopot – **projekt**.

Cel strategiczny 3. Wykorzystanie potencjału gospodarczego i społecznego;

Cel operacyjny 3.1. Zwiększenie atrakcyjności gospodarczej metropolii; Kierunki działań: 1) Szeroki dostęp do kompetentnych pracowników poprzez: a) współpracę biznes-uczelnie-JST w prowadzeniu systemu edukacji, w tym w zakresie wzmocnienia wybranych kompetencji kluczowych; c) zwiększenie udziału osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów na rynku pracy; 4) Wsparcie branż innowacyjnych 5) Wykorzystanie najważniejszych marek na rzecz rozwoju metropolii

– Przedsięwzięcia LSR zgodne z celem to: 1.1., 1.2., 1.3, 1.4.

Zgodność - CEL 2 LSR 2022-2027:

- **Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030:**

Cel Strategiczny 1 Trwałe bezpieczeństwo: cel operacyjny 1.3: Bezpieczeństwo zdrowotne.

– Przedsięwzięcia LSR zgodne z celem to: 2.2, 2.3.

Cel Strategiczny 2 Otwarta Wspólnota Regionalna: cel operacyjny 2.1: Fundamenty edukacji, 2.2. Wrażliwość społeczna, 2.3. Kapitał społeczny.

– Przedsięwzięcia LSR zgodne z celem to: 2.4, 2.2.

Cel Strategiczny 3 Odporna Gospodarka: cele operacyjne: 3.2 Rynek pracy oraz 3.3 Oferta turystyczna i czasu wolnego .

– Przedsięwzięcia LSR zgodne z celem to: 2.1.

- **Regionalny Program Strategiczny w zakresie edukacji i kapitału społecznego:**

Cel Szczegółowy 1: Fundamenty edukacji, Priorytet 1.1. Edukacja dla rozwoju - Działanie 1.1.2 Kompetencje przyszłości; Działanie 1.1.5 Dialog edukacyjny; Priorytet 1.2. Dobry start na rynku pracy - Działanie 1.2.1 Skuteczne i powszechne doradztwo zawodowe.

– Przedsięwzięcia LSR zgodne z celem to: 2.4.

Cel Szczegółowy 2. Społeczne funkcje kultury - Działanie 2.1.3 Kompetencje kadr kultury i turystyki; 2.2. Przestrzeń aktywnych i świadomych Pomorzanie Działanie 2.2.1 Świadomość i wiedza mieszkańców.

– Przedsięwzięcia LSR zgodne z celem to: 2.1, 2.4.

- **Regionalny Program Strategiczny w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego i wrażliwości społecznej:**

Cel Szczegółowy 1. Bezpieczeństwo zdrowotne, Priorytet 1.1 Odpowiedzialność za zdrowie - Działanie 1.1.2 Profilaktyka chorób, w szczególności znamiennej epidemiologicznie; Priorytet 1.2 Pacjent bezpieczny w swoim środowisku - Działanie 1.2.1 Działania na rzecz upowszechnienia deinstytucjonalizacji, koordynacji i personalizacji świadczeń zdrowotnych i społecznych; Priorytet 1.3 Zasoby ochrony zdrowia - Działanie 1.3.2 Wzmocnienie potencjału ochrony zdrowia; Priorytet 2.1 Przyjazne usługi społeczne - Działanie 2.1.1 Rozwój usług na rzecz włączenia społecznego; Działanie 2.1.2 Rozwój infrastruktury społecznej na rzecz włączenia społecznego.

– Przedsięwzięcia LSR zgodne z celem to: 2.2, 2.3.

Cel Szczegółowy 2: Bezpieczeństwo zdrowotne, Priorytet 2.2 Aktywna integracja - Działanie 2.2.1 Aktywizacja społeczna, zawodowa oraz zwiększenie udziału w życiu publicznym seniorów oraz Działanie 2.2.2 Aktywizacja społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnościami; Priorytet 2.3 Stabilny i profesjonalny sektor pozarządowy i ekonomii społecznej - Działanie 2.3.1 Wsparcie organizacji pozarządowych.

– Przedsięwzięcia LSR zgodne z celem to: 2.2, 2.3.

- **Strategia rozwoju Ziemi Puckiej**

Cel strategiczny: Tworzenie warunków dla poprawy jakości kapitału ludzkiego i społecznego na obszarze ziemi puckiej - 2. Poprawa dostępności i jakości świadczenia usług publicznych oraz 3. Wspieranie budowy społeczeństwa obywatelskiego.

– Przedsięwzięcia LSR zgodne z celem to: 2.1, 2.2, 2.3, 2.4.

- **Strategia rozwoju Gminy Władysławowo do roku 2030**

Kierunek Działań 13 - Rozwój usług społecznych.

– Przedsięwzięcie LSR zgodne z kierunkiem to: 2.2.

Kierunek Działań 14 - Rozwój aktywności wszystkich mieszkańców.

– Przedsięwzięcie LSR zgodne z kierunkiem to: 2.1.

Kierunek Działań 15 - Pielęgnacja lokalnej kultury kaszubskiej i żeglarskiej.

– Przedsięwzięcie LSR zgodne z kierunkiem to: 2.1, 2.4.

- **Strategia rozwoju Gminy Puck na lata 2021 - 2030**

Cel operacyjny: Budowa silnie zintegrowanej społeczności, kierunek działań - Organizacja akcji integrujących osoby wykluczone społecznie oraz Edukacja dzieci i młodzieży w zakresie tradycji regionu.

– Przedsięwzięcie LSR zgodne z kierunkiem to: 2.4, 2.1.

Cel operacyjny: Zwiększenie dostępności i jakości usług społecznych i publicznych; kierunek działań - Realizacja inicjatyw w zakresie wzrostu dostępności do opieki zdrowotnej oraz Edukacja i profilaktyka prozdrowotna mieszkańców.

– Przedsięwzięcie LSR zgodne z kierunkiem to: 2.2, 2.3, 2.4.

- **Strategia Rozwoju Gminy Kosakowo do roku 2030, z perspektywą do roku 2040**
Obszar SPOŁECZNOŚĆ, podobszary: 4.1. Pomoc społeczna, Zdrowie, Bezpieczeństwo publiczne 4.3. Aktywność obywatelska, cele: 4.3.1. Wzmacnianie roli i kompetencji lokalnych liderów, w tym sołtysów i członków rad sołeckich w aktywizowaniu i integrowaniu społeczności lokalnej, 4.1.2. Rozszerzenie działań wspierających rodziny przeżywające trudności, w tym bezradność w prawach opiekuńczo-wychowawczych i przemoc, 4.1.3. Podejmowanie działań wspierających rozwój usług pomocy społecznej oferowanych w środowisku, zwłaszcza dla osób chorych, starszych, osób z niepełnosprawnościami, 4.3.4. Wspieranie aktywności i współpracy organizacji pozarządowych i inicjatyw grup nieformalnych działających na rzecz mieszkańców gminy.
– Przedsięwzięcia LSR zgodne z celem to: 2.1, 2.3.
- **Strategia Rozwoju Gminy Miasta Puck 2015 – 2025**
Cel strategiczny: Spójność społeczna i gospodarcza, cele szczegółowe: 1.3. Efektywne inicjatywy społeczne i silny sektor non-profit, 1.7 Bezpieczeństwo zdrowotne mieszkańców, 1.8 Poczucie bezpieczeństwa i zaufania społecznego.
– Przedsięwzięcia LSR zgodne z celem to: 2.1, 2.2, 2.3.
- **Strategia Rozwoju Gminy Krokowa na lata 2021-2030**
CEL STRATEGICZNY 6. SZCZĘŚLIWI MIESZKAŃCY, Cele szczegółowe 1. Podniesienie dostępności i jakości usług społecznych, przede wszystkim edukacyjnych i opiekuńczych, 2. Zapewnienie bezpieczeństwa zdrowotnego 4. Wsparcie rozwoju kapitału społecznego.
– Przedsięwzięcia LSR zgodne z celem to: 2.1, 2.2, 2.3, 2.4.
- **Strategia Ponadlokalna dla Obszaru Metropolitalnego Gdańsk-Gdynia-Sopot – projekt.**
Cel strategiczny 3. Wykorzystanie potencjału gospodarczego i społecznego; Cel operacyjny 3.2. Integracja społeczno-kulturowa mieszkańców; Kierunki działań: 1) Wspieranie samorządów metropolii w prowadzeniu działań na rzecz włączenia społecznego, zapewnienia równości i przeciwdziałania dyskryminacji wszystkich mieszkańców, w szczególności : a) OzN i ich opiekunów; b) migrantek i migrantów; c) mieszkanek i mieszkańców mniejszych miast, miasteczek i wsi oraz dzielnic z wysokim natężeniem problemów społecznych; 2) Integracja polityk kulturalnych samorządów OMGGG na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego;
– Przedsięwzięcia LSR zgodne z celem to: 2.1, 2.2, 2.3

Zgodność - CEL 3 LSR 2022-2027:

- **Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030:**
Cel Strategiczny 1: Trwale bezpieczeństwo: cel operacyjny 1.1: Bezpieczeństwo środowiskowe, 1.2: Bezpieczeństwo energetyczne, 1.3: Bezpieczeństwo zdrowotne.
– Przedsięwzięcia LSR zgodne z celem to: 3.1, 3.3.
Cel Strategiczny 2: Otwarta Wspólnota Regionalna: cel operacyjny 2.1: Fundamenty edukacji 2.3. Kapitał społeczny.
– Przedsięwzięcia LSR zgodne z celem to: 3.4.
Cel Strategiczny 3 Odporna Gospodarka. cel operacyjny: 3.3 Oferta turystyczna i czasu wolnego.
– Przedsięwzięcia LSR zgodne z celem to: 3.3.
- **Regionalny Program Strategiczny w zakresie bezpieczeństwa środowiskowego i energetycznego:**
Cel Szczegółowy 1: Bezpieczeństwo środowiskowe; Działanie 1.1.3 Rozwój błękitno-zielonej infrastruktury i zwiększanie retencji wodnej; Działanie 1.2.1. Poprawa stanu cennych gatunków i siedlisk oraz ochrona ekosystemów strefy przybrzeżnej Morza Bałtyckiego; Działanie 1.2.2. Ochrona wód i ekosystemów od wody zależnych, w szczególności jezior; Działanie 1.2.3. Ochrona walorów przyrodniczo-krajobrazowych w szczególności na obszarach objętych formami ochrony przyrody oraz przeciwdziałanie fragmentacji przestrzeni przyrodniczej.
– Przedsięwzięcia LSR zgodne z celem to: 3.2.
Cel Szczegółowy 2: Bezpieczeństwo energetyczne: Działanie 2.1.1 Rozwój odnawialnych źródeł energii, w tym wspieranie energetyki rozproszonej.
– Przedsięwzięcia LSR zgodne z celem to: 3.1.
- **Regionalny Program Strategiczny w zakresie edukacji i kapitału społecznego:**
Cel Szczegółowy 1: Fundamenty edukacji 1.1. Edukacja dla rozwoju - Działanie 1.1.2 Kompetencje przyszłości; Działanie 1.1.5 Dialog edukacyjny.
– Przedsięwzięcia LSR zgodne z celem to: 3.4.
Cel Szczegółowy 2: Kapitał społeczny. Priorytet 2.2. Przestrzeń aktywnych i świadomych Pomorzanie Działanie 2.2.1 Świadomość i wiedza mieszkańców.
– Przedsięwzięcia LSR zgodne z celem to: 3.4.
- **Regionalny Program Strategiczny w zakresie gospodarki, rynku pracy, oferty turystycznej i czasu wolnego:**
Cel Szczegółowy 3: Inspirująca oferta turystyczna i czasu wolnego; Priorytet 3.1 Markowa oferta turystyczna i czasu wolnego - Działanie 3.1.1 Systemowe wsparcie infrastruktury.
– Przedsięwzięcia LSR zgodne z celem to: 3.3.
- **Strategia rozwoju Ziemi Puckiej**

Cel strategiczny: Tworzenie warunków do wzrostu konkurencyjnej gospodarki Ziemi Puckiej - 5. Zachowanie i ochrona środowiska oraz wspieranie rozwoju odnawialnych źródeł energii.

– Przedsięwzięcia LSR zgodne z celem to: 3.1.

- **Strategia rozwoju Gminy Władysławowo do roku 2030**

Kierunek Działań 6 - Działania na rzecz ochrony bioróżnorodności w obszarach chronionych i udostępnianie obszarów dla zwiedzających.

– Przedsięwzięcie LSR zgodne z kierunkiem to: 3.2, 3.3.

Kierunek Działań 10 - Wzrost odporności gminy na skutki zmian klimatu.

– Przedsięwzięcie LSR zgodne z kierunkiem to: 3.1.

Kierunek Działań 11 - Poprawa jakości środowiska, w tym jakości powietrza.

– Przedsięwzięcie LSR zgodne z kierunkiem to: 3.1.

Kierunek Działań 12 - Podnoszenie efektywności energetycznej gminy.

– Przedsięwzięcie LSR zgodne z kierunkiem to: 3.1.

- **Strategia rozwoju Gminy Puck na lata 2021 - 2030**

Cel operacyjny: Ochrona środowiska naturalnego i zasobów kulturowych gminy, kierunek działań - Edukacja proekologiczna mieszkańców oraz ochrona środowiska naturalnego.

– Przedsięwzięcie LSR zgodne z kierunkiem to: 3.4, 3.2.

Cel operacyjny: Zintegrowana i nowoczesna infrastruktura publiczna, kierunek działań - Modernizacja obiektów użyteczności publicznej.

– Przedsięwzięcie LSR zgodne z kierunkiem to: 3.3.

- **Strategia Rozwoju Gminy Kosakowo do roku 2030, z perspektywą do roku 2040**

Cele strategiczne obszaru 2 ŚRODOWISKO: 2.1. Ograniczenie degradacji środowiska, 2.2. Ochrona i rozwój walorów przyrodniczych.

– Przedsięwzięcie LSR zgodne z kierunkiem to: 3.1, 3.2, 3.3.

- **Strategia Rozwoju Gminy Miasta Puck 2015 – 2025**

Cel strategiczny 2. Zrównoważony rozwój przestrzenny, cel szczegółowy 2.8 Ochrona środowiska naturalnego i bezpieczeństwo ekologiczne - wykorzystanie odnawialnych źródeł energii i gospodarka niskoemisyjna.

– Przedsięwzięcie LSR zgodne z kierunkiem to: 3.1, 3.2.

- **Strategia Rozwoju Gminy Krokowa na lata 2021-2030**

CEL STRATEGICZNY 4. CZYTSA ENERGIA, Cele szczegółowe 1. Rozwój odnawialnych źródeł energii

Cel szczegółowy 2. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego.

– Przedsięwzięcie LSR zgodne z kierunkiem to: 3.1.

- **Strategia Ponadlokalna dla Obszaru Metropolitalnego Gdańsk-Gdynia-Sopot – projekt.**

Cel strategiczny 1. Klimat i przestrzeń; cel operacyjny 1.1. Zwiększenie odporności metropolii na zmiany klimatu

Kierunki działań: 2) Rozwój i zintegrowane zarządzanie błękitno-zieloną infrastrukturą 3) Edukacja klimatyczna; 5)

Inicjowanie i realizowanie inwestycji w zakresie podnoszenia efektywności energetycznej infrastruktury i obiektów użyteczności publicznej; 6) Inicjowanie i realizowanie inwestycji w zakresie rozwoju odnawialnych źródeł energii, w tym poprzez tworzenie społeczności energetycznych

– Przedsięwzięcie LSR zgodne z kierunkiem to: 3.1, 3.2, 3.3, 3.4.

5.4 Sposób integrowania sektorów, partnerów i zasobów w ramach LSR

Partycypacyjne prace nad LSR zaangażowały i zintegrowały szerokie grono partnerów na obszarze i pozwoliły spójnie i w jednym procesie zaprogramować działania wspierane w ramach przedmiotowej LSR, jak i Rybackiej LSR, finansowanej z EFMR (priorytet 3: Sprzyjanie zrównoważonej niebieskiej gospodarce na obszarach przybrzeżnych, wyspiarskich i śródlądowych oraz wspieranie rozwoju społeczności rybackich i sektora akwakultury), co dodatkowo pozwoli na wzmocnienie komplementarności wsparcia na obszarze. **LSR to spójny zestaw operacji mających na celu osiągnięcie wyznaczonych celów i zabezpieczenie określonych potrzeb.** Zintegrowany charakter przejawia się w spójności i kompleksowości przedsięwzięć zaplanowanych w ramach poszczególnych celów szczegółowych LSR, a także wiąże się z jej wielofunduszowym charakterem. Oznacza to, że chociaż poszczególne przewidywane w jej ramach przedsięwzięcia mają zawsze charakter jednofunduszowy, to jednocześnie, dzięki programowaniu ich w jednym procesie i jednym dokumencie, postawiony jest nacisk na zachowanie komplementarności wsparcia z różnych Funduszy. W strategii ujęto wszystkie dostępne źródła finansowania przewidziane dla instrumentu RLKS w województwie pomorskim, założono finansowanie LSR z 3 funduszy tj.: EFRR, EFS+ oraz EFRROW. PLGR w ramach LSR 2022-2027 planuje kontynuację „działań strategicznych” związanych z Edukacją Ekologiczną, Centrum Organizacji Pozarządowych, a także planujemy je rozszerzać w odpowiedzi na zdiagnozowane potrzeby i wyzwania. Stąd rozszerzenie działań COP o forum organizacji działających na rzecz os. z niepełnosprawnościami, a w zakresie ekologii o działania wynikające z przedsięwzięcia „Norda Kraina Ptaków”, a także szeroki zakres działań i aktywności związanych z funkcjonowaniem Nadbałtyckiego Uniwersytetu Ludowego. Przy realizacji strategicznych, wyżej

opisanych działań planujemy wykorzystanie możliwości sfinansowania zakresów, inicjatyw które nie będą mogły być zrealizowane (lub będą mogłyby być realizowane w ograniczonym zakresie) z innych źródeł zewnętrznych. W tym zakresie po szczegółowej analizie dostępnych źródeł finansowania założono ubieganie się i korzystanie z następujących programów/funduszy:

- Konkurs Partnerów Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich, realizowany w ramach Programu PS WPR 2023-2027. W ramach KSOw, PLGR kontynuować będzie, wdrażane w latach 2017-2022 działania o charakterze edukacyjnym i promocyjnym związanych z promocją i wdrażaniem produktów lokalnych oraz regionalnych. Stanowi to uzupełnienie projektów przewidzianych do realizacji np. w ramach P.1.4, P.2.4, P.1.1.
- Program wspierania rozwoju społeczeństwa obywatelskiego pod nazwą „Program Wspierania Rozwoju Uniwersytetów Ludowych na lata 2020-2030” Narodowy Instytut Wolności–Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego. Obecnie realizowany projekt³² dot. funkcjonowania NUL-u na lata 2023-2025, będziemy się ubiegać o wsparcie na kolejne lata. Stanowi to uzupełnienie projektów przewidzianych do realizacji np. w ramach przedsięwzięć: P.2.4, P.2.1.
- Kontynuacja zadań wzmacniających tożsamość kulturową i dziedzictwo rybackiego obszaru - Programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego ETNO Polska. Stanowi to uzupełnienie projektów przewidzianych do realizacji np. w ramach przedsięwzięć: P.2.4, P.2.1.
- Konkurs ofert Ministerstwo Sportu i Turystyki - wsparcie realizacji zadań publicznych z zakresu części 40 budżetu państwa – Turystyka. W ramach przedmiotowego programu, PLGR we współpracy z partnerem tj. LOT Kaszuby Północne planuje ponownie ubiegać się o dofinansowanie operacji związanych z profesjonalizacją kadr turystycznych oraz przygotowaniem strategii marketingowej dla przedsięwzięcia „Norda – kraina ptaków”. Stanowi to uzupełnienie projektów przewidzianych do realizacji np. w ramach przedsięwzięcia P.1.4 i P.1.3.
- Rybacka Lokalna Strategia Rozwoju – wdrażana w ramach priorytetu 3 Programu Fundusze Europejskie dla Rybactwa – komplementarne wsparcie wszystkich działań przewidzianych w LSR oraz działań strategicznych PLGR.

Takie podejście do źródeł finansowania, pozwala zarówno na pełne wykorzystanie źródeł dostępnych w RLKS, w tym rybackiego, a jednocześnie uzupełnia te źródła innymi dostępnymi środkami zewnętrznymi na realizację operacji wykazujących uzupełnienie lub dopełnienie zakresów realizowanych w ramach EFRR, EFS+ oraz EFRROW. W konsekwencji idea RLKS skupia w sobie kilka źródeł finansowania, które dążą do realizacji spójnych i komplementarnych celów wskazanych w Strategii, które pozwolą na zmaksymalizowanie pożądanych zmian w sytuacji społecznej i gospodarczej obszaru Północnych Kaszub.

Cele LSR spójnie przyczyniają się do osiągnięcia wyznaczonej w strategii wizji, a przedsięwzięcia przewidziane w LSR są względem siebie komplementarne w wysokim stopniu, w osiąganiu celów strategii.

W procesie wdrażania LSR przewidziano działania zwiększające synergię podejmowanych działań na obszarze, wykorzystując doświadczenia, dobre praktyki na rzecz skutecznego oddziaływania LSR na obszar, poprzez m.in. inicjowanie innowacji, zachęcanie do współdziałania z innymi dla wzmacniania skuteczności wydatkowanych środków. W ramach każdego celu szczegółowego wyznaczono po 4 przedsięwzięcia, które są względem siebie komplementarne i wzajemnie się uzupełniają dla osiągnięcia założeń celu i wprowadzenia projektowanej zmiany w sferze społecznej, gospodarczej czy też środowiskowej.

Cel 1 LSR 2022-2027 wspiera budowanie konkurencyjności turystycznej obszaru, obejmuje przedsięwzięcia które wspierają innowacyjność kluczowych branż, przygotowuje obszar na zmiany związane z transformacją wymaganą polityką „zielonego ładu” i „niebieskiej gospodarki”, łączy zarówno podmioty, jak i zasoby (przyrodnicze, kulturowe) w szlakowe i markowe produkty, a działaniom inwestycyjnym towarzyszą kompleksowe działania podnoszące kompetencje i świadomość mieszkańców.

Przedsięwzięcia w ramach 1 celu szczegółowego są ze sobą spójne, ponieważ wsparcie ma nie tylko charakter bezpośredniej pomocy finansowej w kluczowych dla gospodarki obszarach i branżach (P.1.1, 1.2), ale tworzy szerokie podstawy rozwoju obszaru – „budowa rozpoznawalnych, markowych produktów”, w oparciu o przedsięwzięcia turystyczne, które łączyć powinny sektory na rzecz „szlakowych produktów” (P1.3). Wyznaczone P.1.1 i P.1.2 bazują na wyróżnikach obszaru i wspierają działalności gospodarcze w branżach uznanych za ważne i perspektywiczne dla rozwoju regionu. Skupiają się na wytypowanych na bazie danych statystycznych i konsultacji działalnościach gospodarczych, które wg. analiz są obecnie

³² Umowa 2/III/PWRUL/2023 z 2023-05-08.

i będą w najbliższej przyszłości odgrywały najważniejsze znaczenie w gospodarce regionu, pod kątem takich czynników jak: zdolność do budowania przewag nad konkurencją, przychody, zatrudnienia czy przewagi komparatywne. Przedsięwzięcie 1.2 „Turystyka miejsca” dotyczy wsparcia turystyki powiązanej z kulturą, kuchnią i dziedzictwem obszar, w ramach którego wspierana będzie działalność rolników, którzy planują rozwijać/rozpocząć działalność pozarolniczą w ramach agroturystyki, ew. zagród edukacyjnych, wykorzystując w tym zakresie potencjał szczególnie południowej części obszaru PLGR (rozdrobnione, tradycyjne, rodzinne rolnictwo). Wsparcie to wykorzystuje modę na lokalność oraz po-pandemiczne zainteresowanie tą gałęzią turystyki, co dodatkowo pozwoli rozłożyć silną presję turystów na obszary oddalone od nadmorskich skupisk generujących największy ruch turystyczny. Jednocześnie podobnie jak w pozostałych celach i zgodnie z licznymi postulatami lokalnej społeczności będziemy edukować mieszkańców (szczególnie grupy w niekorzystnej sytuacji), inicjować innowacje, prowadzić działania istotne dla wszystkich sektorów na obszarze, poprawiając warunki aktywności gospodarczej i jej jakość (P.1.4). Cel 1 LSR kieruje rozwój na zintegrowane i szlakowe projekty, ale też sprzyja tworzeniu społecznych relacji poprzez nastawienie na projekty partnerskie. Realizacja P.1.3 łączy działania trzech sektorów, wymaga i wzmacnia współpracę - projekty infrastrukturalne ukierunkowane są na tworzenie zintegrowanego produktu turystycznego łączącego sektory i branże np. „Norda Kraina Ptaków” łączy m.in. *samorządy, organizacje ekologiczne oraz kwaterodawców*, podobnie w przypadku innych potencjalnych szlaków tematycznych w ramach P.1.3. Wszystkie przedsięwzięcia ukierunkowane są na zrównoważone wykorzystania lokalnych zasobów, w tym aspekcie wprost wspierają cel szczegółowy 3, preferując rozwiązania sprzyjające ochronie środowiska i przeciwdziałają zmianom klimatu. Przedsięwzięcia opierają się na wykorzystaniu atutów wynikających z kultury i dziedzictwa lokalnego, tworząc mocniejsze związanie lokalnych społeczności z miejscem zamieszkania, co wzmacnia założenia określone dla Celu szczegółowego 2, generują zatrudnienie na obszarze, premiując zatrudnienie osób z grup w niekorzystnej sytuacji.

Cel 2 LSR 2022-2027 dotyczy włączenia/aktywizacji mieszkańców w działania na rzecz społeczności lokalnej, rozwiązywania rosnących problemów w warstwie społecznej, szczególnie osób z grup w niekorzystnej sytuacji. Opiera się na budowaniu więzi, partnerstw, potencjału społecznego, podnoszeniu kompetencji, łącząc działania infrastrukturalne, usługi i edukację.

Przedsięwzięcia w 2 celu szczegółowym są ze sobą spójne, ponieważ zakładają nie tylko tworzenie infrastruktury społecznej i jej wyposażenie wspierające dostęp do usług i kultury, ale również podejmowanie szerokich działań aktywizujących mieszkańców wokół stworzonej infrastruktury, zarówno tej adresowanej do wszystkich mieszkańców, jak i tej adresowanej do grup w niekorzystnej sytuacji - osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Realizacja projektów w ramach celu zakłada współpracę i partnerstwo sektorowe: poprzez m.in. priorytetowe traktowanie partnerstwa z JST w projektach NGO (P.2.3, 2,2) zakłada wspieranie innowacji: poprzez tworzenie partnerskich rozwiązań na rzecz zwiększenia dostępu do kultury i usług (P.2.1). Wyznaczone przedsięwzięcie P.2.2 obejmuje działania nieinwestycyjnie (EFS+) ukierunkowane na wsparcie osób w niekorzystnej sytuacji, zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, a infrastruktura powstała w ramach P.2.3 będzie przeznaczona bezpośrednio i tylko i wyłącznie na realizację zdeinstytucjonalizowanych usług społecznych, w tym usług współfinansowanych w ramach P.2.2. P.2.1 stanowi wsparcie komplementarne do powyżej opisanych, adresowane m.in. do seniorów (ale w lepszej kondycji), a także pozostałych grup w niekorzystnej sytuacji, szczególnie dzieci i młodzieży oraz osób z niepełnosprawnościami. Przedsięwzięciom z 2 celu towarzyszą uzupełniające działania o charakterze komercyjnym, realizowanych w ramach 1 celu, który zakłada m.in. wsparcie rozwoju usług srebrnej gospodarki (P.1.1) np. krótkoterminowego pobytu poprawiającego kondycję zdrowotną, usług opiekuńczych. LSR na etapie wdrażania przyczyni się do rozwoju organizacji pozarządowych, które muszą stać się istotnym elementem rozwoju obszaru, motorem aktywizacji mieszkańców oraz głównym aktorem zdeinstytucjonalizowanych usług społecznych. Uruchomienie dostępnych i efektywnych zdeinstytucjonalizowanych usług społecznych wymaga szerokiego wsparcia edukacyjnego, świadomościowego oraz promocji nowych, innowacyjnych rozwiązań, które realizowane będzie w ramach P.2.4. Jednocześnie P.2.4 pozwala w sposób kompleksowy realizować działania związane z kultywowaniem, propagowaniem lokalnej kultury, tożsamości, czy też przeciwdziałaniem polaryzacji społeczności lokalnej w ramach działalności uniwersytetu ludowego i centrum organizacji pozarządowych.

Przedsięwzięcie 2.5 obejmuje Zarządzania LSR, które stanowią uzupełnienie i wsparcie organizacyjne dla całościowego wdrażania LSR. Działania te bazując na zarządzaniu, animacji i podnoszeniu kwalifikacji mieszkańców i podmiotów z terenu LGD, są w tym zakresie niezbędne do realizacji wszystkich celów Strategii.

Cel 3 LSR 2022-2027 dotyczy podnoszenia jakości życia mieszkańców oraz wysokiej jakości pobytu odwiedzających poprzez działania ukierunkowane na zachowanie walorów przyrodniczych, zrównoważone korzystanie ze środowiska oraz kreowanie postaw proekologicznych.

Przedsięwzięcia w 3 celu szczegółowym są komplementarne i wzajemnie się uzupełniają dla osiągnięcia założeń celu i wprowadzenia projektowanej zmiany. Bogate i unikatowe walory przyrodnicze obszaru z uwagi m.in. na presję człowieka (mieszkańca, turysty) i zmiany klimatyczne są w coraz większym stopniu zagrożone. Należy więc przyłożyć jak największą staranność w celu kreowania postaw proekologicznych (P.3.4) oraz wykorzystać w pełni możliwości rozwoju inwestycji sprzyjających środowisku naturalnemu i ochronie klimatu (P.3.1, 3.2). Jeżeli nie zostaną podjęte szybko działania zmierzające do ochrony zasobów przyrodniczych i krajobrazowych, nie będzie możliwe budowanie oferty gospodarczej (wykorzystanie posiadanych zasobów) zgodnie z założeniami 1 Celu. Cel 3 zakłada spójne i kompleksowe rozwiązywanie problemów obszaru poprzez ochronę środowiska przyrodniczego oraz udostępnienie i zrównoważone wykorzystanie walorów przyrodniczych. W ramach celu przedsięwzięcia inwestycyjne i edukacyjne integrują sektor publiczny, społeczny oraz gospodarczy wokół wspólnego tematu. P.3.4 to wieloletni plan działań edukacyjnych, budowany od kilku lat model kompleksowych działań w obszarze edukacji ekologicznej. W ramach ochrony różnorodności biologicznej obszarów cennych przyrodniczo założono do realizacji operacje mające za zadanie czynną ochronę przyrody uzgodnioną przy opracowywaniu planu ochrony NPK (P.3.2). Dzięki przedsięwzięciu 3.3 i inwestycjom w infrastrukturę kąpielisk w zrównoważony sposób wykorzystywany będzie najbardziej poddany presji turystów obszar nadmorski czyli plaże. Chronić będziemy zarówno ekosystem morski, wydmy oraz siedliska przyrodnicze, jednocześnie udostępniając je osobom z niepełnosprawnościami (zgodność z celem 2). Interwencja w ramach przedsięwzięcia związanego z rozwojem OZE (P.3.1) ukierunkowana jest na wsparcie infrastruktury, która przyczyni się do poprawy efektywności działania systemów wytwarzania energii ograniczających emisję do atmosfery szkodliwych substancji związanych z produkcją energii. Ograniczenie to będzie miało konsekwencje w poprawie stanu walorów środowiska przyrodniczego, w tym powietrza w regionie, co przełoży się na ochronę i zachowanie lokalnej różnorodności biologicznej obszaru. W konsekwencji działania związane zarówno z bezpośrednią czynną ochroną przyrody jak i ograniczeniem emisji zanieczyszczeń środowiska, które wpływają na bioróżnorodność, przyczyniają się do realizacji celu jaką jest ochrona środowiska naturalnego i jego zrównoważone wykorzystanie, jak i gwarantują wysoką atrakcyjność turystyczną (Cel 1) jak i osiedleńczą (Cel 2).

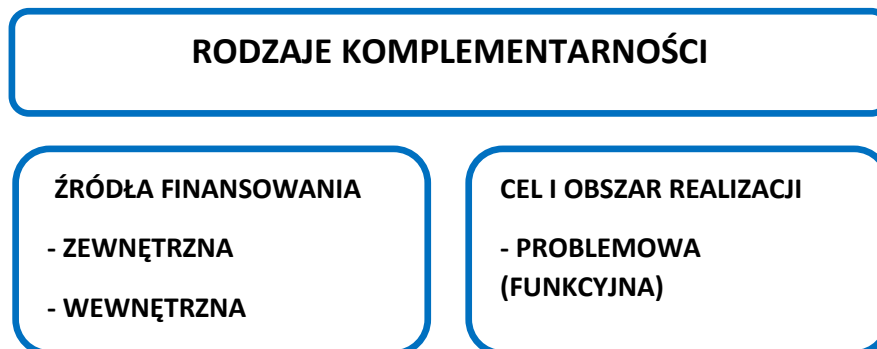
Na podstawie powyższego można stwierdzić, iż komplementarność LSR 2022-2027 można podzielić na kilka rodzajów (przyjmując różne kryteria podziału), co szeroko ukazuje na jakich płaszczyznach występują przedsięwzięcia/projekty komplementarne. **Ze względu na źródło pochodzenia środków:**

- **Komplementarność wewnętrzna.** Wynika z podejmowanych, uzupełniających się wzajemnie przedsięwzięć finansowanych w ramach pojedynczego programu finansującego LSR. Np. w ramach PS WPR komplementarnie budujemy kapitał i relacje społeczne na obszarze realizując przedsięwzięcia edukacyjne/świadomościowe w ramach każdego celu szczegółowego P.1.4, P.2.4, P.3.4. Celem tych przedsięwzięć jest m.in. pobudzanie świadomości ekologicznej, animowanie partnerstw, stymulowanie innowacji, promocja lokalności, co czyni te przedsięwzięcia komplementarnymi z pozostałymi wdrażanymi w ramach PS WPR np.: w zakresie wdrażania innowacji, z P.1.1, promocji lokalności z P.1.2, wdrażania innowacji i promocji działań ukierunkowanych na ochronę środowiska z P.1.3 czy wdrażanie działań partnerskich w ramach P.2.1.
- **Komplementarność zewnętrzną.** Wielofundusowość LSR daje możliwość rozszerzenia komplementarności, a więc realizacji uzupełniających się wzajemnie działań finansowanych z obu programów: PS WPR i FEP. Działania uzupełniające się wzajemnie, skierowane na osiągnięcie wspólnego/tożsamego celu, finansowane w ramach dwóch programów dotyczy m.in.:
 - a) W ramach celu 2 skupionego na aktywizacji społeczności lokalnej poprzez jej włączenie w działania na rzecz rozwiązywanie wyzwań społecznych, komplementarnie uzupełnienie dotyczy przedsięwzięć finansowanych z FEP tj. P.2.2, P.2.3 (adresowanych do grup w trudniejszym położeniu: seniorów, osób niesamodzielnych i os. z niepełnosprawnościami) wspieranych działaniami PS WPR P.2.1 i P.2.4, budującymi postawy, edukującymi członków organizacji zajmujących się zdeinstytucjonalizowanymi usługami oraz wspierającymi osoby z grup w niekorzystnej sytuacji, w stosunkowo lepszym zdrowiu i kondycji.
 - b) W ramach 3 celu, gdzie komplementarne przedsięwzięcia inwestycyjne sprzyjające środowisku naturalnemu P.3.2 i P.3.3 i ochronie klimatu P.3.1, w ramach FEP, są uzupełnione spójnym programem działań edukacyjnych na rzecz zrównoważone korzystanie ze środowiska oraz kreowanie postaw proekologicznych P.3.4 w ramach PS WPR.

Ze względu na cel i obszar realizacji przedsięwzięć LSR możemy wskazać także na:

- **Komplementarność w obszarze problemowym (funkcyjna).** Przedsięwzięcia LSR uzupełnia się wzajemnie w ramach 3 wyznaczonych celów, które skierowane są na osiągnięcie celów w obszarze: gospodarki i przedsiębiorczości: cel 1, kapitału społecznego i wyzwań społecznych: cel 2 oraz środowiska i klimatu: cel 3.

Poniższy schemat obrazuje skrótowo wskazuje na klasyfikacje komplementarności LSR:

Przedsięwzięcia w ramach celów LSR wykazują spójność tj. przedsięwzięcia współdziałają w osiąganiu wyznaczonej wizji obszaru, są także komplementarne tj. wzajemnie się uzupełniają, dopełniając w osiąganiu wyznaczonych założeń. Przewidziane w LSR przedsięwzięcia, wszędzie tam gdzie to możliwe są ze sobą zintegrowane, ponieważ dotyczą głównych sfer życia: pracy/gospodarki, zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych, czasu wolnego, jakości życia oraz środowiska naturalnego. W celu maksymalnego wykorzystania zakresu instrumentu RLKS zdecydowano się na takie ustalenie zakresów poszczególnych przedsięwzięć, aby zawierały one kompleksowe działania z danej dziedziny, które często wpisują się w kilka zakresów wsparcia WPR czy FEP. Komplementarność i zintegrowanie wsparcia, jak również kompleksowe podejście do rozwiązywania problemów społecznych, gospodarczych oraz środowiskowych jest również jednym z kluczowych aspektów systemu oceny i wyboru konkretnych projektów w ramach LSR. Biorąc pod uwagę cele przekrojowe UE, w tym wynikające z polityki zielonego ładu oraz zasadę zintegrowania celów, zasobów, podmiotów z różnych sektorów na rzecz rozwoju regionu, cele ze sfery środowiskowej oraz kulturowej zostały zintegrowane z celami ze sfery gospodarczej i społecznej. Pozwoli to na faktyczne uwzględnienie celów przekrojowych i realizację zasady zintegrowania w całej strukturze LSR. Podejście RLKS wymaga mobilizacji różnych grup społecznych wokół zaplanowanych obszarów i zadań - opracowane i wybrane cele strategiczne oddają aspiracje wszystkich lokalnych środowisk: przedstawicieli Jednostek Samorządu Terytorialnego, liderów wiejskich, organizacji pozarządowych, lokalnego biznesu oraz osób indywidualnych.

5.5 Wartość dodana podejścia LEADER

Wartość dodana podejścia polega na tym, że umożliwia ono mieszkańcom włączenie się w proces podejmowania decyzji i kierowanie rozwojem swojego obszaru. Na obszarze PLGR jest realizowane od 2009 roku, w tym czasie grupa z monofunduszowej (rybackiej) przekształciła się w szerokie partnerstwo, co pokazuje zarówno rozwój PLGR jako organizacji, ale także świadczy o realnym wpływie na obszar, do czego konieczne jest zapewnienie udziału wszystkich istotnych interesariuszy, ich umiejętności, zasobów i dobrej woli (szczegółowy opis partnerstwa znajduje się w rozdziale I).

Poniżej wymieniono i opisano oczekiwane korzyści z wdrażania podejścia LEADER w perspektywie 2021-2027 oraz wskazano m.in.: uzasadnienie doboru zakresów wsparcia, wyboru dostępnych źródeł finansowania, przyjętego sposobu wdrażania LSR, metod wdrażania operacji w ramach LSR.

a. Korzyści planowane do osiągnięcia poprzez realizację LSR 2022-2027 jakie daje podejście LEADER:

- realizacja operacji w ramach 3 zdefiniowanych celów LSR odpowiada na rzeczywiste, zidentyfikowane w oddolnym procesie, aktualne potrzeby społeczności w sferze społecznej, gospodarczej oraz środowiskowej.
- RLKS umożliwia dopasowanie form wsparcia do potrzeb i możliwości realizatorów przedsięwzięć, i tak np. wspierać będziemy w uproszczonej procedurze wybrane grupy beneficjentów: dotyczy to zastosowania m.in.: projektów grantowych, co ułatwia ubieganie się o środki unijne przez małe i niedoświadczone organizacje oraz indywidualnych mieszkańców, np.: P.3.1 wsparcie OZE dla indywidualnych mieszkańców. W większości przypadków wybór wnioskodawców odbędzie się przez otwarty konkurs (uzasadnienie wskazano w opisie przedsięwzięć).

- wspierać będziemy operacje w partnerstwie jako budujące kapitał społeczny i współpracę na obszarze, będą to projekty z udziałem kilku partnerów z obszaru, które będą preferowane w wybranych przedsięwzięciach, a jednocześnie zakładamy realizację konkursów tylko dla takiego typu operacji: P.2.1 operacje budujące ofertę usług, szczególnie grup w niekorzystnej sytuacji.
- wspierać będziemy realizację projektów partnerskich, zakładamy kontynuację działań zapoczątkowanych w okresie 2007-2013 z partnerami krajowymi (Ustka, Dolina Baryczy) i partnerem z Bułgarii, poprzez wsparcie lokalnych organizacji pozarządowych działających na rzecz młodzieży i dzieci, wspieranie lokalnych liderów: P.2.4.
- w dużej skali planujemy realizację projektów własnych, dot. strategicznych i uzgodnionych oddolnie kierunków rozwoju obszaru PLGR, realizowane będą w partnerstwie z podmiotami z obszaru i kraju, w tym z uczelniami wyższymi i jednostkami badawczymi, np.: kontynuowane działania z obecnej perspektywy: Centrum Organizacji Pozarządowych, Edukacja Ekologiczna, projekty ukierunkowane na budowę kapitału społecznego na obszarze: P.1.4, P.2.4, P.3.4.
- jednym z założeń inicjatywy Leader, w tym naszej LSR jest sieciowanie (wewnętrzne i na zewnątrz) i realizowanie kompleksowych projektów w skali całego obszaru (wykraczające poza obszar jednostek administracyjnych gmin). Objęcie obszarem LSR całego Powiatu Puckiego pozwala na podejście do realizacji projektów z perspektywy całego powiatu. Przykładem tego typu działań w LSR jest m.in.: kompleksowy, uzgodniony przez JST projekt modernizacji infrastruktury kąpieliskowej P.3.3, uzgodnione na obszarze całego powiatu działania wdrażające zapisy Planu Ochrony NPK: P.3.2 oraz wyzwania związane z powiatowym systemem zdeinstytucjonalizowanych usług opieki domowej, wdrażane w ramach uzgodnionego przez NGO i wszystkie JST modelu, poprzez „duże granty” w ramach P.2.2, a także Nadbałtycki Uniwersytet Ludowy, który obejmuje obszar całej LSR: P.2.4, a także kompleksowy szlak „Norda Kraina Ptaków”: P.1.3.
- realizacja RLKS daje warunki do budowy realnego partnerstwa, bez dominacji sektora publicznego, przyjęty model partnerstwa, struktura organów PLGR zapewnia brak kontroli nad podejmowaniem decyzji przez poszczególne grupy interesu, jednocześnie płaski model zarządzania PLGR angażuje członków do aktywnych prac na rzecz społeczności lokalnej. Wszystkie te elementy wpływają na zapewnienie braku dominacji sektora publicznego i brak jego decydującego wpływu na podejmowanie decyzji, tak na poziomie całej Grupy (struktura członków) jak i organu decyzyjnego.
- RLKS rozszerzony na „fundusz rybacki” daje nam możliwość zintegrowanych i skoordynowanych działań poprzez łączenie różnych dziedzin życia i gospodarki na naszym obszarze oraz umożliwia spójne planowanie rozwoju w ramach dwóch strategii, jednocześnie szerokie konsultacje na obszarze pozwoliły nam w maksymalnym stopniu zminimalizować dublowanie innych dostępnych, wdrażanych lub potencjalnie projektowanych do wdrażania na obszarze PLGR środków unijnych w ramach perspektywy 2021–2027. Partnerskie relacje oraz prowadzono konsultacje i uzgodnienia z przedstawicielami JST np. w zakresie projektów zgłaszanych przez samorządy do ZIT-u spowodowały, iż w ramach LSR zrezygnowano z wsparcia np. klubów seniora, gdyż te inicjatywy wdrażane będą przez samorządy w ramach w/w mechanizmu.
- Leader poprzez oparcie o trójsektorowe partnerstwo łączy w ramach swoich działań różne sektory, grupy interesu oraz branże gospodarki dla realizacji wspólnego zadania jakim jest realizacja LSR, kontynuować będziemy proces realnego włączenia mieszkańców w proces podejmowania decyzji dotyczących rozwoju lokalnego (ciągła animacja lokalnej społeczności), włączyliśmy mieszkańców do decydowania o kształcie LSR, będziemy ich aktywizować i włączać w realne zarządzanie LSR oraz uczestnictwo w życiu PLGR w myśl **misji na lata 2022-2027**.

Uzasadnienie doboru zakresów wsparcia, wyboru dostępnych źródeł finansowania, przyjętego sposobu wdrażania LSR, doboru dostępnych metod wdrażania operacji w ramach LSR:

- **Dobór zakresów wsparcia** – wybór zakresów wsparcia w ramach przedmiotowej LSR został oparty o dogłębną diagnozę stanu obecnego, uwzględniającą trendy z ostatnich 6 lat oraz dostępne prognozy, przy maksymalnym zaangażowaniu szerokiego przedstawicielstwa lokalnej społeczności. Kierując się analizą stanu obecnego oraz problemów i potrzeb lokalnej społeczności oraz mając na względzie uwarunkowania funduszy finansujących LSR, wyznaczono do realizacji poszczególne przedsięwzięcia. Dobrane zakresy wsparcia zostały oparte o założenie skierowania równomiernej, kompleksowej interwencji (uwzględniającej potencjał poszczególnych sektorów do absorpcji środków oraz ich potrzeby) do wszystkie trzech głównych sektorów - sektora publicznego, gospodarczego jak i społecznego. Jednocześnie zakresy wsparcia wyznaczono na bazie potrzeb podmiotów z każdego sektora, tj. podmiotów publicznych w tym JST, organizacji pozarządowych, mieszkańców, czy wreszcie sektora gospodarczego w kilkuetapowym procesie konsultacji. Zakresy

te uzupełniają się wzajemnie, uzupełnieniem ich są działania w ramach rybackiej LSR, stąd np. brak w przedmiotowej LSR wsparcia infrastruktury kultury, wspierana będzie w ramach rybackiej LSR, podobnie jak działania na rzecz promocji dziedzictwa i kultury obszaru.

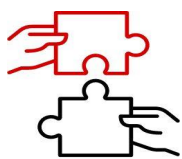
- **wybór dostępnych źródeł finansowania** – w dokumencie ujęto wszystkie dostępne źródła realizacji instrumentu RLKS w województwie pomorskim, finansowanego z PS WPR 2023-2027 oraz FEP 2021-2027. Założono finansowanie ze wszystkich dostępnych w ramach w/w programów funduszy, tj. EFRR, EFS+ oraz EFRROW. Skala finansowania z poszczególnych źródeł wynika z wytycznych programowych (FEP) oraz lokalnych uzgodnień dotyczących podziału środków na poszczególne obszary i cele (PS WPR). Uzupełnieniem działań przedmiotowej LSR są działania wskazane w rybackiej LSR, zgodne z zapisami projektu rozporządzenia w sprawie szczegółowych warunków przyznawania i wypłaty pomocy na realizację operacji w ramach Priorytetu 3. Sprzyjanie zrównoważonej niebieskiej gospodarce na obszarach przybrzeżnych, wyspiarskich i śródlądowych oraz wspieranie rozwoju społeczności rybackich i sektora akwakultury, zawartego w Programie Fundusze Europejskie dla Rybactwa na lata 2021-2027 oraz inne źródła finansowania wskazane powyżej w rozdziale (str. 57). Przy doborze źródeł finansowania przyjęliśmy zasadę zgodności przedsięwzięć z celami programowymi. Obszary wsparcia FEP 2021-2027: bioróżnorodność, magazyny energii, infrastruktura turystyczna, społeczna, usługi społeczne, staraliśmy się maksymalnie ukierunkować na elementy istotne w rozwoju obszaru PLGR. W związku z precyzyjnymi wytycznymi nie chcieliśmy dublować przedsięwzięć z drugiego źródła finansowania, tj. PS WPR, dającego nam większą elastyczność.
- **przyjęty sposób wdrażania LSR** - w zakresie sposobu wdrażania LSR, zaplanowano go w taki sposób aby zapewnić komplementarność prowadzonych działań i osiągnąć ich największą efektywność, co nie jest możliwe podczas wydatkowania środków metodą „klasyczną”. Projektowany harmonogram realizacji strategii pozwoli na wdrażanie działań w odpowiednim horyzoncie czasowym i w odpowiedniej sekwencji tak, aby poszczególne inicjatywy mogły się uzupełniać i wykorzystywać efekt synergii, polegający na uzyskiwaniu rezultatów jednych typów przedsięwzięć w oparciu o rezultaty przedsięwzięć uruchamianych wcześniej, np. operacje związanych z budową infrastruktury będą połączone z operacjami nie inwestycyjnymi, które będą prowadzone głównie we wspartej wcześniej infrastrukturze. Uzyskana w ten sposób komplementarność i spójność projektów infrastrukturalnych i społecznych o podobnej tematyce jest bardzo utrudniona w przypadku realizacji ich poza RLKS. W celu 1, konkursy adresowane do branży turystycznej poprzedzone będą projektami edukacyjnymi, szkoleniowymi, gdzie w pierwszej kolejności zaplanowano poszukiwanie innowacji na rzecz wsparcia nisz rynkowych, budowania partnerstw, następnie zaplanowano wdrażanie przedsięwzięć „szlakowych”, dotyczących rozwoju publicznej infrastruktury (która służy poprawie atrakcyjności turystycznej regionu) i konkursy na realizację komercyjnych operacji związanych z rozwojem usług turystycznych, które bazują m.in. na publicznej infrastrukturze turystycznej wykorzystującej lokalne walory przyrodnicze. Istotny jest także **komplementarny program działań w zakresie edukacji, budowania świadomości [obywatelskiej]** realizowany m.in. na rzecz wsparcia innowacyjnych i unikatowych przedsięwzięć, sprzyjający poszukiwaniu partnerów i budowaniu partnerstw, ukierunkowany także na podnoszenie kompetencji i sprostania wyzwaniom XXI wieku, np. w zakresie wykorzystania nowoczesnych technologii. Przedsięwzięcia te znajdziemy w każdym z celów szczegółowych LSR, ponieważ **strategia ma za zadanie zaktywizować wokół wskazanych pomysłów jak największe grono partnerów**, do czego w największym stopniu przyczynić się będą operacje własne w ramach strategicznych kierunków rozwoju PLGR. Akcentowany na obszarze brak dialogu, dyskusji rozwiązany będzie w każdym z celów przy pomocy P.1.4, 2.4 i 3.4. Operacje własne na bazie doświadczeń LSR 2014-2020 trwale przyczyniają się do budowania mechanizmów prowadzenia wspólnych (ponad-gminnych, ponad-sektorowych) polityk rozwiązywania problemów społeczno-gospodarczych obszaru.
- **Dobór dostępnych metod wdrażania operacji** w ramach LSR został oparty w dużej mierze na doświadczeniach z wdrażania dwóch Lokalnych Strategii Rozwoju, w tym odnoszących się do takich kwestii jak: rodzaj wnioskodawcy, poziom dofinansowania, wielkość finansowa operacji, zakres rzeczowy, rodzaj planowanych do realizacji operacji, zakładane do osiągnięcia rezultaty, a także zgłaszane oczekiwania. W zakresie „małych projektów” adresowanych do sektora NGO, wdrażanych w latach 2014-2020 w formule projektów grantowych zdecydowano się w LSR na formę konkursową. NGO przez lata nabrały odpowiedniego potencjału (kadrowego, finansowego), doświadczenia i w ramach ankiet akcentowali zainteresowanie projektami konkursowymi. W odniesieniu do środków dedykowanych JST oraz przedsiębiorców, jako formę realizacji wybrano projektu konkursowe, co wynika z realizacji przez te podmioty większych operacji inwestycyjnych, znacznego potencjału organizacyjnego, a także pozytywnego oddziaływania formy na maksymalizację wskaźników LSR. Na etapie prac nad LSR wskazano, że projektowane typy operacji w ramach P.2.1

to idealne pole do realizacji ich w formule projektów partnerskich. W pozostałych przedsięwzięciach, biorąc pod uwagę ich zakres, uznano, że formuła partnerstwa nie jest wymagana i nie wpłynie na podniesienie efektywności. Przewidziano granty na przygotowanie koncepcji Smart Villages, kwestia ta wynika z konsultacji społecznych przeprowadzonych na etapie przygotowania LSR (akcentowana już na warsztatach refleksyjnych), gdzie mieszkańcy wskazywali na konieczność realnego, oddolnego planowania rozwoju swoich miejscowości, a także na potrzebę aktywizacji lokalnej społeczności, a dobrym narzędziem do tego będzie wspólne planowanie rozwoju miejscowości. W LSR 2022-2027 projekty grantowych wdrażane będą w ramach FEP, tam gdzie przewidziano taką formułę.

c) Sposób wzmocnienia planowanych do osiągnięcia efektów. szczególne znaczenie dla wzmocnienia planowanych do osiągnięcia efektów mają:

- **Model zarządzania i procedury wyboru** - nastawienia na osiągnięcie efektów odzwierciedlają zarówno zróżnicowane formy wdrażania LSR, jak i projektowane kryteria wyboru operacji, np. uwzględnienie w systemie wyboru projektów kryteriów skłaniających wnioskodawców do wpisywania się z ich operacjami w określone priorytety tematyczne. Kryteria te mają, w sposób powtarzalny - zastosowanie w odniesieniu do różnych typów przedsięwzięć, co pozwala na spójne i komplementarne ukierunkowanie interwencji w ramach LSR bez względu na to, który z funduszy jest źródłem finansowania danego przedsięwzięcia. Wśród kryteriów spełniających funkcję spójnego i zintegrowanego wiązania różnych kierunków interwencji można wymienić: kryterium odnoszące się do wykorzystaniu lokalnych zasobów, kryterium korzystnego oddziaływania na grupy w niekorzystnej sytuacji oraz kryterium podejmowania działań bezpośrednio/pośrednio przyczyniających się do ochrony środowiska lub klimatu.
- **Dialog i partycypacyjność** - stosując się do maksymy przyświecającej PLGR ("*Dobre partnerstwo ze średniej jakości strategią może odnieść sukces, ale słabemu partnerstwu z dobrą strategią prawie na pewno się nie uda*") istotnym aspektem LSR jest pogłębianie partnerstwa, ukierunkowane na budowę kapitału społecznego, w tym wzrost potencjału członków lokalnych społeczności, do czego przyczyniają się m.in. działania strategiczne, realizowane w każdym celu, pogłębiające funkcje zarówno LSR, jak PLGR jako lokalnego integratora (Hub-u), szczegóły opis w rozdziale 1 (pkt. 1.5).
- **Komplementarność i zintegrowanie** - każdy z celów zakłada w ramach przypisanych przedsięwzięć wsparcie uzupełniających się wzajemnie projektów, które są skierowane na osiągnięcie wspólnego efektu w ramach określonego obszaru oddziaływania celów. Uzupełniający się charakter przedsięwzięć, wykluczający powielanie się działań dotyczy zarówno samej LSR, jak i jej powiązania z Rybacką LSR. Takie założenie przyczynia się do osiągnięcia dodatkowych korzyści: racjonalnego i oszczędnego gospodarowania środkami publicznymi, uzyskiwanie określonych rezultatów w krótszym okresie czasu, skuteczniejszego zaspokojenia potrzeb (rozwiązanie problemów/ odpowiedź na wyzwania rozwojowe spójnego obszaru Powiatu Puckiego). Zaplanowane cele i przedsięwzięcia oraz harmonogram wdrażania LSR wzmacniają efekty podejmowanych działań, w ramach wdrażania LSR zachodzi kooperacja wielu zmiennych i czynników - różnych metod wsparcia, różnych rodzajów beneficjentów, a także różnej skali projektów dla skuteczniejszego oddziaływania - maksymalizujemy rezultaty uzyskane na skutek realizacji projektów uzupełniających się wzajemnie (komplementarnych). Potencjalna synergia w LSR jest efektem zaistniałej komplementarności i przejawiać się będzie na obszarze poprzez większą trwałość rezultatów projektu, wdrożenie innowacji oraz szczególnie pełniejsze zaspokojenie potrzeb. Przykładem takich działań jest m.in.: zapewnienie lokalnej społeczności wysokiej jakości usług społeczno-zdrowotnych (seniorów i osób długotrwale chorych). W LSR przewidziano po konsultacjach na obszarze finansowanie działań polegających na tworzeniu infrastruktury i usługach społecznych w zakresie usług opiekuńczych pielęgniarek i opiekunów medycznych realizujące opiekę w domu podopiecznego, samorządy Ziemi Puckiej w ramach tworzonej strategii ZIT 2021-2027 zaplanowały komplementarne działania związane z tworzeniem Klubów Seniora. W ten sposób kompleksowo rozwiązujemy problemy oraz efektywność prowadzonych działań, poprzez ich dopełnienie, doinwestowanie. Wzmocnienie planowanych efektów umożliwi szczególnie, jasny i precyzyjnie określony model zarządzania LSR, wynikający z obowiązujących w PLGR dokumentów. Interesariusze, znając i rozumiejąc procedury wyboru oraz kryteria dla przedsięwzięć, jednocześnie korzystając z fachowego doradztwa i pomocy pracowników biura składać będą operacje zgodne z warunkami oraz realizujące założenia LSR 2022-2027.

6.1 Specyfikacja i opis celów, przypisanych im przedsięwzięć oraz uzasadnienie ich sformułowania w oparciu o konsultacje społeczne i powiązanie ich z analizą potrzeb i potencjału obszaru w zintegrowany sposób.

Lokalna Strategia Rozwoju 2022-2027 będzie realizowana w ramach PS WPR 2023-2027 oraz Programu Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027 (FEP). Wypracowane cele to efekt wielomiesięcznej pracy wielu osób, zespołu koordynującego prace nad dokumentem, członków PLGR, jak i szeregu osób uczestniczących w spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych, warsztatach strategicznych. Procesowi tworzenia LSR towarzyszyła, zasada unikania dublowania środkami LSR innych dostępnych, wdrażanych lub potencjalnie projektowanych do wdrażania na obszarze PLGR środków unijnych w ramach perspektywy 2021–2027, w tym szczególnie opracowywanej przez PLGR strategii finansowanej ze środków programu Fundusze Europejskie dla Rybactwa 2021-2027. Prace nad wypracowaniem celów LSR oparte zostały o partycypacyjną metodologię tworzenia lokalnej strategii rozwoju opisaną w rozdziale III. Wybrane cele strategiczne oddają aspiracje wszystkich lokalnych środowisk: przedstawicieli Jednostek Samorządu Terytorialnego, liderów wiejskich, organizacji pozarządowych, lokalnego biznesu oraz osób indywidualnych, szczególnie osób z grup w niekorzystnej sytuacji. Wskazują one na korzyści związane ze wspieraniem rozwoju przedsiębiorczości, wzmacnianiem kapitału społecznego, wykorzystaniem potencjału tradycji i kultury, a także wdrażaniem projektów na rzecz zrównoważonego korzystania z zasobów przyrodniczych. Cele i przedsięwzięcia LSR zostały bezpośrednio powiązane z danymi pochodzącymi z raportu ewaluacyjnego LSR 2014-2020, informacjami z diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej, przeprowadzonymi badaniami, konsultacjami społecznymi i analizami własnymi Stowarzyszenia. W efekcie dokonanej analizy potrzeb i problemów, z uwzględnieniem przewag konkurencyjnych, czyli mocnych stron obszaru oraz w oparciu o możliwości wynikające z FEP-a i WPR-u zdefiniowano priorytetowe obszary zainteresowań i potrzeb mieszkańców. Tak przygotowane drzewo problemów podczas warsztatów strategicznych zostało przeformułowane na drzewo celów. W procesie partycypacyjnym wyznaczono te cechy, które mają największe znaczenie dla rozwoju całego obszaru objętego LSR, najmocniej wpływają na obszar i jego społeczność, stanowiąc podstawę do ustalania priorytetów rozwojowych i punkt wyjścia do zdefiniowania celów strategii.

Proces ten umożliwił określenie wizji rozwoju, 3 celów szczegółowych LSR oraz przedsięwzięć, które zostały następnie skonsultowane z mieszkańcami i uwzględnione w LSR. Każdy z 3 wyznaczonych celów stanowi odpowiedź na określone wyzwania wynikające z wniosków z analizy SWOT. Przy ustalaniu celów, środków, grup docelowych i preferowanego zakresu operacji przeszliśmy następującą ścieżkę w planowaniu LSR: wnioski z analizy SWOT → specyfika obszaru (wykorzystanie atutów) → główne problemy → cele RLKS → cele szczegółowe → przedsięwzięcia → projekty / wskaźniki. Ustalone cele gwarantują tworzenie podstaw efektywnej współpracy, nastawione są na integrowanie, edukację i aktywizację całej społeczności lokalnej, ukierunkowane są na ponadstandardowe projekty i innowacyjne działania w skali lokalnej, które wprowadzą na obszarze autorskie rozwiązania do tej pory nie funkcjonujące w przestrzeni zarówno społecznej, gospodarczej jak i środowiskowej. W ramach prac nad identyfikowaniem i definiowaniem celów dokonano hierarchizacji cech obszaru co pozwoliło także na uzgadnianie misji PLGR oraz wizji rozwoju obszaru.

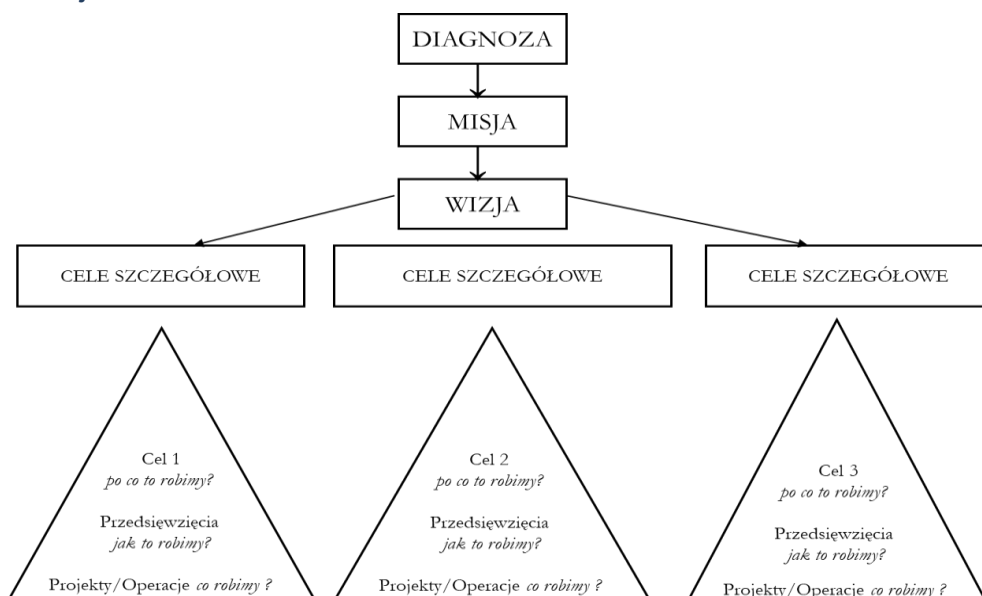
MISJA: ŁĄCZYMY LUDZI I ŚRODOWISKA DLA LEPSZEJ JAKOŚCI ŻYCIA

WIZJA: PLGR OBSZAREM WYSOKIEJ JAKOŚCI ŻYCIA OPARTEJ NA GOSPODARCE I KAPITALE SPOŁECZNYM ODPORNYM NA WYZWANIA TRANZYJCJI KLIMATYCZNEJ ORAZ KRYZYSÓW CYWILIZACYJNYCH

Biorąc pod uwagę wszystkie powyższe uwarunkowania wyznaczono następujące cele LSR 2021 - 2027:

1. INNOWACYJNE WYKORZYSTANIE POTENCJAŁU I ZASOBÓW PRZYCZYNIAJĄCE SIĘ DO WYDŁUŻANIA SEZONU TURYSTYCZNEGO
2. ROZWÓJ INICJATYW LOKALNYCH NA RZECZ SKUTECZNEGO ROZWIĄZYWANIA WYZWAŃ SPOŁECZNYCH, KULTURALNYCH I EDUKACYJNYCH - INTEGRACJA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ
3. OCHRONA ŚRODOWISKA ORAZ UDOSTĘPNIENIE I ZRÓWNOWAŻONE WYKORZYSTANIE WALORÓW PRZYRODNICZYCH OBSZARU PLGR

Rysunek 8: Konstrukcja LSR

CEL SZCZEGÓLOWY 1. INNOWACYJNE WYKORZYSTANIE POTENCJAŁU I ZASOBÓW PRZYCZYNIAJĄCE SIĘ DO WYDŁUŻANIA SEZONU TURYSTYCZNEGO

Zdiagnozowane na obszarze możliwości rozwoju gospodarczego Północnych Kaszub opierają się na doskonałej lokalizacji obszaru związanej z nadmorskim położeniem, bliskością Trójmiasta, jak również z niepowtarzalną specyfiką i różnorodnością przyrodniczą i społeczno-kulturową. Skuteczne zagospodarowanie wskazanych zasobów obszaru od lat ma wpływ na atrakcyjność obszaru PLGR, jako miejsca pracy, lokalizacji inwestycji, a przez to miejsca do osiedlania się i do życia. Istotne dla lokalnej społeczności jest zapewnienie zarówno wysokiej jakości życia mieszkańcom, jak i wysokiej jakości pobytu odwiedzającym obszar turystom. W celu 1, który można określić jako „turystyczny” istotne jest jednakowoż zacieranie granic między mieszkańcami, odwiedzającymi w wykorzystywaniu usług czasu wolnego. Takie zacieranie granic, zrównoważone planowanie rozwoju buduje poczucie tożsamości, która stanowi ważną oś koncepcji całej strategii i rozwoju PLGR. Zgodnie z badaniami własnymi (sondaż opinii) oraz globalnymi trendami, **lokalność jest poszukiwaną wartością przez mieszkańców**, a według badań lokalnego LOT i opracowań branżowych, także wśród turystów, szczególnie w okresie po-pandemicznym. Lokalna przedsiębiorczość, choć rozwinięta w kategoriach ilościowych, jest wciąż mało kreatywna oraz skoncentrowana na prostych usługach. Konieczne jest rozwijanie kreatywności i przedsiębiorczości, inicjowanie oraz wdrażanie kompleksowych rozwiązań turystycznych, zarówno przez przedsiębiorców (P.1.1), jak i samorządy (P.1.3), a także łącznie potencjałów różnych sektorów. Ponadto z uwagi na zdiagnozowany brak wspólnego myślenia o rozwoju obszaru, szczególnego znaczenia nabiera kwestia spójności i łączenia posiadanych walorów we wspólne szlaki i produkty (P.1.3). Stanowi to, w opinii mieszkańców wyrażonej w badaniu ankietowym jedną z przesłanek do wydłużenia sezonu turystycznego poza okres letni i wyeliminowania tym samym głównej bolączki związanej z sezonowością, oraz minimalizowania negatywnych skutków gwałtownego najazdu nadmiernej liczby turystów w krótkim okresie wakacyjnym.

Istotne jest, jak wynika z opinii wyrażonych w badaniach ankietowych, wspieranie innowacji definiowanych przez samych zainteresowanych poprzez zasadniczo **działania proekologiczne** (P.1.1), **projekty partnerskie i współpracę** (P.1.3). Coraz liczniejsze grono turystów interesuje się dziedzictwem kulturalnym obszaru, kulturą lokalną, kulturą wsi, a swój przyjazd pragnie połączyć z poznaniem folkloru, tradycji, przy okazji chcą również spróbować lokalnych wyrobów i poznać sposób ich wytwarzania (ukierunkowanie wsparcia na branżę gastronomiczną oferującą produkty regionalne P.1.1). Istotną przesłanką realizacji celu jest także zaktywizowanie i wsparcie lokalnych producentów, rolników, prowadzących coraz liczniejsze gospodarstwa agroturystyczne. Konieczne są działania na rzecz stwarzania warunków do współpracy agroturystycznych gospodarstw, wsparcie wiedzy na rzecz sieciowania i innowacji, ale też finansowanie rozwoju konkurencyjnej oferty. W następstwie rosnącego popytu na tego typu usługi i zwiększającej się co roku liczby podmiotów na obszarze, zakładamy wsparcie działalności turystycznej rolników, która w swojej ofercie nastawiona jest na zachowanie i promocję walorów kulturowych, kulinarnych regionu (P.1.2). Istotne dla zwiększenia efektywności działań jest zagwarantowanie udziału mieszkańców - edukacja oraz partycypacja (P.1.4) w tworzeniu innowacyjnych ofert, rozwijanie kompetencji, w tym cyfrowych

co odbywać się będzie w ramach projektu własnego. By sprostać wyzwaniom XXI wieku niezbędne jest dbanie o właściwe wykorzystanie nowoczesnych technologii i wsparcie w tej dziedzinie zarówno pracodawców, jak i pracowników, szczególnie z grup w niekorzystnej sytuacji. Wsparcia wymaga model kształcenia zawodowego, zarówno, jeśli chodzi o kształcenie formalne, jak i poza formalne, które możemy wdrażać w ramach LSR. Poprawa jakości edukacji wymaga oparcia jej w większym stopniu o różne formy współpracy z potencjalnymi pracodawcami oraz uwzględnienia takich uwarunkowań, jak m.in. moda na zdrowy i atrakcyjny styl życia, uwarunkowania związane z procesem starzenia się społeczeństw (rosnący rynek turystyki zdrowotnej, srebrnej czy uzdrowiskowej) oraz wzrost zainteresowania ofertą (wytworami) biznesu opartego na kulturze oraz rekonstrukcji i podtrzymaniu dziedzictwa kulturowego. Konieczne jest także stymulowanie przedsiębiorczości wśród młodzieży, co będzie pozytywnie oddziaływać na szerzenie postaw przedsiębiorczych, wspierać przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. Szczególnie istotne jest wsparcie działalności gospodarczej w obszarach turystyki, która wg. analiz w najbliższej przyszłości odgrywać będzie najważniejsze znaczenie w gospodarce regionu. Atrakcyjna i skuteczna oferta turystyczna, poza swoim oparciem w naturalnym potencjale, wymaga wsparcia w zakresie ochrony środowiska i zachowania dziedzictwa kulturowego. Ważne jest, by podejmowane przedsięwzięcia były skoordynowane oraz umożliwiały i promowały uprawianie różnych form turystyki aktywnej, bazując na walorach przyrodniczych i krajobrazowych (P.1.3).

Innym istotnym aspektem budowania nowoczesnej oferty turystycznej jest jej spójność, która polega na podejmowaniu działań uzupełniających się. Przedsięwzięcia w ramach celu w sposób kompleksowy i zintegrowany wpływają na wzrost atrakcyjności obszaru PLGR poprzez intensyfikację wspólnych, partnerskich, szlakowych przedsięwzięć inwestycyjnych ukierunkowanych na budowanie posezonalnych atrakcji, wsparcie działalności gospodarczych w obszarze „turystyki miejsca” i działań adresowanych do pozasezonalnego odbiorcy. Promujemy tworzenie oferty innowacyjnej i cyfrowej, wspieramy wypełnianie nowych nisz rynkowych, wychodzimy naprzeciw rosnącej modzie na lokalność oraz uzupełniamy ofertę strategicznych przedsięwzięć województwa pomorskiego. Cel w swoim całym wymiarze sprzyja tworzeniu zielonej i niebieskiej gospodarki obszaru PLGR. Oprócz działań inwestycyjnych wspieramy równie istotne działania edukacyjne i świadomościowe przyczyniające się do poprawy jakości życia społeczności lokalnej, podnoszące kompetencje cyfrowe, marketingowe, budujące kadry dla innowacyjnych przedsięwzięć.

Przedmiotowy cel realizowany będzie poprzez następujące przedsięwzięcia:

1. **Przedsięwzięcie 1.1** Wsparcie rozwoju i innowacji kluczowych branż obszaru PLGR
2. **Przedsięwzięcie 1.2** Turystyka miejsca
3. **Przedsięwzięcie 1.3** Rozwój infrastruktury publicznej w tym szlaków turystycznych w oparciu o bogactwo przyrodnicze i dziedzictwo kulturowe obszaru
4. **Przedsięwzięcie 1.4** Edukacja na rzecz przedsiębiorczości i innowacji

CEL SZCZEGÓŁOWY 2. ROZWÓJ INICJATYW LOKALNYCH NA RZECZ SKUTECZNEGO ROZWIĄZYWANIA WYZWAŃ SPOŁECZNYCH, KULTURALNYCH I EDUKACYJNYCH - INTEGRACJA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

Mieszkańcy obszaru PLGR w związku z systematycznym napływem ludności (8,6% pomiędzy 2014 i 2020) przy jednoczesnym znacznym wyludnianiu się północnych gmin obszaru (Jastarnia, Hel, Władysławowo), tworzą zbiorowość, która charakteryzuje się coraz większym **zróźnicowaniem struktury demograficznej, ale też kulturowej**. W obliczu tych zmian, a także ogólnokrajowych, globalnych trendów demograficznych konieczne jest podjęcie działań minimalizujących negatywne następstwa m.in. wyludniania się północnych gmin obszaru, masowego osiedlania się na południu PLGR, starzenia się społeczeństwa, rosnącego udziału seniorów w strukturze mieszkańców. W takich warunkach, coraz mocniej na obszarze wybrzmiewają głosy dot. podnoszenie dostępności i jakości oferty usług społecznych, opiekuńczych, kulturalnych i rekreacyjnych (P.2.1), wyrażane m.in. poprzez konieczność wypełnienia działaniami, aktywnościami budowanej przez lata infrastruktury (np. świetlice wiejskie). Konieczne jest zwiększenie roli sektora pozarządowego (wciąż z niewykorzystanym potencjałem), we wsparciu działań na rzecz rozwiązywania rosnących problemów w warstwie społecznej, stworzenie „modelu” współpracy organizacji pozarządowych z samorządami, wsparcia organizacji, lokalnych liderów, w tym szczególnie działających na rzecz zdiagnozowanych grup w niekorzystnej sytuacji (P. 2.2 i 2.3).

Na przestrzeni ostatnich lat widać wzrost aktywności organizacji społecznych, mierzony choćby zdobywaniem dotacji na realizację celów społecznych, w tym ze środków PLGR, to jednak wraz z rosnącymi wyzwaniami i problemami społecznymi aktywni mieszkańcy, organizacje społeczne wymagają szerszego wsparcia swojej działalności i profesjonalizacji (P.2.4). Aktywna, świadoma swoich kwalifikacji i umiejętności społeczność, akceptująca zrównoważony rozwój to główny zasób i motor

zintegrowanego i zrównoważonego rozwoju. **Poprawa jakości życia na obszarze** wymaga aktywnej społeczności lokalnej, wyposażonej w niezbędne kompetencje i umiejętności. Budowanie kapitału społecznego, a poprzez to pobudzenie zaangażowania społeczności lokalnej, pełne wykorzystanie ich potencjału jest warunkiem stworzenia efektywnego i trwałego mechanizmu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu **w ramach procesu „deinstytucjonalizacji usług społecznych”**. Zdecydowanie niewystarczająca oferta usług społecznych, medycznych, opiekuńczych dla coraz starszego społeczeństwa obszaru, nasilona następstwami pandemii stanowi problem generujący wieloaspektowe wyzwania. Szczególnie trudna jest sytuacja wśród dzieci i młodzieży, o czym świadczy np. liczba prób samobójczych na obszarze województwa pomorskiego³³, a także coraz liczniejszej grupy osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami. Niezbędne jest podnoszenie dostępności i jakości usług dla tych grup, w szczególności opiekuńczych oraz edukacyjnych (P.2.2, P.2.1). Na obszarze dodatkowo odczuwalne są konsekwencje **zmian w sektorze rybackim**, jakie dokonały się w ostatnich latach. Zmiany te nasilają negatywne zjawiska społeczne, takie jak bezrobocie, emigracja zarobkowa. Powodują wyludnianie się nadmorskich, rybackich gmin, co generuje problemy rodzinne, nadużywanie alkoholu, zaburzenia w stosunkach międzyludzkich. Prowadzi to w efekcie do izolacji i zachwiania poprawnego działania struktur społecznych, w tym społeczności lokalnych. Rosnące zróżnicowanie społeczne powoduje zanikanie tożsamości lokalnej. Konieczne są przedsięwzięcia aktywizujące oraz podejmowanie działań zmierzających do budowania kapitału społecznego poprzez edukację, przełamywanie biernego stylu życia społeczności, zachęcanie dzieci i młodzieży do aktywnego spędzania wolnego czasu (P.2.1, 2.4). Bogata i złożona historia, wielokulturowa i unikalna tradycja (w tym zwłaszcza rybacka i kaszubska) oraz znaczne zasoby dziedzictwa historycznego i kulturowego stanowiące o specyfice obszaru powinny stać się ważnym elementem aktywności osób dorosłych. Zanikające wartości związane z folklorem i kulturą mogą zagrozić rozwojowi turystyki oraz wpłyną na znaczne zubożenie nie tylko dziedzictwa kulturowego regionu ale i Polski. Zwyczaje odnoszą się do bardzo szeroko pojętej kultury, która wiąże się z językiem, obrzędami, kuchnią, artystami ludowymi, muzyką i mają ogromne znaczenie, tak w podłożu historii regionu, jak i kraju. Działania na rzecz integracji mieszkańców i rozwiązywania pojawiających się problemów powinny wykorzystywać unikatowe walory i zasoby wynikające z interakcji kultury kaszubskiej, dziedzictwa uwarunkowanego przez nadmorskie położenie. Potencjały te wymagają, zgodnie ze zgłaszanymi oczekiwaniami, nowych, innowacyjnych form prezentacji, propagowania i sieciowania. **Cel nawiązuje także do potrzeby wsparcia inicjatyw obywatelskich poprzez partnerskie projekty w oparciu o doświadczenia podobnych partnerstw w kraju i za granicą** (P.2.4). Istotnym problemem obszaru jest niedostateczny poziom integracji i aktywności dający możliwość oddolnego rozwiązywania wielu istotnych problemów społecznych, na które rozwiązań można szukać u partnerów krajowych i zagranicznych. Wsparcia wymaga także budowanie dialogu i ściślejszych powiązań pomiędzy trzema sektorami np. poprzez oddolne opracowywanie koncepcji rozwoju miejscowości. Istotna jest w tym rola PLGR, realizującego wieloaspektowe działania społeczne i kulturalne w ramach COP i NUL (P.2.4). PLGR w swoją misję ma wpisane budowanie powiązań, posiada istotne doświadczenia na tym polu. Wzmocnienie więzi społecznych, wsparcie grup w niekorzystnej sytuacji, członków organizacji, innowacje na rzecz wzmocnienia tożsamości lokalnej na obszarze oraz budowaniu kapitału społecznego, a także rozwijanie infrastruktury usług społecznych, z szczególnym uwzględnieniem potrzeb osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, to zintegrowany pakiet przedsięwzięć zaoferowany w ramach 2 Celu.

Przedmiotowy cel realizowany będzie poprzez następujące przedsięwzięcia:

1. **Przedsięwzięcie 2.1** Wsparcie nowatorskich rozwiązań na rzecz zwiększenia dostępu do kultury i usług
2. **Przedsięwzięcie 2.2** Rozwój usług społecznych na rzecz zdiagnozowanych na obszarze grup zagrożonych wykluczeniem społecznym
3. **Przedsięwzięcie 2.3** Rozwój infrastruktury społecznej na rzecz zdiagnozowanych na obszarze grup zagrożonych wykluczeniem społecznym
4. **Przedsięwzięcie 2.4** Edukacja na rzecz lokalnej tożsamości i aktywizacji mieszkańców
5. **Przedsięwzięcie 2.5:** Zarządzanie LSR

CEL SZCZEGÓŁOWY 3. OCHRONA ŚRODOWISKA ORAZ UDOSTĘPNIENIE I ZRÓWNOWAŻONE WYKORZYSTANIE WALORÓW PRZYRODNICZYCH OBSZARU PLGR

Północne Kaszuby to obszar o niepowtarzalnym i unikatowym w skali kraju bogactwie przyrodniczym. Różnorodność i niezwykłość występujących tu gatunków potwierdza fakt, iż prawie 50 % obszaru objęta jest różnymi formami ochrony przyrody, dotyczy to zarówno obszaru lądowego jak i wód Morza Bałtyckiego i Zatoki Puckiej. Gospodarka obszaru opiera się na turystyce, a ta związana jest przede wszystkim z walorami krajobrazowymi, przyrodniczymi. Niepowtarzalne zasoby naturalne są więc jednym z motorów zrównoważonego rozwoju i

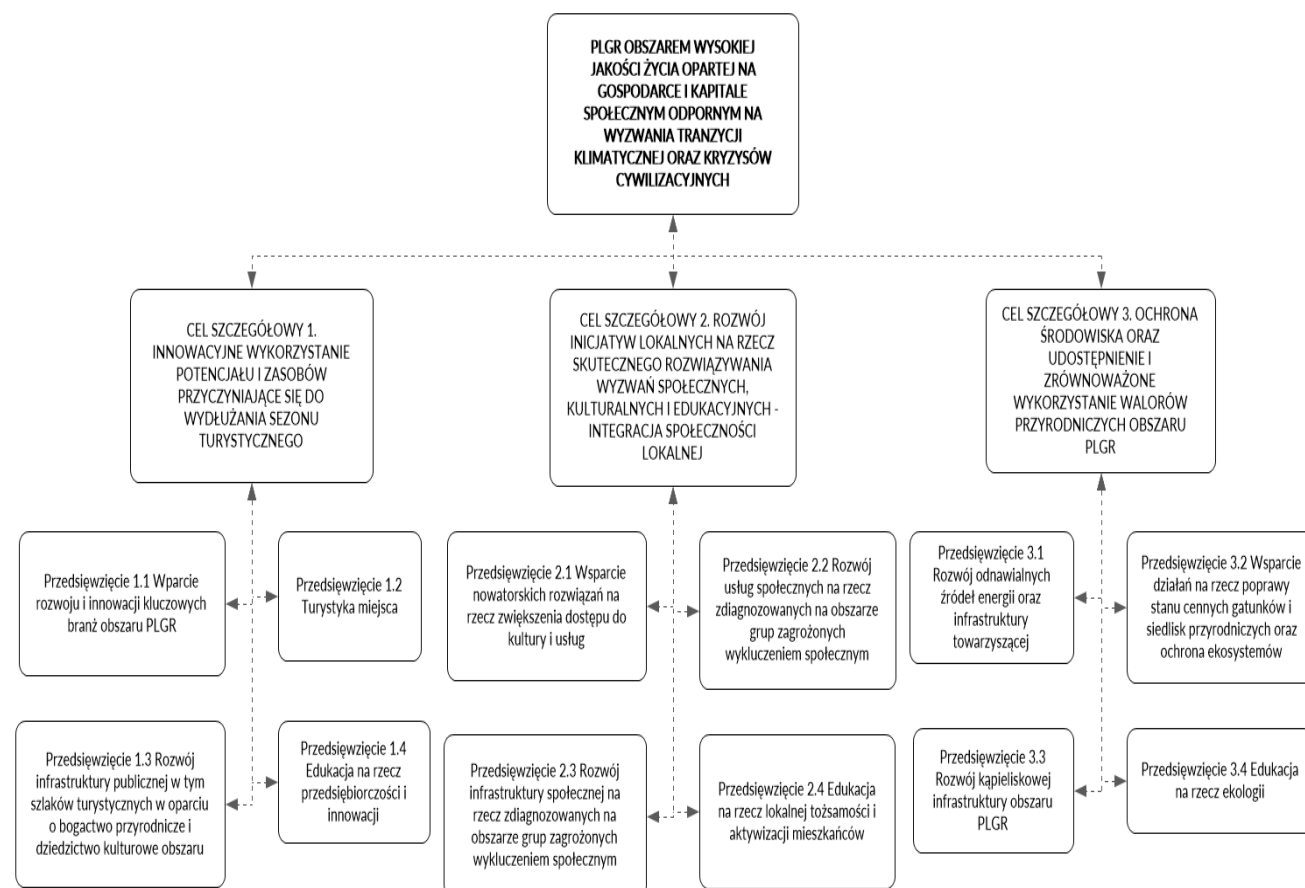
³³ <https://zdrowie.trojmiasto.pl/Dramatycznie-wzrosla-liczba-prob-samobojczych-wsrod-mlodziezy-Najwiecej-na-Pomorzu-n174938.html>

powinny nim pozostać. Działania planowane w ramach strategii powinny zostać ukierunkowane na udostępnienie walorów przyrodniczych mieszkańcom i turystom w sposób zrównoważony, a dla zwiększenia ich skuteczności należy dążyć do integrowania przedsięwzięć infrastrukturalnych i edukacyjnych. Ochrona i zrównoważone wykorzystanie zasobów przyrodniczych to m.in. inteligentne zarządzanie antropopresją, szczególnie na obszarach nadmiernej ekspansji turystów (P.3.3), to liczne małe projekty, np. wszechstronne wsparcie mieszkańców w zakresie odnawialnych źródeł energii, magazynów energii (P.3.1), to edukacja i podnoszenie świadomości dot. codziennego funkcjonowania w zgodzie z naturą (P.3.4). Obecna presja i zagrożenie degradacji środowiska (zarówno ze strony mieszkańców jak i turystów) oraz zmiany klimatyczne powodują, iż środowisko naturalne obszaru jest w coraz większym stopniu zagrożone, szczególnie cenne gatunki, siedliska i ekosystemy. Należy więc przyłożyć jak największą staranność w celu kreowania postaw proekologicznych oraz wykorzystania możliwości rozwoju inwestycji sprzyjających środowisku naturalnemu (P.3.2) oraz ochronie klimatu (P.3.1). Potrzeby na obszarze dotyczą zarówno infrastruktury ochrony środowiska, infrastruktury turystycznej, jak i podnoszenia wiedzy mieszkańców o środowisku i zrównoważonym wykorzystaniu zasobów, promowania pro-ekologicznych postaw i zachowań, w tym nawyków dbania o jakość środowiska. W celu zachowania przyrodniczych i krajobrazowych walorów regionu wspierać będziemy współpracę sektorów i organizacji w tym poprzez doradztwo i wsparcie przedsiębiorców funkcjonujących na obszarach cennych przyrodniczo oraz rozwijać lokalny model edukacji ekologicznej. Prowadzenie kompleksowych działań będzie skutkowało trwałością podejmowanych przedsięwzięć oraz wzrostem świadomości mieszkańców. Jeżeli nie zostaną podjęte szybko działania zmierzające do ochrony zasobów przyrodniczych i krajobrazowych nie będzie możliwe wykorzystanie posiadanych atrakcji w celach turystycznych (Cel1), a obszar przestanie być atrakcyjnym dla osiedlania się nowych mieszkańców (Cel 2).

Przedmiotowy cel realizowany będzie poprzez następujące przedsięwzięcia:

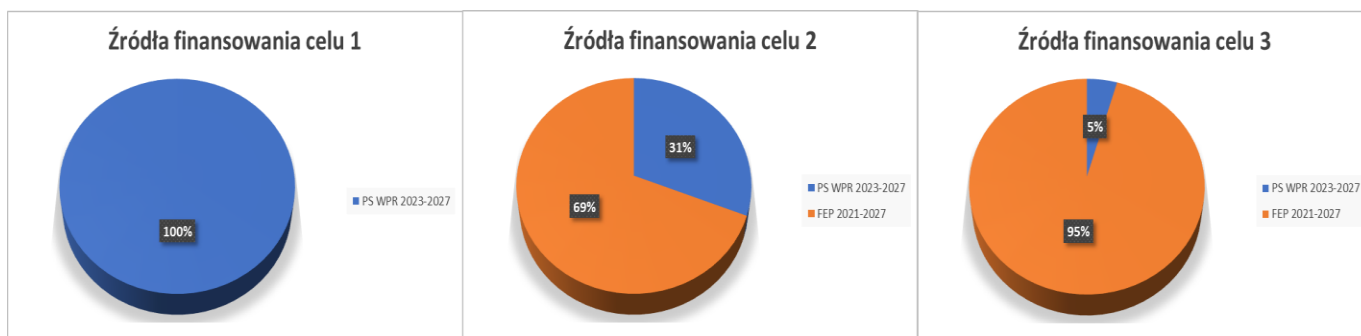
1. **Przedsięwzięcie 3.1** Rozwój odnawialnych źródeł energii oraz infrastruktury towarzyszącej
2. **Przedsięwzięcie 3.2** Wsparcie działań na rzecz poprawy stanu cennych gatunków i siedlisk przyrodniczych oraz ochrona ekosystemów
3. **Przedsięwzięcie 3.3** Rozwój kąpieliskowej infrastruktury obszaru PLGR
4. **Przedsięwzięcie 3.4** Edukacja na rzecz ekologii

Schemat 2: Schemat celów i przedsięwzięć LSR 2022-2027.

Źródło: opracowanie własne

Wykres 4: Przedstawienie celów z podziałem na źródła finansowania.

Źródło: opracowanie własne

Tabela 12: Spójność i uzasadnienie przedsięwzięć LSR

CEL 1. Innowacyjne wykorzystanie potencjału i zasobów przyczyniające się do wydłużania sezonu turystycznego	Odniesienie do wyzwań wynikających ze SWOT i konsultacji społecznych (kluczowe czynniki)
P 1.1 Wsparcie rozwoju i innowacji w kluczowych branżach obszaru PLGR	<ul style="list-style-type: none"> Rozwijanie działalności usługowej i produkcyjnej niekolidujące z atrakcyjnością turystyczną i osiedleńczą obszaru, Działania w sektorze turystyki muszą być ukierunkowane na przełamanie barier związanych z sezonowością, Wprowadzanie nowych i przełamujących sezonowość kierunków w zakresie „przemysłów czasu wolnego”, ukierunkowanych zarówno na mieszkańców Metropolii, jak klientów spoza regionu (turystyka kwalifikowana, turystyka kulinarna, srebrna gospodarka, usługi prozdrowotne),
P 1.2 Turystyka miejsca	<ul style="list-style-type: none"> Wprowadzanie nowych i przełamujących sezonowość kierunków w zakresie „przemysłów czasu wolnego”, ukierunkowanych zarówno na mieszkańców Metropolii, jak klientów spoza regionu (turystyka kwalifikowana, w tym wodna, turystyka kulinarna, srebrna gospodarka, usługi prozdrowotne), Promocja i wsparcie produkcji, dystrybucji, promocji lokalnych produktów, szczególnie tych wpisanych na listę produktów tradycyjnych, Wykorzystanie atrakcyjności przyrodniczej i kulturowej do organizowania wypoczynku w bliskim kontakcie z naturą i możliwością poznawania tradycji i kultury.
P 1.3 Rozwój infrastruktury publicznej, w tym szlaków turystycznych w oparciu o bogactwo przyrodnicze i dziedzictwo kulturowe obszaru	<ul style="list-style-type: none"> Wypracowanie oferty w ramach sieciowych, szeroko rozpoznawalnych ścieżek przyrodniczych, wykorzystując unikatowe walory przyrodnicze (Zatoka Pucka - obszar największym skupiskiem ptaków wędrownych w Polsce), Rozwijanie zrównoważonej turystyki na obszarach chronionych, Wypracowanie markowej, unikatowej oferty w ramach sieciowych, wielotematycznych, unikalnych, zintegrowanych, szeroko rozpoznawalnych i profesjonalnie zarządzanych oraz promowanych szlaków, Wprowadzanie ładu przestrzennego sprzyjającego integracji mieszkańców i inwestowanie w funkcjonalną i atrakcyjną zieloną przestrzeń publiczną, zaspokajającą w równym stopniu potrzeby mieszkańców i turystów.
P 1.4 Edukacja na rzecz przedsiębiorczości i innowacji	<ul style="list-style-type: none"> Branża turystyczna (...) - konieczne jest inwestowanie w podnoszenie poziomu kreatywnej przedsiębiorczości w tworzeniu sieciowych, unikalnych, zintegrowanych i rozpoznawalnych pod wyrazistą marką produktów turystycznych, a także wsparcie szkoleniowe kadry turystycznej, Edukacja, aktywizacja, podnoszenie poziomu kreatywności i innowacyjności mieszkańców, w szczególności wspieranie przedsiębiorczości w branży turystycznej, rozwijając ofertę o charakterze unikalnym i przyczyniając się do wydłużania sezonu turystycznego oraz zatrzymania mieszkańców na obszarze, Ograniczanie liczby osób biernych zawodowo (szczególnie kobiet i os, niepełnosprawnych), w szczególności w oparciu o wspieranie zatrudnienia, promocję różnych form ekonomii społecznej oraz współpracę władz publicznych z sektorem organizacji pozarządowych, Odpowiednie inwestycje w edukację i rozwój kompetencji cyfrowych oraz zapewnienie starszym pracownikom bezpieczeństwa zatrudnienia.

CEL 2 Rozwój inicjatyw lokalnych na rzecz skutecznego rozwiązywania wyzwań społecznych, kulturalnych i edukacyjnych	Odniesienie do wyzwań wynikających ze SWOT i konsultacji społecznych (kluczowe czynniki)
<p>P 2.1 Wsparcie nowatorskich rozwiązań na rzecz zwiększenia dostępu do kultury i usług</p>	<ul style="list-style-type: none"> Edukacja, aktywizacja, podnoszenie poziomu kreatywności i innowacyjności mieszkańców, w szczególności wspieranie działań włączających w kulturę, szczególnie osób z grup w niekorzystnej sytuacji, rozwijając ofertę o charakterze unikalnym i przyczyniającą się do nowych, współcześnie atrakcyjnych form prezentacji, promocji i zachowania rybackiego, kaszubskiego dziedzictwa, Promocja „lokalności” jako poszukiwanej wartości, zarówno przez mieszkańców, jak i przyjezdnych – istotne jest planowanie i wspieranie inicjatyw według formuły „potrzeby mieszkańców przede wszystkim”, Stwarzanie warunków do rozwijania jakości infrastruktury społecznej. Mieszkańcy jeszcze mocniej akcentują konieczność podjęcia trwałych i systematycznych działań dla osób starszych, niepełnosprawnych na obszarze.
<p>P 2.2 Rozwój usług społecznych na rzecz zdiagnozowanych na obszarze grup zagrożonych wykluczeniem społecznym</p>	<ul style="list-style-type: none"> Podnoszenie dostępności i jakości oferty usług społecznych, w szczególności opiekuńczo-edukacyjnych, medycznych nad rosnącą grupą osób starszych, niepełnosprawnych i niesamodzielnych, Stwarzanie warunków do rozwijania jakości infrastruktury społecznej. mieszkańcy jeszcze mocniej akcentują konieczność podjęcia trwałych i systematycznych działań dla osób starszych, niepełnosprawnych na obszarze, Rozwój lokalnych organizacji pozarządowych na rzecz wykorzystania szansy jaką daje proces deinstytucjonalizacji usług społecznych.
<p>P 2.3 Rozwój infrastruktury społecznej na rzecz zdiagnozowanych na obszarze grup zagrożonych wykluczeniem społecznym</p>	<ul style="list-style-type: none"> Podnoszenie dostępności i jakości oferty usług społecznych, w szczególności opiekuńczo-edukacyjnych, medycznych nad rosnącą grupą osób starszych, niepełnosprawnych i niesamodzielnych, Stwarzanie warunków do rozwijania jakości infrastruktury społecznej. mieszkańcy jeszcze mocniej akcentują konieczność podjęcia trwałych i systematycznych działań dla osób starszych, niepełnosprawnych na obszarze, Rozwój lokalnych organizacji pozarządowych na rzecz wykorzystania szansy jaką daje proces deinstytucjonalizacji usług społecznych.
<p>P 2.4 Edukacja na rzecz lokalnej tożsamości i aktywizacji mieszkańców</p>	<ul style="list-style-type: none"> Edukacja, aktywizacja, podnoszenie poziomu kreatywności i innowacyjności mieszkańców, w szczególności wspieranie działań włączających w kulturę, szczególnie osób z grup w niekorzystnej sytuacji, rozwijające ofertę o charakterze unikalnym i przyczyniającą się do nowych, współcześnie atrakcyjnych form prezentacji, promocji i zachowania rybackiego, kaszubskiego dziedzictwa, Wsparcie poza-formalnego kształcenia dorosłych, w tym zawodowego w szczególności w oparciu o koncepcję Uniwersytetów Ludowych, zarówno pod kątem potrzeb potencjalnych pracodawców, jak i pod kątem specyficznych dla obszaru potencjałów endogenicznych – przemysły czasu wolnego, oferta bazująca na tradycyjnych zasobach kulturowych, Podniesienie kwalifikacji mieszkańców obszaru oraz aktywizacja i zachęcenia do aktywnego udziału w życiu społecznym regionu, zachęcanie do integracji mieszkańców, zapobieganie pogłębianiu się zjawiska podziału na nowych i starych.
CEL 3 Ochrona środowiska oraz udostępnienie i zrównoważone wykorzystanie walorów przyrodniczych obszaru PLGR	Odniesienie do wyzwań wynikających ze SWOT i konsultacji społecznych (kluczowe czynniki)
<p>P 3.1 Rozwój odnawialnych źródeł energii oraz infrastruktury towarzyszącej</p>	<ul style="list-style-type: none"> Edukacja, aktywizacja, podnoszenie poziomu kreatywności i innowacyjności mieszkańców, w obszarze ekologii, ochrony środowiska i klimatu oraz wsparcie drobnych inicjatyw budujących postawy pro-ekologiczne, Rozwijanie energetyki prosumenckiej oraz samowystarczalnych lokalnych systemów zaopatrzenia w ciepło i energię elektryczną (wyspy energetyczne) w oparciu o odnawialne źródła energii (wiatr, źródła geotermalne i solarne).
<p>P 3.2 Wsparcie działań na rzecz poprawy stanu cennych gatunków i siedlisk przyrodniczych oraz ochrona ekosystemów</p>	<ul style="list-style-type: none"> Zapewnienie zarówno wysokiej jakości życia mieszkańcom, jak i wysokiej jakości pobytu odwiedzających – zacieranie granic między mieszkańcami a odwiedzającymi w wykorzystywaniu usług czasu wolnego, Podjęcie działań ograniczających antropopresję mieszkańca, turysty na cenne walory przyrodnicze obszaru, Wprowadzanie ładu przestrzennego sprzyjającego integracji mieszkańców i inwestowanie

	w funkcjonalną i atrakcyjną zieloną przestrzeń publiczną, zaspokajającą w równym stopniu potrzeby mieszkańców i turystów.
P 3.3 Rozwój kąpieliskowej infrastruktury obszaru PLGR	<ul style="list-style-type: none"> • Zapewnienie zarówno wysokiej jakości życia mieszkańcom, jak i wysokiej jakości pobytu odwiedzających – zacieranie granic między mieszkańcami a odwiedzającymi w wykorzystywaniu usług czasu wolnego, • Spełnienie wszystkich wymogów związanych z rozwijaniem infrastruktury i systemów ochrony środowiska oraz przeciwdziałanie zmianom klimatu, • Podjęcie działań ograniczających antropopresję mieszkańca, turysty na cenne walory przyrodnicze obszaru, • Rozwijanie zrównoważonej turystyki na obszarach chronionych.
P 3.4 Edukacja na rzecz ekologii	<ul style="list-style-type: none"> • Promocja „lokalności” jako poszukiwanej wartością, zarówno przez mieszkańców, jak i przyjezdnych – istotne jest planowanie i wspieranie inicjatyw według formuły „potrzeby mieszkańców przede wszystkim”, • Wykorzystanie atrakcyjności przyrodniczej i kulturowej do organizowania wypoczynku w bliskim kontakcie z naturą i możliwością poznawania tradycji i kultury, • Edukacja, aktywizacja, podnoszenie poziomu kreatywności i innowacyjności mieszkańców, w obszarze ekologii, ochrony środowiska i klimatu oraz wsparcie drobnych inicjatyw budujących postawy pro-ekologiczne.

6.3 Opis przedsięwzięć realizowanych w ramach LSR.

W ramach 1 celu wyznaczono 4 przedsięwzięcia, realizowane w ramach PS WPR

1.1 Wparcie rozwoju i innowacji w kluczowych branż obszaru PLGR

PS WPR 2023-2027	WARUNKI WSPARCIA			
	Beneficjenci	Forma/sposób realizacji	Warunki finansowe	Oczekiwane projekty w ramach przedsięwzięcia
<p>Zakres nr 1. rozwój przedsiębiorczości, w tym rozwój biogospodarki lub zielonej gospodarki poprzez: a. podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej przez osoby fizyczne, b. rozwijanie pozarolniczej działalności gospodarczej</p>	<p>Wsparcie adresowane do:</p> <ul style="list-style-type: none"> - osoby fizyczne, - podmioty gospodarcze sektora MŚP 	<p>Konkurs - na bazie doświadczenia PLGR w odniesieniu do środków dedykowanych na rozwój przedsiębiorczości należy wskazać, iż najlepszą formą realizacji są projekty konkursowe. Wynika to zarówno z charakteru operacji (realizacja większych operacji inwestycyjnych) jak i znacznego potencjału merytorycznego beneficjentów pozwalającego na przygotowanie aplikacji i biznes planu. Ponadto formuła konkursowa pozwala wybrać projekty w największym stopniu realizujące wskaźniki rezultatu, konkurs sprzyja maksymalizacji osiąganych wskaźników/celów LSR.</p>	<p>Alokacja: 850 000,00 euro</p> <p>Intensywność wsparcia: do 65 %</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Projekty branży turystycznej, w tym szczególnie projekty wprowadzające nowe usługi, produkty oraz wykazujące innowacyjne rozwiązania techniczne, technologiczne. Projekty podnoszące jakość oferty turystycznej, oddziałujące na wydłużenie sezonu turystycznego: w tym w zakresie: „srebrnej turystyki”, aktywnej turystyki, „slow turystyki”, projekty uzupełniające przedsięwzięcia strategiczne woj. pomorskiego, m.in. Pomorskie Szlaki Kajakowe. Pomorskie Trasy Rowerowe; Pętlę Żuławską i Zatokę Gdańską i inne wskazane w RPS np. dot. caravaningu. 2. Projekty podnoszące jakość usług i oferę branży gastronomicznej, w szczególności w połączeniu z wprowadzeniem do oferty produktów z Listy Produktów Tradycyjnych z obszaru PLGR. 3. Projekty podmiotów świadczących usługi lub prowadzących produkcję na rzecz branży turystycznej i gastronomicznej obszaru PLGR. 4. Inne w ramach kluczowych branż obszaru LSR: <ul style="list-style-type: none"> • Turystyka, sport i rekreacja • Gospodarka/przemysł morski • Zdrowie i srebrna gospodarka

1.2 Turystyka miejsca

PS WPR 2023-2027	WARUNKI WSPARCIA			
	Beneficjenci	Forma/sposób realizacji	Warunki finansowe	Oczekiwane projekty w ramach przedsięwzięcia
<p>Zakres nr 2: rozwój pozarolniczych funkcji małych gospodarstw rolnych w zakresie</p>	<p>Wsparcie adresowane do:</p> <p>małych</p>	<p>Konkurs - na bazie doświadczenia PLGR w odniesieniu do środków dedykowanych na rozwój przedsiębiorczości należy wskazać, iż najlepszą formą realizacji są projekty</p>	<p>Alokacja: 150 000,00 euro</p> <p>Intensywność</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wsparcie tworzenia i rozwoju gospodarstw agroturystycznych, w tym szczególnie projekty podnoszące jakość oferty gospodarstw w połączeniu z produkcją produktów lokalnych, tradycyjnych.

tworzenia lub rozwoju: a. gospodarstw agroturystycznych, b. zagród edukacyjnych, c. gospodarstw opiekuńczych;	rolników / rolników	konkursowe. Wynika to zarówno z charakteru operacji (realizacja większych operacji inwestycyjnych) jak i znacznego potencjału merytorycznego beneficjentów pozwalającego na przygotowanie aplikacji i biznes planu. Ponadto formuła konkursowa pozwala wybrać projekty w największym stopniu realizujące wskaźniki rezultatu, konkurs sprzyja maksymalizacji osiąganych wskaźników/celów LSR.	wsparcia: do 85 %	2. Projekty polegające na zakładaniu zagród edukacyjnych .
--	---------------------	---	-------------------	---

1.3 Rozwój infrastruktury publicznej, w tym szlaków turystycznych w oparciu o bogactwo przyrodnicze i kulturowe obszaru

PS WPR 2023-2027	WARUNKI WSPARCIA			
	Beneficjenci	Forma/sposób realizacji	Warunki finansowe	Oczekiwane projekty w ramach przedsięwzięcia
Zakres nr 6: poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej Lub Zakres nr 4: poprawa dostępu do usług dla lokalnych społeczności, z wyłączeniem inwestycji infrastrukturalnych oraz operacji w zakresach wymienionych punktach 1-3	Wsparcie adresowane do: organizacji pozarządowych oraz jednostek samorządu terytorialnego i jednostek organ. JST	Konkurs - na bazie doświadczenia PLGR w odniesieniu do środków dedykowanych na rozwój inf. publicznej należy wskazać, iż najlepszą formą realizacji są projekty konkursowe. Wynika to zarówno z charakteru operacji (realizacja większych operacji infrastrukturalnych) jak i znacznego potencjału merytorycznego beneficjentów pozwalającego na przygotowanie aplikacji. Ponadto formuła konkursowa pozwala wybrać projekty w największym stopniu realizujące wskaźniki rezultatu, konkurs sprzyja maksymalizacji osiąganych wskaźników/celów LSR. Jest to też najlepsza forma przy zakładanym uruchomieniu naborów dedykowanych tematycznym zakresom, np.: Norda Kraina Ptaków.	Alokacja: 800 000,00 euro Intensywność wsparcia: do 100% / do 75 % dla sektora publicznego	1. Pakiet projektów związanych z ofertą szlaku „Norda Kraina Ptaków” , zgodnych z zapisami koncepcji opracowanej przez PLGR. 2. Pakiet projektów związanych z rozwojem zielonej infrastruktury na obszarze PLGR, w tym projektów uzupełniających ofertę szlaków tematycznych na obszarze: Szlak militarny, Szlak pałaców i dworów, Północny Szlak Rybacki oraz inne.

1.4 Edukacja na rzecz przedsiębiorczości i innowacji

PS WPR 2023-2027	WARUNKI WSPARCIA
------------------	------------------

	Beneficjenci	Forma/sposób realizacji	Warunki finansowe	Oczekiwane projekty w ramach przedsięwzięcia
Zakres nr 7 kształtowanie świadomości obywatelskiej o znaczeniu zrównoważonego rolnictwa, gospodarki rolno-spożywczej, zielonej gospodarki, biogospodarki, wsparcie rozwoju wiedzy i umiejętności w zakresie innowacyjności, cyfryzacji lub przedsiębiorczości	Wsparcie adresowane do: PLGR, organizacji pozarządowych, szkół	Operacja własna - działania edukacyjne/szkoleniowe w ramach LSR wynikają z uzgodnionych oddolnie na obszarze PLGR kierunków rozwoju organizacji i dążenia do stworzenia w PLGR miejsca/przestrzeni spotkań ludzi i organizacji. Celem tych działań jest inicjowanie współpracy i partnerstw działających na rzecz innowacji, budowa kapitału społecznego, poprawa jakości życia na obszarze w obszarach wyznaczonych przez 3 cele szczegółowe. Operacje własne trwale przyczyniają się do budowania mechanizmów prowadzenia spójnych działań rozwiązywania problemów społeczno-gospodarczych obszaru, pogłębiając funkcje i znaczenie zarówno samej LSR jak i Stowarzyszenia PLGR Konkurs - przewidujemy, jako kontynuację, rozwój działań w ramach operacji własnych np.: konkursy dla szkół poszerzające ofertę w zakresie stymulowania przedsiębiorczości wśród dzieci i młodzieży, podnoszące kompetencje zgodne w wymogami lokalnego rynku pracy, konkurs na szkolny/powiatowy biznes plan, wsparcie lekcji przedsiębiorczości w szkołach, spotkania z ciekawymi ludźmi i inne zdiagnozowane na obszarze.	Alokacja: 100 000,00 euro Intensywność wsparcia: do 100%	1. Działania podnoszące kompetencje cyfrowe, marketingowe, budujące kadry dla innowacyjnych przedsięwzięć turystycznych. 2. Działania podnoszące i stymulujące przedsiębiorczość wśród dzieci i młodzieży szkolnej , w tym wyjazdy, spotkania z ciekawymi ludźmi, oraz inne zgłaszane przez młodzież w trakcie prac nad LSR. 3. Działania podnoszące kompetencje seniorów , w tym kompetencje cyfrowe i inne.

W ramach 2 celu wyznaczono 5 przedsięwzięć, realizowane zarówno w ramach PS WPR jak i FEP.

2.1 Wsparcie nowatorskich rozwiązań partnerskich na rzecz zwiększenia dostępu do kultury i usług

PS WPR	WARUNKI WSPARCIA			
	Beneficjenci	Forma/sposób realizacji	Warunki finansowe	Oczekiwane projekty w ramach przedsięwzięcia
Zakres nr 4. poprawa dostępu do usług dla lokalnych społeczności,	Wsparcie adresowane do: organizacji	Konkurs - na bazie dotychczasowego doświadczenia PLGR z lat 2014-2020 zakładamy zastąpienie projektów grantowych o	Alokacja:	1. Projekty polegające na wyposażeniu istniejącego już obiektu infrastruktury (np. świetlice, przedszkola etc.), 2. Projekty polegające na zakupie strojów, instrumentów dla

z wyłączeniem inwestycji infrastrukturalnych oraz operacji w zakresach wymienionych punktach 1-3	pozarządowych,	<p>niewielkiej wartości, projektami konkursowymi z ograniczoną wartością minimalną i maksymalną projektu, w przedziale od ok. 50 do ok. 100 tys. zł. NGO przez lata zdobyły niezbędne doświadczenie, kompetencje do aplikowania w konkursach. Forma uzgodniona z organizacjami pozarządowymi z obszaru.</p> <p>Zakładamy organizacje konkursów dedykowanych wyłącznie operacjom w partnerstwie oraz konkursów adresowanych wyłącznie do grup w niekorzystnej sytuacji. Ponadto formuła konkursowa pozwala wybrać projekty w największym stopniu realizujące wskaźniki rezultatu, konkurs sprzyja maksymalizacji osiągniętych wskaźników/celów</p>	350 000,00 euro Intensywność wsparcia: do 100%	<p>lokalnych zespołów, twórców.</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Projekty obejmujące wspólne/partnerskie działania NGO na rzecz rozwoju oferty kulturalnej obszaru np. festiwale, pokazy. 4. Projekty dot. wspólnych działań NGO włączających osoby w niekorzystnej sytuacji w działania oraz zapewniające dostęp do usług (czas wolny, wyjazdy, pokazy filmowe, teatralne i inne.). 5. Projekty integrujące mieszkańców, 6. Wsparcie aktywności społecznej i kulturalnej dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami z wykorzystaniem działań animacyjnych i integrujących, 7. Organizacja wypoczynku dla dzieci i młodzieży, w tym szczególnie osób z niepełnosprawnościami z wykorzystaniem działań animacyjnych i integrujących (sztuka, kultura, sport)
--	----------------	---	---	---

2.2 Rozwój usług społecznych na rzecz zdiagnozowanych na obszarze grup zagrożonych wykluczeniem społecznym

FEP 2021-2027	WARUNKI WSPARCIA			
	Beneficjenci	Forma/sposób realizacji	Warunki finansowe	Oczekiwane projekty w ramach przedsięwzięcia
(k) zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów	Wsparcie adresowane do: organizacje pozarządowe	Projekt grantowy - forma wsparcia wynika z warunków określonych przez Samorząd Województwa Pomorskiego w zapisach FEP 2021-2027.	Alokacja: 744 826,51 euro Intensywność wsparcia: do 85%	Możliwa będzie realizacja wszystkich typów działań opisanych w FEP 2021-2027, szczególnie oczekiwane są projekty ukierunkowane na zdiagnozowane na obszarze PLGR potrzeby: 1. Usługi opiekuńcze w domu podopiecznego (seniora, osoby niesamodzielnej, osoby z niepełnosprawnościami) dopasowywane do indywidualnych potrzeb podopiecznego i jego najbliższych, obejmujące czynności medyczne i opiekuńcze oraz edukację podopiecznych i ich opiekunów. Oczekiwane też są projekty dotyczące wsparcia osób z niepełnosprawnościami w szerokiej formule.

2.3 Rozwój infrastruktury społecznej na rzecz zdiagnozowanych na obszarze grup zagrożonych wykluczeniem społecznym

FEP 2021-2027	WARUNKI WSPARCIA			
	Beneficjenci	Forma/sposób realizacji	Warunki finansowe	Oczekiwane projekty w ramach przedsięwzięcia
Zakres „(iii) Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji,”	Wsparcie adresowane do: organizacji pozarządowych	Konkurs - forma wsparcia wynika z warunków określonych przez Samorząd Województwa Pomorskiego w zapisach FEP 2021-2027. Projekty zintegrowane z grantami wdrażanymi w ramach P.2.2.	Alokacja: 372 413,25 euro Intensywność wsparcia: do 85%	Możliwa będzie realizacja wszystkich typów działań opisanych w FEP, szczególnie oczekiwane są projekty ukierunkowane na zdiagnozowane na obszarze PLGR potrzeby zintegrowane z potrzebami określonymi dla P.2.2 tj. : 1. Stworzenie/budowa infrastruktury na potrzeby realizacji wsparcia opiekunów osób objętych wsparciem w ramach P.2.2 (w tym wsparcie psychologiczne, nabywanie kompetencji, itp.) w zakresie świadczonej przez nich opieki. 2. Stworzenie bazy dla opiekunów osób niesamodzielnych objętych opieką mobilnego zespołu (P. 2.2). 3. Budowa budynku wypożyczalni sprzętu oraz zakup sprzętu na potrzeby osób niepełnosprawnych, seniorów.

2.4 Edukacja na rzecz lokalnej tożsamości i aktywizacji mieszkańców

PS WPR	WARUNKI WSPARCIA			
	Beneficjenci	Forma/sposób realizacji	Warunki finansowe	Oczekiwane projekty w ramach przedsięwzięcia
Zakres nr 7 kształtowanie świadomości obywatelskiej o znaczeniu zrównoważonego rolnictwa, gospodarki rolno-spożywczej, zielonej gospodarki, biogospodarki,	Wsparcie adresowane do: PLGR, organizacje pozarządowe	Operacja własna - działania edukacyjne w ramach LSR wynikają z uzgodnionych oddolnie na obszarze PLGR kierunków rozwoju organizacji i dążenia do stworzenia w PLGR miejsca/przestrzeni spotkań ludzi i organizacji. Celem tych działań jest inicjowanie współpracy i partnerstw działających na rzecz innowacji, budowa kapitału społecznego, poprawa jakości życia na obszarze w obszarach wyznaczonych przez 3 cele szczegółowe. Operacje własne	Alokacja: 150 000,00 euro, w tym: 25 000,00 euro projekt partnerski, 7 000,00 euro projekt grant.	1. Działania związane z szeroką ofertą Centrum Organizacji Pozarządowych, wspierające organizacje pozarządowe na obszarze oraz kadry NGO. 2. Uruchomienie i prowadzenie forum organizacji zajmujących się wsparciem osób z niepełnosprawnościami na obszarze. 3. Wsparcie działań edukacyjnych realizowanych w ramach Nadbałtyckiego Uniwersytetu Ludowego, w tym działania

<p>wsparcie rozwoju wiedzy i umiejętności w zakresie innowacyjności, cyfryzacji lub przedsiębiorczości</p> <p>Zakres nr 5. przygotowanie koncepcji inteligentnej wsi</p>		<p>trwale przyczyniają się do budowania mechanizmów prowadzenia spójnych działań rozwiązywania problemów społeczno-gospodarczych obszaru, pogłębiając funkcje i znaczenie zarówno samej LSR jak i Stowarzyszenia PLGR. Projekt partnerski - projekt skupiony na aktywizowaniu lokalnej społeczności, a w szczególności osób młodych, które będą miały okazję podnosić swoje kompetencje społeczne w ramach operacji własnych PLGR a następnie uczestniczyć w wspólnym projekcie z zewnętrznym partnerem (z Polski i Bułgarii) co wpłynie na poszerzenie horyzontów uczestników, wzrost ich świadomości o ogólnych procesach społecznych i publicznych i umożliwiającą świeże spojrzenie na lokalne sprawy, Projekt grantowy na opracowanie koncepcji Smart Villages,</p>	<p>Intensywność wsparcia - do 100%,</p> <p>Inne warunki: ryczałt na grant – 4 000 zł</p>	<p>związane z kultywowaniem, propagowaniem lokalnej kultury i tożsamości,</p> <p>4. Działania na rzecz przeciwdziałania polaryzacji społeczności lokalnej</p> <p>5. Granty na opracowanie koncepcji Smart Villages,</p>
---	--	--	--	---

2.5 Zarządzanie LSR

PS WPR	WARUNKI WSPARCIA			
	Beneficjenci	Forma/sposób realizacji	Warunki finansowe	Oczekiwane projekty w ramach przedsięwzięcia
PS WPR	Stowarzyszenie PLGR	ND	Alokacja: 562 500 euro: Intensywność wsparcia: ryczałt	Zarządzanie LSR oraz aktywizacja i animacja społeczności obszaru PLGR.

W ramach 3 celu wyznaczono 4 przedsięwzięcia, realizowane zarówno w ramach PS WPR jak i FEP

3.1 Rozwój odnawialnych źródeł energii oraz infrastruktury towarzyszącej

FEP 2021-2027	WARUNKI WSPARCIA			
	Beneficjenci	Forma/sposób realizacji	Warunki finansowe	Oczekiwane projekty w ramach przedsięwzięcia
Zakres „(II) wspieranie	Wsparcie adresowane do:	Projekt grantowy - forma wsparcia	Alokacja:	Projekty obejmujące zakresem:

energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym z określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju”	organizacji pozarządowych oraz jednostek samorządu terytorialnego, jednostek organizacyjnych JST, a także osób fizycznych,	wynika z warunków określonych przez Samorząd Województwa Pomorskiego w zapisach FEP 2021-2027	838 100,89 euro Intensywność wsparcia: do 85 %	1. Zakup i instalacja magazynów energii 2. Zakup magazynów energii wraz panelami fotowoltaicznymi (panele jako koszt niekwalifikowalny)
---	--	---	---	--

3.2 Wsparcie działań na rzecz poprawy stanu cennych gatunków i siedlisk przyrodniczych oraz ochrona ekosystemów

FEP 2021-2027	WARUNKI WSPARCIA			
	Beneficjenci	Forma/sposób realizacji	Warunki finansowe	Oczekiwane projekty w ramach przedsięwzięcia
Zakres (VII) wzmocnienie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia”	Wsparcie adresowane do: organizacji pozarządowych oraz jednostek samorządu terytorialnego, jednostek organizacyjnych JST, jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej	Konkurs - forma wsparcia wynika z warunków określonych przez Samorząd Województwa Pomorskiego w zapisach FEP 2021-2027	Alokacja: 425 871,38 euro Intensywność wsparcia: do 85%	Projekty wzmocniające ochronę i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej - wszystkie zakresy wsparcia jakie przewidziano w FEP. Preferowane są projekty uszczegółowione i wskazane w projekcie Planu Ochrony dla Nadmorskiego Parku Krajobrazowego.

3.3 Rozwój kąpieliskowej infrastruktury obszaru PLGR

FEP 2021-2027	WARUNKI WSPARCIA			
	Beneficjenci	Forma/sposób realizacji	Warunki finansowe	Oczekiwane projekty w ramach przedsięwzięcia
Zakres „(VI) Wzmocnienie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach	Wsparcie adresowane do: jednostek samorządu i jednostek organ. JST	Konkurs - forma wsparcia wynika z warunków określonych przez Samorząd Województwa Pomorskiego w zapisach FEP 2021-2027	Alokacja: 838 100,89 euro Intensywność wsparcia: do 85%	Tworzenie i modernizacja kąpielisk wraz z infrastrukturą towarzyszącą, w tym szczególnie obejmującą działania dostosowujące kąpieliska do potrzeb osób o specjalnych potrzebach komunikacyjnych wraz z infrastrukturą towarzyszącą (budowa/rozbudowa infrastruktury kąpielisk, poprawa dostępności, zagospodarowanie plaż, pomosty, poprawa bezpieczeństwa, zakup wyposażenia)

społecznych”				
--------------	--	--	--	--

3.4 Edukacja na rzecz ekologii

PS WPR	WARUNKI WSPARCIA			
	Beneficjenci	Forma/sposób realizacji	Warunki finansowe	Oczekiwane projekty w ramach przedsięwzięcia
Zakres nr 7 kształtowanie świadomości obywatelskiej o znaczeniu zrównoważonego rolnictwa, gospodarki rolno-spożywczej, zielonej gospodarki, biogospodarki, wsparcie rozwoju wiedzy i umiejętności w zakresie innowacyjności, cyfryzacji lubi przedsiębiorczości	Wsparcie adresowane do: PLGR	Operacja własna - działania edukacyjne w ramach LSR wynikają z uzgodnionych oddolnie na obszarze PLGR kierunków rozwoju organizacji i dążenia do stworzenia w PLGR miejsca/przestrzeni spotkań ludzi i organizacji. Celem tych działań jest inicjowanie współpracy i partnerstw działających na rzecz innowacji, budowa kapitału społecznego, poprawa jakości życia na obszarze w obszarach wyznaczonych przez 3 cele szczegółowe. Operacje własne trwale przyczyniają się do budowania mechanizmów prowadzenia spójnych działań rozwiązywania problemów społeczno-gospodarczych obszaru, pogłębiające funkcje i znaczenie zarówno samej LSR jak i Stowarzyszenia PLGR	Alokacja: 100 000,00 euro Intensywność wsparcia: do 100%	Działania podnoszące kompetencje i świadomość mieszkańców w zakresie polityki Europejskiego Zielonego Ładu, w tym związane z zachowaniem różnorodności biologicznej, zielonej transformacji. Projekty stanowiące kontynuacje spójnych działań w zakresie edukacji ekologicznej na obszarze m.in.: 1. Eko w sieci, 2. Terenowa Norda (w tym Norda Kraina Ptaków), 3. Zakup materiałów edukacyjnych dla szkół.

Tabela 13: Cele i przedsięwzięcia.

Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach celu 1: INNOWACYJNE WYKORZYSTANIE POTENCJAŁU I ZASOBÓW PRZYCZYNIAJĄCE SIĘ DO WYDŁUŻANIA SEZONU TURYSTYCZNEGO	grupy docelowe	sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)
850 000,00	Wparcie rozwoju i innowacji w kluczowych branżach obszaru PLGR	Osoby fizyczne, przedsiębiorcy sektora MŚP i zatrudnieni oraz turyści	Konkurs
150 000,00	Turystyka miejsca	Rolnicy, mali rolnicy - posiadacze małych gospodarstw rolnych, mieszkańcy oraz turyści	Konkurs
800 000,00	Rozwój infrastruktury publicznej, w tym szlaków turystycznych w oparciu o bogactwo przyrodnicze i dziedzictwo kulturowe obszaru	Wszyscy mieszkańcy obszaru oraz turyści	Konkurs
100 000,00	Edukacja na rzecz przedsiębiorczości i innowacji	Wszyscy mieszkańcy obszaru, szczególnie dzieci i młodzież oraz seniorzy	Operacja własna / konkurs
Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach celu 2: ROZWÓJ INICJATYW LOKALNYCH NA RZECZ SKUTECZNEGO ROZWIĄZYWANIA WYZWAŃ SPOŁECZNYCH, KULTURALNYCH I EDUKACYJNYCH	grupy docelowe	sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)
350 000,00	Wsparcie nowatorskich rozwiązań na rzecz zwiększenia dostępu do kultury i usług	Wszyscy mieszkańcy obszaru, szczególnie grupy w niekorzystnej sytuacji	Konkurs / operacje w partnerstwie
744 826,51	Rozwój usług społecznych na rzecz zdiagnozowanych na obszarze grup zagrożonych wykluczeniem społecznym	Seniorzy, osoby z niepełnosprawnościami, osoby niesamodzielne	Projekt grantowy
372 413,25	Rozwój infrastruktury społecznej na rzecz zdiagnozowanych na obszarze grup zagrożonych wykluczeniem społecznym	Seniorzy, osoby z niepełnosprawnościami, osoby niesamodzielne	Konkurs
150 000,00	Edukacja na rzecz lokalnej tożsamości i aktywizacji mieszkańców	Wszyscy mieszkańcy obszaru, szczególnie grupy w niekorzystnej sytuacji	Operacja własna / projekt grantowy / projekt partnerski

Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach celu 3: OCHRONA ŚRODOWISKA ORAZ UDOSTĘPNIENIE I ZRÓWNOWAŻONE WYKORZYSTANIE WALORÓW PRZYRODNICZYCH OBSZARU PLGR / ZIELONA I NIEBIESKA GOSPODARKA	grupy docelowe	sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja, itp.)
838 100,89	Rozwój odnawialnych źródeł energii oraz infrastruktury towarzyszącej	Wszyscy mieszkańcy obszaru: osoby indywidualne, instytucje publiczne, NGO	Projekt grantowy
425 871,38	Wsparcie działań na rzecz poprawy stanu cennych gatunków i siedlisk przyrodniczych oraz ochrona ekosystemów	Wszyscy mieszkańcy obszaru oraz turyści	Konkurs
838 100,89	Rozwój kąpieliskowej infrastruktury obszaru PLGR	Wszyscy mieszkańcy obszaru oraz turyści	Konkurs
100 000,00	Edukacja na rzecz ekologii	Wszyscy mieszkańcy obszaru, szczególnie adresowany do dzieci i młodzieży	Operacja własna

6.4 Przypisanie wskaźników do celów i przedsięwzięć LSR.

Dobór wskaźników w większości wypadków odbył się w oparciu o katalog wskaźników określony w Regulaminie konkursu na wybór LSR, gdzie wskazano wskaźniki produktu i rezultatu dla wszystkich zakresów wdrażanych w ramach FEP oraz wskaźniki rezultatu dla PS WPR. **Wskaźniki w LSR zaproponowano w sposób, który na podstawie dotychczasowych doświadczeń PLGR nie budzi wątpliwości, co do adekwatności, realności, spójności, klarowności i mierzalności, zgodnie z metodą SMART.** Liczba wskaźników przyjętych w LSR jest wystarczająca do pomiaru realizacji LSR. Tam gdzie to uzasadnione, zastosowaliśmy własne propozycje wskaźników, uznając zaproponowane za bardziej adekwatne od wskazanych w regulaminie, tak aby np. wskaźniki rezultatu nie powielały danych uzyskanych ze wskaźnika produktu.

Przyjęte w LSR wskaźniki mają charakter hierarchiczny, zgodnie z wymogami konkursu na wybór LSR (Formularz 2: Plan działania), wyróżniono wskaźniki bezpośrednio związane z wynikiem działań zaplanowanych w interwencji i mierzące ich realizację (wskaźniki produktu) oraz wskaźniki odnoszące się do konsekwencji tych interwencji, wykraczających poza natychmiastowe efekty (wskaźniki rezultatu). Wskaźniki zostały skorelowane z logiką interwencji zaplanowaną w przedsięwzięciach i celach strategii. Wszystkie ze wskaźników przekładają się bezpośrednio na cele szczegółowe. Wskaźniki produktu są miernikami, które wskazują fizyczne efekty będące wynikiem pojedynczych projektów składających się na przedsięwzięcia. Wskaźnik produktu w LSR wprost informują o postępach w realizacji przedsięwzięć. Wskaźniki produktu przypisane do przedsięwzięć finansowanych z PS WPR, określono w postaci liczby poszczególnych projektów wdrażanych w ramach przedsięwzięć i są definiowane w większości jako: *liczba zrealizowanych operacji - jednostka sztuki (szt.)* Metodologia szacowania wskaźników produktu bazowała na danych historycznych średniego kosztu jednej jednostki wskaźnika oraz analizy aktualnych rynkowych cen danych usług/produktów. Historyczny wskaźnik referencyjny dobrany został po przeprowadzeniu oceny: typu beneficjenta, rodzaju działania, poziomu pomiaru danych, co pozwoliło oszacować koszt jednej jednostki wskaźnika. Następnie alokacja na dane przedsięwzięcie została podzielona przez koszt jednej jednostki wskaźnika, co umożliwiło określenie wartości docelowych wskaźników. Wartości docelowe wskaźników realizacji LSR zostały określone proporcjonalnie do zakładanej wielkości zaangażowania środków na wdrażania LSR. Dla przedsięwzięć finansowanych z FEP, z listy wskaźników wskazanych w załączniku nr 3 do regulaminu konkursu na wybór LSR, wybrano wskaźniki (produktu i rezultatu) skorelowane z zakresem poszczególnych przedsięwzięć LSR, w niektórych przypadkach zmieniono opisy tak, aby wskaźniki były bardziej adekwatne do zakresu przedsięwzięcia.

Za bieżące zbieranie danych, sprawozdawczość rzeczową i finansową oraz monitorowanie realizacji wskaźników odpowiedzialni będą pracownicy biura, którzy będą pozyskiwać informacje z dostępnych źródeł: dane do kontrolowania postępu będą zbierane od beneficjentów, którzy otrzymali i rozliczyli dotacje. W Planie Działania wskazano, które ze wskaźników i w jakim stopniu osiągnane będą za pomocą środków finansowych poszczególnych funduszy, wskazano także harmonogram osiągania poszczególnych wskaźników.

Przedsięwzięcia szczególnie nastawione na innowacje w powiązaniu ze zdiagnozowanymi problemami

Przedsięwzięcia nastawione na innowacje to: P.1.1 Wsparcie rozwoju i innowacji kluczowych branż obszaru PLGR; P.1.3 Rozwój infrastruktury publicznej w tym szlaków turystycznych w oparciu o bogactwo przyrodnicze i dziedzictwo kulturowe obszaru; P.2.1 Wsparcie nowatorskich rozwiązań na rzecz zwiększenia dostępu do kultury i usług oraz P.1.4 Edukacja na rzecz przedsiębiorczości i innowacji; P.2.4 Edukacja na rzecz lokalnej tożsamości i aktywizacji mieszkańców P.3.4 Edukacja na rzecz ekologii. Odniesienie do zdiagnozowanych problemów znajduje się w pkt. 7.3 oraz w tab. 12.

7.1 Ogólna charakterystyka wewnętrznej organizacji pracy

Nadrzędnym dokumentem regulującym formalnie organizację pracy, podział obowiązków i odpowiedzialności jest Statut Stowarzyszenia PLGR. Za organizację pracy Stowarzyszenia i bieżące funkcjonowanie odpowiedzialny jest Zarząd, który wykonuje swoje zadania poprzez Biuro. Organizacja pracy Stowarzyszenia PLGR została szczegółowo opisana w rozdziale I. Kwestie wyboru operacji w ramach wdrażania LSR 2022-2027 leżą w kompetencjach Rady ds. LSR. **Rada ds. LSR, zgodnie z zapisami statutu odpowiada za tworzenie i wprowadzanie zmian w procedurach związanych z wdrażaniem LSR, jak i za zatwierdzanie i wprowadzanie zmian w LSR, a także za zatwierdzanie i zmiany kryteriów oceny operacji.** Aby zapewnić przejrzystość, demokratyczność oraz jawność podejmowanych w ramach wdrażania LSR decyzji, opracowano procedury dla każdego typu operacji, odnoszące się do wcześniej zdefiniowanych problemów, celów, przedsięwzięć i wskaźników. W ramach Rady szczególne uprawnienia posiada Przewodniczący Rady, który organizuje jej pracę i podejmuje ważne decyzje proceduralne. Dokumentem regulującym pracę Rady jest Regulamin Organizacyjny Rady ds. Lokalnej Strategii Rozwoju Północnokaszubskiej Lokalnej Grupy Rybackiej opracowany przez Zarząd PLGR i przyjmowany przez Walne Zebranie Członków.

Procedury przedstawiają generalny kształt sposobu wyboru i oceny operacji oraz lokalne kryteria wyboru, wynikające z obowiązujących regulacji prawnych dotyczących, wdrażanych w ramach LSR 2022-2027 programów, zgodnych z przepisami obowiązującymi dla RLKS. Zawarte w procedurach rozwiązania są dostosowane do specyfiki obszaru PLGR. Projekt procedur opracowano na bazie procedur wyboru wniosków do dofinansowania w ramach LSR 2014-2020, z uwzględnieniem wniosków z raportu ewaluacyjnego oraz doświadczenia własnego z dwóch okresów programowania. Tak przygotowany materiał zostanie, po wyborze LSR przedstawiony do konsultacji społecznych (zasadą w PLGR jest, iż regulacje dotyczące wdrażania LSR na każdym etapie podane są do publicznej wiadomości w celu konsultacji ze społecznością lokalną), w oparciu o Plan Komunikacji. Ocena wniosków odbywa się zgodnie z zasadami, które zapewniają rzetelność oceny operacji tj. m.in.:

- zachowanie w składzie Rady oraz poszczególnych głosowaniach odpowiedniego parytetu, tak, aby przedstawiciele władzy publicznej, ani żadnej pojedynczej grupy interesu, nie mieli więcej niż 49 % praw głosu w podejmowaniu decyzji;
- bezstronność członków Rady, poprzez składanie w toku procedury oceniania i wyboru operacji tzw. *Deklaracji bezstronności*, powodujących konieczność wyłączenia się członków Rady w przypadku zaistnienia ich powiązania z wnioskiem lub wnioskodawcą;
- dokumentowanie procesu oceny i wyboru operacji w ramach LSR odbywa się z wykorzystaniem wzorów dokumentów wskazanych w procedurach oceny i wyboru operacji w ramach LSR.
- uwzględnienie sytuacji szczególnych, które mogą zaistnieć w procesie wyboru i oceny operacji oraz określenie sposobów ich rozwiązania (np. przy równej ilości punktów, rozbieżnościach w ocenie itp.);
- wprowadzenie procedury odwoławczej dla wnioskodawców od decyzji Rady.

Projekty wskazane w LSR wdrażane w ramach przedsięwzięć finansowanych z FEP 2021-2027 będą wybierane zgodnie z zasadami i warunkami obowiązującymi dla EFS+ i EFRR, a także promowane będą projekty wpisujące się w inicjatywę Nowy Europejski Bauhaus.

Opracowane procedury są przejrzyste, niedyskryminujące, zapewniają stosowanie tych samych kryteriów w całym procesie wyboru w ramach danego naboru. Opracowane procedury odnoszą się do kluczowych elementów w procesie wyboru tj.:

- uzgadniania terminu i warunków naboru wniosków
- zakresu i treści regulaminu naboru
- oceny wniosków i wyboru operacji oraz ustalania kwot wsparcia
- przekazywania dokumentacji do samorządu województwa.

Procedura oceny określa zasady i tryb pracy PLGR, w tym pracy biura i Rady. W ramach procedury szczegółowo opisano zasady podejmowania decyzji w sprawie wyboru operacji, opisano ocenę wniosków, dokumentowanie oceny, wzory dokumentów. Przewidziano prowadzenie Rejestru Interesów pozwalającego na identyfikację charakteru powiązań z wnioskodawcami/poszczególnymi projektami i zasady prowadzenia rejestru. Procedura przewiduje także ustanowienie

przedstawiciela Zarządu badającego i odpowiedzialnego za prawidłowy przebieg procesu oceny i wyboru, poprawności dokumentacji i zgodności formalnej. Procedury dzięki swoim zapisom gwarantują prawidłowy przebieg procesu oceny i wyboru operacji, poprawności dokumentacji oraz zgodności formalnej, przewidują zasady i tryb postępowania w przypadku zastosowania procedury odwoławczej, podawanie do publicznej informacji protokołu z posiedzenia Rady. Przewidują przejrzysty sposób postępowania w sytuacji rozbieżnych ocen w ramach kryterium. Wyznaczono kryteria poprawności formalnej, które w pierwszej kolejności mają zweryfikować czy dana operacja mieści się w zakresie tematycznym zgodnym z zakresem interwencji przewidzianym w LSR. W następnej kolejności operacje będą poddawane ocenie opierającej się na lokalnych kryteriach wyboru.

7.2 Sposób ustanawiania i zmiany kryteriów wyboru

Procedura wyboru i oceny operacji stanowi kluczowy element wdrażania LSR, który zapewnia uporządkowanie procesu wyboru operacji, prawidłowy obieg dokumentów, informowanie społeczności lokalnej. PLGR zwróci szczególną uwagę na dostępność przekazywanych informacji dotyczących wyboru operacji, m.in. intuicyjna lokalizacja na stronie www.plgr.pl. Efektem stosowania procedur będzie skuteczna realizacja LSR poprzez najbardziej przemyślane operacje odpowiadające na potrzeby lokalnej społeczności. Procedury wyboru operacji opracowane są z wykorzystaniem diagnozy obszaru i są spójne z celami i wskaźnikami zdefiniowanymi w LSR. Procedury wraz z kryteriami powstają przy współpracy Biura, które formułuje treść procedur zgodnie z obowiązującymi przepisami oraz Rady ds. LSR, która weryfikuje te zapisy i zatwierdza poprzez podjęcie odpowiedniej uchwały. Proces przyjęcia procedur do realizacji wymaga przeprowadzenia konsultacji społecznych. Przewidziano różne sposoby angażowania społeczności lokalnej w ten proces m.in. za pośrednictwem newslettera z rozszerzoną funkcją zgłaszania uwag i opinii, (z zachowaniem dwustronnej komunikacji), informacje rozpowszechnione za pośrednictwem jednostek samorządowych, organizacji pozarządowych i innych podmiotów i instytucji. W szczególności zwracać się będzie uwagę na dotarcie do grup w niekorzystnej sytuacji, aby poddać ocenie wpływ LSR na ich sytuację. W tym celu zamierzamy dotrzeć bezpośrednio do tych osób poprzez m.in. działania własne – COP, placówki edukacyjne, kluby seniora, MOPS, GOPS i inne placówki które obejmują opieką osoby w niekorzystnej sytuacji.

Lokalne kryteria wyboru operacji (projekt) zostały wypracowane w oparciu o konsultacje społeczne z etapu prac nad LSR. Formalne kryteria wyboru są zgodne z wytycznymi i przepisami prawa dla poszczególnych źródeł finansowania. Analiza lokalnych potrzeb obszaru pozwoliła zdefiniować strategiczne cele, a dzięki opracowanym lokalnym kryteriom wyboru adekwatnym do celów i wskaźników będzie możliwa realizacja założeń LSR poprzez wyselekcjonowanie tych operacji, które faktycznie przyczynią się do realizacji strategii. Zdefiniowane lokalne kryteria wyboru mają charakter oceny punktowej, która nadaje większą wagę kryteriom mającym skoncentrować się na działaniach, które w największym stopniu pozwolą osiągnąć założone w LSR cele. Kryteria zawierają szczegółowy opis wyjaśniający sposób oceny wskazujący jakie wymagania są konieczne do spełnienia danego kryterium. Kryteria posiadają metodologie, posiadają opisy wyjaśniające, co pozwala na klarowność ich przyznawania. **Uwzględniono również premiowanie operacji przyczyniających się do osiągnięcia celów i wpływających na osiągnięcie wskaźników produktu i rezultatu**, z racji tego, iż realizacja wskaźników zawartych w strategii stanowi priorytetowe mierniki sukcesu realizacji LSR. Kryteria zapewniają osiągnięcie wskaźników produktu (kryteria zgodności z LSR). Kryteria premiuja operacje przyczyniające się do osiągnięcia celów i wpływające na osiąganie wskaźników rezultatu (lokalne kryteria wyboru). Premiowane będą także projekty innowacyjne, co opisane poniżej. Zakłada się ponadto przyznawanie dodatkowych punktów projektom, które ukierunkowane będą na zaspokajanie potrzeb grup w niekorzystnej sytuacji, zidentyfikowanych w LSR. PLGR przewidziało możliwość ewentualnej zmiany kryteriów wyboru. Tak jak i na etapie tworzenia lokalnych kryteriów wyboru, tak i na etapie ewentualnych zmian kryteriów przewidziano w procedurze konieczność konsultowania zmiany kryteriów ze społecznością lokalną. **Zmiana kryteriów odbywać się będzie w oparciu o konsultacje społeczne**, a ostateczne zmiany wprowadzane będą przez Radę ds. LSR. Stowarzyszenie wprowadza zmiany do kryteriów wyboru operacji w odpowiedzi na:

- wytyczne instytucji zarządzających i kontrolujących programy EFRR, EFS+, EFROW (bez konieczności przeprowadzenia konsultacji),
- wnioski zgłaszane przez członków organów Stowarzyszenia PLGR, mieszkańców obszaru PLGR (np. w ramach nowo utworzonego formularza zgłaszania uwag) w odpowiedzi na zaproszenie do ewaluacji lub w każdym momencie poprzez kontakt bezpośredni lub poprzez dostępne narzędzia komunikacji
- wnioski pracowników biura wynikające z usprawnienia procedur,
- wnioski z ewaluacji LSR.

Propozycja zmian kryteriów wyboru podane będzie do publicznej wiadomości, co najmniej na stronie internetowej Stowarzyszenia, z możliwością zgłaszania uwag oraz z wykorzystaniem newslettera. Informacja o możliwości zgłaszania uwag rozpowszechniona będzie kanałami dopasowanymi do odbiorców. Uwagi zostaną przeanalizowane przez Członków Rady ds. LSR i jeśli zostaną uznane za zasadne, wprowadzone do dokumentu. Przy tworzeniu procedur i kryteriów wzięte zostały pod uwagę przepisy dotyczące wdrażania RLKS, a w szczególności:

- **Ustawa RLKS** - ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz. U. z 2022 r. z późn. zm.);
- **Ustawa o PS WPR** – ustawa z dnia 8 lutego 2023 r. o Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 (Dz. U. z 2023 poz. 412);
- **Treść PS WPR 2023-2027 oraz FEP 2021-2027;**
- **Rozporządzenie 2021/1060** - Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej;
- **Rozporządzenie 2021/2115** – Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/2115 z dnia 2 grudnia 2021 r. ustanawiające przepisy dotyczące wsparcia planów strategicznych sporządzanych przez państwa członkowskie w ramach wspólnej polityki rolnej (planów strategicznych WPR) i finansowanych z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji (EFRG) i z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) oraz uchylające rozporządzenia (UE) nr 1305/2013 i (UE) nr 1307/2013
- **Rozporządzenie 1303/2013** - Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) NR 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego,
- **Wytyczne wydane przez Instytucję Zarządzającą, a w szczególności:** Wytyczne Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w zakresie przyznawania wypłaty i zwrotu pomocy finansowej w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023 – 2027 dla interwencji I.13.1 LEADER/ Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS) – komponent Wdrażanie LSR.
- **Uchwała nr 18 Komitetu Monitorującego Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027** z 10 maja 2023 roku.
- **Regulacje wewnętrzne PLGR, w szczególności:** Statut, Regulamin Organizacyjny Rady ds. Lokalnej Strategii Rozwoju Północnokaszubskiej Lokalnej Grupy Rybackiej, Regulaminu pracy Zarządu Stowarzyszenia Północnokaszubska Lokalna Grupa Rybacka, Regulaminu pracy Biura Stowarzyszenia Północnokaszubska Lokalna Grupa Rybacka.

Projektowane kryteria są adekwatne do diagnozy, celów i wskaźników. W LSR uwzględniono w systemie wyboru projektów kryteria odpowiadające na problemy i potrzeby społeczności lokalnej ujęte w diagnozie LSR oraz zgłaszane w trakcie konsultacji na obszarze. Kryteria dotyczące oceny jakości projektów dotyczą działań określonych w poszczególnych przedsięwzięciach, które są odpowiedzią na zdiagnozowane problemy i sparametryzowane poprzez wskaźniki. Kryteria oceny projektów zapewniają zgodność operacji realizowanych w ramach LSR z zasadą równości szans oraz zasadą zrównoważonego rozwoju i zasadą „nie czyn poważnych szkód” (DNSH) a wnioskodawca przestrzega rozporządzenia ramowego art. 9 ust. 4. (Wnioskodawca przedkłada oświadczenie o tym, że sposób realizacji oraz zakres projektu będzie zgodny z zasadą zrównoważonego rozwoju i zasadą „nie czyn poważnych szkód” (DNSH). Oświadczenie wnioskodawcy będzie zawierało uzasadnienie).

W ramach oceny przewidziano preferencje **dla operacji** (w nawiasie nr przedsięwzięcia gdzie zastosowano preferencje):

- Projekty generujące nowe miejsca pracy, w tym preferujące zatrudnienie osób z grup w niekorzystnej sytuacji (1.1)
- Projekty wdrażające innowacje (1,1, 1.3, 2.1)
- Projekty promujące lokalne zasoby (1.1. 1.2)
- Projekty realizowane w partnerstwie (2.1, 2,2) oraz partnerskie operacje własne PLGR (1.4, 2.4, 3.4)

- Projekty przewidujące zastosowanie rozwiązań sprzyjających ochronie środowiska lub klimatu (1.1, 1.2, 1.3, 3.3)
- Projekty ukierunkowane na zaspokojenie potrzeb grup w niekorzystnej sytuacji, z wyszczególnieniem: adresowane szczególnie do seniorów (1.4, 2.4, 2.1, 2.2, 2.3), osób młodych-dzieci i młodzież (1.4, 2.4, 3.4, 2.1), osoby z niepełnosprawnościami (2.4, 2.1, 2.2).
- Zapewniających dostępność do infrastruktury publicznej os. z niepełnosprawnościami (1.3, 3.3)
- Zapewniających dostępność ludności wiejskiej do usług społecznych (2.1, 2.2)
- Zapewniających dostępność do lokali socjalnych (2.3)
- Zapewniających dostęp ludności do zielonej infrastruktury (3.2, 1.3)
- Zapewniających dostęp do wiedzy i innowacji poprzez projekty miękkie i szkoleniowe (1.4, 2.4, 3.4)
- Zapewniający szeroki dostęp do usługi magazynowania energii (3.1)
- Projekty uzupełniające strategiczne projekty SWP – Pomorskie Trasy Rowerowe, Pomorskie Szlaki Kajakowe oraz Pętlę Żuławską i Zatokę Gdańską i inne (1.1, 1.3)
- Projekty zintegrowane np. łączące różne dziedziny, tematyki, gospodarki, w celu kompleksowego zaspokojenia zdiagnozowanych potrzeb społeczności (1.1, 1.3, 2.1) lub łączące usługi i infrastrukturę (2.2 i 2.3)

Powyższe potwierdza spójność projektowanych kryteriów oraz ich powiązania z diagnozą obszaru, celami i wskaźnikami. Formalne kryteria oceny stanowią o wpisaniu się danego pomysłu w cel/przedsięwzięcie, w ramach którego realizowana ma być dana operacja, natomiast kryteria oceny punktowej pozwalają na różnicowanie operacji pod kątem szczegółowości i efektywności realizacji celów. Dla przykładu, w ramach celu 1, w odpowiedzi na zdiagnozowane potrzeby ukierunkowano wsparcie na innowacje, turystykę aktywną, projekty uzupełniające strategiczne przedsięwzięcia SWP. Planuje się tematyczne nabory, ale także preferencje punktowe dla szlakowych projektów turystycznych, a także zaplanowano taki wskaźnik w ramach P.1.3. W ramach P.1.2 i P.1.1 zaplanowano kryterium premiujące projekty, które w swojej ofercie zakładają wprowadzenie do sprzedaży/menu lokalnych produktów znajdujących się na liście produktów tradycyjnych. Rozwiązania sprzyjające ochronie środowiska i przeciwdziałaniu zmianom klimatu to jedno z kryterium dla P.1.1, P.1.2.

Zwiększenie zatrudnienia na obszarze, szczególnie wśród grup w niekorzystnej sytuacji to kryterium w ramach P. 1.1, ponadto kryterium nastawione jest zgodnie, ze wskazaniem mieszkańców na tworzenie całorocznych miejsc pracy. W konsultacjach społecznych wskazano najpilniejsze potrzeby dotyczące usług społecznych tj.: usługi opiekuńcze dla osób samotnych, seniorów, usługi dla osób z niepełnosprawnościami. Ma to swoje odzwierciedlenie w ukierunkowaniu pomocy w ramach celu 2 na osoby w niekorzystnej sytuacji, w tym w kryteriach dostępności do usług społecznych. W ramach diagnozy obszaru stwierdzono konieczność stworzenia „modelu współpracy” organizacji pozarządowych z samorządami, dlatego też w ramach kryteriów dla P.2.1, P.2.2, P.2.3 promuje się uzasadnione partnerstwo NGO z JST. Poprzez kryteria oceny promuje się takie projekty, które posłużą jak największej grupie odbiorców np. w ramach P.2.1, P.3.3. Działania w ramach LSR adresowane są do wszystkich mieszkańców, ale uwzględnione będą preferencje dla projektów, które zakładają włączenie mieszkańców w niekorzystnej sytuacji, np. w ramach P.1.3, gwarantujące dostępność dla osób z niepełnosprawnościami (tablice na szlaku Norda Kraina Ptaków dostosowane do potrzeb osób niewidomych). Cel 3 zakłada kompleksową sekwencję działań łączących spójną na obszarze edukację ekologiczną z inwestycjami infrastrukturalnymi. W ramach ochrony różnorodności biologicznej obszarów cennych przyrodniczo założono do realizacji operacje mające za zadanie przede wszystkim czynną ochronę przyrody uzgodnioną na obszarze przy opracowywaniu planu ochrony NPK. Kryteria punktowe nawiązują do bezpośredniej ochrony środowiska przyrodniczego. Działania planowane w ramach strategii powinny zostać ukierunkowane na udostępnienie walorów przyrodniczych mieszkańcom i turystom w sposób zrównoważony, oceniane będą projekty zapewniające szeroki dostęp do infrastruktury osobom w niekorzystnej sytuacji, w tym szczególnie osobom ze szczególnymi potrzebami komunikacyjnymi (P.3.3).

7.3 Uwzględnienie innowacyjności w kryteriach wyboru

Innowacyjność jest czynnikiem istotnym w realizacji LSR, pozwala na wprowadzenie kreatywnych i nowych rozwiązań które wspierają poprawę jakości życia na obszarze PLGR. Innowacja może oznaczać wprowadzanie nowego produktu, nowego procesu, nowej organizacji lub nowego rynku. Innowacyjne rozwiązanie mogą stanowić o konkurencyjności obszaru, pomóc w wykorzystaniu unikalnych zasobów naturalnych i kulturowych dla rozwoju danego obszaru. **Termin innowacyjności został wprowadzony do LSR w rozumieniu zarówno podejścia do przygotowania samego dokumentu LSR (w tym wyzwania związane z koniecznością rozwoju obszarów odpornych na zmiany gospodarcze i społeczne), jak i dotyczące jednostkowych operacji, dla których wprowadzenie innowacji przełoży się na ich efektywność i konkurencyjność.** W ramach przeprowadzonych konsultacji społecznych i licznych spotkań z

przedstawicielami trzech sektorów opracowano w modelu ekspercko – partycypacyjnym, z uwzględnieniem wytycznych programowych, następującą definicję innowacyjności:

Innowacyjność rozumie się jako zdolność do wprowadzania autorskich pomysłów, nowych i wartościowych produktów i usług, a także wprowadzania nowości technologicznych i nowatorskich sposobów świadczenia usług. Nośnikiem innowacyjności dla projektów sektora gospodarczego jest szczególnie wprowadzenie nowych technologii służących ochronie środowiska i klimatu oraz cyfryzacji, a dla projektów społecznych kluczowe dla oceny innowacyjności jest partnerstwo, w tym partnerstwo międzysektorowe, zakładające bezpośredni wkład wszystkich partnerów w realizację celów operacji oraz tworzące relacje społeczne na obszarze.

LSR uwzględni wiele metod wdrożenia zdefiniowanych innowacji. W ramach oceny operacji, powyższa ramowa definicja została określona w różny sposób w zależności od charakteru przedsięwzięcia. Przewidziano preferencje dla innowacji w ramach P.1.1 w zakresie innowacji sektora gospodarczego: wprowadzenie rozwiązań służących bezpośredniej ochronie środowiska, klimatu oraz cyfryzacji. Dla P.2.1 oceniana będzie innowacyjność pod kątem partnerstwa oraz tworzenia relacji społecznych. Udowodnienie innowacyjności będzie leżeć po stronie wnioskodawcy i wynikać ma ze szczegółowego opisu (możliwe będzie także dostarczenie opinii o innowacyjności). Oceniany będzie brak lub istnienie innowacyjności oraz jej stopniowanie w zależności od skali występowania, najniższy punktowany poziom innowacyjności przewidziano dla obszaru gminy. **Innowacyjność nie może mieć charakteru pozornego**, co oznacza że co najmniej 25% budżetu operacji przeznaczona została na realizację działań innowacyjnych. Dla każdego przedsięwzięcia przygotowany jest dokładny opis kryterium.

Unikatowym podejściem w LSR jest uwzględnienie w każdym z 3 celów działań edukacyjnych, które zapewniają realizację wspólnych, uzgodnionych na obszarze działań strategicznych PLGR. Działania te ukierunkowane są na inicjowanie innowacji, a także integrację przedstawicieli o podobnym zakresie działalności, co może zaowocować nawiązaniem współpracy i wzmocnieniem efektywności wdrażanych operacji. Na spotkaniach konsultacyjnych mocno wybrzmiała **potrzeba zmiany społecznej dla przełamania bariery rozwojowej obszaru PLGR**. P.1.4, P.2.4, P.3.4 stanowią o innowacyjnym podejściu do przygotowania samego dokumentu LSR 2022-2027. Dodatkowo, działania w ramach tych przedsięwzięć zaplanowano w taki sposób, aby uzyskać ich komplementarne następstwo i synergię, polegające na uzyskiwaniu rezultatów jednych typów przedsięwzięć w oparciu o rezultaty przedsięwzięć uruchamianych wcześniej tj. działania edukacyjne poprzedzające realizację operacji konkursowych. **W LSR wyodrębniono też przedsięwzięcie, które w swoich założeniach jest innowacyjne**. Takim działaniem jest pakiet projektów wdrażanych w ramach Programu „Norda – Kraina Ptaków” – P.1.3, którego efektem będzie stworzenie pierwszej w Północnej Polsce trasy przyrodniczej Birdwatchingu. **Norda – Kraina Ptaków** jest koncepcją, która od 2020 r. jest analizowana i przygotowywana pod kątem realizacji w formie edukacyjnego szlaku turystycznego/przyrodniczego we współpracy ze środowiskiem naukowym Uniwersytetu Gdańskiego. Do tej pory powstały dwa opracowania, które dają podstawy merytoryczne wdrożenia P.1.3 tj.: Analiza ornitologicznych uwarunkowań projektu „Norda Kraina Ptaków” oraz Analiza poza-ornitologicznych uwarunkowań realizacji oraz sposobu finansowania i zarządzania projektem „Norda Kraina Ptaków”.

Innowacje w LSR mają charakter kreatywny, przedstawiono opis opracowania definicji innowacyjności, opisano metody wdrożenia zdefiniowanych innowacji, w tym działania wsparte przez środowisko naukowe, co pozwala ocenić wpływ innowacji na obszar. Innowacje stanowią odpowiedź na oczekiwania mieszkańców, a także odpowiadają na globalne trendy, definiujące kierunki rozwoju Europy, kraju. **Innowacje w LSR** to wsparcie działań ukierunkowanych na stawienie czoła zmianom klimatycznym i odpowiednie wykorzystanie środków strategii, by zwiększyć odporność obszaru PLGR na zmiany klimatu, zmniejszyć wpływ działalności człowieka na stan środowiska (P.1.1, P.1.3, P.3.4). Innowacje to rozwój multifunkcjonalności przestrzeni publicznych, tak, aby odpowiadały na jak najwięcej potrzeb konsumentów (P.1.3, P.3.3), to także rozwój pakietów turystycznych (P.1.3) oraz rozwój szerokiej współpracy pomiędzy podmiotami, włączającej w proces rozwoju grupy w niekorzystnej sytuacji (P.2.1). Innowacje to także wsparcie lokalności, jako przeciwieństwa postępującej globalizacji (P.1.2, P.2.4), a także kompleksowe, spójne i uzgodnione na obszarze podejście do budowy i rozwoju kapitału społecznego obszaru (P.1.4, P.2.4, P.3.4). Takie ukierunkowanie innowacji jest odpowiedzią na globalne trendy, opisane na stronie 39 dokumentu.

7.4 Realizacja projektów grantowych, operacji własnych, operacji realizowanych w partnerstwie z partnerami spoza obszaru LSR.

Projekty grantowe. W LSR przewidziano przedsięwzięcia wdrażane w formule grantowej w ramach środków Programu FEP 2021-2027:

- 2.2 Rozwój usług społecznych na rzecz zdiagnozowanych na obszarze grup zagrożonych wykluczeniem społecznym
- 3.1 Rozwój odnawialnych źródeł energii oraz infrastruktury towarzyszącej

Grantowa forma wsparcia wynika z warunków określonych przez Samorząd Województwa Pomorskiego w zapisach programu. W przypadku PS WPR granty zostały zaplanowane przy konkurach na przygotowanie koncepcji Smart Village. Zadania realizowane będą w trybie konkurencyjnym poprzez wybór wniosków, które wpłyną na ogłoszenie konkursu o powierzenie grantów na podstawie odrębnej procedury i kryteriów oceny.

Operacje własne PLGR. Na bazie szerokich konsultacji oraz w oparciu o doświadczenia z poprzedniego okresu, a także przyjmując założenie, iż projekty własne powinny być inicjatywami wspólnymi dla całego obszaru PLGR, w LSR przewidziano przedsięwzięcia wdrażane jako operacje własne:

- 1.4 Edukacja na rzecz przedsiębiorczości i innowacji. W ramach przedsięwzięcia przewidziano realizację operacji budujących kompetencje kadr dla innowacyjnych przedsięwzięć turystycznych, różnorodne działania podnoszące przedsiębiorczość wśród dzieci i młodzieży szkolnej oraz działania związane z podnoszeniem kompetencji cyfrowych seniorów.
- 2.4 Edukacja na rzecz lokalnej tożsamości i aktywizacji mieszkańców. W ramach przedsięwzięcia przewidziano kontynuację spójnych działań na obszarze związanych z funkcjonowaniem Centrum Organizacji Pozarządowych, poszerzone o forum organizacji działających na rzecz os. z niepełnosprawnościami, a także wsparcie działań związanych z „Edukacją przez całe życie” w ramach Nadbałtyckiego Uniwersytetu Ludowego.
- 3.4 Edukacja na rzecz ekologii. W ramach przedsięwzięcia planowana jest kontynuacja spójnych działań edukacyjnych na obszarze m.in. działania: Eko w sieci, Terenowa Norda i inne budujące świadomość na rzecz zrównoważonego rozwoju oraz wyzwań polityki Europejskiego Zielonego Ładu, Strategii na rzecz bioróżnorodności 2030.

Operacje własne skupione będą na edukacji w szczególności w zakresie strategicznych działań Stowarzyszenia. Działania edukacyjne w ramach LSR wynikają z dążenia do stworzenia miejsca/przestrzeni spotkań ludzi i organizacji, którego celem jest inicjowanie współpracy i partnerstw działających na rzecz wdrożenia innowacyjnych rozwiązań, budowa kapitału społecznego na rzecz poprawy jakości życia na obszarze. Zakres operacji własnych wynika ze zgłaszanych podczas konsultacji potrzeb zmiany społecznej poprzez edukację i integrację rozumianą szeroko, a także w odniesieniu do poszczególnych branż.

Projekty Partnerskie

Zaplanowano realizację projektu partnerskiego z partnerami spoza obszaru danej LSR w ramach przedsięwzięcia 2.4 Edukacja na rzecz lokalnej tożsamości i aktywizacji mieszkańców. **W ramach partnerstwa z co najmniej jedną LGD krajową (Słowińska Grupa Rybacka i jedną z zagranicy (Bułgaria))** zrealizowane będzie zadanie polegające na wzmocnieniu tożsamości lokalnej partnerów poprzez wymianę dobrych praktyk, spotkania, wspólne działania aktywizujące młodzież, wzmacniające kompetencję lokalnych liderów. Projekt ma na celu wymianę doświadczeń i wypracowania rozwiązań wspólnych /podobnych problemów obszarów wiejskich (nadmorskich), na których funkcjonują LGD. Projekt odnosi się do problemów obszaru PLGR dotyczących: wykorzystania, promocji lokalnych zasobów, tworzenia marki obszaru, wydłużenia sezonu turystycznego oraz zachęcania młodych ludzi i tworzenie warunków do tego, aby młodzież wiązała swoje życie z obszarem. Główną korzyścią realizacji projektu będzie wykorzystanie doświadczenia, wiedzy partnerów, dyskusja nad rozwiązaniem z poziomu różnorodnych kompetencji i różnego punktu widzenia.

Operacje realizowane w partnerstwie

Zaplanowano realizację operacji w partnerstwie partnerów z obszaru PLGR, w ramach przedsięwzięcia 2.1 Wsparcie nowatorskich rozwiązań na rzecz zwiększenia dostępu do kultury i usług. Zakładamy konkursy dedykowane tylko dla operacji w partnerstwie, jako najefektywniej budujących kapitał społeczny i relację na obszarze. Będą to projekty z udziałem kilku partnerów z obszaru, w tym budujące ofertę usług dla grup w niekorzystnej sytuacji.

Plan Działania ściśle powiązany jest z logiką realizacji LSR, a jego realizacja została podzielona na 6, rocznych etapów, od 2024 do 2029, z wyznaczonym kamieniem milowym na koniec czerwca 2026 r. Plan Działania został skonstruowany zgodnie z wymogami wskazanymi w regulaminie konkursu, a harmonogram osiągania poszczególnych wskaźników LSR znajduje się w tabeli nr. 14. Plan Działania obejmuje informacje dotyczące poszczególnych wskaźników produktu i rezultatu, jak i przypisanych im wartości. W Planie Działania nie ujęto zadań szkoleniowych, doradczych i informacyjnych, które szczególnie intensywne będą w pierwszym okresie wdrażania LSR, co umożliwi potencjalnym wnioskodawcom zdobycie wiedzy i umiejętności niezbędnej do przygotowania wniosków aplikacyjnych, a w kolejnym kroku ich pozytywnego rozliczenia. Działania dotyczące wdrażania LSR zostały zaplanowane, aby w sposób najefektywniejszy zrealizować założenia LSR i osiągnąć zaprojektowane wartości wskaźników. Intensywność prowadzenia naborów, wybór typów operacji oraz harmonogram ogłaszania konkursów zostały ustalone w sposób gwarantujący uzyskiwanie poziomów realizacji wskaźników, w tym w kluczowym 2026 roku. Przedstawione w tabeli założenie jest podejściem racjonalnym i gwarantuje osiągnięcie zakładanych efektów rzeczowych i finansowych LSR w wyznaczonych terminach. Jednocześnie odpowiednia sekwencja uruchamiania poszczególnych przedsięwzięć zagwarantuje komplementarne następstwo, polegające na uzyskiwaniu rezultatów jednych typów przedsięwzięć w oparciu o rezultaty przedsięwzięć uruchamianych wcześniej, co opisano w poprzednich rozdziałach.

Plan działania i budżet LSR 2022-2027 są powiązane z celami i przedsięwzięciami wyznaczonymi wspólnie z przedstawicielami społeczności lokalnej. Określając budżet poszczególnych przedsięwzięć poza uwzględnieniem wymagań i warunków wskazanych w zapisach programów finansujących LSR, kierowano się wskazaniem społeczności lokalnej w ramach sondażu opinii, warsztatów dla JST, a także przeprowadzonych ankiet, w ramach których budowano bazę potencjalnych projektów LSR (ankiety przedsiębiorców, rolników, sektora społecznego). Wyniki przełożyły się m.in. na szacunki co do średniej wartości projektów w poszczególnych przedsięwzięciach oraz na alokacje środków na przedsięwzięcia. Ogromne zainteresowanie wnioskodawców poszukujących źródeł finansowania dla swoich projektów zdiagnozowane na etapie opracowywania LSR oraz doświadczenie wdrażania LSROR 2007-2013 i LSR 2014-2020 pokazują, iż zainteresowanie środkami LSR na obszarze PLGR jest bardzo duże. Duża aktywność wnioskodawców, połączona ze stałym wsparciem i doradztwem, gwarantuje powodzenie realizacji celów LSR oraz osiąganie założonych wartości realizacji LSR w poszczególnych okresach.

Warunki, limity i intensywność pomocy dla środków LSR finansowanych z PS WPR 2023-2027.

Operacje własne:

- koszty operacji własnych stanowią mniej niż 20% budżetu komponentu Wdrażanie LSR,
- operacja własna w ramach LSR nie przekracza wskazanego w PS WPR limitu tj. 500 tys. zł.

Projekty partnerskie

- nie przewidujemy w LSR środków na przygotowywanie projektów partnerskich. łączna alokacja na projekty partnerskie (realizacja) wynosi 25 tys. euro.

Projekty grantowe:

- limit dla projektów grantowych wynoszący w PS WPR 500 tys. zł nie zostanie przekroczony, w ramach LSR na realizację grantów przewidziano łącznie 28 tys. zł (przygotowanie Koncepcji Inteligentnych Wsi), a wysokość pojedynczego grantu na sfinansowanie przygotowania jednej koncepcji wynosi 4 tys. zł.

Inne warunki

- limit środków na operacje dot. podejmowania pozarolniczej działalności gospodarczej przez osoby fizyczne oraz rozwoju pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych, tworzenia gospodarstw agroturystycznych, zagród edukacyjnych to maksymalnie 150 tys. zł
- maksymalna wartość pojedynczego projektu w ramach przedsięwzięć dot. wdrażania LSR wynosi do: 500 tys. zł

Intensywność wsparcia będzie zgodna z warunkami określonymi w Programie i wynosi:

- do 65% kosztów kwalifikowalnych na operacje obejmujące inwestycje produkcyjne, z wyłączeniem operacji realizowanych w ramach rozwoju pozarolniczych funkcji małych gospodarstw rolnych,
- do 85% kosztów kwalifikowalnych w przypadku operacji realizowanych w ramach rozwoju pozarolniczych funkcji małych gospodarstw rolnych,

- do 100% kosztów kwalifikowalnych na operacje obejmujące inwestycje nieprodukcyjne (zgodnie z art. 73 ust. 4 lit. c (iv) rozporządzenia o Planach strategicznych WPR) w przypadku podmiotów innych niż jednostki sektora finansów publicznych,
- do 75% kosztów kwalifikowalnych na operacje obejmujące inwestycje nieprodukcyjne w przypadku jednostek sektora finansów publicznych, podmiotów publicznych.

Warunki, limity i intensywność pomocy dla środków LSR finansowanych z FEP 2021-2027:

- limit dla projektów konkursowych w ramach P.3.3 Rozwój kąpieliskowej infrastruktury obszaru PLGR: do 150 tys. euro na 1 projekt dla wszystkich kategorii beneficjentów,
- limit dla projektów grantowych w ramach P.2.2 Rozwój usług społecznych na rzecz zdiagnozowanych na obszarze grup zagrożonych wykluczeniem społecznym: do 200 tys. euro na 1 grant,
- limit dla projektów grantowych w ramach P.3.1 Rozwój odnawialnych źródeł energii oraz infrastruktury towarzyszącej:
 - do 100 tys. euro na 1 grant w przypadku jednostek sektora finansów publicznych, podmiotów publicznych.
 - do 15 tys. euro na 1 grant dla indywidualnych osób,
 - do 25 tys. euro na 1 grant dla organizacji pozarządowych.
- brak limitu wartości projektu w przypadku P.3.2 Wsparcie działań na rzecz poprawy stanu cennych gatunków i siedlisk przyrodniczych oraz ochrona ekosystemów oraz P.2.3 Rozwój infrastruktury społecznej na rzecz zdiagnozowanych na obszarze grup zagrożonych wykluczeniem społecznym

Intensywność wsparcia: do 85% kosztów kwalifikowalnych dla wszystkich typów operacji realizowanych w ramach LSR, niezależnie od kategorii beneficjenta.

Szczegółowe warunki finansowe, spójne z w/w wskazaniem zostały zawarte o opisie przedsięwzięć (pkt. 6.3) oraz każdorazowo precyzowane będą w regulaminie naboru.

Tabela 14: Plan działania.

CEL	Lata	do 31.12.2024		do 31.12.2025		do 31.12.2026		do 31.12.2027		do 31.12.2028		do 31.12.2029		Program
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	
Cel szczegółowy 1														PS WPR / FEP
Przedsięwzięcie 1.1 Wsparcie rozwoju i innowacji kluczowych branż obszaru PLGR	Liczba zrealizowanych operacji, jednostka sztuki (szt.)	0 szt.	0,00%	5 szt.	25,00%	10 szt.	50,00%	15 szt.	75,00%	20 szt.	100,00%	20 szt.	100,00%	PS WPR
	Liczba zrealizowanych operacji nastawionych na innowacje, jednostka sztuki (szt.)	0 szt.	0,00%	1 szt.	20,00%	3 szt.	60,00%	4 szt.	80,00%	5 szt.	100,00%	5 szt.	100,00%	
Przedsięwzięcie 1.2 Turystyka miejsca	Liczba zrealizowanych operacji polegająca na stworzeniu lub rozwoju usług agroturystycznych, jednostka sztuki (szt.)	0 szt.	0,00%	2 szt.	40,00%	4 szt.	80,00%	5 szt.	100,00%	5 szt.	100,00%	5 szt.	100,00%	PS WPR
Przedsięwzięcie 1.3 Rozwój infrastruktury publicznej w tym szlaków turystycznych w oparciu o bogactwo przyrodnicze i dziedzictwo kulturowe obszaru	Liczba zrealizowanych operacji nastawiona na innowacje i partnerstwo, jednostka sztuki (szt.)	0 szt.	0,00%	2 szt.	28,50%	4 szt.	57,00%	6 szt.	85,50%	7 szt.	100,00%	7 szt.	100,00%	PS WPR
	Liczba stworzonych lub rozwiniętych obiektów zielonej infrastruktury publicznej, jednostka sztuki (szt.)	0 szt.	0,00%	2 szt.	25,00%	4 szt.	50,00%	8 szt.	100,00%	8 szt.	100,00%	8 szt.	100,00%	
Przedsięwzięcie 1.4 Edukacja na rzecz przedsiębiorczości i innowacji	Liczba zrealizowanych operacji na rzecz dzieci i młodzieży, jednostka sztuki (szt.)	0 szt.	0,00%	0 szt.	0,00%	1 szt.	50,00%	1 szt.	50,00%	2 szt.	100,00%	2 szt.	100,00%	PS WPR
	Liczba zrealizowanych operacji własnych, jednostka sztuki (szt.)	1 szt.	25,00%	2 szt.	50,00%	2 szt.	50,00%	3 szt.	75,00%	4 szt.	100,00%	4 szt.	100,00%	
Wskaźnik rezultatu 1.1	Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich: nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR jednostka: Liczba utworzonych miejsc pracy (mp)	0 m.p.		3 m.p.		5 m.p.		10 m.p.		12 m.p.		15 m.p.		PS WPR
Wskaźnik rezultatu 1.2	Rozwój gospodarki wiejskiej: liczba przedsiębiorstw rolnych, w tym przedsiębiorstw zajmujących się biogospodarką, rozwiniętych dzięki wsparciu w ramach WPR. jednostka: liczba przedsiębiorstw - (l.p)	0 l.p.		2 l.p.		4 l.p.		5 l.p.		5 l.p.		5 l.p.		PS WPR
Wskaźnik rezultatu 1.3	Łączenie obszarów wiejskich w Europie: Odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR. jednostka: liczba osób (os)	0 os.		300 os		600 os		900 os		1200 os		1200 os		PS WPR
Wskaźnik rezultatu 1.4	Poprawa realizacji celów dzięki wiedzy i innowacjom: liczba osób korzystających z doradztwa, szkoleń, wymiany wiedzy lub biorących udział w grupach operacyjnych EPI wspieranych w ramach WPR, by zwiększyć zrównoważoną efektywność gospodarczą, społeczną, środowiskową, klimatyczną i w zakresie gospodarowania zasobami jednostka: liczba osób (os)	40 os.		80 os		130 os		170 os		210 os		210 os		PS WPR

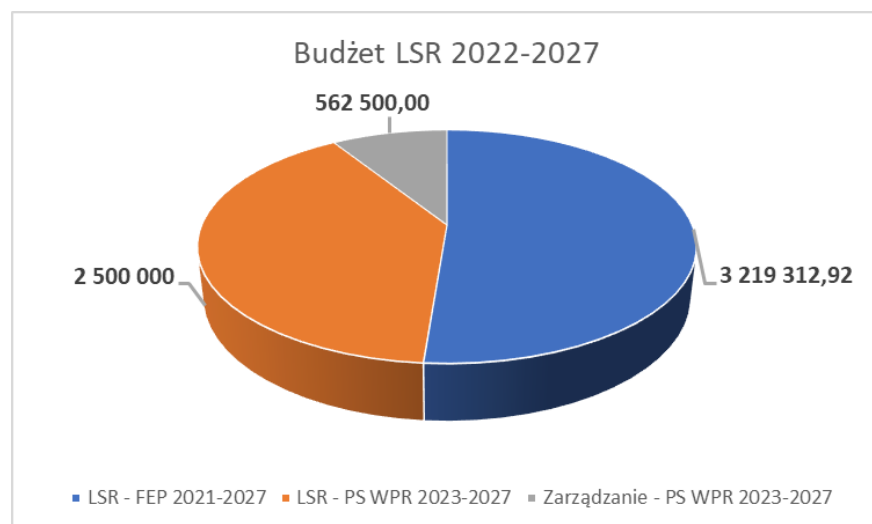
Cel szczegółowy 2														PS WPR / FEP
Przedsięwzięcie 2.1 Wsparcie nowatorskich rozwiązań na rzecz zwiększenia dostępu do kultury i usług	Liczba zrealizowanych operacji, jednostka sztuki (szt.)	0 szt.	0,00%	5 szt.	33,33%	10 szt.	66,66%	15 szt.	100,00%	15 szt.	100,00%	15 szt.	100,00%	PS WPR
	Liczba zrealizowanych operacji w partnerstwie, jednostka sztuki (szt.)	0 szt.	0,00%	1 szt.	20,00%	3 szt.	60,00%	5 szt.	100,00%	5 szt.	100,00%	5 szt.	100,00%	PS WPR
	Liczba operacji poprawiających dostęp do usług osobom w niekorzystnej sytuacji, jednostka sztuki (szt.)	0 szt.	0,00%	1 szt.	20,00%	3 szt.	60,00%	5 szt.	100,00%	5 szt.	100,00%	5 szt.	100,00%	PS WPR
Przedsięwzięcie 2.2 Rozwój usług społecznych na rzecz zdiagnozowanych na obszarze grup zagrożonych wykluczeniem społecznym	Liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie, jednostka - osoby (os)	0 os.	0,00%	20 os	20,00%	40 os	40,00%	60 os	60,00%	80 os	80,00%	100 os	100,00%	FEP
	Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie, jednostka - osoby (os)	0 os.	0,00%	4 os	25,00%	8 os	50,00%	12 os	75,00%	16 os	100,00%	16 os	100,00%	FEP
Przedsięwzięcie 2.3 Rozwój infrastruktury społecznej na rzecz zdiagnozowanych na obszarze grup zagrożonych wykluczeniem społecznym	Liczba wspartych obiektów, w których realizowane są usługi społeczne, jednostka sztuki (szt.)	0 szt.	0,00%	0 szt.	0,00%	1 szt.	100,00%	1 szt.	100,00%	1 szt.	100,00%	1 szt.	100,00%	FEP
Przedsięwzięcie 2.4 Edukacja na rzecz lokalnej tożsamości i aktywizacji mieszkańców	Liczba zrealizowanych operacji własnych, jednostka sztuki (szt.)	0 szt.	0,00%	1 szt.	20,00%	2 szt.	40,00%	3 szt.	60,00%	4 szt.	80,00%	5 szt.	100,00%	PS WPR
	Liczba zrealizowanych projektów partnerskich polegająca na działaniach edukacyjnych, jednostka sztuki (szt.)	0 szt.	0,00%	0 szt.	0,00%	1 szt.	100,00%	1 szt.	100,00%	1 szt.	100,00%	1 szt.	100,00%	PS WPR
	Liczba projektów grantowych dot. Strategii Inteligentnych Wsi (szt.)	0 szt.	0,00%	1 szt.	100,00%	1 szt.	100,00%	1 szt.	100,00%	1 szt.	100,00%	1 szt.	100,00%	PS WPR
Wskaźnik rezultatu 2.1	Łączenie obszarów wiejskich w Europie: Odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR, jednostka: liczba osób (os)	0 os.		150 os		250 os.		360 os.		360 os.		360 os.		PS WPR
Wskaźnik rezultatu 2.2	Liczba utworzonych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej, jednostka sztuki (szt.)	0 szt.		5 szt.		10 szt.		15 szt.		20 szt.		25 szt.		FEP
Wskaźnik rezultatu 2.3	Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych lokali socjalnych - jednostka [użytkownicy / rok]	0 [uż/rok]		0 [uż/rok]		0 [uż/rok]		20 [uż/rok]		25 [uż/rok]		30 [uż/rok]		FEP
Wskaźnik rezultatu 2.4	Inteligentna przemiana gospodarki wiejskiej: Liczba wspieranych strategii inteligentnych wsi, jednostka: liczba strategii - I.s	0 s		0 s		7 s		7 s		7 s		7 s		PS WPR
	Poprawa realizacji celów dzięki wiedzy i innowacjom: liczba osób korzystających z doradztwa, szkoleń, wymiany wiedzy lub biorących udział w grupach operacyjnych EPI wspieranych w ramach WPR, by zwiększyć zrównoważoną efektywność gospodarczą, społeczną, środowiskową, klimatyczną i w zakresie gospodarowania zasobami jednostka: liczba osób (os)	0 os.		35 os		105 os		140 os		175 os		210 os		PS WPR

Cel szczegółowy 3														PS WPR / FEP
Przedsięwzięcie 3.1 Rozwój odnawialnych źródeł energii oraz infrastruktury towarzyszącej	Pojemność magazynów energii elektrycznej (MWh)	0 [MWh]	0,00%	0,15 [MWh]	25,00%	0,30 [MWh]	50,00%	0,45 [MWh]	75,00%	0,60 [MWh]	100,00%	0,60 [MWh]	100,00%	FEP
Przedsięwzięcie 3.2 Wsparcie działań na rzecz poprawy stanu cennych gatunków i siedlisk przyrodniczych oraz ochrona ekosystemów	Powierzchnia parków krajobrazowych objętych wsparciem w ramach realizacji zadań objętych planami ochrony - jednostka hektary (ha)	0 [ha]	0,00%	0 [ha]	0,00%	12 [ha]	100%	12 [ha]	100%	12 [ha]	100%	12 [ha]	100%	FEP
Przedsięwzięcie 3.3 Rozwój kąpieliskowej infrastruktury obszaru PLGR	Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem, jednostka sztuki (szt.)	0 szt.	0,00%	4 szt.	33,33 %	8 szt.	66,66%	12 szt.	100,00%	12 szt.	100,00%	12 szt.	100,00%	FEP
	Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, jednostka sztuki (szt.)	0 szt.	0,00%	2 szt.	33,33%	4 szt.	66,66%	6 szt.	100,00%	6 szt.	100,00%	6 szt.	100,00%	FEP
Przedsięwzięcie 3.4 Edukacja na rzecz ekologii	Liczba operacji rozwijających ofertę miejsc służących edukacji ekologicznej, jednostka sztuki (szt.)	0 szt.	0,00%	0 szt.	0,00%	1 szt.	100,00%	1 szt.	100,00%	1 szt.	100,00%	1 szt.	100,00%	PS WPR
	Liczba zrealizowanych operacji własnych, jednostka sztuki (szt.)	0 szt.	0,00%	1 szt.	20,00%	2 szt.	40,00%	3 szt.	60,00%	4 szt.	80,00%	5 szt.	100,00%	PS WPR
Wskaźnik rezultatu 3.1	Liczba gospodarstw domowych i instytucji korzystających z magazynowanej energii elektrycznej (szt.)	0 szt.		10 szt.		25 szt.		40 szt.		50 szt.		55 szt.		FEP
Wskaźnik rezultatu 3.2	Ludność mająca dostęp do nowej lub udoskonalonej zielonej Infrastruktury - jednostka [osoby]	0.os.		0.os.		500.os.		500.os.		500.os.		500.os.		FEP
Wskaźnik rezultatu 3.3	Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem - jednostka [osoby odwiedzające / rok]	0 [o /rok]		0 [o /rok]		1000 [o /rok]		2000 [o /rok]		3000 [o /rok]		3500 [o /rok]		FEP
Wskaźnik rezultatu 3.4	Poprawa realizacji celów dzięki wiedzy i innowacjom: liczba osób korzystających z doradztwa, szkoleń, wymiany wiedzy lub biorących udział w grupach operacyjnych EPI wspieranych w ramach WPR, by zwiększyć zrównoważoną efektywność gospodarczą, społeczną, środowiskową, klimatyczną i w zakresie gospodarowania zasobami jednostka: liczba osób (os)	0.os.		30 os		60 os		90 os		120 os		150 os		PS WPR

9.1 Opis źródeł, z których przewiduje się finansowanie działalność LGD

LSR 2022-2027 jest strategią wielofunduszową, wykorzystującą bezpośrednio środki Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego + w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027. Kwota ogólna przewidziana na wdrażanie LSR jest zgodna z warunkami wskazanymi w Załączniku nr 4 do regulaminu konkursu na wybór LSR „Sposób ustalania wysokości dostępnych środków przeznaczonych na realizację LSR”. Zakres wsparcia oraz wkład środków publicznych na realizację poszczególnych celów i przedsięwzięć przedstawiono w tabelach (nr. 5, nr.16). Na wykresie nr. 5 przedstawiono podział środków ze względu na fundusz finansując wdrażanie LSR (LSR) oraz Zarządzanie LSR.

Wykres 5: Budżet LSR 2022 - 2027.

Wysokość środków na Zarządzanie (zarządzanie i animację) określono zgodnie z wskazaniami regulaminu konkursu na wybór LSR w ramach PS WPR. Koszty związane z zarządzaniem procesem wdrażania LSR to koszty m.in.: wynagrodzeń personelu, diet członków organów, utrzymanie i wyposażenia biura. Wydatki na animację to: koszty związane ze szkoleniem osób zaangażowanych w realizację LSR, działania szkoleniowe, doradcze, a także informacyjno-promocyjne dotyczące całego obszaru ujętego w planie komunikacji. Na podstawie doświadczeń z okresu programowania 2014-2020, aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej, rosnących kosztów życia oraz zwiększonego zakresów obowiązków wynikających z wdrażania wielofunduszowej LSR, ustalono podział środków na koszty bieżące oraz aktywizację, zakładając przeznaczenie ok. 90% środków na koszty bieżące oraz ok.10% środków na działania związane z aktywizacją.

Inne źródła finansowania przedsięwzięć wynikających z LSR, w zakresie nie objętym RLKS to:

- **Konkurs Partnerów Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich**, realizowany w ramach Programu PS WPR 2023-2027. W ramach tych środków PLGR zamierza kontynuować wdrażane przez ostatnie lata, działania o charakterze edukacyjnym i promocyjnym związanych z promocją i wdrażaniem produktów lokalnych oraz regionalnych. W ramach LSR 2014-2020 wprowadzono na listę produktów tradycyjnych kilka potraw rybnych bazujących na śledziu i szprocie: Kaszubskie bretlingi, Śledź mancowy po kaszubsku, Helskie Anchovis; Przedmiotowe działanie wpisuje się bezpośrednio w założenia P.1.1, P. 1.2 oraz P.2.4.
- Program wspierania rozwoju społeczeństwa obywatelskiego pod nazwą „**Program Wspierania Rozwoju Uniwersytetów Ludowych na lata 2020-2030**” Narodowy Instytut Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego oraz Programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego ETNO Polska. W ramach obu tych działań zamierzamy kontynuować i rozwijać działalność Nadbałtyckiego Uniwersytetu Ludowego. Aktualnie wdrażany w ramach umowy 2/II/PWRUL/2023 projekt dotyczy funkcjonowania NUL-u na lata 2023-2025. Będziemy się ubiegać o wsparcie na kolejne lata, realizując działania strategiczne PLGR aktywizujące mieszkańców, wzmacniające tożsamość kulturową i dziedzictwo rybackiego obszaru. Przedmiotowe działanie wpisuje się bezpośrednio w założenia P.2.4 oraz P.2.1.

- **Konkurs ofert Ministerstwa Sportu i Turystyki**, wsparcie realizacji zadań publicznych z zakresu części 40 budżetu państwa – **Turystyka**. W ramach przedmiotowego programu, PLGR we współpracy z partnerami tj. LOT Kaszuby Północne oraz Nadmorski Park Krajobrazowy planuje ubiegać się o dofinansowanie działań marketingowych dla koncepcji „Norda – kraina ptaków”. Przedmiotowe działanie wpisuje się bezpośrednio w założenia przedsięwzięcia: P.1.3, 1.4.
- Uzupelnieniem działań wdrażanych w ramach LSR będą szczególnie operacje finansowane w **ramach Rybackiej Lokalnej Strategii Rozwoju** wdrażane w ramach priorytetu 3 Programu Fundusze Europejskie dla Rybactwa, które staraliśmy się zaprojektować komplementarnie do przedmiotowej LSR.

Wskazane potencjalne źródła finansowania są uzasadnione stwierdzonymi potrzebami, zakresem wsparcia wskazanym w LSR i wynikają z wyżej wzmiankowanych działań strategicznych PLGR, których pełniejszy opis znajduje się m.in. w rozdziale I. Przedstawione informacje potwierdzają iż źródła finansowania są w bezpośredni sposób powiązane z celami i przedsięwzięciami.

Tabela 15: Planowana wysokość środków na wdrażanie i zarządzanie LSR.

PLANOWANA WYSOKOŚĆ ŚRODKÓW NA WDRAŻANIE LSR I ZARZĄDZANIE LSR				
Zakres wsparcia	Program/Fundusz			Środki ogółem (EUR)
	PS WPR	EFRR*	EFS+*	
Wdrażanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 2021/1060)	2 500 000,00	2 474 486,41	744 826,51	5 719 312,92
Zarządzanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 2021/1060)	562 500,00	0,00	0,00	562 500,00
Razem	3 062 500,00	2 474 486,41	744 826,51	6 281 812,92

* Wysokość środków danego funduszu na RLKS dostępnych dla LGD w danym województwie będzie wyższa o wartość wkładu krajowego, którego procentowy udział w tej kwocie jest określony dla danego FEW.

** W wierszu odpowiadającym danemu EFSI, z którego LSR nie będzie finansowana, należy wstawić „0”.

Tabela 16: Plan wykorzystania budżetu LSR z podziałem na źródła finansowania w euro.

fundusz	środki zakontraktowane (w Euro) do:													
	2024-12-31		2025-12-31		2026-06-30		2026-12-31		2027-12-31		2028-12-31		2029-12-31	
	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR
EFRRO W	15 000,00	0,60%	530 000,00	21,20%	1 502 000,00	60,08%	1 550 000,00	62,00%	2 200 000,00	88,00%	2 400 000,00	96,00%	2 500 000,00	100,00%
EFS+	200 000,00	26,85%	280 000,00	37,59%	470 000,00	63,10%	500 000,00	67,13%	600 000,00	80,56%	744 826,51	100,00%	744 826,51	100,00%
EFRR	-	0,00%	950 000,00	38,39%	1 570 000,00	63,45%	1 700 000,00	68,70%	2 200 000,00	88,91%	2 474 486,41	100,00%	2 474 486,41	100,00%
RAZEM	215 000,00	3,76%	1 760 000,00	30,77%	3 542 000,00	61,93%	3 750 000,00	65,57%	5 000 000,00	87,42%	5 619 312,92	98,25%	5 719 312,92	100,00%

PLGR będzie systematycznie monitorować funkcjonowanie LGR i stan realizacji LSR 2022-2027. Monitoring i ewaluacja funkcjonowania będzie prowadzona wewnętrznie (ocena własna, realizowana przez osoby bezpośrednio zaangażowane we wdrażanie LSR), w przypadku ewaluacji wdrażania LSR przewiduje się możliwość zaangażowania ekspertów zewnętrznych. Monitoring i ewaluacja dostarczą dowodów, pozwalających PLGR na zweryfikowanie logiki Lokalnej Strategii Rozwoju (LSR), sprawdzenie czy osiągają zamierzone rezultaty zgodnie z planem, a także na wprowadzenie niezbędnych udoskonaleń.

Monitoring polegać będzie głównie na zbieraniu danych liczbowych i sprawdzaniu, czy działania podejmowane są zgodnie z planem. Monitoring LSR 2022-2027 będzie procesem ciągłym, polegającym na systematycznej analizie wdrażania LSR, podejmowanych działań przez PLGR oraz otoczenia, na które działania PLGR wywierają wpływ. Odpowiedzialnym za monitoring jest Zarząd Stowarzyszenia, natomiast wykonawcą zadań monitoringowych jest Biuro Stowarzyszenia PLGR. Monitorowaniu podlegać będą: działanie biura PLGR, wdrażanie LSR w tym wydatkowanie środków finansowych na poszczególne operacje i działalność własną Stowarzyszenia PLGR, a także zaangażowanie społeczności lokalnej i efektywność komunikacji. Monitoring ma służyć Zarządowi, Radzie ds. LSR i członkom do bieżącego śledzenia realizacji planu i harmonogramu wdrażania LSR. W przypadku niepowodzeń we wdrażaniu LSR, monitoring będzie podstawą do podejmowania działań naprawczych.

Ewaluacja LSR to proces, którego głównym celem jest pomoc w podejmowaniu decyzji, potwierdzenie osiągniętych wyników, uzyskanie wiedzy na temat zakończonych lub trwających przedsięwzięć, umożliwienie dokonania refleksji i pomoc w zaplanowaniu zmian na przyszłość. Za proces ewaluacji odpowiedzialny będzie Zarząd, który analizuje i zatwierdza ewaluację wewnętrzną i zewnętrzną. Za gromadzenie danych i dokumentów niezbędnych do prowadzenia ewaluacji odpowiadać będzie Biuro. Ewaluacja wewnętrzna prowadzona będzie raz na dwa lata, w pierwszym półroczu roku następnego. Jednym z celów ewaluacji wewnętrznej będzie analiza aktualności procedur i kryteriów wyboru w kontekście zmian społeczno – gospodarczych. Ewaluacja zewnętrzna przeprowadzona będzie przez wyłonionego w drodze zapytania ofertowego wykonawcę, podmiot z doświadczeniem w realizacji podobnych zadań. Plan ewaluacji obejmuje analizę zrealizowanych w danym okresie wdrażania LSR działań i operacji pod kątem określenia ich efektów oraz wpływu, jakie ma ich realizacja na osiągnięcie założonych celów LSR. Ewaluacja będzie kończyć się opracowaniem raportu w zakresie co najmniej dotyczącym elementów wyszczególnionych w tabeli. Zaznaczyć należy, że realizacja badań ewaluacyjnych odbywać się będzie z zastosowaniem podstawowych kryteriów ewaluacji, którymi są: trafność, skuteczność, efektywność, użyteczność i trwałość oraz spójność. Wnioski w formie uwag i rekomendacji powinny posłużyć aktualizacji LSR, doskonaleniu działań Stowarzyszenia PLGR lub kontynuacji działań, które ocenione są pozytywnie. Szczegółowe rozwiązania Monitoringu i Ewaluacji przedstawiono poniżej (tab. nr. 17 i 18).

Przewidziano różne sposoby angażowania społeczności lokalnej w proces ewaluacji m.in. newsletter z rozszerzoną funkcjonalnością kontaktu, możliwości zgłaszania uwag i opinii, ankiety rozpowszechnione za pośrednictwem jednostek samorządowych, organizacji pozarządowych i innych podmiotów branżowych, spotkania i warsztaty refleksyjne, wywiady pogłębione i inne, które pozwolą na aktywny udział mieszkańców w ocenie efektów wdrażania LSR. W szczególności zwracać się będzie uwagę na dotarcie do grup w niekorzystnej sytuacji aby poddać ocenie wpływ LSR na ich sytuację. W tym celu zamierzamy dotrzeć bezpośrednio do tych osób poprzez placówki edukacyjne, Kluby Seniora, MOPS, GOPS i inne placówki które obejmują opieką osoby w niekorzystnej sytuacji. PLGR zamierza zachęcać lokalną społeczność do zaangażowania w ewaluację poprzez działania animacyjne i integracyjne opisane wcześniej w niniejszym dokumencie (np. rozdział I). Wyniki ewaluacji będą rozpowszechnione zgodnie z zasadą równych szans dostępu do informacji tj. kanałami które trafią do różnych grup wiekowych, np. na stronach internetowych, prezentacja na spotkaniach i warsztatach, informacja o takich danych znajdzie się w biuletynach wydawanych w wersji internetowej i papierowej.

Tabela 17: Monitoring

Elementy podlegające monitoringowi	Sposób pozyskiwania danych	Podmioty dokonujące monitoringu	Czas i okres pomiaru	Sposób wykorzystania danych monitoringowych
Monitoring wskaźników	Informacje z wniosków o dofinansowanie; Licznik odsłon na stronie internetowej; Dane statystyczne dotyczące popularności wpisów w mediach społecznościowych.	Biuro PLGR (monitoring wewnętrzny).	Na bieżąco w całym okresie wdrażania, agregacja danych na koniec każdego roku. Każdorazowo po zmianie budżetu LSR.	Będzie podstawą do podejmowania działań naprawczych tj. przyspieszenie realizacji bądź aktualizacja LSR w zakresie wskaźników i zapisów bezpośrednio związanych.
Monitoring przeprowadzanego doradztwa	Rejestr doradztwa w zestawieniu z listą złożonych wniosków, lista uczestników spotkań informacyjnych (jeśli dotyczy), popularność materiałów informacyjnych w mediach społecznościowych, licznik odsłon strony www.plgr.pl	Dyrektor PLGR (monitoring wewnętrzny).	Na bieżąco w całym okresie wdrażania, agregacja danych na koniec każdego roku.	Będzie podstawą do podejmowania działań naprawczych np. dodatkowe formy doradztwa.
Monitoring aktywności mieszkańców z poszczególnych gmin w realizację LSR	Rejestr złożonych wniosków o dofinansowanie.	Biuro PLGR (monitoring wewnętrzny).	Na bieżąco w całym okresie wdrażania, agregacja danych na koniec każdego roku.	Będzie podstawą do podejmowania działań naprawczych np. realizacja działań informacyjnych i animacyjnych na obszarze o niskiej aktywności.
Monitoring harmonogramu realizacji Strategii	Ogłoszenia o naborach wniosków.	Biuro PLGR (monitoring wewnętrzny).	Na bieżąco w całym okresie wdrażania, agregacja danych na koniec każdego roku.	Będzie podstawą do podejmowania działań naprawczych np. przyspieszenie konkursów.
Budżet LSR	Informacja o podpisanych umowach; Informacja księgowa na temat wydatkowania środków na funkcjonowanie Biura.	Biuro PLGR (monitoring wewnętrzny).	Na bieżąco w całym okresie wdrażania, agregacja danych na koniec każdego roku.	Będzie podstawą do podejmowania działań naprawczych np. przyspieszenie konkursów, zmiana alokacji dla poszczególnych przedsięwzięć.
Udział lokalnej społeczności w działaniach organizowanych przez PLGR, w tym operacje własne	Listy obecności lub sprawozdanie z realizacji wydarzenia lub Dokumentacja fotograficzna.	Biuro PLGR (monitoring wewnętrzny).	Na bieżąco w całym okresie wdrażania, agregacja danych na koniec każdego roku.	Będzie podstawą do podejmowania działań naprawczych np. zwiększenie skuteczności komunikacji, zmiana formuły realizowanych wydarzeń.
Kanały komunikacji ze społecznością lokalną – różnorodność i częstotliwość komunikatów	Wpisy na stronie internetowej Posty w mediach społecznościowych, inne np. audycje w radio Informacje przekazywane za pośrednictwem innych instytucji i organizacji.	Biuro PLGR (monitoring wewnętrzny).	Na bieżąco w całym okresie wdrażania, agregacja danych na koniec każdego roku.	Będzie podstawą do stwierdzenia odpowiedniego poziomu inkluzywności działalności PLGR, podejmowania działań naprawczych np. dodatkowe kanały informacyjne pozwalające dotrzeć do odbiorców, zwiększenie częstotliwości komunikatów.

Dane i wnioski z monitoringu, co najmniej raz w roku, przedstawione zostaną Zarządowi PLGR celem analizy i wydania rekomendacji do wdrożenia.

Tabela 18: Ewaluacja

Elementy podlegające ewaluacji	Sposób pozyskiwania danych	Podmioty dokonujące ewaluacji	Czas i okres pomiaru	Sposób wykorzystania danych
Ewaluacja wdrażania LSR, wpływ na rozwój regionu	<ul style="list-style-type: none"> - Informacje z corocznego monitoringu, - Rejestrowanie produktów, kamieni milowych i oczekiwanych rezultatów w dofinansowanych projektach, - Samoocena – analiza pracowników Biura i członków organów dotycząca metod wdrażania LSR, systemu wyboru operacji – zebrana i przeanalizowana przez osobę odpowiedzialną za ewaluację, - Ankieta wśród lokalnej społeczności – analiza przez osobę odpowiedzialną za ewaluację, - Analiza rezultatów zrealizowanych projektów własnych. 	Biuro PLGR oraz Ewaluator zewnętrzny	Ewaluacja wewnętrzna w latach 2025, 2027 uwzględniająca dane agregowane do czasu sporządzenia ewaluacji, realizowana do połowy roku następującego po analizowanym okresie. Ewaluacja zewnętrzna 1 raz w ciągu okresu wdrażania LSR	<p>Będzie podstawą do stwierdzenia aktualności zapisów LSR i procesu jej wdrażania oraz stwierdzenia prawidłowej realizacji lub podjęcia działań naprawczych np.</p> <ul style="list-style-type: none"> - propozycja zmiany harmonogramu działań - stwierdzenia jakie projekty miały lepszy wpływ na rozwój obszaru – dla takich należy uwzględnić preferencje i takie należy promować, - dostosowanie kryteriów oceny do zmian społeczno – gospodarczych.

Dane i wnioski z ewaluacji po zakończeniu każdego okresu objętego ewaluacją przedstawione zostaną Zarządowi PLGR celem analizy i wydania rekomendacji do wdrożenia.